

మందిరమాల

సత్యం మందపాటి

కౌముది

మీ ముగిల్ల నాటల్ వెళ్ళుల
www.koumudi.net

ప్రచురణ సంఖ్య: 42

ఇందులో...

1. బాపు రమణ	3
2. వెన్నెల	7
3. షా	10
4. కృష్ణ శాస్త్రీయం	13
5. గాంధీ	17
6. హాస్య రచయిత శ్రీశ్రీ	20
7. ఆర్కద ముద్ర	23
8. గోపి చందు - తాత్విక విందు	28
9. యెస్వీ - యశస్వీ	32
10. సలాం	36
11. జాడ చూపిన గురజాడ	41
12. బహుదూరపు బాట సారి	45
13. ప్రజల మనిషి వావివాల	50
14. రాజు మహిషి రావిశాస్త్రీ	55
15. పాడనా తెనుగు పాట	59
16. కవి కోకిల	63
17. కొడవటిగంటి వంటి సాహితీ చందమామ	68
18. ఏ దివిలో విరిసిన పారిజాతమో	72
19. కరుణశ్రీ	76
20. చలం	80
21. బుచ్చిబాబు	84
22. జాతీయ పతాకం	88
23. మోహనమురళి	92
24. అందెలరవళి	96
25. మనసు కవి	100
26. మా తెలుగు తల్లి	104
27. రసాలూరించిన రాజేశ్వరం	108
28. జానపద రసరాజు	112
29. కంచీకి వెళ్ళని కథలు	116
30. మ(ల్లా)ది శారదా దేవి మందిరమే	120
31. అమృతం కురిపించిన కవి తిలక్	123
32. 'విజయ' రహస్యం	129
33. నవ్వింపడం ఒక యోగం	134
34. ఆంధ్ర కేసరి	139
35. దొరకునా ఇటువంటి సేవ	143
36. మణ్యం వీరుడు	147

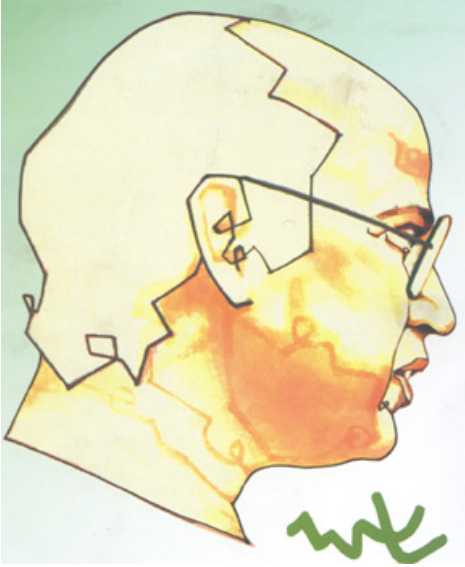
మందారమాల సత్యం మందపాటి

నెంనెల ది ప్రతిభిమూర్తి అభాసంనన కుండరకాల

బాపు - రమణ

అనగా అనగా గోదావరి జిల్లాలో ఒక బాపు. ఒక రమణ. రమణది తూర్పు. బాపుది పడమర. ఈ తూర్పు పడమరలని కలిపి, ఇన్నాళ్ళూ ఇన్నేళ్ళూ మనకి హాయిగా హుషారుగా, అన్నిటికీ మించి స్వచ్ఛంగా నవ్వుకునే అదృష్టం మొట్టమొదటిసారిగా కలిగించింది ఆలిండియా రేడియోలో బాలానందం కార్యక్రమం నిర్వహించిన రేడియో అన్నయ్య న్యాయపతి రాఘవరావుగారు, రేడియో అక్కయ్య కామేశ్వరిగారు. వారు నడిపిన బాల పత్రికలో, 1946లో బాపు వేసిన బొమ్మ, రమణ వ్రాసిన కథ ప్రచురింపబడి, బాపూరమణల శకానికి ప్రారంభోత్సవం జరిగింది.

అప్పటినించీ ఇప్పటిదాకా అంటే పట్టిపూర్తి జరుపుకుని, అంటే అరవై సంవత్సరాలసేపు, తెలుగు భారతి బాపూ బొమ్మలా అందంగా, రమణ హాస్యంతో గలగలా పారుతున్న గోదారిలా చరిత్రని నడిపింది. నడిపిస్తున్నది. కలకాలం నడిపిస్తుంది.

రమణ ఒక కథ వ్రాసి, దానికి బాపు చేత బొమ్మవేయించి, సంపాదకులు విద్యాన్ విశ్వం దగ్గరికి తీసుకు వెళ్ళారుట. ఆయన రమణని ఎగాదిగా చూసి, 'ఇంతున్నావ్, నువ్వేం రాస్తావ్' అన్నారుట. అప్పుడు రమణ 'నా కథ

వేస్తే ఈ బొమ్మ ఫ్రీ' అన్నారుట, బాపు బొమ్మ చూపించి. ఆయనా బొమ్మ చూసి, 'ఇట్టికన్నా పచ్చడే బాగుంది' అని అవి రెండూ కలిపి ప్రచురించారుట.

సత్తిరాజు లక్ష్మీనారాయణగారి అసలు పేరు బాపు. ముళ్ళపూడి వెంకట్రావుగారి పూర్తి పేరు రమణ. ముళ్ళపూడి వెంకటరమణ. బాపుకి 1933 ఏళ్ళు. రమణకి 1931 ఏళ్ళు. అంటే బాపు కన్నా రమణ రెండేళ్ళు పెద్ద.

రమణ సృష్టి చేసిన పాత్రలు గురజాడ గిరీశంలా, మొక్కపాటి పార్వతీశంలా, మునిమాణిక్యం కాంతంలా, నండూరి ఎంకిలా మన పక్కనే రోజూ తారసపడుతుంటాయి. అప్పుల అప్పారావు, బుడుగు, వాళ్ళ బాబాయి, సీ.గానపసూనాంబా, రాధాగోపాలం, రెండు జెళ్ళ సీత, పక్కింటి లావుపాటి పిన్నిగారు, దాని ముగుడూ, తీసేసిన తాసిల్లారు... ఇలా ఎంతోమంది. ఆ పాత్రలు అంత సజీవంగా వుండటానికి కారణం, ఒక్క ఇట్టి మాత్రమే కాదు, పచ్చడి కూడాను. రెండు జెడల అమ్మాయిని చూసి, సీతలా వుంది అని కొందరు అనుకుంటే, అచ్చం బాపు బొమ్మలా వుంది అని చాలమంది అనుకుంటారు.

బాపు-రమణలు మన జీవితంలో రోజూ కనపడే పాత్రలతో గొప్ప హాస్యం సృష్టించి మనల్ని పాడుచేశారు. ఆంధ్రాలోనే కాదు, అమెరికాలో వున్నా కూడా ఎప్పుడో ఎక్కడో, ఎవరితోనో మాట్లాడుతున్నప్పుడు, హఠాత్తుగా ఆ సంఘటనలకు సంబంధించిన వాళ్ళ జోకు ఏదో గుర్తుకి వచ్చి నాలో నేనే నవ్వుకుంటుంటాను. అది చూసి నన్నో పిచ్చి శంకరయ్య అనుకునే అవకాశం కూడా వుంది. ఉదాహరణకి, విమానం ఎక్కినప్పుడల్లా నాకు ఫైలట్, విమానం తోలేవాడిలా కనిపిస్తాడు కానీ ఫైలట్లా కాదు. ఎవరైనా చిన్న పిల్లాడు రోడ్డు మీద ఏదన్నా వెతుకుతుంటే, 'ఏంతమ్మా ఎతుకుతున్నావూ' అని అడిగే పెద్ద మనిషి, 'ఎద్దులా వున్నావు. సరిగ్గా మాట్లాడలేవూ' అనే కుర్రాడూ గుర్తొస్తారు నాకు. అలాగే రోడ్డు మీద అందమైన అమ్మాయిల్ని తల తిప్పి చూస్తూ నడుస్తున్న వాళ్ళు కనిపిస్తే 'జరగరా జరుగు. ఇంకోడొ స్తున్నాడు' కార్టూన్ గుర్తొస్తుంది. అలాగే ఏదన్నా అవకతవక సినిమా చూడగానే 'భశం' అనటం అలవాటయిపోయింది.

రమణ మనలాటివారిని నవ్వించటానికి కథలు, నవలలు, సినిమాలకి మాటలూ వ్రాయటమే కాక, పిల్లల కోసం కథలు స్త్రీల కోసం వ్యాసాలూ, వ్యాకరణం (వ్యాకరణం స్త్రీలకి మాత్రమే కాదు, మగవాళ్ళకి కూడాను), సంగీతం మీదా సినిమాల మీదా వ్యాసాలూ, సమీక్షలూ, తెలుగు భాషపై వ్యాసాలూ, పాఠాల విడియోలూ, ఇంగ్లీషు నవలలకి తెలుగు అనువాదాలూ, జీవిత చరిత్రలూ ఇలా చాలా వ్రాశారు. వాటిల్లో కూడా ఆయన హాస్య బాణీ కనపడటం విశేషం.

విమానాల కన్నా, బెలూన్లలో వెళ్ళటం ప్రమాదకరమని చెబుతూ ఇలా అంటారు. 'శత్రుసైన్యం ఏం చేస్తున్నదో చూద్దామని బెలూన్లో వెళ్ళారనుకో. సరిగ్గా శత్రు సైన్యం నెత్తి మీద బెలూన్ పేలిపోయిందనుకో. అప్పుడు గోవిందా అని ఇంగ్లీషు భాషలో అరుస్తూ, మనవాడు వాడి ఒళ్ళో పడిపోతాడు. వాళ్ళు వీడిని గోవింద కొట్టించేస్తారు'

'తెలుగు అన్ని భాషల్లా కాదు. ఎలా రాస్తామో, అచ్చం అలాగే పలుకుతాం' అని గర్వపడేవాళ్ళ గురించి, ఇలా అంటారు. మనం సూర్యనారాయణ అని రాస్తాం. కానీ పిలిచేటప్పుడు, 'ఒరే! సూన్నాణా!' అని పిలుస్తాం.

ఆయన వ్రాసిన సినిమా రివ్యూలలో మచ్చుకి కొన్ని మాటలు: (కొన్ని అంటే రెండే రెండు అని అర్థం)

'ఈ సినిమాలో ఊగ్ అండ్ దొర్ల డాన్సులున్నాయి'

'ఈ చిత్రం పాడుగునా చక్కని కామాలూ, సెమికొలన్నూ పెడుతూ, తరువాతి ఘట్టం మీదకు మనని సుఖంగా జరుపుతూ వున్నా, అక్కడక్కడా ప్రశ్నార్థకాల, ఆశ్చర్యార్థకాల గతుకులూ, కొండొకచో డైలాగుల అతుకులు కనబడతాయి'

రమణ రచనల్లో నాకు చాల ఆశ్చర్యం కలిగించేది ఒకటుంది - సరదాగా వ్రాస్తూనే హఠాత్తుగా రాజకీయ, సాంఘిక, మానవతా వాదంతో చెంప ఫెళ్ళుమనేలా కొట్టి, మరిచిపోకుండా చేసే రచనా చాతుర్యం.

మళ్ళీ మచ్చుకి కొన్ని: (కొన్ని అంటే అరడజను అని అర్థం)

'నవ్వొచ్చినప్పుడు ఎవడయినా నవ్వుతాడు. ఏడుపొచ్చినప్పుడు నవ్వే వాడే హీరో'

'సిఫార్సులతో సంసారాలు చక్కబడవు'

'సత్యాన్వేషికి సమాధానం ఏమిటని గణిత శాస్త్రజ్ఞుడిని అడిగితే, స్క్వేర్ రూట్ ఆఫ్ మైనస్ వన్ అంటాడు'

'పగటికల అనేది మనిషికి దేవుడిచ్చిన వరం. మనసులో పేరుకుపోయిన దురాశలనీ, నిరాశలనీ అందీ అందని ఆశలుగా పరిమార్చివేసే మందు. మితంగా సేవిస్తే, కండకూ గుండెకూ పుష్టి నిచ్చే దివ్యోషధం'

'టైము అనగా కాలము. చాల విలువైనది. బజార్లో మనం మిరపకాయలు కొనగలం. చింతపండు కొనగలం. ఇడ్డీలు, కిడ్డీలు కొనగలం. గొడుగులు, గోంగూర కొనగలం. బాల్బీలు, లాల్బీలు కొనగలం. కానీ కాలాన్ని మాత్రం కొనలేం. కాలన్ని వృధా చేయటం క్షమించరాని నేరం'

'వారానికి అర్థ రూపాయి ఇస్తే, రోజూ హోటల్ భోజనపు ఎంగిలాకులన్నీ నువ్వొచ్చే వరకూ వుంచి, రాగానే నీకు పడేస్తా!'

ఇలాటవి చదువుతుంటే, ఆకలోస్తే కేకలే వేయక్కర్లేదు, జోకులు వేసి కూడా చెప్పేదేదో తల తిరిగేలా చెప్పొచ్చు అనిపిస్తుంది.

రమణ ఒక ఖంగుమనే మందపాటి సత్యాన్ని, గేయ రూపంలో కూడా వ్రాశారు.

దేవుడనే వాడి కొరకు దేవులాడబోకు

మార్కెట్లో లేడంటే వున్నాడనబోకు

ఓంకారం నోంకారం కావు మనకి ముఖ్యం

గీంకారం రూపాయంగీకారమే నిత్యం!

దటీజ్ రమణ! ముళ్ళపూడి వెంకటరమణ!

'మనసుకి కనిపించే మనోహర సౌందర్యాన్ని వర్ణించబోతే చిక్కీ సగమైపోతుంది. అలా సగమైపోకుండా, వాటి అందాన్ని రెట్టింపు చేసే శిల్పం పేరే బాపు. బాపు బొమ్మలు రచనలకి రేఖానువాదాలు కావు. అపురూప సుందర వ్యాఖ్యానాలు. ఒక నవ్వు, ఒక సిగ్గు, ఒక అలక... బొమ్మలు మాట్లాడతాయి. నటిస్తాయి. వెక్కిరిస్తాయి. పలకరిస్తాయి. రెచ్చకొడతాయి... హాయినిస్తాయి'

బాపు గురించి చెప్పిన ఈ మాటలు నావి కావు. బాపు గురించి రమణ వ్రాసినవి. అదే బాపు.

అందమైన అమ్మాయికి ప్రతీక బాపు బొమ్మ.

మమూలుగా ముందు కథ చదివి, చూడాలని వుంటే బొమ్మని చూస్తాం. అదే బాపు వేస్తే ముందు బొమ్మనే చూస్తాం. తర్వాత ఆ బొమ్మ కథని చదివిస్తుంది. కథలో పాత్రలకీ, సంఘటనలకీ ప్రాణం పోస్తాయి బాపు చిత్రాలు.

ఆరేళ్ళ క్రితం మద్రాసులో బాపూగారిని కలిసినప్పుడు, నా రెండు పుస్తకాల స్క్రిప్టులూ ఒక్క రాత్రిలో చదివేసి, పొద్దున్నే గుంటూరుకి ఫోన్ చేసి, అట్టమీద బొమ్మలు రెడీ అని చెప్పారాయన. నేను రెండు వందల పేజీలు వ్రాస్తే, బొమ్మలు ఎంతో అట్టహాసంగా వేసేసి, ఒక్క అట్ట మీదే కథంతా చెప్పేశారాయన.

కొంటె బొమ్మల బాపు

కొన్ని తరముల సేపు

గుండె నూయల లూపు ... ఓ కూనలమ్మా!

ఇవాళ బాపు అభిమానులు మూడో తరం. ఇంకెన్ని తరాలుంటాయో చెప్పటం ఎవరి తరం అంటారు ఆరుద్ర.

బాపు మంచి కార్టూనిష్టు. గొప్ప చిత్రకారులు. మంచి సినిమా దర్శకులు. ఆయన్ని చూడకపోతే, అమ్మో బాపు ఎంతవాడు అనిపిస్తుంది. ఎంతో సామాన్యమైన మనిషిలా కనపడే ఆయన్ని చూసిన వెంటనే, ఈయనేనా బాపు అనిపిస్తుంది. ఆయనతో కాసేపు మాట్లాడితే చాలు, ఈయనే బాపు అని అర్థమైపోతుంది. అంతేకాదు అప్పటిదాకా తమకి కొమ్ములున్నాయనుకునే వాళ్ళు సిగ్గుపడి, కొమ్ములు మనుష్యులకి వుండవు, కొన్ని జంతువులకే అని తెలుసు కుంటారు.

ఒక దశాబ్దం క్రింద హ్యూస్టన్ లో నా అమెరికా బేతాళుడి కథల పుస్తకం ఆయనకి ఇస్తే, నమస్కారం పెట్టి పుస్తకాన్ని కళ్ళకర్చుకుని, చదివి తన అభిప్రాయం వ్రాస్తానన్నారు. బిజీగా వుండే పెద్దమనిషి కదా, ఏదో సరదాగా అన్నారులే ఆ మాట అనుకున్నాను. నెల రోజులు తిరక్కుండానే, రెండు పేజీల ఉత్తరంలో, ఆయనకి నచ్చిన విషయాలూ, సంఘటనలూ వ్రాస్తూ పుస్తకాన్ని రివ్యూ చేసి, ఆశ్చర్యపరిచిన గొప్ప పాఠకులు బాపు. అదే నాకు ఎంతో స్ఫూర్తినిచ్చి, రచనలు చేయటంలో ఉత్సాహాన్ని ఎక్కువ చేసింది.

బాపుగారి కార్టూనులు ఆరుద్రగారు అన్నట్టుగా గుండె నూయలలూపుతూనే వుంటాయి.

వాటిల్లో నన్ను ఎప్పుడూ చక్కిలిగింతలు పెట్టేవి చాలా వున్నాయి.

'మహాత్తర యవ్వన గుళికలు బాబూ. ఒక్క బుడ్డి సేవిస్తే పదేళ్ళు వెనక్కి వెడతాయి' అంటే ముసలాయన - ఆశగా ముఖంపెట్టి, 'మరి నా పింఛనుకేమీ ఇబ్బంది రాదు కదా!' అంటాడు.

'ఏరోయ్! చాలోజులయింది. ఎలా వున్నావ్. పెళ్ళీ గిళ్ళీ అయిందా లేక వంటా అదీ నువ్వేనా' అంటాడు మిత్రుడు. దానికి అతను అంటాడు 'పెళ్ళీ గిళ్ళీ అయింది. వంటా అదీ కూడా నేనే' అని.

'ఈ నిరోధ్ పాకెట్లు మిగిలిపోయాయి... ఇవి తీసుకుని, ఒక గ్లాస్కో పాల డబ్బా ఇస్తారా?'

'పిన్నిగారూ... ఒక బుడ్డి కిరసనయిలు వుంటే ఇస్తారా! మా కోడలు చెప్పిన మాట వినటం లేదు' అన్న కార్టూను మన హృదయాలని కదిలిస్తుంది.

ఇలాటివి ఎన్నో, ఎన్నెన్నో. కొన్ని తరముల సేపు చెప్పుకునేనన్ని.

బాపుగారితో మాట్లాడుతున్నప్పుడు, ఆయనలో హాస్యం అలా అలా ప్రవహిస్తూనే వుంటుంది. ఆయన ఉత్తరాలూ అంతే. భద్రంగా దాచుకున్నాను.

నేనేక్కడో చదివిన జోకు నాకు బాగా నచ్చింది కాబట్టి, మీకు చెప్పాలనిపించి నిజమైనా కాకపోయినా చెప్పేస్తున్నాను. బుద్ధిమంతుడు సినిమా తీస్తున్నప్పుడు, ఒక గాసిప్ పత్రిక 'ఈ సినిమా తీస్తున్నప్పుడు బాపూకి నాగేశ్వర్రావుకీ మాటామాటా వచ్చి జుట్టు జుట్టూ పట్టుకుని కొట్టుకున్నారు' అని గాసిప్ రాసిందిట. అప్పుడు బాపు అన్నారుట 'నాగేశ్వర్రావు జుట్టూ, నా జుట్టూ చూసినవాళ్ళకి తెలుసు ఆ మాటల్లో ఎంత నిజముందో' అని.

తల్లి పదేళ్ళ భావి పొరుడ్ని మందలించబోయింది. 'అబద్ధాలు చెబితే ఏమవుతుందో తెలుసా?'

'తెలుసు. రైల్వో అర టిక్కెట్టు మీద వెళ్ళొచ్చు'

బుడుగు వాళ్ళమ్మతో అంటాడు 'ఎందుకు కసురుతావ్! నీ ముగుడ్డునుకున్నావా?' అని.

'దిస్ స్టోరీ ఈజ్ బ్రిలియంట్. టూ బ్రిలియంట్ టు బి ఎ టెలుగూ స్టోరీ... సో ఇట్ మస్ట్ బి ఎ కాపీ' బాపు రమణలు 'నవ్వితే నవ్వండి. మాకభ్యంతరం లేదు' అన్నారు.

మీరిలాటి జోకులు వేస్తుంటే మీకు అభ్యంతరం వున్నా లేక పోయినా మేము చేసేదేమీ లేదు సార్, పగలబడి నవ్వటం తప్ప!

అంతేకాదు ఇలా వ్రాసుకుంటూ పోతే బాపూ రమణల కాంబినేషన్ షష్టిపూర్తి మనల్నిలా కొన్ని కాదు, ఎన్నో పేజీలసేపు నవ్విస్తూనే వుంటుంది. ఇంకా చాల వ్రాయాలనే వుంది కానీ, మరి పొగుడుతూ వ్రాస్తే, ముత్యాలముగ్గు సినిమాలో భజంత్రీలు డప్పు వాయిచేస్తారేమోనని, ఇక్కడితో ఆపేయవలసి వస్తున్నది.

బాపు-రమణలు మన తెలుగు వాళ్ళయినందుకు మనమందరం గర్వపడుతూ, హాస్యానికి అడ్డస్ మనదే అని చెప్పుకుందాం.

రమణ అన్నారు, కాపీ రైట్ అంటే కాపీ చేయటం రైట్ అనీ, రాంగ్ కాదనీ. ఈ వ్యాసంలో నేను రాంగ్ అవటం ఇష్టం లేక, ఎన్నో పుస్తకాలు తిరగేయాల్సి వచ్చింది. నా కాపీని రైట్ చేసిన వాళ్ళందరికీ నా ధన్యవాదాలు.

(2006, అక్టోబర్ 14, 15 తేదీలలో హ్యూస్టన్, టెక్సస్ లో వంగూరి ఫౌండేషన్ ఆఫ్ అమెరికా ఆధ్వర్యంలో జరిగిన ఐదవ అమెరికా తెలుగు సాహితీ సదస్సు మరియు 17వ టెక్సస్ తెలుగు సాహిత్య సదస్సులో, బాపుగారికి ఇచ్చిన లైఫ్ టైం ఎఫ్ఐఎంబి బహుమతి ప్రదాన సమయంలో చదివిన నా పరిచయ వ్యాసం)

వెన్నెల

1985 లేదా 1986వ సంవత్సరం అనుకుంటాను. మా ఆస్టిన్ లో ఇండియన్ షాప్ కి వెడితే అక్కడ ఒక తెలుగు సినిమా కనపడింది. ఆ రోజుల్లో అమెరికాకి తెలుగు సినిమాలు రావటమే తక్కువ, ఏవో కొన్ని మంచి సినిమాలు తప్ప. అప్పుడు డీవీడీలు లేవు. అన్నీ విడియో కాసెట్లే.

నన్ను చూసి మా షాప్ ఓనర్ నాయర్ అన్నాడు 'ఈ సినిమా బాగుందని అంటున్నారు తీసుకువెళ్ళిన వాళ్ళంతా' అని. సరేనని ఆ కాసెట్ తీసుకుని ఇంటికి వచ్చి చూడగానే అది నా అభిమాన దర్శకుడు విశ్వనాథ్ గారి సినిమా. ఎంతో చక్కటి కథ,

పాటలు, నటన. ప్రతి సీనులోనూ నాకు విశ్వనాథ హస్తం కనిపిస్తూనే వుంది.

ఇంతలో ఇంకో పాట - 'విధాత తలపున ప్రభవించినది అనాది జీవన వేదం. ఓం. ప్రాణనాడులకు స్పందన నొసగిన ఆది ప్రణవనాదం. విరించి నై విరచించితిని ఈ కవనం విపంచి నై వినిపించితిని ఈ గీతం...' నిజంగానే

విరించి వ్రాయవలసిన ఘనమైన సాహిత్యం అది. ఎవరు వ్రాశారో తెలియలేదు. బాలు మధురంగా పాడుతుంటే మనసు అలా అలా తేలిపోయింది. రీవైండ్ బటన్ తో వెనక్కి ముందుకి వెడుతూ ఆ పల్లవినే పలుమార్లు విన్నాను. ఎవరబ్బా ఇంత గొప్ప కవి అని ఆశ్చర్యపోయాను కూడాను.

తర్వాత తెలిసింది సీతారామశాస్త్రి అనే ఒక కొత్త రచయిత అని. నిజం చెప్పాద్దూ అదెవరో సంస్కృతం తెలుగులలో పాండిత్యంవున్న ఏ శాలువానో కప్పుకున్న వయసు మీరిన ఆయన అని ఎందువల్లనో మరి అనిపించింది. ఆ పాటని ఒక ఆడియో కాసెట్ మీదకి ఎక్కించి ఎన్ని వందలసార్లు విన్నానో చెబితే అది అతిశయోక్తి కాదు. తర్వాత చాల రోజులకి ఏదో పుస్తకంలో ఆ రచయితకి బహుమతి వచ్చిందని వ్రాస్తూ ఒక ఫోటో కూడా వేశారు. అప్పుడే తెలిసింది ప్యాంటూ చొక్కా వేసుకున్న సిరివెన్నెల సీతారామశాస్త్రిగారు కవిత్యంలో చాల చాల పెద్దవాడు కానీ, వయసులో కాదని.

నాకు చిన్నప్పటినుంచీ సినిమా పాటలు వింటున్నప్పుడు, సంగీతంతో పాటూ సాహిత్యం కూడా ఆస్వాదించటం అలవాటు.

‘సృష్టి చేసినది దేవుడైన మరి నాశము నేల సృజించె? కనుల నొసగినది దేవుడైన మరి అంధుల నేల సృజించె?’ అని బాటసారిలో సముద్రాల, ‘మొగలి పూల వాసనతో జగతి మురిసిపోయింది. నాగమల్లి పూలతో నల్లని జడ నవ్వింది. పడుచుదనం అందానికి తాంబూలమిచ్చింది. ప్రాప్తమున్న తీరానికి పడవ సాగిపోయింది’ తెలుగు సాహిత్యానికి ఆర్చుద్ర కర్పూర తాంబూలం, ‘మరిగి పోయేది మానవ హృదయం. కరుణ నిచ్చేది చల్లని దైవం. వాడే లతకు ఎదురై వచ్చు వాడని వసంత మాసం. వసివాడని కుసుమ విలాసం’ దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి భావుకత, ‘నీ కర కంకణ నిక్షణమా అది వాణీ వీణా నినాదమా? నీ పద నూపుర నిస్వనమా అది జలధితరంగ మృదంగరావమా? ‘రావే మోహన రూపమా, రావే నూతన తేజమా’ శబ్ద సౌందర్యాన్ని నిశ్శబ్దంగా వాడి వెన్నులో వేడి పుట్టించిన మహాకవి శ్రీశ్రీ, ‘తెల్లవార వచ్చె తెలియక నా స్వామి మళ్ళి పరుండేవు లేరా’ అని తన మృదుమధురమైన మాటలతో మనల్ని మేల్కొల్పిన మల్లాది, ‘గుండె మంటలారిపే సన్నీళ్ళు కన్నీళ్ళు వుండమన్న వుండవమ్మ శాన్నాళ్ళు. పోయినోళ్ళందరూ మంచోళ్ళు. ఉన్నోళ్ళు పోయినోళ్ళ తీపి గురుతులు’ చావు బ్రతుకుల సారాన్ని కన్నీళ్ళతో కడిగి, గుండె మంటల నార్పుతూ తీపి గురుతులు మనకిచ్చిన ఆత్రేయ. పేరు పేరునా పాదాభివందనం చేయవలసిన కవులు వీరు. సాష్టాంగ నంస్కారం చేయవలసిన ఘనులు వీరు. తర్వాత తెలుగు సాహిత్యం ఆరేసుకోబోయి పారేసుకున్న ద్వందారాలతోనూ, తర్వాత ఒకే బూతు అర్థంతో ‘నీ సిగ్గు ఎగ్గు లెంతవరకూ నీ చీర జారు వరకు’ తో దిగజారి పోయింది. ‘అబ్బ నీ దెబ్బ నీ’ దెబ్బలతో అధోగతికి వెళ్ళిపోయింది. దాని తర్వాత మనకి వచ్చిన వెన్నెలే ఈ సిరి వెన్నెల.

శృతిలయలు అనే ఒక చక్కటి సినిమా వచ్చింది. దాంట్లో అన్నమాచార్య పాటలు వున్నాయి. వాటిల్లో నాకు బాగా నచ్చింది యేసుదాస్ సుశీల వేరువేరుగా పాడిన ‘తెలవారదేమో స్వామీ’ అనే పాట. ఎవరో ఇండియానుంచీ వస్తుంటే సిడీ తెప్పించుకున్నాను. దాని మీద అన్నమాచార్య కీర్తన అని వుంది. కారులో రోజూ చాల రోజులు విన్నాను. ఇప్పటికీ సమయం దొరికినప్పుడు వినే పాటల్లో అదొకటి. దాని తర్వాత ఒకసారి ప్రముఖ గాయకులు బాలకృష్ణ

ప్రసాద్‌గారు మా వూరు వచ్చినప్పుడు, అన్నమాచార్య పాటల్లో నాకిష్టమైన పాట ఇది అంటే, ఆ పాట అన్నమాచార్యుని కాదు సీతారామశాస్త్రిగారిదన్నారు. నా జీవితంలో అంతగా ఆశ్చర్యపోయిన సంఘటన ఇంకొకటి లేదని గట్టిగా చెప్పగలను. ఎందుకంటే ఆ పదాల పాందిక, మామూలు మాటల వెనుక బలీయమైన ఆధ్యాత్మిక భావన, అన్నమాచార్య బ్రతికి వుంటే గర్వంగా శాస్త్రిగారి భుజం తట్టి వుండేవాడు.

శాస్త్రిగారి పాటల్లో నాకు బాగా నచ్చింది, వినపడే పాట వెనకాల కనపడే ఎంతో లోతైన ఆలోచన. సందర్భానుసారంగా వ్రాసే పాటల్లోనే కాక, సాదా సీదా ప్రేమ పాటల్లో గాలి పాటల్లో కూడా నాకు అదే కనిపిస్తుంది. ఏమిటి ఈ పెద్ద మనిషి ప్రతి చిన్న విషయానికీ ఇంత దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తాడు అనుకునేవాడిని. ప్రతి పాట వెనుక ఒక పరిశీలనో, నిగూఢమైన భావనో వినిపిస్తూనే వుంటుంది. అంతేకాదు సముద్రాల సముద్రమంత తాత్విక చింతన, దేవులపల్లి భావుకత, మల్లాది పదలాలిత్యం, ఆరుద్ర అచ్చ తెలుగు నుడికారం, శ్రీశ్రీ శబ్దగాంభీర్యం, ఆత్రేయ మనసు మీద మమకారం అన్నీ ఈయన కవిత్యంలో కనిపిస్తాయి. పైన చెప్పిన వన్నీ నాకిష్టం కాబట్టి సిరివెన్నెల సీతారామశాస్త్రిగారి కవిత్యమంటే నాకు వల్లమాలిన ఇష్టం.

దాదాపు ఎనిమిదేళ్ళయిందేమో సీతారామశాస్త్రిగారు మా వూరు వచ్చారు. అయినతో సాహిత్య గోష్టి. ఆయన పక్కనే కూర్చుని, ఎంతో ఆసక్తితో వింటున్నాను. నన్ను ఎవరో పరిచయం చేశారు. 'మీ అమెరికా బేతాకుడి కథలు చదివాను. బాగున్నాయి' అన్నారు. నా కథలెలా వున్నా నాలాటి చితకవాడిని మెచ్చుకోవటం ఆయన సంస్కారం.

నాకెంతో ఇష్టమైన ఆయన వ్రాసిన కొన్ని పాటలను వివరణగా చెప్పటం మొదలుపెట్టాను. నాకూ మా ఆవిడకీ ఇష్టమైన పాట ఊయల అనే సినిమాలో గోపాల బాలుడమ్మా అని చిత్ర భావయుక్తంగా పాడిన పాట. మీ అమ్మ నిన్ను నవమాసాలూ మోసి కంటున్నది, ఈ వరాలు మీ అమ్మ కివ్వవయ్యా అని బ్రహ్మ పసికందుకి ఇస్తే, వాడు అమ్మ ఒడిలో పడుకుని గుప్పిళ్ళు తెరిచి వరాలు ఆవిడకి అందించాడుట. ఎంత అందమైన ఊహ. జాషువాగారి పాపాయి పద్యాల తర్వాత ఎన్నాళ్ళకో విన్న మధురమైన భావన. అలాగే ఏదో ఒక రాగం అనే పాటలో 'జ్ఞాపకాలె మైమరుపు, జ్ఞాపకాలె మేల్కొలుపు, జ్ఞాపకాలె నిట్టూర్పు, జ్ఞాపకాలె ఓదార్పు' మనసుకి ఊరట కలిగించే మరువలేని మరువాలు. 'భావన భవునకు భావ్యము కాగా, భరతమె నిరతము భాగ్యము కాగా... అందెల రవమిది పదములదా...', 'కాటుక కంటి నీరు పెదవుల నంటనీకు, చిరునవ్వు దీప కళిక చిన్నబోనీకు,

ప్రాణాలే పందెంగా వేసే పోరాడందే.
 ఏ విజయం ఒళ్ళో పడుతుంది!!
 ఏనాడో చెప్పింది.. ఏనాడూ మారనిదీ..
 శ్రీ కృష్ణుడి గీతా సారమిదీ!!
 యుద్ధం మొదలవ్వండే. ప్రశ్నిస్తూ కూర్చుంటే
 అపజయమే బదులై వస్తుంది!!

సిరివెన్నెల

నీ బుజ్జి గణపతిని బుజ్జిగించి చెబుతున్నా నీ కుంకుమకెప్పుడూ పొద్దుగుంకదమ్మా... ' ఇలా చెప్పుకుంటూ పోతుంటే ఎన్నో ఎన్నెన్నో.

ఆయన తను వ్రాసిన కొన్ని పాటల నేపథ్యాన్ని చెబుతూ, ఆ పాటలు వినిపించారు. ఆయన కవిత్వంలోని లాలిత్యమే కాక ఆవేశంకూడా ఆరోజే చూశాను. ప్రభుత్వం వారి కోరిక మేర తను భారత స్వర్ణోత్సవాల సందర్భంగా వ్రాసిన ఒక పాట. అది శ్రీ ప్రభుత్వంవారికి నచ్చని పరిస్థితిలో ఒక సినిమాలో వాడుకున్నారుట. 'తనలో భీతిని తన అవినీతిని తన ప్రతినిధులుగ ఎన్నుకుని, ప్రజాస్వామ్యమని తలచే జాతిని ప్రశ్నించటమే మానుకుని... చూస్తూ ఇంకా నిదురిస్తావా విశాల భారతమా.. ' తర్వాత ఆ పాట కోసం సిందూరం అనే ఆ సినిమా కూడా చూశాను.

అప్పుడే ఆయన్నో ప్రశ్న కూడా అడిగాను 'అయ్యా! కూటికోసం గుడ్ల కోసం సినిమాలో బూతు పాటలు వ్రాస్తున్నామని పండితులే సమర్థించుకుంటున్న ఈ రోజుల్లో, బూతు పాటలు వ్రాయకుండా బ్రతకవచ్చునా?' అని.

ఆయన నవ్వి 'ఆ రోజుల్లో రచయితలూ చక్కగా బ్రతకగలిగారు, ఈనాడు నేనూ బ్రతుకుతున్నాను' అన్నారు.

అందుకే ఆయన నా దృష్టిలో చేయి జారని రచయిత!

2000 సంవత్సరం ఆటా కార్యక్రమంలో నా పుస్తకం, గవర్నమెంటాలిటీ కథలు ఆయనే విష్కరించారు. రెండేళ్ళ క్రితం నేను ఇండియాకి వచ్చినప్పుడు హైదరాబాద్ లో వాళ్ళింటికి ఫోన్ చేస్తే స్టూడియోకి వెళ్ళారని చెప్పారు ఆయన శ్రీమతి. ఇంటికి రాగానే నాకు ఫోన్ చేసి కుశలమడిగారు. ఎన్నారై కబుర్లు చదువుతున్నాననీ చెప్పారు.

ఎన్నో చక్కటి పాటలు వ్రాసి మంచి సాహిత్యాన్ని అందించి, మన తెలుగు సినిమా సాహిత్యాన్ని పాతాళలోకం లోనించి మళ్ళీ బయటికి తీసుకువచ్చిన రచయిత. ఆయన వ్రాసిన పాటలన్నీ గొప్ప కవితా ఖండాలు కాకపోవచ్చు కానీ, ఈనాడు సినిమా పాటలు వినాలంటే కాస్త వినదగ్గవి శాస్త్రీగారి పాటలే.

కొత్తగా సినిమాల్లో పాటలు వ్రాసేవారికి ఆయన కవితలు స్పందననిస్తే, మళ్ళీ మన తెలుగు సినిమా సాహిత్యానికి మంచి రోజులు వస్తాయేమో!

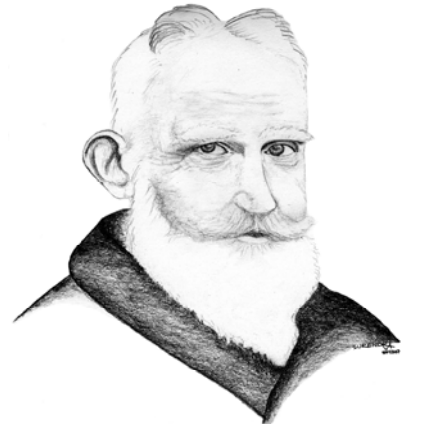

డా

'షెక్స్పియర్, మిల్టన్ పుట్టిన ఇంగ్లాండ్ లో పుట్టి, పెరిగి, కనీసం ఇంగ్లీష్ కూడా సరిగ్గా మాట్లాడలేదు. ఇలాటి అమ్మాయికి జీవించే హాక్కులేదు!'

'నార్వీజియన్స్ వాళ్ళ భాష చక్కగా మాట్లాడతారు. గ్రీకులు గ్రీకులోనే చదువుతారు. ఫ్రెంచ్ వాడు ఒక్క అక్షరం ముక్క కూడా పొల్లుపోకుండా ఫ్రెంచ్ నేర్చుకుంటాడు. మరి ఇంగ్లీష్ వాళ్ళు వాళ్ళ పిల్లలకి, ఇంగ్లీష్ లో సరిగ్గా మాట్లాడటం ఎందుకు నేర్చరు?'

'నేను సామాన్య మానవుడిని. ఎలా బ్రతకాలనుకుంటున్నానో అలాగే బ్రతకే మామూలు మనిషిని. అటువంటిది జీవితంలోకి ఒక అమ్మాయి

తెచ్చుకున్నామనుకో. ఇల్లంతా మళ్ళీ అలంకరిస్తానంటుంది. నువ్వేదో అనుకుంటే తను ఇంకేదో అంటుంది. కవిత్వం, భాషా నేర్చుదామనుకుంటే, ముందు ప్రేమించమంటుంది... అసలు ఆడవాళ్ళు మగవాళ్ళలా ఎందుకు వుండరు'

'ఆకాశంలో నక్షత్రాల గురించి నాతో మాట్లాడకు. అనురాగం చూపించు. వసంతం గురించి చెప్పుకు. ఒక్కసారి నన్ను దగ్గరికి తీసుకో చాలు. ప్రేమ శాశ్వతం అని కబుర్లు చెప్పుకు. అది నీలో వుంటే నాకు చూపించు'

'నువ్వు లేకపోయినా ప్రతి సంవత్సరం వసంతం వస్తుంది. నువ్వు లేకపోయినా ఇంగ్లాండ్ కూడా ఎక్కడికీ పోదు. సంగీతంలాటి కళలన్నీ అలా నిలిచే వుంటాయి. నువ్వు లేక పోయినా నేను వుంటాను. ఓ నేస్తమా ఇక సెలవు!'

1960 జూన్ నించీ 1963 మే దాకా, నేను గుంటూరు హిందూ కాలేజీలో బి.ఎస్.సి. చదివాను. చదివింది లెఖ్ఖలు, ఫిజిక్స్, కెమిస్ట్రీ అయినా, మాకు తెలుగు ఇంగ్లీషులో చాల పుస్తకాలు వుండేవి. నాకు ఆ రెండు భాషల మీదా వున్న అభిమానం, నా మీద నాకున్న అభిమానం కన్నా ఎక్కువ కనుక, నాకా మూడు సంవత్సరాలూ గొప్ప పండుగ క్రిందే లెఖ్ఖ.

తెలుగులో అల్లసాని పెద్దనగారి మనుచరిత్ర, కాటూరి-పిల్లలమర్రి వెంకటేశ్వరావుగార్ల సాహిత్య సమాలోచనం, నండూరి రామకృష్ణమాచార్యగారి ఛత్రపతి శివాజి... ఇలా ఎన్నో గొప్ప పుస్తకాలు చదివే అదృష్టం కలిగింది. అందులోనూ పాఠాలు చెప్పింది ఎక్కిరాల కృష్ణమాచార్యలాటి దిగ్గజాలు.

అలాగే ఇంగ్లీష్ సాహిత్యం కూడాను. షేక్స్పియర్ వ్రాసిన మేక్వెత్, సింబలీన్, మిల్టన్ వ్రాసిన పారడైజ్ లాస్ట్, బెర్నాడ్ షా పిగ్మాలియన్ ఎంతో సరదాగా వుంటే, విలియం సారాయన్ రికన్ క్లస్టర్ ఆఫ్ హ్యూమానిటీ, సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్వారి పుస్తకం (పేరు మరిచిపోయాను) పరీక్షల్లో కొంచెం కలవరపట్టాయి. చంద్రన్గారు కొంచెం భయపెడితే, అమర్తంద్రగారు అలరిస్తే, టివిజి కృష్ణమూర్తిగారు నాటకాలని నటిస్తూ చెబుతుండేవారు. అసలు ఆయనే నాకు నాటకాల మీద, వేయటమే కాక వ్రాయటం కూడా, ఉత్సాహం కలిగించారేమో! ఆ రోజుల్లో ఆయన విజయవాడ రేడియో స్టేషన్లోంచి ఒక ఆదివారం వచ్చిన మేక్వెత్లో నటించారు కూడాను. మంచి గంభీరమైన గొంతు. వాచికం. నటన. ఆయన క్లాసులో పాఠం చెబుతుంటే, ఏకసంధాగ్రహిలా, అప్పటికప్పుడే నోటికి వచ్చేవి పిగ్మాలియన్ డైలాగులు. ఆ పుస్తకం మొదటి పేజీ నించీ చివరి పేజీ దాకా బట్టి పట్టేశాను. ఒకటి ఆయన కలిగించిన ఉత్సాహం అయితే, రెండవది జార్జ్ బెర్నాడ్ షా వ్రాసిన తీరు. నాటకీయత. భాషా ప్రావీణ్యం. అన్నీ కలిపితే, ఒక గొప్ప నాటక రచయిత రచనా నైపుణ్యం. అవీ నన్ను ఆ నాటకంతో అనుబంధం పెంచుకునేట్టు చేసినవి. ఆ పుస్తకంలోని ఎన్నో సన్నివేశాలూ, మాటలూ, ఆనాటి భట్టియం ఈనాటికీ అవి మరిచిపోకుండా చేసింది.

తర్వాత ఇంజనీరింగ్ చదువుతుండగా, ఎడ్యుకేషన్ టూర్లో మద్రాస్ (ఈనాటి చెన్నై)కి వెళ్ళాం. అక్కడ 70 మిల్లీమీటర్లలో ఆనంద్లోనో, సెఫైర్లోనో నడుస్తున్నది పిగ్మాలియన్ ఆధారంగా తీసిన 'మై ఫైర్ లేడీ'. అక్కడికి వెళ్ళిన వెంటనే, నేనూ నాలాటి పిచ్చివాడు ఇంకొకడూ ఆ సినిమాకి పరుగెత్తాం.

ఆ సినిమా చూస్తున్నప్పుడు కలిగిన అనుభూతి, ఇంతవరకూ మరే సినిమా చూసినప్పుడూ కలగలేదు. సంగీత ప్రధాన చిత్రం. ఎంతో అహంకారం, ఇంగ్లీష్ భాష మీద పిచ్చి మమకారం వున్న ఫానెటిక్స్ ప్రాఫెసర్ హెన్రీ హిగిన్స్ పాత్ర వేశాడు రెక్స్ హారిసన్. మురికివాడల్లో పూలమ్ముకుని బ్రతికే ఒక స్వాభిమానం కలిగిన వనితగా ఆడూ హెబ్బర్డ్. వాళ్ళు

ఇద్దరూ నా అభిమాన నటులే. ఆంధ్ర పర్వీన్ సంగీతం. అన్నిటికీ మించి బెర్నార్డ్ షా వ్రాసిన నాటకాన్ని యధాతథంగా చిత్రించి తీరు. అన్నీ కలిపి ఒక గొప్ప కళాఖండం. 1964 సంవత్సరంలో విడుదలయిన సినిమాల్లో మై ఫైర్ లేడీ ఉత్తమ చిత్రంతో సహా 8 ఆస్కారులూ, ఇంకో పన్నెండు తదితర బహుమతులూ సంపాదించింది.

ఈ వ్యాసం మొదట్లో వ్రాసిన కొన్ని మాటలు చదివి, ఇవి పిగ్మాలియన్లోని డైలాగులు అని తెలియనివారు ఇవేమిటి ఇక్కడికొచ్చాయి అనుకుని ఉండవచ్చు.

మొదటి మూడు పేరాగ్రాఫుల్లోనూ - ఇంగ్లీష్ భాష అంటే పడి చచ్చేవాడూ, స్వతహాగా అహంకారీ, తన భాషా పరిశోధనలో మునిగిపోయి ఎదుటు మనిషి విలువ కూడా గ్రహించలేని ప్రాఫెసర్ హిగిన్స్‌వి. ఆ పాత్రలో కొంతవరకూ బెర్నార్డ్ షా కనపడతాడని అంటారు. నిజనిజాలు నాకు తెలీదు.

మిగతా రెండు పేరాగ్రాఫుల్లోనూ చెప్పిన మాటలు ఒక పూలమ్ముకునే అతి సామాన్యమైన యువతివి. సున్నితమైన మనస్థత్వం, ఆత్మాభిమానమే ఆస్తిగా చూసుకునే పాత్ర ఎలీజా డూలిటిల్. ఆడూ హెబ్బర్న్ జీవం పోసిన పాత్ర. నటనకి నిర్వచనం చెప్పిన పాత్ర.

ఆ సినిమాని తర్వాత నేను ఎన్నిసార్లు చూశానో చెబితే నన్నో పిచ్చివాడిగా లెఖ్యకడతారు మీరు. అందుకని చెప్పను. తెలుగులో ఆనాటి గురజాడ మీద ఎంత అభిమానం వుందో, నాకు ఇంగ్లీషులో షా అంటే అంత వుంది.

ఈమధ్య ఎవరో అడిగారు - వారి ప్రభావం మీ రచనల్లో వుందా అని. నాది అప్పుడూ ఇప్పుడూ ఒకే సమాధానం 'నాకంత అదృష్టం కూడానా' అని.

ఈ వ్యాసం బెర్నార్డ్ షా జోకుతో సమాప్తం చేస్తాను.

బెర్నార్డ్ షా ఇంటికి వచ్చిన ఒక మిత్రుడు, ఇంట్లో ఎన్నో మంచి మంచి పుస్తకాలు నేల మీదా, సోఫాల్లోనూ ఎక్కడపడితే అక్కడ వుండటం చూసి, ఆయన్ని అడిగాడుట.

'అయ్యా షాగారూ! ఎంతో అరుదైనవీ ఖరీదైనవీ ఇన్ని పుస్తకాలు ఇలా పారేశారేమిటి. చక్కగా బుక్ షెల్వుల్లో పెట్టకపోయారా' అని.

దానికి షా పాదుషాలాగ నవ్వి - 'పుస్తకాలంటే ఎవరి దగ్గరయినా అరువు తీసుకుని, తిరిగి ఇవ్వటం ఎగ్గొట్టచ్చు. పుస్తకాల షెల్వులెవ్వరూ అరువివ్వరే!' అన్నాడుట.

అంతెందుకు మన ఆరుద్రగారు అన్నారుగా కూనలమ్మ పదాల్లో, 'అరువిచ్చిన బుక్కు, తిరిగిస్తే గొప్ప లక్కు'

అని.

కృష్ణశాస్త్రీయం

‘పల్లెటూరు, ఊరు పక్కన ఏరు, ఏటి ఒడ్డున వెదురు పొద
 పొదచెంత పుంత, పుంతకు వెనుక మావి తోట, తోటకవతల
 వరి చేల గట్టు... మనిషికి, చెట్టుకి, పిట్టకి గట్టి చుట్టరికముందక్కడ’

తన పుట్టిన వూరు గురించీ, అక్కడ మనిషికి, ప్రకృతికి వున్న చుట్టరికం గురించి కవి వ్రాసిన మాటలివి. ఆ కవి తేనెలూరు భావ కవితా గుబాళింపుతో, మన మనసున మల్లెలు పూయించిన శ్రీదేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి. 1897 నవంబర్ 1న తను పుట్టిన తూర్పు గోదావరి జిల్లాలోని చంద్రపూరు అనే గ్రామం గురించీ, అక్కడే అప్పుడే తనకి ప్రకృతి అందించిన స్పందన గురించీ ఆయన వ్రాసిన మాటలే పైన వ్రాసినవి.

‘ద్వారానికి తారామణి హారం, హారతి వెన్నెల కర్పూరం’ అన్న మాటలకి అర్థం ఏమిటండీ అని అడిగాడొకాయన. ఆకాశానికి వెన్నెలతో కర్పూర హారతి పట్టిన ఆ కవి హృదయపు భావతరంగాలకి భాష్యం చెప్పటానికి ధైర్యం చాలక, మీరే ఆలోచించండి అన్నాను.

కృష్ణశాస్త్రిగారు మొదట్లో గ్రాంథికవాది అయినా, తరువాత సులభమైన పదాల సోయగాల మాలికలతో కవిత లల్లిన భావకవి. ఆయన కవితలు అర్థం చేసుకోవాలంటే కావలసింది కొంత భావుకత. ఆ పైన పూవుకి తావికి వున్న సంబంధం. ఆకాశానికి మేఘానికి వున్న అనుబంధం. వెన్నెల సారానికి మధుర తుషారానికి వున్న బాంధవ్యం. కొమ్మలకి రెమ్మలకి మధ్యన వున్న గుసగుసలు. అవేమీ తెలియకపోతే, నేరుతునో లేదో ప్రభూ నీ పాటలు పాడ అని కనులకు నిదుర రాక, మనసుకి శాంతి లేక బాధ పడనఖ్యరలేదు. ఆయన కవితలు చదివితే అవి తెలుసుకోవటమే కాదు, మన మనసున మల్లెల మాలలూగుతాయి. కన్నుల వెన్నెల డోలలూగుతుంది.

కృష్ణపక్షం, ఊర్వశి, పల్లకి వంటి కవితలు; శ్రీఅండాళ్ళు, ధనుర్దాసు, సాయుజ్యము, గుహూడు, శివక్షేత యాత్రలాటి నాటికలు; తిరుప్పావు కీర్తనలు ప్రచురించారు. ఆయన వ్రాసిన 500 సినిమా పాటలు మేఘమాల పేరుతో ప్రచురించారు. కృష్ణ శాస్త్రీయ కవిత్యం ఆస్వాదించేవారి మనసుల్లో కలకాలం నిలిచే కొన్ని మచ్చు తునకలు:

ప్రియుడి తలను ఒడిలో పెట్టుకున్న ఒక ప్రియురాలు ఇలా అంటుంది...
 ‘సడి చేయకే గాలి, సడి చేయకే
 బడలి ఒడిలో రాజు పవ్వళించెనే.. సడి చేయకే
 ఏటి గలగలకే ఎగసెనే తాను
 ఆకు కదలికలకే అదరి చూసెలే
 నిదుర చెదిరిందంట నే నూరుకోనే.. ’

అంతేకాదు, ఆవిడ ప్రేమకి అంతు కనపడదు.
 ‘పండు వెన్నెల దిగి పాన్పు తేరాదే
 నీడ మబ్బుల దాగు నిదుర తేరాదే
 విరులనీవల పోలి విసరి పోరాడే.. ’ అని వీచే గాలులని దబాయిస్తుంది.

ఆమె ప్రకృతి. అతడు పురుషుడు. వారి సంబంధం ఇలా వుంటుంది.

‘గలగలని వీచు చిరుగాలి కెరటమై
జలజలని పారు సెలపాటలో తేటవై
పగడాల చిగురాకు తెరచాటు తేటివై
పరువంపు విరిచేటి చిన్నారి సిగ్గువై... ’

1925లో ప్రచురింపబడ్డ కృష్ణపక్షం నవ్య కవితకు నాంది అని ప్రశంసించబడింది. అందులో ఆయన ఇలా అంటారు.

‘తెలిమబ్బు తెరచాటు చెలి చందమామ
జతగూడె దోబూచి సరసాల వాడి
దిగిరాను దిగిరాను దివి నుండి భువికి
నవ్విపోదురుగాక నాకేటి సిగ్గు!’

కోవిలకూ, మావి చిగురుకీ ఏమిటి సంబంధం?

‘మావి చిగురు తినగానే కోవిల పలికేనా
కోవిల గొంతు వినగానే మావిచిగురు తొడిగేనా
ఏమో ఏమవునో గానీ ఆమని ఈవని’

చిలకమ్మ గోరువంక కలసి కట్టుకున్న కలల గూడు చెదిరిపోయిందని కలత చెందిన సుకుమారులు కృష్ణశాస్త్రి.

‘కృష్ణశాస్త్రి తన బాధను అందరిలోనూ పలికేస్తే, శ్రీశ్రీ అందరి బాధనూ తనలో పలికించాడు’ అన్నారు చలం, మహాప్రస్థానానికి వ్రాసిన యోగ్యతాపత్రంలో.

‘అమృతం కురిసిన రాత్రి’ వ్రాసిన తిలక్ ఆయన గురించి ఇలా అన్నారు, ‘మల్లెపూల మీద పరుంటాడు, మంచి గంధం రాసుకుంటాడు, మరెందుకేడుస్తాడు?’ అని.

రాధాకృష్ణుల ప్రేమ, అనురాగం, విరహ బాధ రూపంలో మన కళ్ళ ముందు ఇలా కదలాడతాయి.

‘మధురా నగరి సమీపంలో, మలయాయాత సమీరంలో
అర్ధ నిమీలిత దృక్కులతో, ఎదురు చూతునోయీ!
కృష్ణా, నీకై ఎదురు చూతునోయీ!
వేణువు గాన విలాసంతో బిరానా వారాలా కరాలు సాతూ
దరికి చేరవోయీ, కృష్ణా, నీదాన రాధనోయీ!’ అంటుంది రాధ.

‘నీ మురళి మ్రోతలో వలపు పిలుపుందిరా, మ్రోగింపరా మురళి కృష్ణా!
సరికి వెన్నెలలోన కదలిపోయే యమున, కలకలా నవ్విందిరా కృష్ణా!
అరమోడ్పు కనులలో పంచాశ్రవులు జార, మైమరచి పోయిందిరా రాధిక’
‘తలుపు తీయునంతలోనే, తత్తరమది ఏలనోయి
తలుపు తీతు వీలు చూసి తాళుము కృష్ణా’

‘ఏలనంత తత్తరము, ఏలనంత భయము స్వామి
నినుగాక వేరొకరి నెట్టు తలువగలను కృష్ణా’

'పిల్లన గ్రోవూదుము... నా వుల్లము రంజిల్లగా...'

ఆయన కవిత్వంలో కనిపించేది లలిత పదాల జలజల రవళి, భావుకతతో నిండిన మలయాయాత సమీరం. - ఆయన, కవితా కొమ్మలలో కోయిలై కొసరి కొసరి కూశారు. రెమ్మలలో పూవై తావినిచ్చారు. అరవిరిసిన సుమదశాన సోయగమై దాగారు. సెలయేరుగా మారారు. కదలి నాట్యమాడారు.

దేవులపల్లి భావ కవిత్వం తప్ప ఏమీ రాయలేదా అనుకునేవారికి, ఆయన సమాజంలో సామాన్యని గురించి, సమాజంలోని కుళ్ళుని గురించి, అధికారుల మదం గురించి వ్రాయటమే కాక, గాంధీగారి ప్రభావం, భారతీయత ఆయన కవితల్లో ఎలా ప్రభవించాయో ఈ కవితలు నిరూపిస్తాయి.

'ఒకని కులము, మతము నొక్కని,
ఒక్కని స్వార్థ, మొకని లోభ మావహింప
తెరలు పొరలుగాక తీయని చల్లని
నేలనేల బూదిపాలు చేయ!'

'ద్యేషమున్నచోట దేవుండు వెలయడు
మతులు గతులు తప్ప మతము లేదు
ఒక్క కంట ప్రేమ, ఒక కంట సత్యమ్ము
వెలుగ, జగతి శాంతి నిలుపవలయు!'

'బాగా ఏడు రాతీ! భయం లేదు, బిగ్గరగా ఏడు రాతీ!
గోల పెట్టు రాతీ, గుండె బాదుకో రాతీ!
వెళ్ళిపోయే లోగా వెక్కి వెక్కి ఏడు!
అప్పుడుగానీ అరుణోదయం కాదు!'

'అయ్యా అధికారులూ, ప్రభువులూ, సామంతులూ, శ్రీమంతులూ!
భగవంతునికి ఇదా మనం అర్పించుకునే ఉపద!
వంగిన నడుముని ఎలా సరిచేస్తారు మీరు?
క్రుంగిన భుజం ఎలాగున నిలబడతారు మీరు?'

హోలికుడు: 'వేల శతాబ్దుల ప్రేగుల వల్ల వంగి పోయి

విశేష భూమీ భారం క్రింద క్రుంగిపోయి,
అణిగిపోయి, అణిగిపోయి అహరహమూ
నేల వైపే అదే పనిగా చూస్తుంటాడు!'

ఈ కవితల్లో శ్రీశ్రీ కనిపిస్తున్నాడు నాకు.

'అంటరానితనము, ఒంటరితనము, అనాదిగా మీ జాతికి మూలధనము
ఇక సమభావం, సమధర్మం, సహజీవన మనివార్యం
తెలుసుకొనుట మీ ధర్మం! తెలియకుంటే మీ ఖర్మం!'
'నేలతో నీడ అన్నది నను తాకరాదని!'

'నాయనుంగు నేల నలుబది కోట్ల గుండియల అలలు నిండి నేడు పొంగు
నార్త శోకరార మరి నా గుండె దారులొరసి వెలికి పారు నిటుల!'

'సగము బట్టలేని సామాన్యడు ఫకీరు, తాతయొకడు లోక ధాతయయ్యె!
ఏ మహాత్ము లోన నిమిడించుకొన్నాడో ఈ యుగాన, చిత మీ జగాన!'

'నా కఠిన పాద శిలల క్రిందబడి నలిగిపోయె నెన్నెన్నియో మల్లెపూలు మున్ను...' అన్న పదాలు కరణశ్రీగారిని కదిలించాయేమో అనిపిస్తుంది.

దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారి 'జయ జయ జయ భారత జనయిత్రీ దివ్యధాత్రి!' అనే కవిత మన జాతీయగీతం అయే అవకాశాన్ని, చివరి క్షణంలో బెంగాలీ కంగాలీకి కోల్పోయింది. అదే జరిగి వుంటే జాతీయ పతాకంతో పాటూ, జాతీయగీతం కూడా భారత దేశానికి మన తెలుగువాళ్ళు ఇచ్చిందే అని గర్వంగా చెప్పుకుని వుండేవాళ్ళం.

కృష్ణశాస్త్రిగారి మురళి, ఆయన మూగపోయినా, కవితా గగన సీమలలో తేలి తేలి చల్లనైన పిల్లగాలిలా ఆనాటి నించీ ఈనాటి దాకా పాడుతూనే వుంది.

'నాకు మాత్రము గానమున్నంత వరకు

చాలు చాలు నీ ప్రణయ నిశ్వాస మొకటే'

'మోసికొందువో నా గీతముల నిన్ను

మూగవోదువో రాయియైపోయి చిరము!'

'వెన్నెల మాటాడునా, వెదజల్లును పరిమళాలు'

'నా మరణశయ్య నేనే పరుచుకున్నాను

యిట నశించు నాకై చెమ్మగిల్లు నయనమ్ము లేదు!'

'పెరటిలో నుండి క్రొత్తగా విరిసిన విభాత

పరిమళం వచ్చి పలకరిస్తే ఔసని తలూపుతాను

కానీ గవాక్షంలోనికి రవ్వంత ఒదిగిన మావి కొమ్మ

చివర నిలచి కో అన్న వన పీయరావానికి

బదులు చెప్పలేను! ఇక బదులు చెప్పలేను'

ఆకాశంలో మబ్బులున్నంత కాలం, వేకువ గాలి వ్రేళ్ళతో మన ముఖాలు నిమిరేంత కాలం, కోయిల గోరింకతో గుసగుసలాడినంత కాలం, పిల్లనగ్రోవి మధుమాస వేళ మనసులోని వేదనను గానంగా మార్చినంత కాలం, కృష్ణ శాస్త్రియ కవిత్యం, మన మనసున మల్లెల మాలలు ఊగిస్తూ, రసజ్ఞుల హృదయాలలో చిరస్థాయిగా వుంటుంది.

గాంధీ

ఇరవై నాలుగేళ్ళయిందేమో... అప్పుడు హ్యూస్టన్‌లో వుండేవాళ్ళం. మాకు మంచి మిత్రుడు కృష్ణమూర్తిగారని ఒక కన్నడం ఆయనండేవాడు. ఒక శనివారం ప్రాదున్నే ఫోన్ చేసి 'మీరు ఇవాళ మధ్యాహ్నం ఏంచేస్తున్నారు' అని అడిగాడు. 'ఏంలేదు ఖాళీనే' అన్నాను. 'పన్నెండున్నరకి మీ ఇంటికి వస్తాను. ఒకటిన్నరకి మీ ఇంటి దగ్గర థియేటర్లో గాంధీ సినిమాకి వెడదాం. వస్తారా' అన్నాడు.

'తప్పకుండాను. నాకు రిచర్డ్ అట్టిన్సరో అంటే చాల ఇష్టం. కానీ ఒక బ్రిటిష్ అతను వాళ్ళతో పోట్లాడిన మన గాంధీగారి గురించి అంత నిష్పక్షపాతంగా సినిమా తీస్తాడని అనుకోను' అన్నాను నా మనసులోని మాటని పైకి అంటూ. కృష్ణమూర్తి 'అందుకే వెళ్ళి చూద్దాం ఎలా తీశాడో. వస్తాను రెడీగా వుండండి' అన్నాడు.

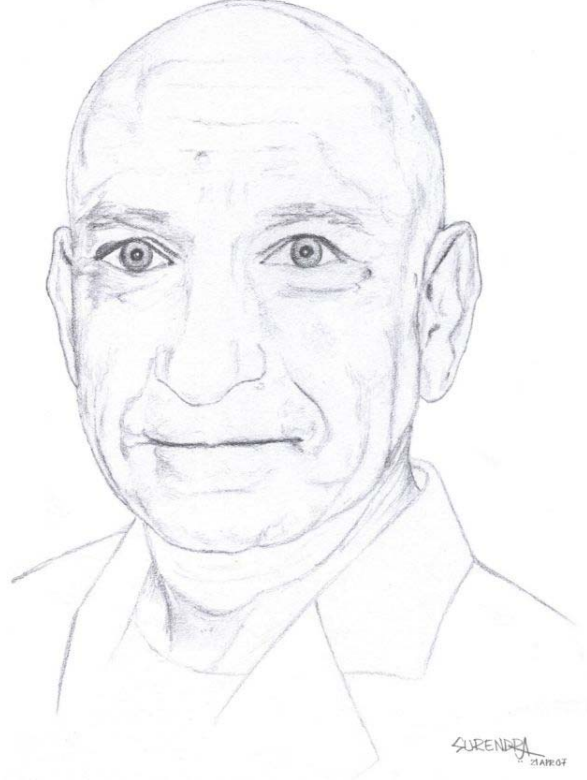
అక్కడికి వెళ్ళేసరికి పెద్ద లైన్ వుంది టిక్కెట్లకోసం. అంత లైను ఏవో కొన్ని గొప్ప సినిమాలకి తప్ప నేనెప్పుడూ అమెరికాలో చూడలేదు. ఒకళ్ళిద్దరు తప్ప అందరూ అమెరికన్లే.

లైన్‌లో నుంచున్నప్పుడు 'గాంధీ వేషం వేసింది ఎవరో బెన్ కింగ్స్లీ అని ఒక బ్రిటిష్ అతను. మనవాళ్ళెవరూ దొరకలేదేమో' అన్నాడు కృష్ణమూర్తి.

సినిమా మొదలు పెట్టినప్పటినించీ, నాలుగు గంటల సినిమా అయినా సరే, హాల్లో ఎవరూ కదలకుండా కూర్చున్నారు. సినిమా అవగానే అందరూ లేచి రెండు నిమిషాలు చప్పట్లు కొట్టారు. కృష్ణమూర్తిగారి కళ్ళలో నీళ్ళు. నా మనసు ఎక్కడో తేలిపోతున్నది. ఎందుకని? గాంధీగారి మీద ఎన్నో పుస్తకాలు చదివాను. ఆయన వ్రాసిన మై ఎక్స్‌పెరిమెంట్ విత్ బ్రూత్ చదవటమే కాక, నా స్వంత గ్రంథాలయంలో భద్రంగా వుంది కూడాను. తెలియని కథ ఏమీ కాదు. అయినా ఏమిటి ఈ అనుభూతి. ఎందుకలా హృదయాన్ని బరువెక్కించింది.

రెండే సమాధానాలు. ఒకటి ఆనాటి సంఘటనలని కళ్ళకి కట్టినట్టు చిత్రీకరించిన మేధావి అట్టిన్సరో గొప్పతనం. రెండవది నటనకే నిర్వచనం చెప్పిన బ్రిటిష్ నటుడు బెన్ కింగ్స్లీ పాత చిత్రణ.

ఇక్కడే ఒక చిన్న పిట్ట కథ. ఆ సినిమా చూశాక వచ్చిన స్పందనతో ఆనాటి ఆంధ్రసచిత్రవారపత్రికలో అమెరికాలో గాంధీ అనే వ్యాసం వ్రాశాను. దాని చివరలో వీరాజీగారూ, మతుకుమల్లి మాధవరావుగారూ నా హ్యూస్టన్ అడ్డన్ కూడా ఇచ్చారు. అందువల్ల నా అడ్డన్ దొరక్క అవస్థ పడుతున్న ఒకళ్ళిద్దరు మిత్రులకి నా అడ్డన్ దొరికి, మళ్ళీ

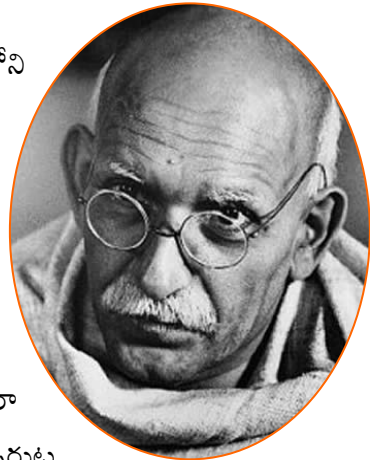

మా స్నేహం కొనసాగింది. అది ఈ వ్యాసానికి అనవసరం. అది సరేనయ్యా... మరి ఆనాటి బెన్ ఈనాడు ఎందుకు గుర్తుకి వచ్చాడు?

ఎందుకంటే ఆయన గురించి మనకి తెలిసిందానికన్నా తెలియని విషయాలే ఎక్కువ కనుక. బ్రిటిష్ రాణి బెన్ కింగ్స్లీని 'నైట్' చేసి ఆయన పేరు ముందు ఎంతో ప్రతిష్ఠాత్మకమైన సర్ అనే బిరుదుని ఇచ్చింది. అందుకనే కాదు. ఆయన మహా నటుడు. నాకు బాగా నచ్చిన నటుడు. అందుకని.

బెన్ భారతీయుడా? కాదు. అవును. ఎందుకు కాదంటే ఆయన ఇంగ్లాండ్లోని యార్క్‌షైర్లో పుట్టి అక్కడే పెరిగాడు. అతని తండ్రి గుజరాత్‌నించి ఇంగ్లాండ్ వచ్చి సెటిల్ అయిపోయిన రహింతుల్లా భాంజి. తల్లి బ్రిటిష్-రష్యన్ నటి నలైనా మేరీ. అతని అసలు పేరు కృష్ణ భాంజి.

మొదటినించీ నాటకాల్లో నటించటం, ముఖ్యంగా షేక్స్పియర్ డ్రామాల్లో నటించటం అతనికి చాల ఇష్టం. అతను ఆడిషన్‌కి వెడితే అతని పేరు వినగానే ముఖం తిప్పేసేవాళ్ళు. ఒకసారయితే అప్లికేషన్‌లో అతని పేరు కృష్ణినా భాంజ్ అని చదివి, తీరా అతనిది తన పేరు కాదని అసలు పేరు చెబితే ఇంతే సంగతులు ఇంటికి వెళ్ళమన్నారుట.

అప్పుడు అతని తండ్రి పేరు మార్చుకోమని సలహా ఇచ్చి బెన్ కింగ్స్లీ అనే పేరు ఆయనే పెట్టాడు. అది ఒక షేక్స్పియర్ నాటకం కోసం. మొదట్లో అతని పేరు చూసి వద్దనుకున్నవాళ్ళే, పేరు మార్చుకున్నాక ఆడిషన్ చేసి ఆయనకి వేషాలిచ్చారు.

'నా పేరే ఒక గమ్మత్తయిన పేరు. కృష్ణ అనేది హిందూ దేవుడి పేరు. భాంజీ అన్నది ముస్లిం పేరు. పేరు మార్చు కొకున్నది క్రిస్టియన్ పేరుకి. కాకపోతే గాంధీ వేషం వేశాను కనుక ఆ పేరు ఆయనకో నివాళి' అంటాడాయన.

రిచర్డ్ అట్టినర్ గాంధీ జీవితాన్ని సినిమాగా తీయటానికి ఉద్దేశ్యం వ్యక్తపరిచి, సిద్ధమవుతున్నప్పుడు బెన్‌కి ఆ వేషం వేయాలనే తహతహ మొదలయింది. గాంధీ జీవిత చరిత్రని పూర్తిగా చదివి, ఆ వేషం తప్పకుండా తనే వేయాలనే పట్టుదలని కూడా పెంచుకున్నాడు. అట్టినర్‌ని కలిసి, ఆయనతో గాంధీ జీవిత చరిత్ర మీద ఎన్నో చర్చలు చేశాడు. అంతేకాదు తిండి తగ్గించేసి సన్నబడ్డాడు. చరఖా తిప్పటం నేర్చుకున్నాడు. పాత న్యూస్ రీళ్ళు, డాక్యుమెంటరీలు చూసి గాంధీలా నడవటం, నవ్వటం, ఆ హావభావాలు అలవాటు చేసుకున్నాడు. తన బ్రిటిష్ ఇంగ్లీషుని గుజరాతీ ఇంగ్లీషులో ఎలా మాట్లాడాలో సాధన చేశాడు. గాంధీలా మాట్లాడటానికి ఎన్నో రోజులు పగలూ రాత్రి కష్టపడ్డాడు. ఆ మాటలు టేప్ చేసి అట్టినర్‌కి ఇస్తే, ఈ మాటలు నీవికావు గాంధీవే అన్నాడాయన, ఈయన నటనా చాతుర్యానికి ఆశ్చర్యపోయి.

'ఆ సినిమా తీసిన రోజుల్లో నేను మాంసాహారం అసలు ముట్టుకోలేదు. యోగా చేసేవాడిని. రోషన్ సేత్ లాటి మహానటుడు నెహ్రూగా నటించటం ఒక గొప్ప విషయం. అతను బ్రిటిష్ నాటకాల్లో (బ్రాడ్వే) మంచి పేరు సంపాదించిన నటుడు. గాంధీని నెహ్రూ ఎంతో గురు భావనతో మనసా వాచా ప్రేమించాడు. తెరమీదా, సినిమా తీసేటప్పుడూ రోషన్ సేత్ నన్ను అదే చేశాడు. ఆ అంకితమైన దీక్ష మా ఇద్దరినీ ముందుకు నడిపించింది. అలాగే కస్తూరిబాయ్ వేషం వేసిన రోహిణి హట్టంగాడి. మేమిద్దరం ఆ వేషాల్లో పూర్తిగా మునిగిపోయాం. ఆ సినిమా

తీసేటప్పుడు ఇద్దరం ఒక పార్టీకి వెళ్ళాం. ఆవిడతో మాట్లాడుతున్న వాడిని, ఎవరో పిల్చిస్తే కొంచెం దూరంగా వెళ్ళి వాళ్ళతో మాట్లాడుతున్నాను. కాసేపయాక ఆవిడ కోపంగా నా దగ్గరకి వచ్చి, 'నన్ను వదిలి ఎక్కడికి పోయారు' అని అడిగింది సూటిగా. నేను బిత్తరపోయి చూస్తుంటే ఆవిడకి అప్పుడు గుర్తు వచ్చింది, మేం అక్కడికి కలిసి కూడా రాలేదని. ఇద్దరం నవ్వుకున్నాం ఆ వేషాల్లో ఎంతగా ముణిగిపోయామా అని' అంటాడు బెన్ పెద్దగా నవ్వుతూ.

గాంధీగా గాంధీని మించిపోయాడు కనకనే గాంధీగారిలా అతనూ మన మనసుల్లో నిలిచిపోయాడు. ఇంకెవరికీ ఆ బహుమతి వచ్చే ఆస్కారం ఇవ్వకుండా ఆస్కారు పురస్కారం స్వంతం చేసుకున్నాడు. గాంధీ వేషం చేయటం ఒక యజ్ఞంగా భావించి జీవం పోయటమే కాక, ఆ యజ్ఞ ఫలాన్నికూడా చవిచూసిన యోగి అతను. అటు నటనకి ఆస్కార్ బహుమతే కాకుండా 1984లో సంగీతంలో బహుమతులిచ్చే గ్రామీ బహుమతిని తన 'ది వర్డ్స్ ఆఫ్ గాంధీ' అనే మాటల టేపుకి పురస్కారం సంపాదించుకున్నాడు.

'జీవతం మీద నా దృక్పథాన్నే పూర్తిగా మార్చేసిన పాత్ర అది' అంటాడు బెన్ కింగ్స్లీ.

1966లో మొట్టమొదటగా బెన్ లండన్ స్టేజ్ మీద అడుగుపెట్టాడు. అది కూడా ఎ స్టాషింగ్ డే అనే నాటకానికి వ్యాఖ్యాతగా. దానికి నిర్మాత బీటీల్స్ కి మానేజర్ గా పనిచేసిన బ్రయాన్ ఎప్స్టెయిన్. దానికి వ్యాఖ్యాన మొకటికాక బెన్ సంగీతం సమకూర్చి, గిటార్ వాయిచి పాటలు కూడా పాడాడు. బ్రయాన్ అతన్ని గాయకుడిని చేస్తానంటే, నాకు నటుడవాలని వుంది అని చెప్పి నటన మీదే దృష్టి నిలిపాడు బెన్.

షిండ్లర్స్ లిస్ట్, సెక్స్ బీస్ట్, బగ్నీ, సెర్పింగ్ ఫర్ బాబీ ఫిషర్, హౌస్ ఫ్ శాండ్రా అండ్ ఫాగ్, థండర్ బర్న్ లాటి సినిమాల్లో వివిధ రకాల వేషాలు వేశాడు అతను. పాత్ర పాత్రకీ వైవిధ్యం. అటు విలన్ గా వేసినా, కామెడీ చేసినా మనకి కనపడేది బెన్ కింగ్స్లీ కాదు. ఆ పాత్ర.

2001లో బ్రిటిష్ రాణి ఆయనకి సర్ బిరుదు నిచ్చింది. దాన్నే అక్కడ 'నైట్' చేయటమంటారు. అది చాల గొప్ప విషయం అక్కడ. ఎంతో మంది ఎంతో ఆశ పడినా అందనిది.

'బ్రిటిష్ వాళ్ళకి అవతలివాళ్ళు అపజయం పొందాలనే కోరిక చాల సహజం. నేనేదన్నా రెస్టారెంట్లో కూర్చుని వుంటే వాళ్ళకి నా దగ్గరకి వచ్చి పలకరించాలనే కోరిక. కానీ రావాలంటే నేను పరాయివాడిని. అందుకే రారు' అంటూనే పెద్దగా నవ్వుతాడు బెన్.

'నేను ఆ రోజు హాలీవుడ్ దగ్గర బెవర్లీ హిల్స్ లో ఒక హోటల్లో వున్నాను. అప్పుడే ఫ్రైమ్ మినిస్టర్ టోనీ బ్లైర్ నింఛీ ఉత్తరం వచ్చింది, నన్ను నైట్ చేసి సర్ బిరుదుని ఇస్తారని. ఎన్నడూ అనుకోనిదది. రెక్స్ హారిసన్, పీటర్ ఓ టూల్, అలెక్ గిన్నీస్ లాటి ప్రముఖులకి లభించిన అరుదైన పురస్కారం. అప్పుడే అనుకున్నాను బ్రిటిష్ వాళ్ళకి అవమాన పరచటమే కాదు, ఆశ్చర్యపరచటం కూడా తెలుసని' అన్నాడు బెన్ పత్రికా విలేఖరులతో .

లండన్ లో ఆయనకి ఆ పురస్కారం ఇచ్చే సమయంలో ఆయన వేసిన మిగతా పాత్రలతో పాటు గాంధీ పాత్రని తెర మీద చూపిస్తున్నప్పుడు అందరూ నుంచుని తప్పట్లు కొట్టారని పత్రికలలో వ్రాశారు. బహుమతి తీసుకుంటున్నప్పుడు వెనకాల 'వైష్ణవ జనతో..' అనే పాటని వినిపిస్తుంటే రెండు చేతులూ జోడించి నమస్కారం చేస్తూ కళ్ళు మూసుకుని కదలకుండా నుంచుని వున్న బెన్ కింగ్స్లీ, అదే కృష్ణ భాంజీ, కళ్ళలోనించి నీళ్ళు ప్రవహించాయని విన్నవాళ్ళకి అర్థమవుతుంది, గాంధీ పాత్రలో బెన్ జీవించాడో, ఆ పాత్రని గాంధీగారి వ్యక్తిత్వమే నడిపించిందో!

హాస్య రచయిత శ్రీశ్రీ

శ్రీశ్రీ ఒక గొప్ప హాస్య రచయిత అని వ్రాస్తే, దడిగాడువానసిరా అనుకునే ప్రమాదం వుంది. ఈ వ్యాస రచయితకి మతిపోయిందా అనుకునే వాళ్ళున్నా ఆశ్చర్యపోనక్కర్లేదు.

ప్రపంచంలోని అందరి బాధా తన బాధేనని విలవిలలాడిన శ్రీశ్రీ హాస్యం వ్రాయగలడా అని అనుమానం రావటం సహజం. సమాజంలో అట్టడుగున నూతిని గోతిని వెదికే అభాగ్యులనీ, అనాధులనీ, శ్రమజీవులనీ నిద్ర లేపి విప్లవశంఖం వినిపించమనీ, వర్షకాభిముల ప్రళయ ఘోష వలె ఫెళ ఫెళ ఫెళ మని విరుచుకుపడమనీ, మరో ప్రపంచపు కంచు నగారా విరామ మెరుగక మ్రోగించిన శ్రీశ్రీలో మంచి హాస్య రచయిత దాక్కుని వున్నాడు. ఆ అగ్ని కిరీటపు ధగధగల వెనుకా, హోమ జ్వాలల భుగభుగల వెనుకా వున్న చతురోక్తుల వ్యక్తిని చూడడం ఈ వ్యాసంలో.

హాస్యాన్ని ఎందరో రచయితలు పలువిధాలుగా చిత్రించారు. మునిమాణిక్యం సంసారంలో సరదాలు వ్రాస్తే, చిలకమర్రివారు ప్రహసనాలని ప్రభవించారు. గురజాడవారి గిరీశం ఘరానా హాస్యం చేస్తే, మొక్కపాటి బారిష్టర్ పార్వతీశం ఇంగ్లండ్లో ఇచ్చకాలాడాడు. భమిడిపాటి తండ్రి తనయులు పలువిధాలుగా తెలుగు సాహిత్యంతో పరాచికాలాడితే, ముళ్ళపూడి అప్పుల అప్పారావ్, రెండు జడల సీత, గోపాలం, బుడుగు, సీగానపసూనాంబలు మన హృదయాల్లో చిరకాలం అలా నిలిచిపోయారు. అలాగే ఆర్కాడ, పతాభి, రురుక్ శాస్త్రి ప్రాసలతో, మాటలతో, చాలా గారడీలు పేరడీలు చేశారు. ఈ వివిధ రచయితల హాస్యం వెనుక ఏదో స్టబ్బత, భావన, హేళన, అమాయకత, అనురాగంలాటివి తొంగిచూస్తుంటాయి. అలాగే శ్రీశ్రీ హాస్యం వెనుక కూడా ఆయన విప్లవ భావాలు, ఒక విధమైన తపన, వేదన, కసి మన మనసును హత్తుకుంటాయి. రాజకీయ నాయకులపై ఆయన వేసిన చెణుకుల బాణాలు మనల్ని గిలిగింతలు పెడతాయి. తన రచనలలోనే కాక, మిత్రులతో శ్రీశ్రీ విసిరిన విసురులు కూడా ఎంత హాస్య భరితంగా వుంటాయో చూడండి.

ప్రజలకు ఇప్పుడు కావలసింది అణ్ణాస్తాలు కాదు, అన్న వస్తాలు - అనేది ఆయన పన్.

ఒకసారి మద్రాస్ సెంట్రల్ స్టేషన్లో శ్రీశ్రీ కనబడితే మొక్కపాటి ఎదురుపడి, ఊరికేనా అని అడిగారు. ఊరికే అని శ్రీశ్రీ చమత్కారం.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ 'నా అంతకవి మరో వెయ్యేళ్లు దాకా పుట్టడు' అంటే, 'అవును. మీరు వెయ్యేళ్లు క్రిందటే పుట్టారు. ఇప్పుడు మమ్మల్ని అవస్థ పెడుతున్నారు' అంటాడు శ్రీశ్రీ.

కొత్తగా విప్లవ కవిత్వం వ్రాస్తున్న ఒక కవి తన పద్యాలను శ్రీశ్రీకి పంపి, 'నా పద్యాల్లో నిప్పులు ఎక్కువగా కక్కమంటారా' అని సలహా అడిగాడు.

'అబ్బే నీ పద్యాల్ని నిప్పుల్లో కక్కు!' అని సలహా ఇచ్చాడు శ్రీశ్రీ.

విశాఖపట్టణంలో సముద్రం ఒడ్డున వేదుల వెంట నడుస్తున్నాడు శ్రీశ్రీ. ఒకరి కష్టసుఖాలొకరికి చెప్పుకుంటున్నారు. వేదుల 'ఎందుకొచ్చిన బ్రతుకు శ్రీశ్రీ. మనిషిగా, అందులోనూ తెలుగు కవిగా పుట్టటం కంటే ఈ సముద్రంలో పీతగా పుట్టినా నయం, ఈ కష్టాలేకపోను!' అన్నాడు.

'పీత కష్టాలు పీతవి!' అన్నాడు శ్రీశ్రీ.

మద్రాసులో ఒక తెలుగు కాఫీ హోటల్లో మిత్రులతో కలిసి కూర్చున్నప్పుడు, వాళ్ళు పెసరట్లు ఆర్డర్ చేసి పరధ్యాన్నంగా వున్న శ్రీశ్రీతో మీక్కుడా అట్లు చెప్పాం అన్నారుట.

అట్టే కానిండు అన్నాడు శ్రీశ్రీ.

'నాకో పావురం కావాలి' అన్నాడు శ్రీశ్రీ.

'ఈ అర్థరాత్రి వేళ పావురం ఎలా తెస్తాం' అన్నాడా మిత్రుడు.

'పావు రమ్. అంటే క్వార్టర్ బాటిల్ రమ్ము' అన్నాడు రెండు

పెగ్గులు బిగించి, రెండు శ్రీలు ధరించిన శ్రీశ్రీ.

'దీపావళీ! దీపావళీ! ఇంటింట ఆనంద దీపావళీ! మద్య నిషేధం వల్ల దీపావళీ, ఖాళీ పీపావళీ!' అన్నది మద్య నిషేధంపై - ఆయన విసురు.

'500 మంది ఓటర్లకు ఒక్కొక్క బూతు' అన్న జమీన్ రైతు వార్తపై శ్రీశ్రీ వ్యాఖ్య: ఇది సెక్స్ సమస్య కాదు, ఎన్నికల ఏర్పాటు అని.

విశాఖపట్టణంలోని కవితా సమితి స్వంత భవనంపై శ్రీశ్రీ జోక్: 'సమితి సభ్యుల్లో రాళ్ళబండి సుబ్బారావు, తాపీ ధర్మారావు, సున్నం వీరాజులు వున్నారు కదా, మరి స్వంత భవనం సాధ్యమే!'

గోపీచంద్ తీసిన పేరంటాలు సినిమా మీద శ్రీశ్రీ వ్యాఖ్య: 'చూచితి పేరంటాలిని, వాచెను నా రెండు కనులు వలవల యేడ్వన్, లేచీ లేవక మునుపే గోచి విడెను, ఏమనందు గోపీచందూ!'

మేము ప్రదర్శించుకోవటానికి ఒక నాటిక వ్రాసి పెట్టమని అడిగిన మిత్రుడితో ఆయన అన్నారుట, 'రాస్తాను ఏ నాటికైనా' అని.

శ్రీశ్రీ ఒకసారి తన పద్యంలో, ర - ర లకు యతి వేశారుట. అదేమిటని అడిగితే, అది నేత్ర యతి అని - ఆయన సమాధానం!

ఒకసారి శ్రీశ్రీ బళ్ళారి రాఘవగారింటికి వెళ్ళాడు. ఆయన శ్రీశ్రీని తెలుగు సామాజ్య శిథిలాలని చూసి వెళుదురుగాని మరో రోజు వుండండి అన్నారు. వయసు మీద పడుతున్న ఆయన్ని చూస్తూ, 'మిమ్మల్ని చూస్తున్నాం కదా, ఇంకా శిథిలాలెందుకూ' అన్నారు శ్రీశ్రీ.

మహారచయిత చలం మహాకవి శ్రీశ్రీతో, 'నిన్న ఆల్ ఇండియా రేడియో వారితో కోపం వచ్చి, గో టు హెల్ అన్నానండీ' అన్నారు.

శ్రీశ్రీ అందుకు నొచ్చుకున్నట్టు నటిస్తూ, 'అయ్యో! వాళ్ళు వున్నదే హెల్ కదా. ఇంకా ఎక్కడికి పోతారండీ పాపం!' అన్నారుట.

తెలుగు స్వతంత్రలో శ్రీశ్రీ వ్రాసిన ఒక పద్యం:

ఆంధ్ర రాష్ట్రం

రాలటానికి పండు కాదు

పండటానికి కాయ కాదు

కాయటానికి పువ్వు కాదు

పూయటానికి మొగ్గ కాదు

మొగ్గటానికి తేలు కాదు

తేలటానికి పాము కాదు

పామటానికి కాలు కాదు

కాలటానికి ఖర్మ కాదు!

కుందేలుకి ఒక్క తెలుగు భాషలోనే కొమ్ములున్నాయి అంటాడు శ్రీశ్రీ.

'వివేకానందస్వామివి చికాకోపన్యాసాలు

మన రాజకీయ నాయకులిచ్చేవి చికాకోపన్యాసాలు' అన్నది రాజకీయ నాయకుల మీద విసురు.

తెలుగు కనడం అరవటం అన్నది భాషాపర ప్రయోగం!

అమెరికా కొరియాతో తలగోక్కుంటున్నది!

అంతమంది మాటా ఒకడు వినటం ప్రజాస్వామ్యం. ఒక్కడి మాట అందరూ వినటం నియంతృత్వం.

పాలు నిత్య బహు వచనం. కొందరు అదృష్టవంతులకు ఆలు నిత్య బహు వచనం.

కుసుమ హరనాథ్ భక్తులంటే కుహనా భక్తులు అని శ్రీశ్రీ చమత్కారం.

భారతదేశానికి స్వాతంత్రం వచ్చినా కూడా ప్రగతి పథంలో ముందుకు పోవటం లేదనీ, ప్రజలు తమ బాధ్యతలని విస్మరిస్తున్నారనీ బాధపడుతూ, ఇలా అంటారు శ్రీశ్రీ.

వెనకటికెవరో ఒకాయన సముద్రతీరానికి వెళ్ళి, ఈ కెరటాలు తగ్గిన తర్వాత స్నానం చేద్దామని చూస్తున్నానన్నాడట. శ్రీశ్రీ ఈ మాట ఏనాడో అన్నా, ఈ నాటి మన దేశాన్ని చూస్తే, ఇంకా సముద్ర కెరటాలు తగ్గలేదనిపిస్తుంది.

బీద ప్రజలపై తన సానుభూతిని ఇలా ప్రకటిస్తాడాయన. పేదవాళ్ళు ధన్యులు, వాళ్ళకి విమాన ప్రమాదంలో మరణించే అవకాశం లేదు అని.

ఆనాటి ఆనందవాణి తెలుగు వారపత్రికలో, ఆయన తెలుగువాడికిచ్చిన సలహాలోని హాస్యం వెనుక, ఒక తెలుగువాడు యింకో తెలుగువాడిని తొక్కేస్తున్నాడనే ఆవేదన ఇలా కనిపిస్తుంది.

'ఆంధ్రదేశంలో నువ్వు గొప్పవాడివి కావాలంటే ఒక్కటే మార్గం. చచ్చిపో. నమ్ము నా మాట. చచ్చిపోయి చూడు. అప్పుడు నీకు అఖండ గౌరవం జరిగితిరుతుంది. అదంతా నీకు కనపడదు. అయినా నీకో ఆత్మ ఏడిసింది కదూ. అది కనిపెడుతూనే వుంటుంది నీకు జరిగే మర్యాదలన్నీ. నీ మరణాన్ని పురస్కరించుకుని టౌను హాలులో జరిగే సానుభూతి సభలో, నీ ఆత్మ చూరునించి వేళ్ళాడుతూ వినబడని కరతళాల ధ్వనులు చేస్తుంది. నువ్వు బ్రతికునప్పుడు చాటుగా నిన్ను తిట్టిపోసిన మిత్రులే నీ సుగుణ పరంపరలను జాబితా వేస్తుంటే నీ ఆత్మకు కలిగే ఆనందాన్ని స్మరించుకునయినా వెంటనే చచ్చిపో నాయనా... వెంటనే చచ్చిపో!

ఇంకో సంగతి. నువ్వు ఆంధ్రదేశంనించి వీలున్నంత హెచ్చు గొప్పతనం పిండుకోవాలంటే, సాధ్యమైనంత దూరంగా పారిపోయి జీవించవలసిందిగా నా సలహా. వంగీయుల కళా నైపుణ్యానికీ, తమిళమణుల శేముషీ విశేషానికీ, ఆంధ్రదేశం అంతా హారతి పడుతూ వుంటుంది. ఇంతలో నువ్వు చచ్చిపోయావన్న కబురు వస్తుంది. ఆరోజు ఆంధ్రులకు పర్వదినం. నిన్నెరుగని వాళ్ళంటూ వుండరు. ఆయన మా ఇంటి పక్కనే వుండేవాడు. మా పిల్లలందరికీ - ఆయనే చాకొలెట్లు పంచిపెట్టేవాడు అంటారు. తెలుగు పత్రికలన్నీ నీ మీద సంపాదకీయాలు వ్రాస్తాయి. వాటిని వ్యాస పిండాలు అంటాడు ఆర్కుద. ఇలా సాగుతుంది ఆయన వ్యాసం.

శ్రీశ్రీ వ్రాసిన - మధ్య నిషేధం మంచిదే, గాంధీజీ స్వామీజీ, అర్జున్ ముందు ప్రార్థన, అశాంతి లాటి వ్యాసాల్లో ఆయన చమత్కారం, హాస్యం తొంగి చూస్తుంటాయి.

అందుకే నాకు అనిపిస్తుంటుంది, శ్రీశ్రీ మంచి హాస్య రచయిత కూడాను అని.

ఆర్కుద ముద్ర

కూనలమ్మ పదాలు

వేనవేలు రకాలు

ఆర్కుదదే వ్రాలు --- అంటాడు శ్రీశ్రీ.

కూనలమ్మ పదాలు

లోకానికి సవాలు

ఆర్కుద చేవాలు --- అంటాడు శ్రీశ్రీ.

కూనలమ్మ పదాలు

కోరుకున్న వరాలు

ఆరుద్ర సరదాలు --- అంటాను నేను, అంటాడు శ్రీశ్రీ.

'ఆరుద్ర ఎప్పుడూ చాల మంచి పాట వ్రాశానని అనలేదు. అనుకోలేదు. అలా అన్నదీ, అనుకున్నదీ అభిమానులే. వారికే చివరికి కవి (ఆరుద్ర) ఋణగ్రస్థుడు' అంటారు శ్రీమతి కె. రామలక్ష్మి.

'1965 జనవరి నెలనుండి ఈ పన్నెండు సంపుటాల రచనకు ఉపక్రమించాను. ప్రతి సంపుటిలోని పుటల పరిమితి ముందుగానే నిర్ణయం కావటం వల్ల ప్రతి ప్రకరణలో తెలిసిన ఏ ఒక్కటి వదిలిపెట్టకుండా విరివిగానే రాసినా చివరికి కుదించటం తప్పనిసరి అయింది. సమగ్ర దెబ్బతినకూడదని సంపుటాల సంఖ్యని పెంచి అదనపు యుగాలనూ, ఉపయుగాలను చేర్చవలసి వచ్చింది. ప్రచురణకి ముందే ప్రజలకిచ్చిన వాగ్దానానికి భంగం లేకుండా పన్నెండు సంపుటాలనూ వరుసగా ప్రచురించటం జరిగింది' అన్నారు ఆరుద్ర తన మాటల్లోనే.

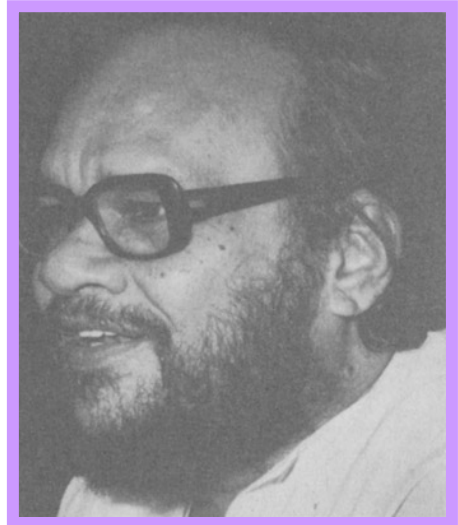
అలా పన్నెండు సంపుటాలు అనుకున్న, 'సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం' పదమూడు సంపుటాలుగా వెలువడింది. తెలుగు సాహిత్యం గురించి సమగ్రంగా తెలుసుకోవాలన్న కూతూహలం వున్న నా బోటి పామరులకి అది ఒక వరం. కాదు పదమూడు సమగ్ర సాహిత్య వరాహాల పండుగ. కాదు కాదు. క్రీ.శ. 5వ శతాబ్దం నుండి ఆధునిక శకం దాకా సాగిన సాహితీ పరిశోధన. పరిశీలన. తెలుగు తెలిసిన ప్రతి మనిషికి ఆరుద్ర అందించిన సాహిత్య వర ప్రసాదం.

ఐదేళ్ళకోసారి ఇండియాకి వెళ్ళిన ప్రతిసారి, గుంటూరులోనూ విజయవాడలోనూ నవోదయా, విశాలాంధ్ర పుస్తకాల షాపుల్లో అడుగుతూనే వున్నాను, నాకు ఆరుద్రగారి సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం పెట్టు కావాలని. లేదు సార్, ఫింట్లో లేదు అని జవాబు.

ముళ్ళపూడి వెంకటరమణగారిని కలిసినప్పుడు నా గోడు చెప్పుకున్నాను. ఆయన 'రామలక్ష్మిగారిని అడిగాను. ఆవిడ దగ్గరా కాపీలు లేవుట. తెలుగు అకాడమీ వారు వేస్తారేమో అన్నారు. చూద్దాం' అన్నారు.

అలా ఎన్నో సంవత్సరాలుగా, ఆ పుస్తకాల కోసం ఎదురు చూస్తున్నాను. 2004 నాకు మా ఆస్టిన్ నగరంలో బంధు మిత్రుల సమక్షంలో

షష్టిపూర్తి జరిగింది. స్నేహితులు శోభగారి నాన్నగారు నారాయణరావుగారు ఆ పదమూడు సంపుటాలూ బహుమతిగా పంపించారు. అంతేకాదు బెంగుళూరునించీ మా మరదలు, తెలుగు అకాడమీ ప్రచురించిన కొత్త సంపుటాలూ

పంపించారు. నాకు గర్వకారణమేమిటంటే, అంత గొప్ప పుస్తకాలు, ఒకటి కాదు రెండు సెట్లు, నా దగ్గర ఇప్పుడు ఎంతో భద్రంగా దాచుకున్నాను. మొత్తం మూడు నెలల్లో చదివేయటమే కాకుండా, వారానికి కనీసం ఒకసారయినా, ఏదో అవసరం వచ్చి, ఆరుద్రగారి ధర్మమా అని, వాటిల్లో అక్కడా ఇక్కడా పేజీలు తిప్పుతూనే వున్నాను.

ఆరుద్రగారి పాటల్లో అంత్య ప్రాస వుంటుంది. అది కూడా చాల సహజంగా వుంటుంది. అది ఆయన బ్రేడ్ మార్క్. నాకు ఇంకా బాగా ఇష్టమయింది, ఆయన పదాల పొందిక. విన్న కొద్దీ, మనసు అలా ఉల్లాసంగా గాలిలో తేలిపోతుంది. తెలుగు భాషలోని తీయదనాన్ని ప్రతి పదంలోనూ చూపించిన, చూపించగలిగిన మహాకవి ఆరుద్ర.

ఆయన వ్రాసిన కొన్ని సినిమా పాటలు అలా మన హృదయాల్లో కలకాలం నిలిచిపోయాయి. విరహ గీతమయినా, విలాస గీతమయినా, ప్రణయమయినా, ప్రణవమయినా, భక్తి పాట అయినా, పద్యమయినా ఆయన బాణీ ఆయనదే ఆరుద్ర ముద్ర. పద లాలిత్యం, శబ్ద సౌందర్యం, తెలుగు భాషలోని తీయటి పరిమళం ఆయన పాటల్లో గుబాళిస్తూనే వుంటాయి.

‘కొండ గాలి తిరిగిందీ, గుండె ఊసులాడిందీ, గోదావరి వరదలాగా కోరిక చెలరేగిందీ’ మనతో ఊసులాడుతుంది. ‘పుట్ట మీద పాలపిట్ట పొంగిపోయి కులికింది. గట్టు మీద కన్నెలేడి గంతులేసి ఆడింది. పట్టపగలు సిరివెన్నెల భరత నాట్యమాడింది. పట్టరాని లేత వలపు పరవశించి పాడింది. పడుచుదనం అందానికి తాంబూలమిచ్చింది. ప్రాప్తమున్న తీరానికి పడవ సాగిపోయింది’ నాకు తెలిసినంతవరకూ, ఇన్ని సాగసులు ఘుమాయించిన తెలుగు పాట ఎంతవరకూ ఎవరూ వ్రాయలేదు. కళ్ళ ముందు గోదావరి అందంగా కనిపిస్తుంది. ఎన్నో నాజూకు తెలుగు పదాలు జానపద సౌందర్యంతో మన ముందు నాట్యమాడతాయి. ఇది తెలుగు సాహిత్యానికి ఆరుద్ర అందించిన అపురూప తాంబూలం. ఈ పాటలోని గొప్పతనాన్ని ఆనందించే అదృష్టం ఆయన అన్నట్టు మనకి ప్రాప్తం వుండటం వల్లేనేమో, ఆ పాట మన దగ్గరకి వచ్చి అలా కలకాలం మన మనసుల్లో నిలిచిపోయింది.

ఈ మౌనం, ఈ బిడియం మనకి చెలియ కానుకలయితే, తీయటి ఊహలు గుసగుసలాడుతుంటాయి. శ్రీరస్తు శుభమస్తు అంటూ పెళ్ళి పుస్తకాన్ని ప్రింటులో చూపించినా, ముత్యమంత పసుపుతో ముఖమంతా చాయ తెప్పించినా - ఆయనకే చెల్లింది.

ఆరుద్ర నాస్తికుడయినా, ఆయన వ్రాసిన భక్తి పాటలు అజరామృతం.

మనోసే అందాల బృందావనం, వేణు మాధవుని పేరే మధురామృతం అన్నారు.

‘రాయినయినా కాకపోతిని రామ పాదము సోకగా’ అన్న పదం, ఆస్తికులకే అందని గొప్ప భావం పలికిస్తుంది.

శ్రీరామ నామాలు శతకోటి అయినా, ఒక్కొక్క పేరు బహుతీపి అన్నారు.

చెంచులక్ష్మి సినిమాలో వ్రాసిన పాటల్లో, పద్యాల్లో పోతన మాధుర్యాన్ని ఆరుద్రలో చూస్తాం మనం. మహానటుడు రంగారావుకి మాధవపద్ధి సత్యం పాడిన, ఎవడురా విష్ణుండు, ఎవడురా జిష్ణుండు పద్యం ఎన్ని సార్లు విన్నా తనివి తీరదు నాకు.

ఏమి వ్రాసినా ఆయన దృష్టిలో ‘మానవుడే మహనీయుడు’

డబ్బింగ్ సినిమాలకి పాటలు వ్రాసినా, అవే ఒరిజినల్స్ అని మీరు ఘంటాపథంగా వాదించటానికి అవకాశ మిచ్చిన రచయిత ఆరుద్ర. వాటిల్లో నాకు ఎంథో ఇష్టమైనవి, ఆమ్ అనే సినిమాని తెలుగులో తీసిన ప్రేమలేఖలు అనే రాజ్ కపూర్ చిత్రంలోని ఆయన రచనలు.. ఆ పాటల్లోని గొప్పదనం చూడండి.

‘పందిట్లో పెళ్ళవుతున్నాదీ, కనువిందవుతున్నాదీ, నటనమే ఆడదనూ... ’

‘పెండ్లి కుమార్తె పూజాఫలమూ చేతికందేనూ
గోరింటాకూ కోయగబోతే గోళ్ళు కందేనూ!’

‘కంటికి రెప్ప మన పుట్టిల్లా,
కానీ దానికి ఈ రుణమే చెల్లు’

‘ఎడబాటంటే ఎదలో ముల్లు’

‘నీ పేరు విన్నా, నీ రూపు కన్నా, ఉయ్యాల లూగుమది సై సై సై’

‘ఘల్లు ఘల్లు ఘల్లు ఘల్లు గజ్జెల సంగీతం’

అలాగే మురిపించే మువ్వలు అనే డబ్బింగ్ చిత్రానికి ఆయన వ్రాసిన ‘నీ లీల పాడెద దేవా’ అనే పాట. ఆ పాట వల్లే ఆ సినిమా ఆంధ్రదేశంలో ఆడిందంటే ఆశ్చర్యం లేదు. జానకిని ఒక గొప్ప గాయనిగా నిలబెట్టింది ఆ పాటేనేమో.

మూడు పదాల్లో, మూడు చెరువుల నీరు త్రాగించి, మనల్ని ముచ్చటగా మురిపించిన కవి అక్షరాలా మూడక్షరాల కవి ఆరుద్ర. ఆ పదాలు కూనలమ్మ పదాలు.

చిన్ని పాదములందు

చివరి ప్రాసల చిందు

చేసె వీనుల విందు.

అంతే కాదు.... పెను సమాసములున్న

పెద్ద వృత్తము కన్న

చిన్న పదమే మిన్న... అన్నారాయన.

మచ్చుకి నాకు నచ్చిన కొన్ని కూనలమ్మ పదాలు.

ఆశ పెరిగిన నాడు

అహము పెరిగిన వాడు

తనకు తానే కీడు - ఓ కూనలమ్మా!

తమలపాకులు నములు

దవడతో మాట్లాడు

తానె వచ్చును తమిళు - ఓ కూనలమ్మా!

భర్త తోడను సీత
పట్టు పట్టుట చేత
అట్లు తగలడె రాత - ఓ కూనలమ్మా!

అలాగే ఆయన ఇంటింటి పజ్యాలు.

మాటవరసకి మా ఇంట్లో నేను యజమాన్నే అంటూ.. ఇలా అంటారాయన.

స్కూలుకి వెళ్ళే పిల్లలే ముందు చెయ్యాలి స్నానం
బాత్రూం క్యూలో నాన్నదే కడపటి స్నానం
అమ్మాలావిడ స్కూల్కు సెక్కించాలి ముందు
పిమ్మటే ఎక్కిస్తుంది మత్తైజమ్మా బొందు.

తాబేలు గురించి వ్రాస్తూ...

దీనికింకో పేరు కూడా వుంది కూర్మం
దాని పైభాగం ఇంటి కప్పు చూర్మం
అట్టుడుగున వుంటుంది మెత్తటి చర్మం
అచ్చోట తిరగేసి కొడితే దాని ఖర్మం.

ఇంటి పక్కన లాడ్ స్పీకరు 'శోతలు కోరని రికార్డులు' వినిపిస్తుంటే...

నువ్వే ఎలక్ట్రికల్ ఇంజనీరువైతే ఉండదులే ఈ పిచ్చి
నవ్వుతూ వెళ్ళి ఆపెయ్యెచ్చు ఊరంతటి మెయిన్ స్విచ్చి.

'ఎరువిచ్చిన బుక్కు, మళ్ళీ చూడడం కూడా గొప్ప లక్కు'

అరవ్వాడు తింటాడు ఇడ్డెన్నూ వడ
బెంగాలీవాడు తింటాడు జిలేబీ సింగడ
తెలుగువాడు తింటాడు పెసెరట్టు ఉప్పా
ఎస్కీమోలు తినేవి ఏవేమిటి చెప్పా!

ఇలా సాగుతాయి ఆర్కుద ఇంటింటి పజ్యాలు.

'1965 ఏప్రిల్ నెల నుండి నవంబర్ నెల దాకా ఎనిమిది నెలలు క్రమం తప్పకుండా ఆసాంతం రచన చేసి 'సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం' సంపుటాలను అచ్చుకివ్వటంలో నా ఆరోగ్యం పూర్తిగా దెబ్బతిన్నది. ఆ టెన్షన్ వల్ల రావలసిన అన్ని రుగ్మతలూ వచ్చాయి. అయినా ప్రజలకు ప్రకాశకులతో పాటు వాగ్దానం చేసింది పన్నెండు సంపుటాలు కనుక ఆ సంఖ్యను పూర్తిచేయాలని నిశ్చయించాను. అది 1968 ఫిబ్రవరి నాటికిగాని పూర్తి చేయలేక పోయాను' అని - ఆర్కుదగారు తన మనవి మాటల్లో చెప్పుకున్నారు.

తెలుగులో పిహెచ్‌డీ చేసి వాళ్ళకి కూడా ఎంతో ఉపయోగపడుతున్న గొప్ప గ్రంథాలు 'సమగ్ర ఆంధ్ర సాహిత్యం'.

మన తెలుగుకీ ద్రవిడ భాషకీ వున్న సంబంధాలనీ, తెలుగు భాష పుట్టు పూర్వోత్తరాలనీ నేను పూర్తిగా తెలుసుకున్నది ఈ పుస్తకాల ద్వారానే. ఆరుద్రగారు ప్రాణం పెట్టి వ్రాసిన ఈ పుస్తకాలు ప్రతి తెలుగు వారి ఇంట్లోనూ తప్పనిసరిగా వుండవలసినవి.

'తెలుగు జాతికి గర్వకారణం ఆరుద్ర. ఈ వాఙ్మయ చరిత్రకారునికి ఇవ్వవలసినంత ఖ్యాతి మనం ఇవ్వలేదేమో అనిపిస్తుంది. ఇదే తదితర ఏ భాషలో వ్రాసినా, ఆయన్ని అపూర్వ మేధావిగా గ్రహించేవారు. ప్రపంచంలో, వివిధ భాషా సాహిత్యాలలో ఎక్కడా ఒక్క చేతిపై ఇంత సాహిత్య చరిత్ర వ్రాసిన దాఖలాలు లేవు' అన్నారు జస్టిస్ చిన్నపురెడ్డి.

'చదువుకొన్న ప్రతి ఆంధ్రుడూ ఈ కానుకను రెండు చేతులతోనూ పుచ్చుకోవాలని నా కోరిక' అన్నారు పి.వి. రాజమన్నారు.

తన సాహిత్యం ద్వారా, మన హృదయాల్లో రుద్ర పీఠం వేసిన ఆరుద్ర మాత్రం చిరంజీవి.

గోపీచంద్రు - కౌత్సిక ఇందు

'ఒరేయ్! మనం పుట్టటం నిజం, చావటం నిజం, మధ్యన బ్రతకటం నిజం. బతకటానికి మనకి కావలసింది అన్నమే గదరా! దీనికంత గొడవెందుకురా! ఈ ప్రపంచంలో ఏమో వుందని మధ్యపెట్టి దాని కోసం పొట్లాడుకు చచ్చేట్లు చేస్తున్నారా.... ఎందుకురా? ఎవరు కట్టుకుపోయేది ఏముందిరా? బతకండ్రా తండ్రుల్లారా, చచ్చేదాకా బతకండి'

ఇది సిద్ధాంతాలకూ, వర్గాలకూ అతీతమైన మానవత్వపు ఆక్రోశం.

ఈ మాటలు లోకం దృష్టిలో పిచ్చివాడయిన అసమర్థుడు సీతారామారావు నోట, గోపీచంద్ పలికించినవి.

ఆ

నేను, నలభై ఐదేళ్ళ క్రితం, సమయం దొరికినా దొరకక పోయినా తెలుగు పుస్తకాలు చదవటం రోజువారీ కార్యక్రమంగా మార్చుకున్న రోజులనించీ ఇప్పటి దాకా చదివిన ఎన్నో తెలుగు పుస్తకాల్లో, నాకెంతో ఇష్టమైన పుస్తకాలు చాల వున్నాయి. వాటిల్లో ఎన్నో ఆలోచనలు రేకెత్తించి, బుర్రని తొలిచేసి, అప్పటినించీ ఇప్పటిదాకా నాలో చెరగని ముద్ర వేసిన సీరియస్ నవలలు మూడు.

ఒకటి రావిశాస్త్రి అల్పజీవి, రెండు బుచ్చిబాబు చివరకు మిగిలేది... మూడవది గోపీచంద్ అసమర్థుని జీవయాత్ర. ఆ మూడూ ఎన్నిసార్లు చదివానో చెప్పాలంటే, లెఖ్కు పెట్టలేనన్నిసార్లు.

కొంచెం విశ్లేషణగా ఆలోచిస్తే అల్పజీవి సుబ్బయ్యలోనూ, చివరకుమిగిలేది దయానిధిలోనూ, అసమర్థుడు సీతారామారావులోనూ, ప్రాత్రలు వేరయినా నాకు పోలికలు కనిపిస్తాయి. అందుకనేమో, ఆ ప్రాత్రల్ని సృష్టించిన ఆ ముగ్గురు మేధావి రచయితలంటే అంత ఇష్టం.

౩౬

‘అసలు ప్రాణం అనేది ఎలా వచ్చింది?’

‘అనాది పదార్థాలు రెండు. జడం, చైతన్యం’

‘చైతన్యం ముఖ్యం. ప్రపంచాన్ని ఆడించేది అదే’

‘చైతన్యం శాశ్వతం. జడం పుడుతుంది, గిడుతుంది’

‘జడం రూపం మారుస్తూ వుంటుంది కనుక అశాశ్వతంగా కనిపిస్తుంది కానీ అదీ శాశ్వతమే. మనం మరణిస్తే శరీరాలు నశిస్తాయి. అంటే మట్టిలో కలుస్తుంది, మట్టిగా వుంటుంది. అందులోనించీ మరొక రూపం పుట్టుకొస్తుంది’

‘శరీరానికీ, శవానికీ భేదం ఏమిటి?’

‘ఒకదానికీ చేతన శక్తి వుంది. మరో దానికీ లేదు’

‘ఏమయింది’

‘శరీరాన్ని విడిచిపోయింది’

‘జడానికి సంబంధం లేకుండా, ప్రత్యేకంగా చైతన్యం వుంటుందా’

‘అసలు చైతన్యం అనేది వేరుగా వుందని అనుకోవటం ఎందుకు?’

‘లేకపోతే కదిలే వస్తువులు ఎందుకు కదలకుండా పోతాయో చెప్పలేం’

‘కారు కదిలేటప్పుడు ఏ చేతన శక్తి ప్రవేశించింది? ఆగినప్పుడు ఏ చేతన శక్తి పోయింది?’

‘మనవాళ్ళు చేప్పే సిద్ధాంతాలు తర్కానికి నిలవవు. పదార్థం అనుక్షణం పరిణామం పొందుతూ వుంటుంది. ఆ పరిణామంలో ఒక దశలో ప్రాణం వచ్చింది. అంతేకానీ, బయటనించీ ఒచ్చిందీ లేదు. బయటకు పోయిందీ లేదు’

ఇలా ఎన్ని పేజీలో సాగుతూ వుంటుంది రెండు కోణాల్లోనించీ చూసే ఆ తర్కం.

౩౬

గోపీచంద్ గారి అమ్మాయి రజనిగారు, తమ పిల్లలు అమెరికాలో ఉండటం వల్ల ఇక్కడికి వస్తూవుంటారు. కొన్నేళ్ళ క్రితం మా ఆస్టిన్ లోనూ, శానాంటోనియోలోనూ చాలసార్లు కలిశాం. అప్పుడే ఆయన గురించి ఎన్నో విషయాలు అడిగి తెలుసుకున్నాను. గోపీచంద్ పుత్రుడు సాయిచంద్ నటించి, దర్శకత్వం చేసిన ఆయన నవల 'పండిత పరమేశ్వరశాస్త్రి వీలునామా' వీడియో కూడా చూశాం. వాళ్ళ పిల్లలు ఇప్పుడు టెక్సాస్ లో లేకపోయినా, భార్యాభర్తలు అమెరికాకి వచ్చినప్పుడల్లా ఫోన్ చేసి ఆప్యాయంగా పలకరిస్తుంటారు.

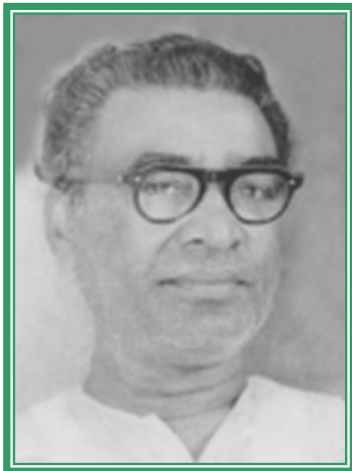
౩౨

గోపీచంద్ తన మాటల్లో, తానెందుకు వ్రాస్తున్నారో చెప్పిన ఆడియో టేప్ కూడా ఇచ్చారు రజనిగారు.

ఆయన అంటారూ.... (నా మాటల్లో చెబుతున్నాను)

'ఒక చిన్న పిల్లాడు పరుగెత్తుతూ క్రింద పడ్డాడనుకోండి. పక్కనే వున్న ఒకావిడ అయ్యో బాబూ పడ్డావా అంటుంది. ఇంకొకాయన చూసి నిర్లిప్తంగా వూరుకుంటాడు. అతని తల్లయితే పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చి దెబ్బ తగిలిందా నన్నా అని ఎత్తుకుంటుంది. అదే వాళ్ళ నాన్నయితే వచ్చి ఒక దెబ్బ వేసి వెధవా ఎన్నిసార్లు చెప్పాను పరుగెత్త వద్దని అంటాడు కోపంగా. ఇక్కడ జరిగింది ఒకటే సంఘటన. కానీ ఎన్ని రకాల స్పందనలో చూడండి. కొంతమంది అసలు స్పందించక పోవచ్చు. కొంతమంది ఆ స్పందనలని పైకి చూపిస్తే, కొంతమంది లోపలే అనుకోవచ్చు. అదే ఒక రచయిత ఐతే, తను స్పందించిన విషయం మీద, ఆ స్పందనని తన రచన ద్వారా చూపిస్తాడు. అందుకే నేను వ్రాస్తున్నది' అంటారాయన.

౩౩

తన తండ్రి హేతువాదిగా పేరుపొందినా, ఆయన రాగద్వేషాలూ తదితర భావాలు ఆ రోజుల్లో ఎంతో మందికి ఎన్నో రకాలుగా కనపడ్డాయి. తన కారణాలు ఏవయినా, అలాటి వాతావరణంలో పెరిగిన గోపీచంద్ ఆ దృక్పథం యొక్క లోటుపాట్లని గ్రహించి, దాని పరిధుల్ని దాటి పురోగమించారని అంటారు. అసమర్థుని జీవయాత్ర నవలలో సీతారామారావు ప్రాత్ర, తండ్రి చనిపోయాక గోపీచంద్ మానసిక సంఘర్షణకి ప్రతిరూపం అనే వాదన కూడా వుంది.

'సీతారామారావు హేతువాదం, జీవిత సమస్యలనుంచీ పరారీ కావటానికి బాగా ఉపయోగిస్తూ అతని అసమర్థతనే వ్యక్తం చేస్తుంది. విలువలు తారుమారవుతాయి. భార్య, స్నేహితులు ఇప్పుడు నికృష్టులుగా కనిపిస్తారు. చివరకు మానవుడెవరైనా సరే వాడి మీద ద్వేషం పుట్టుకొస్తుంది. అప్పుడు సీతారామారావు ఆంతర్యంలో మానవత్వం తిరుగుబాటు చేస్తుంది. అతని ద్వేషం, అతని పగ మానవుల మీద నించీ ఆదర్శాలు, కట్టుబాట్లు వగైరాలతో తయారైన సంఘ వ్యవస్థ మీదకీ, సాంఘిక పరిణామవాదం మీదకీ ప్రసరిస్తుంది. అతని ఆంతర్యంలోని సంఘర్షణ బహిర్గతమై, అతనిలోని మానవత్వం 'సంఘం' 'సంస్కారం' అనే శృంఖలాన్ని విదల్చివేసి, నిజ స్వరూపాన్ని నిలబెట్టుకునే ప్రయత్నమే 'పిచ్చి'గా లోకానికి కనిపిస్తుంది' అంటారు ప్రఖ్యాత విమర్శకులు ఆర్.ఎస్.సుదర్శనం.

౩౧

‘పండిత పరమేశ్వరశాస్త్రి వీలునామా’లో కులాంతర వివాహం చేసుకున్న అభ్యుదయ రచయిత కేశవమూర్తి పాత్రలో కూడా నాకు గోపీచంద్ కనిపిస్తారు. తనకు ఇష్టం లేని వాదనలో కూడా మంచిని చూడ గలిగే తత్వం కేశవమూర్తికి గోపీచంద్ నించే అబ్బిందని నా నమ్మకం. హేతువాదాన్ని తాత్వికతతో, మానవత్వపు కళ్ళతో చూసిన రచయిత గోపీచంద్.

౩౨

గోడ మీద బల్లి పాకుతూ వుంది. లేచి దానికెదురుగా నిలబడి అడిగాడు సీతారామారావు.

‘నీకు సుఖంగా వుందా?’

బల్లి ఆగింది.

‘నాకు లేదు’ అని బల్లికి చెప్పాడు.

బల్లి కదిలింది.

‘నీకు కోపం వస్తుందా?’

బల్లి ఆగింది.

‘నాకు వస్తుంది’

బల్లి కదిలింది.

‘బల్లీ’ అన్నాడు.

బల్లి ఆగింది.

‘నీకు బాధలున్నాయా?’

బల్లి కదిలింది.

‘నాకున్నాయి’ అని బల్లితో చెప్పాడు.

‘నీకూ నాకూ సంబంధం వుందోయ్ బల్లీ! ఒకప్పుడు నేనూ నీకు మల్లే హాయిగా పురుగుల్ని పట్టుకుంటూ కాలక్షేపం చేశా. ఇప్పటికీ గతి పట్టింది. నీలో నేనున్నా. నాలో నువ్వున్నావు’

బల్లి కదిలింది.

‘బల్లీ!’ అన్నాడు సీతారామారావు.

బల్లి పరుగెత్తింది.

౩౩

మేనేజర్ సీతారామారావంటే కోపంగా వుంటున్నాడు.

మొన్న కూతురు రైలుకి వెళుతుంటే బండి తీసుకు రమ్మని సీతారామారావుకి చెబితే, 'నేనా? బండా? నీ కూతురికా?' అన్నాడు.

అది మనసులో పెట్టుకుని మేనేజర్ డిస్మిస్ చేశాడు సీతారామారావుని.

ఉద్యోగం వూడిందని తెలియగానే మేనేజర్ దగ్గరికి వెళ్ళాడు సీతారామారావు. ప్రాధేయపట్టానికి వచ్చాడనుకుని, బిర్రబిగిసి కూర్చున్నాడు మేనేజర్.

'నీ కూతురికి బండి దొరికిందా?' అడిగాడు సీతారామారావు.

తన ప్రశ్నకి మేనేజర్ గుడ్లప్పగించి కూర్చోవటం చూస్తే సీతారామారావుకి హుషారెక్కింది.

'కూతుర్ని అల్లుడి దగ్గరకి పంపటం. అల్లుడు గర్భిణి చేసి మళ్ళీ నీ కూతుర్ని నీ దగ్గరకి పంపటం. నీవు నీళ్ళాడించి మళ్ళీ అల్లుడి దగ్గరకి పంపటం. అతను మళ్ళీ నీ దగ్గరకి పంపటం. నీవు అతని దగ్గరకి పంపటం. ఇదేనటయ్యా నువ్వు చేసే పని' అని ముక్కు మీద వేలు వేసుకుని, ఇంటి కప్పు ఎగిరిపోయేటట్లు నవ్వి వెళ్ళిపోయాడు. మధ్యలో నేనెందుకు బండి తేవటం అనే అర్థమూ వుంది, అందువల్లే ఉద్యోగమూ పోయిందనే బాధా వుంది అతని మాటల్లో!

ఆడ

అమెరికాలో వుంటున్న గోపీచంద్ గారి మనవడు సిద్ధార్థ, ఇంగ్లీషులో మంచి కవితా రచయిత. ఆయన వ్రాసిన, 'డార్క్ రూమ్స్' అనే కవితా సంకలనాన్ని నాకు పంపించారు. చాల చక్కగా వ్రాసిన పద్యాలవి.

ఆయనకి వ్రాసిన ఉత్తరంలో అదే వ్రాస్తూ, మీ పుస్తకానికి పెట్టిన పేరు ఏమిటో తెలుసా? మీ తాతగారు వ్రాసిన ఒక గొప్ప నవల పేరే... చీకటి గదులు అని. నేను ఇష్టపడ్డ నవలల్లో అదొకటి అని వ్రాశాను.

ఆడ ఆడఆడ

యస్మీ - యశస్మీ

'సాహసం సేయరా ఢింబకా!'

'ఆర్తనాదములు ఎంత శ్రవణానందకరముగానున్నవి!'

'హ... బానిసలు... బానిసలకింత అహంకారమా!'

'ఏరా.. డోంగే...'

'మాటలు ఎవరో కనిపెడితేనే కదరా పుట్టేది. వెయ్యారా వాడికో'

వీరతాడు'

చక్కటి డైలాగుల్ని, ఎక్కడ విరవాలో అక్కడ విరిచి ఎంతో భావయుక్తంగా చెప్పటం, చరిత్రలో అరుదైన విషయం. కొంతమంది నటులు మాత్రమే నిష్ణాతులయారా విషయంలో. అలాటి మహానటుల్లో....

మన తెలుగుదేశ సిని

శ్లోశ్లోశ్లోశ్లో

ముళ్ళపూడి వెంకటరమణగారు అంటారూ..... సాదరంగా రావు గురించి...

క్లిష్ట పాత్రలో చతురంగారావు
దుష్ట పాత్రలో క్రూరంగారావు
హడలు కొట్టే భయంకరంగారావు
హాయి గొలిపే టింగురంగారావు
రోమాన్స్ చేయిస్తే పూలరంగారావు
నిర్మాతల కొంగు బంగారావు
స్వభావానికి ఉంగా రంగారావు
కళ్ళక్కట్టినట్టు కనబడేది ఉత్తి యస్వీ రంగారావు
ఆయన శైలీ తీవీ అన్యులకు సులభంగా రావు
ఒక్కోసారి డైలాగుల్లో మాత్రం యమకంగారావు

శ్లోశ్లోశ్లోశ్లో

తెలుగు సినిమారంగంలో, ఆ మాటకొస్తే భారత సినిమారంగంలో ఒకప్పుడు నటులు, వారిలో కూడా ఎంతోమంది మంచి నటులు వుండేవారు. అంటే ఈనాటిలా నటశూన్యమైన 'తారలు' కాదు.

హిందీలో పుద్దీరాజ్ కపూర్, బలరాజ్ సహానీ, అశోక్ కుమార్, సంజీవ్ కుమార్, మీనాకుమారి, షబానా, ఓంపూరి మొదలైనవారినీ, తెలుగులో రంగారావు, సావిత్రి, రేలంగి, సీయస్పార్, ఎఎన్నార్ లాటివారి నటనా కౌశలాన్ని మనం ఏనాటికీ మరిచిపోలేము. ఇలాటి ఎంతో మంది గొప్ప నటులు, విదేశీ నటులతో పోటీ పడే నటన ప్రదర్శించినా, నా చిన్నప్పటినించీ అలా మనసులో నిలిచిపోయిన మహానటుడు, యస్వీ రంగారావు.

భారతదేశ సిని నటుల్లో మీకు ఎంథో నచ్చిన ఒకే ఒక్క నటడవరు అని నన్నెవరైనా అడిగితే, తడుము కోకుండా నేను చెప్పే జవాబు యస్వీ రంగారావు అని.

అందుకే ఆయన్ని అభినందిస్తూ... ఈ వీరతాడు.

శ్లోశ్లోశ్లోశ్లో

‘అవేకనింగ్స్’ అనే చిత్రంలో మెదడు దెబ్బతిన్న రోగిగా నటించటం కోసం, రాబర్ట్ డెనీరో ఆరు నెలలు అలాటి రోగులతో గడిపాడు. అలాగే రైన్మేన్ అనే సినిమాలో నటించిన డస్టిన్ హోఫ్మన్. గాంధీ వేషం వేయటానికి ముందు బెన్ కింగ్స్లీ సంవత్సరం పైన డాక్యుమెంటరీలలో గాంధీ హావభావాలూ, నడక అన్నీ పరిశీలించాడు. మన యస్వీ రంగారావు అదే తరహా నటుడు కనుక ఆయనా అదే చేశాడు. షావుకారు సినిమాలో సున్నం రంగడు అనే రౌడీ పాత్ర వేయటానికి, వాళ్ళ వూర్లోని కోడి రంగడనే ఒక రౌడీని పరిశీలించి అతనిలాగా ఆ పాత్ర వేశారుట.

నిజజీవితంలో తారసపడ్డ వ్యక్తుల్ని, వారి భావప్రకటనలని గమనించటం ఆయనకి మొదటినించీ అలవాటు. అలాటి పాత్రల్లో ‘పెళ్ళి చేసి చూడు’ సినిమాలో వియ్యన్న పాత్ర. సంతానం చిత్రంలో గుడ్డివాని పాత్ర. ఇలా ఎన్నో ఎన్నెన్నో. నిజజీవితానికి దగ్గరగా పాత్ర పోషణ చేయటం వల్లే ఆ పాత్రల్లో అంతగా ఇమిడిపోయాననీ, ప్రేక్షకులకి ఎంతో నచ్చాయని ఆయన

అంటారు.

మరి నిజజీవితంలో తారసపడని ‘పాతాళభైరవి’ మాంత్రికుడు, ‘మాయాబజార్’ ఘటోత్కచుడు, ‘భక్తప్రహ్లాద’ హిరణ్యకశిపుడు? వాటికి నాటకాల్లో తన అనుభవం, సెట్ మీదే కాకుండా పాత్రధారణ చేస్తున్నంత కాలం, ఆ పాత్ర పోషణ చేస్తున్న విధానాన్ని తనే సమీక్షించుకోవటం, ఇంకా బాగా చేయటమెలా అన్నదాని మీదే ధ్యాస పెట్టటం... ఇలాటివన్నీ ఎంతో ఉపయోగపడ్డాయంటారు.

ఆయన చిన్నప్పటి నుండే రకరకాల నాటకాల్లో, ఎన్నో విభిన్నమైన పాత్రలు వేశారు. సాంఘికాలు, పౌరాణికాలూ, చారిత్రకాలే కాక, ఇంగ్లీషులో పేక్స్పియర్ నాటకాల్లో సీజర్, ఆంటోనీ, పైలాక్ పాత్రలు వేసి పాత్రపోషణకే నిర్వచనం చెప్పారు. కాకినాడ పిఆర్ కాలేజీలో బియస్సీ చదివి, బందరు, విజయనగరంలో ఫైర్ ఆఫీసర్ గా పనిచేస్తూ నాటకాల్లో ఎంతో అనుభవం సంపాదించారాయన. తర్వాత 1947లో వరూధిని అనే చిత్రం ద్వారా సినీ రంగ ప్రవేశం.

రంగారావులో ప్రస్తుటంగా కనపడేవి - మాటలు చెప్పే కళ్ళు, అవసరమైనంత వరకే కదిలే పెదిమలు, పదాల్ని వాక్యాల్ని ఎక్కడ ఎలా విడమరించి చెప్పాలో సరిగ్గా అంతే చెప్పగలిగే నైపుణ్యం, భారీ విగ్రహం. ప్రతి మాటనీ భావంతో రంగరించి చెప్పటంలో రంగారావుకి ఎవరూ సాటి రారు.

పాతాళభైరవిలో 'సాహసం సేయరా డింభకా!' అనే వాక్యం ప్రజల నోళ్ళలో స్వర్లోత్సవం జరుపుకున్నది. మాయాబజార్లో కౌరవులు ఘటోత్కచుడి దెబ్బలకి తట్టుకోలేక అరుస్తుంటే, 'ఆర్తనాదములు ఎంత శ్రవణానందకరముగానున్నవి!' అనే మాటలు మరిచిపోలేము.

మాధవపద్ధి గంభీరంగా గొంతెత్తి పద్యాలు చెబుతుంటే, వాటికి రంగారావ్ చేసే అభినయం ఎంతో చెప్పుకోదగ్గది. భక్త ప్రహ్లాదలో ఎవడురా విష్ణుండు, ఎవడురా జిష్ణుండు అనే హిరణ్యకశిపుడు, యశోదా కృష్ణలో ధిక్కారములు సల్పుడి అనే కంసుడు... ఇలా ఎన్నో అభినయాలు.

ఎంతో విభిన్నమైన పాత్రల్లో నటించిన నటుడు రంగారావు.

మహాకవి కాళిదాసులో భోజరాజుగా, అనార్కలిలో అక్బర్గా, బొబ్బిలియుద్ధంలో తాండ్రపాపరాయుడిగా చారిత్రక సినిమాలూ, సంపూర్ణ రామాయణంలో రావణుడిగా, నర్తనశాలలో కీచకుడిగా, దీపావళిలో నరకాసురుడిగా, హరిశ్చంద్రలో హరిశ్చంద్రుడిగా ... ఇలా ఎన్నో పౌరాణికాలూ ఆయనకి పేరు తెచ్చాయి.

నాగేశ్వరావు, రామారావులాటి హీరోలు వున్నా, మాయాబజార్ సినిమాలో రంగారావే నాయకుడు.

ఇక సాంఘికాల్లో మరుపురాని పాత్రలు ఎన్నో వున్నాయి. వాటిల్లో నాకు బాగా నచ్చిన పాత్ర బంగారుపాప సినిమాలో కోటయ్య. ఆ పాత్రలో ఎంతో మానసిక సంఘర్షణ చూపించవలసివచ్చింది. అప్పుడాయన అంటారూ...

'ఆ పాత్రతో పాటూ నేనూ ఆ భావనా ప్రవాహంలో కొట్టుకుపోయేవాణ్ణంటే అతిశయోక్తి కాదేమో! ఒక్కొక్కప్పుడు నా మానసిక బాధ ఎక్కువై ఏడిచేవాణ్ణి కూడా!' అని ఆయనే చెప్పుకున్నారు.

నాదీ ఆడజన్నే, బాంధవ్యాలు, సుఖదుఃఖాలు, పండంటి కాపురంలో హృదయాల్ని పిండే వేషాలు, గుండమ్మ కథ, చింతామణి, తోడికోడళ్ళు, అప్పుచేసి పప్పుకూడు మొదలైన సినిమాల్లో హాస్య పాత్రలు మరిచి పోవటం కష్టం.

అంత భారీ శరీరంతో కూడా, మోహినీ భస్మాసురలో పద్మినితో కలిసి చేసిన భరతనాట్యం మరువలేనిది.

భారీ శరీరం అంటే గుర్తు వచ్చింది, మీకు మొనగాళ్ళకి మొనగాళ్ళు, కత్తుల రత్తయ్య సినిమాల్లో రంగారావ్ నటించిన రౌడీ పాత్రలు గుర్తున్నాయా! అవి చౌకబారు 'ఎస్ బాస్' పాత్రలు కావు. గంభీరంగారావు భీకరంగారావులా నటించిన పాత్రలు.

అలాగే పాతాళభైరవి, బాలనాగమ్మ, భట్టివిక్రమార్క మొదలైనసినిమాల్లో రౌద్రంగారావు వేసిన మాంత్రికుడి పాత్రలు. ఎంతో విభిన్నమైన పాత్రలు.

యస్వీ రంగారావుపై సంజయ్ కిషోర్ సేకరించిన కొన్ని అభిప్రాయాలు చూస్తే, సాటి నటులకు ఆయన ఎంత మార్గదర్శకులయారో తెలుస్తుంది.

'వాచికాభినయంలో ఆయనది ఒక ప్రత్యేక విధానం. ప్రతి సంభాషణ భావ వ్యక్తీకరణతో నడుస్తుంది. కించిత్ విరామాన్ని పాటిస్తూ సంభాషణలని కదం తొక్కిస్తారు. ఒక్కో సంభాషణను సున్నితంగా ముగించి, విరామాల గారడీ చేస్తూ ప్రేక్షకులని అచ్చెరువందిస్తారు. ఆ విరుపులో ఎంతో సొంపు ప్రదర్శిస్తారు. నవరసాలు మేళవిస్తారు. మరొకరికి అది అసాధ్యమనిపిస్తుంది. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే ఆయన సంభాషణలతో 'ఆడుకుంటారు' అన్నాడు మిక్కిలినేని రాధాకృష్ణమూర్తి.

'నటన మీద ఆయనతో మాట్లాడటమే ఒక విజ్ఞానాత్మకమైన విందు' అంటాడు ఆనాటి మహానటుడు బలరాజ్ సహానీ.

'మన తెలుగు చిత్రరంగానికి నటరాజు ప్రసాదించిన ఒక అమర కళామూర్తి యస్వీరంగారావు' అన్నారు ప్రముఖ దర్శకుడు బియన్ రెడ్డి.

'ఎ బార్న్ ఏక్టర్. ఆయనతో పోటీ పడి నటించేదాన్ని. అటువంటి నటుడు మళ్ళీ రాడు' మహానటి సావిత్రి ఉవాచ.

'He breaths life and soul into every character he portrays' అన్నారు కెవిరెడ్డి.

'ఆయన పాత్రను అవగాహన చేసుకుని దానికొక ప్రత్యేక రూపకల్పన చేస్తారు. ఆ సామర్థ్యమే ఆయనకు మహోన్నత స్థానాన్ని ఆర్జించిపెట్టింది. ఆయనతో నటనా సాహచర్యం విందు భోజనంలా ఒక సంతృప్తిని కలిగిస్తుంది' అన్నారు అక్కినేని నాగేశ్వరావు.

అందుకే ఈ మహా నటుడికి ఈ మందారమాల.

'హాయ్! హాయ్! నాయకా!'

(ఈ వ్యాస రచనలో సంజయ్ కిషోర్ వ్రాసిన 'విశ్వనట చక్రవర్తి' అందించిన సమాచారం ఎంతో ఉపయోగపడింది. ఆయనకి ధన్యవాదాలు)

స్మృతిస్మృతిస్మృతి

సలాం

1972, జనవరి 21.

ఆరోజే నేను ట్రవేండంలో విక్రం సారాభాయ్ స్పేస్ సెంటర్లో కొత్తగా ఉద్యోగంలో చేరింది. అలా అక్కడ పదేళ్ళు - మొదట్లో ఇంజనీరుగా, తర్వాత సీనియర్ ఇంజనీరుగా, ఆ తర్వాత మేనేజర్ గా ఆ వూళ్ళోనే వున్నాను.

నాకు ట్రివేండ్రం అంటే ఎంతో ఇష్టం. చక్కటి వూరు. ఎంతో స్నేహపూరితంగా వుండే మలయాళీలు. ఇండియాలో నూటికి నూరుపాళ్ళు చదువుకున్నవాళ్ళున్న మొట్టమొదటి రాష్ట్రం. చక్కటి సముద్ర తీరం. అతి సుందరమైన ప్రదేశం.

నేను అక్కడ ఉద్యోగంలో చేరిన కొత్తల్లోనే, ఈయన తరచూ నాకు ఎదురుపడుతూ వుండేవాడు. కొన్ని మీటింగుల్లోనూ కలుస్తూ వుండేవాళ్ళం. తర్వాత ఎస్ఎల్వీ-3 (శాటిలైట్ లాంచ్ వెహికల్-3) ప్రాజెక్ట్ మొదలు పెట్టటం, దానికి ప్రాజెక్ట్ మానేజర్గా ఈయన్ని నియమించటం జరిగింది.

ఒక పల్లెటూళ్ళో రెడ్డిగారి పార్టీకి, నాయుడుగారి పార్టీకి పోట్లాట జరుగుతున్నదిట. రెండు పార్టీల వాళ్ళూ, ఈనాటి మన తెలుగు సినిమాల్లోలా, కత్తులు పెట్టి ఒకళ్ళనొకళ్ళు నరుక్కుంటున్నారు. తలకాయలు ఎగిరిపోతున్నాయి. చుట్టుపక్కల అందరూ, మన సెన్సార్ వాళ్ళల్లా కళ్ళప్పగించి చూసి ఆనందిస్తున్నారు గానీ, ఆపటానికి ప్రయత్నాలేవీ చేయటం లేదు. చేతులూ కాళ్ళూ రక్తసిక్తమై నేలపాలవుతున్నాయి. అయినా రచ్చబండ క్రింద, తాపీగా చుట్ట తాగుతూ కూర్చున్నాడు అతను. ఆ రెండు పార్టీల వాళ్ళు అతని జోలికి మాత్రం రావటం లేదు. ఎందుకంటే అతను అప్పారావు కనుక. రెండు వర్గాలవారికి అప్పున్నాడు కనుక. అతన్ని ముట్టుకుంటే, తమ పని గోవింద కొడుతుంది కనుక.

మా స్పెస్ సెంటర్లో కూడా అన్ని ప్రభుత్వ కంపెనీల్లోలాగానే రాజకీయాలు. బంధుప్రీతి. ఎక్స్లటా. మీకు తెలిందేముంది. పదవీ వ్యామోహాలతో, తమ తమ పద్మవ్యాహాలతో యధాశక్తి వివిధ డైరెక్టారాసురులు తమ వంతు ఉడతాభక్తితో సాయపడుతుండేవారు. ఎవరు ఎంత కొట్టుకున్నా, ఈయన్ని మాత్రం ముట్టుకునే వాళ్ళు కాదు. ఈయన వాళ్ళందరి దగ్గరా అప్పులు తీసుకున్నాడని చెప్పటం లేదు. సందర్భానికి తగ్గ జోకు కాబట్టి ముళ్ళపూడి వారి అనుమతి లేకుండా అది వ్రాశాను. ఆ ప్రాజెక్ట్ నడుస్తునంత కాలం, ఈయన రాత్రింబగళ్ళూ ఆఫీసులోనే వుండి ఎంతో సమర్థవంతంగా, అలుపూ సాలుపూ పైకి కనపడనీయకుండా, తన జీవితాన్ని భారత అంతరిక్ష పరిశోధనకి అంకితం చేసి పనిచేస్తుండేవాడు. తనతో పనిచేసే వారిని ఎంతో మర్యాదగా చూస్తుండేవాడు. మధ్యే మధ్యే కొన్ని లాంచులు, టెస్టులూ. అవి విజయవంతమైతే.... 'అవునండీ... మేమే అది చేసింది' అని కాలరెత్తుకునేవాళ్ళందరూ. అదే కనుక ఫెయిలయ్యే... మీకు తెలుసు ఆ జవాబేమిటో!

ఈయన చేతుల్లో ఎస్.ఎల్.వీ. ప్రాజెక్ట్ ఎంత విజయవంతమయిందో, భారతదేశ అంతరిక్ష ప్రయోగాలు అంతరిక్షమంత ఎత్తున విజయవంతమయాయి. ఈనాటి టీవీ, టెలిఫోన్ అందరికీ అందుబాటులోకి రావటానికి అది నాంది అని చెప్పవచ్చు.

తర్వాత దేశరక్షణ కోసం జరిగే ప్రయోగాలని ఎంతో సమర్థవంతంగా నడిపించి, ఆ విభాగంలో దేశాన్ని ముందుకు నడిపించటంలో ముఖ్యపాత్ర వహించింది ఈయనే. అగ్ని, పుద్గి, ఆకాష్, నాగ్, త్రిశూల్ మొదలైన రక్షణ యంత్రాంగంతో దేశ సంక్షేమాన్ని కట్టుదిట్టం చేసిన దిట్ట.

ప్రపంచంలోని మేధావి వర్గమే కాకుండా, సామాన్యులు కూడా సంతోషించిన విషయం - భారతదేశానికి మొట్టమొదటిసారిగా రాష్ట్రపతి, ప్రధానమంత్రి ఇద్దరూ మేధావులే కావటం. చదువూ సంస్కారాలకీ ఒకేసారి పట్టం కట్టటం. గూండా రాజకీయాలతో, అవినీతి లంచాలతో కుళ్ళిపోయిన రాజకీయ నాయకులతో, విసుగెత్తిన వాళ్ళకి ఇదో ఆటవిడుపు. మరి రాష్ట్రపతి పదవి నామమాత్రమే అయిన మన రాజ్యాంగంలో, ఈయనలాటి ముందుచూపు మనిషి, కార్యదీక్షాపరుడూ ఏం చేయగలడు? ఏమీ విలువలు లేని వ్యక్తుల చేత నడపబడుతున్న మన రాజకీయ యంత్రాంగం ఏం చేయనిస్తుంది? అనే ప్రశ్న, మీ అందరితో పాటూ నాకూ వచ్చింది.

1931లో బ్రిటిష్ ఇండియాలోని రామేశ్వరం అనే హిందూ పుణ్యక్షేత్రంలో ఒక మధ్య తరగతి ముస్లిం కుటుంబంలో పుట్టి, మతం కన్నా మానవత్వానికి విలువనిచ్చిన అవ్ షకీర్ జైనులఖీన్ అబ్దుల్ కలాం, అంతరిక్ష శాస్త్రంలోనూ, దేశరక్షణ యంత్ర నిర్మాణంలోనూ ఎంతో ఎదిగి పద్మభూషణుడవుతాడని అతను సామాన్య కుటుంబంలో పెరుగుతున్నప్పుడు ఎవరూ అనుకోలేదు. అంతేకాదు బ్రిటిష్ ఇండియాలో ఇరవై నాలుగు గంటలూ తన పనేదో తను చేసుకుపోయే అంతరిక్ష శాస్త్రవేత్త భారతరత్న అవుతాడని కలలో కూడా ఎవరూ ఊహించి వుండరు.

కలాం పెరిగిన వాతావరణం కూడా చిన్నతనంలోనే ఆయనలో ఎన్నో పెద్ద పెద్ద భావాలను వెలికితీసింది. రామేశ్వరం గుడికి వాళ్ళ ఇల్లు చాల దగ్గర. కలాం నాన్నగారికి ప్రాణ స్నేహితుడు, రామేశ్వరం గుడి ప్రధాన పూజారి పక్షి లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు. వారిద్దరూ హిందూ ముస్లిం వేదాంతాల గురించి మాట్లాడుకుంటుంటే ఈయన వింటూ వుండేవారుట. అలా తన తండ్రి దగ్గర నేర్చుకున్న జీవిత సత్యాలే, తర్వాత తన శాస్త్ర విజ్ఞాన శోధనలో ఎంతో ఉపయోగపడ్డాయంటారు కలాం.

అంతేకాదు తిరుచిరాపల్లి సైంట్ జోసెఫ్ కాలేజీలో చదివేటప్పుడు ఈయనతో పాటూ హాస్టల్ గదిలో వుండేది శ్రీధ్రంగం నుంచి వచ్చిన ఒక అయ్యంగార్, కేరళనించీ వచ్చిన ఒక సిరియన్ కాథలిక్. తన కాలేజీలో చాలమంది కంచి శంకరాచార్య దగ్గర శిష్యురికం చేసేవారుట. అక్కడే తను 'ఇవ్వటంలో వున్న ఆనందాన్ని' చూడటం అలవాటు చేసుకున్నానన్నారు.

రకరకాల సందర్భాలలో రాష్ట్రపతిగా ఆయన ఇచ్చిన ఉపన్యాసాలు, ఇటు పిల్లలకీ, అటు యువతరానికీ, సామాన్య భారత పౌరులకీ, విశ్వ మానవ సమాజానికీ ఉత్తేజకరమైన సందేశాలు.

అన్ని రాజకీయ పార్టీలచేతా, నాయకులచేతా గౌరవం సంపాదించుకున్న మనిషి.

2020వ సంవత్సరానికల్లా భారత దేశాన్ని ప్రపంచ శాస్త్ర విజ్ఞాన, రాజకీయ, ఆర్థిక రంగాల్లో ముందు బెంచీలో చూడాలని కలలుగన్న దేశభక్తుడు.

ఆయన చేసిన ప్రసంగాల్లో నాకు బాగా నచ్చినది మీతో పంచుకోవాలని వుంది. దాని సారాంశం 'నువ్వు' అనే పేరుతో నా 'ఎన్నారై కబుర్లు'లో వ్రాశాను. ఆ వ్యాసంలోని ముఖ్యమైన విషయాలను మరోసారి నెమరు వేసుకుందాం. ఇక్కడ 'నువ్వు' అంటే నువ్వు, నేనూ, మనమందరమూ అని అనుకుంటూ చదువుదాం!

నువ్వు మన గవర్నమెంట్ అసమర్థమైనదనీ, దేనికీ పనికిరానిదనీ అంటావు. నువ్వు మన న్యాయవాద వ్యవస్థ చాల పురాతనమైనదంటావు. మన ఇంటి ముందర చెత్తని మునిసిపాలిటీ అసలు తీయనే తీయదంటావు. మన ఫోన్లు సరిగ్గా పనిచేయవంటావు. రైళ్ళు ఒక జోక్ అంటావు. మన విమాన సర్వీసు ప్రపంచంలోనే పరమ చెత్తంటావు. ఉత్తరాలని బట్వాసురుడు దారిలోనే మింగేస్తాడంటావు. మన దేశాన్ని కుక్కల పాలు చేశారంటావు. దేశం రొచ్చుగుంటలో వుందంటావు. నువ్వు ఇంకా ఇలా చాల అంటుంటావు.

కానీ నువ్వేం చేస్తున్నావు?

సింగపూర్ వెళ్ళినప్పుడు అక్కడ ఎంతో చక్కగా హుందాగా ప్రవర్తిస్తావు. అక్కడ నువ్వు సిగరెట్ పీకలు రోడ్డు మీద పారెయ్యవుగాక పారెయ్యవు. షాపుల ముందర చిల్లర తిండ్లు తింటూ కూర్చోవు. నువ్వు దుబాయ్ వెడితే, రంజాన్ సమయంలో బయట ఏమీ తినటానికి అక్కడ ధైర్యం చాలదు. నువ్వు జెడ్డాకి వెడితే, అందరితో పాటూ తలకి జేబురుమాల కట్టుకుంటావు. నువ్వు లండన్లో వుంటే, అక్కడ టెలిఫోన్ ఎక్స్‌ఛేంజ్‌లో ఎవడికో డబ్బులిచ్చి నీ టెలిఫోన్ బిల్లు ఇంకొకడికి అంటగట్టవు. నువ్వు వాషింగ్టన్లో రోడ్డు మీద స్పీడుగా వెడుతున్నప్పుడు పోలీసు పట్టుకుంటే, అతన్ని చూసి 'నేనెవరో తెలుసా! మా బాబుతో చెబుతా!' అని కాలరెగెయ్యవు.

నువ్వు ఆస్ట్రేలియాలోనో, న్యూజిలాండ్‌లోనో బీచ్ ఒడ్డున వుంటే, కొబ్బరిపీచుని గార్నేజ్ డబ్బాలో తప్ప ఎక్కడ పడితే అక్కడ పారెయ్యవు. నువ్వు టోక్యోలో వుంటే నీ నోట్లోని కారా కిళ్ళీ ఉమ్మిని రోడ్డు మీద తుప్పుక్కున ఉమ్మేయవు. బాస్టన్లో వుంటే పరీక్షల్లో మార్కులు వేయించుకుని డిగ్రీలు కొనుక్కోవు.

మనమింకా నీ గురించే మాట్లాడుకుంటున్నాం.

నువ్వు విదేశాలకి వెడితే, అక్కడి కట్టుబాట్లనీ, నియమాలనీ, నిబంధనలనీ విధిగా పాటిస్తావు. అదే నువ్వు, నీ దేశంలో ఎందుకు పాటించవు? మాతృగడ్డపై కాలు పెట్టగానే ఎక్కడపడితే అక్కడ కాగితాలు పారేస్తావు. సిగరెట్ పీకలు విసిరేస్తావు. ఇంకోచోట సరిగ్గా వున్నవాడివి, ఇక్కడ ఎందుకిలా అయిపోతున్నావ్?

ఎలక్షన్లలో ఓటు వేశాక అసలు గవర్నమెంట్ సంగతే మరిచిపోతావు. (ఓటు కూడా ఎంతమంది వేస్తున్నారు. వేసేవాళ్ళల్లో ఎంతమంది న్యాయబద్ధంగా వేస్తున్నారు అనేది ఒక ప్రశ్న) కుర్చీలో వెనక్కి ఆనుకుని కూర్చుని గవర్నమెంటే అంతా చేయాలని అంటూ నువ్వు మాత్రం నోటికి పని చెప్పి తిడుతూ కూర్చుంటావు.

గవర్నమెంట్ రోడ్లు శుభం చేయటం లేదంటావు. అలా అంటూనే రోడ్ల మీద చెత్త నువ్వే పోస్తుంటావు. మన రైళ్ళలో మరుగు దొడ్లు శుభంగా లేవని తిడుతుంటావు. అంటూనే వాటిని నువ్వే పాడు చేస్తుంటావు.

ఇక్కడ నువ్వు అంటే ఆ సేవలని అందుకునే నువ్వు, నేనూ, మనలాటి వాళ్ళు మాత్రమేనని కాదు. అవి శుభం చేయవలసిన సిబ్బంది వర్కర్లనించీ ఆఫీసర్ల దాకా అందరూను.

ఇలాటివే కాదు. మన సాంఘిక సమస్యల్లో కూడా ఇంతే. కట్నాలూ, చిన్నపిల్లల వివాహాలూ లాటి స్త్రీల సమస్యలు చూద్దాం. సభలు పెట్టి దేశం పాడయిపోయింది మాష్టారూ అని ఉపన్యాసాలిస్తాం. ఇంటికి వచ్చి, ఆ కట్నాలేవో మన అబ్బాయికి మనమే తీసుకుంటాం. 'మొత్తం సంఘమంతా కుళ్ళిపోయింది. నేనొక్కడినీ కట్టుం తీసుకోకపోతే ఈ వ్యవస్థ మారుతుందా?' అని ఒక కుంటిసాకు కూడా చెబుతాం.

అయితే ఈ వ్యవస్థని మార్చేదెవరు? ఇంతకీ ఈ వ్యవస్థలో వున్నదెవరు?

ఈ వ్యవస్థలోనా... మా పక్కంటి వాళ్ళూ, ఆ పక్కంటి వాళ్ళూ, ఎదురింటి వాళ్ళూ. నగరాలూ, పట్టణాలూ, ప్రజలూ, ప్రభుత్వమూనూ. నేను మాత్రం కాదు.

కబుర్లు మానేసి అసలు పనులు చేయవలసిన సందర్భం వచ్చినప్పుడు మాత్రం, మన గూడులోకి మనం వెళ్ళిపోయి, ఎవరో ఎక్కడినించో ఊడిపడతాడనీ, మనల్ని ఉద్ధరిస్తాడనీ ఆశ పెట్టుకుని ఎదురు చూస్తాం. కానీ అంతకన్నా ఏమీ చేయం.

అలా కాకపోతే, మన దేశం వదిలి ఇంకో దేశానికి పారిపోతాం. ఏ అమెరికాకో పారిపోయి అక్కడి నిబంధనలు పాటిస్తూ బ్రతుకుతాం. న్యూయార్క్ లో బ్రతకటం కష్టమయితే లండన్ కి పారిపోతాం. అక్కడ నిరుద్యోగం వస్తే గల్ఫ్ దేశాలకి పారిపోతాం. అక్కడ కూడా ఏ యుద్ధమో వస్తే, మన గవర్నమెంట్ మనల్ని రక్షించి ఇండియాకి తీసుకుపోలేదని గొడవ చేస్తాం.

ప్రతివాడికీ తిట్టటానికే దేశం వుంది. ఇలా మానభంగం చేయటానికే దేశం వుంది. దేశం కోసం మనమేదన్నా చేయాలి అన్న ఆలోచన ఎవరికీ లేదు. మనం, మన ఆలోచనలూ, మన అంతరాత్మా అనీ డబ్బుతోనే ముడిపడి వున్నాయి మరి.

'ఇండియాకి నువ్వేం చేయగలవు అని నిన్ను నువ్వే అడుగు. అమెరికా తదితర దేశాల్లా ఇండియా తయారవాలంటే నేనేం చేయాలి అని ప్రశించుకో' అంటారు కలాం.

ఈ ఉపన్యాసం కలాం రాష్ట్రపతి కాక మునుపు ఇచ్చింది. ఆయన పెట్టినవి చివాట్లు అనాలో, మేల్కొలుపు అనాలో కానీ చాలమందిని కదిలించింది. ఇండియాలోనే కాదు. ప్రపంచంలో అన్ని చోట్లా. ఇంటర్నెట్లో ఇంకా దశదిశలా ప్రతిధ్వనిస్తూనే వుంది. నాకు ఆయన ప్రసంగ వ్యాసాన్ని ఈమైల్ ద్వారా తూర్పు ఆఫ్రికా నించీ భారతీయుడు కాని ఒక వ్యక్తి పంపించాడంటే, ఈ వ్యాసం ఎంతమందిని ఎలా స్పందింప చేసిందో అర్థమవుతున్నది.

అందుకే ఇది చెప్పటం నా బాధ్యత అనిపించి చెబుతున్నాను.

మనం రోజూ కాఫీ తాగేటప్పుడూ, తాగనప్పుడూ, గాయత్రీ మంత్రంలా మననం చేసుకోవలసిన వేదార్థం వుందాయన మాటల్లో!

అందుకే ఆయనకి నా సలాం!

శాడ చరిత్ర గురజాడ

'దేశమును ప్రేమించుమన్నా, మంచి అన్నది పెంచుమన్నా
వట్టిమాటలు కట్టిపెట్టోయి, గట్టి మేల్ తలపెట్టవోయి!

ఈసురోమని మనుషులుంటే దేశమేగతి బాగుపడునోయి!
మందగించక ముందు అడుగేయి, వెనకపడితే వెనకెనోయి!
వ్యర్థ కలహం పెంచబోకోయి, కత్తి వైరం కాల్యవోయి!
దేశాభిమానం నాకు కద్దని వొట్టి గొప్పలు చెప్పుకోకోయి
పూని ఏదైనాను ఒక మేల్ కూర్చి జనులకు చూపవోయి!
ఒరుల మేలుకు సంతసిస్తూ ఐకమత్యం నేర్పవోయి!
స్వంత లాభం కొంత మానుకు పారుగువాడికి
తోడుపడవోయి
దేశమంటే మట్టి కాదోయి దేశమంటే మనుషులోయి!
చెట్టపట్టాల్ పట్టుకుని దేశస్థులంతా నడవవలెనోయి,
అన్నదమ్ముల వలెను జాతులు మతములన్నీ మెలగవలెనోయి!'

మహాకవి గురజాడ అప్పారావు 1910లో వ్రాసిన దేశభక్తి అనే గేయంలోని కొన్ని అక్షర సత్యాల్నివి. అని నాకూ మీకూ మనందరికీ తెలుసు. కొంచెం సాలోచనగా, నెమ్మదిగా, అర్థం చేసుకుంటూ మళ్ళీ ఒక్కసారి చదువుదాం పైన వ్రాసిన ముత్యాలసరాలు.

ఇప్పుడర్థమవుతుంది, దాదాపు వంద సంవత్సరాల క్రితం ఆయన వ్రాసిన దాంట్లో నిజాలు. కాకపోతే బాధ కలిగించే విషయ మేమిటంటే, ఆనాడు ఆయన వ్రాసినది ఈనాడూ భారతదేశంలో అక్షరాలా అమలు చేయాల్సిన అవసరం వుంది. దేశకాల పరిస్థితులలో ఏమీ మార్పురాలేదు కదా, ఇంకా దిగజారిపోయాయి.

అలాటిదే ఆయన వ్రాసిన ఇంకొక సాంఘిక దురాచారం. అదీ ఇలాటిదే.. ఆనాడూ ఈనాడూ... మార్పు చెందనిది. మీకు తెలుసు అదేమిటో. దాని గురించి ఒక చిన్న పిట్టకథ చెప్పాలి.

1998లో అట్లాంటాలో కొంతమంది తెలుగు మిత్రులు కన్యాశుల్కం నాటకం ఒక్క అట్లాంటాలోనే కాక అమెరికాలో వివిధ నగరాల్లో వేయాలని సంకల్పించారు. ఉత్సాహవంతులందరూ కలిసి, గురజాడవారి నాటకాన్ని ఏమీ

మార్పులు చేయకుండా, గంటన్నరకి కుదించి మొట్టమొదటి ప్రదర్శన అట్లాంటాలలోనే వేశారు. చాల బాగుందని పేరు రావటంతో, అమెరికాలోని వివిధ నగరాల్లో ఆ నాటకాన్ని వేయమని వారిని ఆహ్వానించారు. నేనూ, సతీ సమేతంగా, డల్లాస్ వెళ్ళి ఆ నాటకం చూసి వచ్చాను. నిజంగా చాల చక్కటి ప్రదర్శన అది. అందరూ బిజీగా వుండే ఉద్యోగస్తులే అయినా సమయం చేసుకుని, ఎంతో శ్రమ పడి సాధన చేసి, తమలోని ప్రతిభని వెలికితెచ్చి, గురజాడ సాహితీ పటిమకి అమెరికాలో చేసిన సన్మానం అది.

నన్ను మా ఆవిడ ఎప్పుడూ 'నువ్వు ఏమొచ్చినా పట్టలేవు' అంటుంటుంది. ఇది కూడా అలాటిదే కనుక, నా స్పందనని ఆపుకోలేక, ఇంటర్నెట్లో ఒకానొక వెబ్సైట్లో ఆ నాటకం మీద ఒక సమీక్ష వ్రాశాను.

మర్నాడే ఒకాయన కోపంగా జవాబిచ్చాడు. వైబ్ సైట్ ముఖంగానే కాక, నా ముఖం మీద కూడా ఒక ఈమైలు కొట్టి. 'మీలాటి పేరుపడ్డ రచయితలు కూడా ఇలా దాల్లో లెగ్గేయటం బాగోలేదు. (పేరు పడ్డ అంటే పేరు పడిపోయిందనేమో ఆయన ఉద్దేశ్యం) గురజాడ ఆనాడు రాసినప్పుడు ఆయన్ని తిరుగుబాటుదారుగా భావించి ప్రజలు తిరస్కరించారు. ఈనాడు కన్యాశుల్కం అనేది లేనేలేదు. కనుక ఈనాడు ఆ నాటకానికి విలువ లేదు. అలాటి దాని గురించి, అది వేసిన వాళ్ళకూ, దాన్ని చూసిన వాళ్ళకూ, సమీక్షించిన మీకూ సమయం వృధా' అని.

దానికి జవాబు వ్రాయటం నా బాధ్యతగా భావించి, ఇలా జవాబిచ్చాను.

'కన్యాశుల్కం నాటి రోజుల్లో పసిపిల్లల్ని ముసలివాళ్ళు డబ్బులిచ్చి కొనుక్కొని పెళ్ళి చేసుకునేవాళ్ళు. చాల సందర్భాల్లో పిల్ల రజస్వల అయేలోపలే, ముసలి మొగుడు ముసలి పీనుగ అయేవాడు. ఆ పసిపిల్లలకి గుండు కొట్టించేసి, వాళ్ళ జీవితాలకి చరమగీతం పాడించేవారు. అలా స్త్రీని మగవాడు ఎలా వేధించేవాడో కన్యాశుల్కం ద్వారా చెప్పారు గురజాడ. దరిమిలా కన్యాశుల్కాలు పోయి, కట్నాలు వచ్చాయి. అక్కడ జరుగుతున్నదేమిటి. స్త్రీ ఎంతో డబ్బులిచ్చి మగవాణ్ణి కొనుక్కునేది. ముసలి స్త్రీలు పడుచు మగవాళ్ళని కొనుక్కుని, పెళ్ళి చేసుకుని, వాళ్ళని వెధవల్ని చేయలేదు. దాని బదులు అతనికి ఎంతో డబ్బులిచ్చి మళ్ళీ 'అమ్ముడు పోయి' మగవాడికి బానిసలా తయారయింది. వండి వార్చి పిల్లల్ని కనేది. అటేమో తల్లితండ్రులు దివాళా తీసి నానా అవస్థలూ పడుతుంటారు. ఇది ఏ ఆర్థిక సూత్రానికీ అందని భారత మంగళ సూత్రం! కన్యాశుల్కం రోజుల్లో జరిగిందీ, కట్నాల విషయంలో ఇన్నాళ్ళూ జరిగిందీ, ఇప్పుడు జరుగుతున్నదీ ఒకటే. సీత పుట్టిన దేశంలో స్త్రీని తరతరాలుగా పీడించిన మగవారి ఆధిక్యత. అహంకారం. అది ఎంతదాకా పోయిందంటే, కడుపులో పిల్ల ఆడపిల్ల అని తెలియగానే, కడుపులే మాయం చేసే దాకా పోయింది. పుట్టిన ఆడపిల్లల్ని, భారమని ఆ భూమాతకే అర్పించేదాకా పోయింది. ఇప్పుడు చెప్పండి కన్యాశుల్కం నాటకం ఈనాడు అసమంజసమవుతుందా?'

ఆ పెద్దమనిషి దగ్గరనించీ జవాబు రాకపోయినా, చాలమంది నాతో ఏకీభవించి ఉత్తరాలు, ఫోన్ కాల్స్ ద్వారా తమ భావాలు తెలిపారు.

ఇది ఎందుకు వ్రాశానంటే, కన్యాశుల్కం మీద ఈయనలాటి సామాన్యులకే కాక, గొప్ప విమర్శకులుగా పేరు పొందిన కొందరు మాన్యులకు కూడా మహాకవి గురజాడ అలుసయిపోయాడు. ఆయన రచనల మీదే కాక, వ్యక్తి గతంగా కూడా ఎన్నో కువిమర్శలు, దూషణలూ వచ్చాయి. ఆయన మీద వచ్చినన్ని ఇంకా ఏ రచయిత మీదా రాలేదేమోనని నా అనుమానం. దానికి కారణం బహుశా, ఆయన తన రచనల ద్వారా చెప్పిన భావాలు, కొంతమంది సాప్రదాయవాదులకు నచ్చకపోవటమేనని నా ఉద్దేశ్యం.

ఒక పెద విమర్శకుడు కన్యాశుల్కం నాటకమా, నవలా అంటూ మొదలుపెట్టి ఒకే పుస్తకమే ప్రచురించాడు. సౌజన్యరావు పంతులుగారి ఇంటికి మేడ వుంది, కనుక అది నాటక ప్రదర్శనకి అనర్హం అని ఆయన ఉవాచ! ఈమధ్యనే ఒక దిన పత్రిక వెబ్ సంచికలో గురజాడకి జరిగిన దూషణ భూషణ సత్కారం కూడా మీరు చదివే వుంటారు. ఇలాటి వాళ్ళందరూ రువ్విన బురద రాళ్ళు కొన్ని ఉదాహరణకు చెబుతాను.

గురజాడ 1892లో కన్యాశుల్కం వ్రాశాక, మళ్ళీ అదే నాటకాన్ని 1909లో తిరగవ్రాశారు. ఆయన మాటల్లోనే, దానికి కారణం 'నా మిత్రుడు శ్రీనివాసయ్యంగారి సూచనపై దాన్ని మొత్తం తిరగరాశాను. సాహిత్య రచనలపై ఆయన అభిప్రాయాల పట్ల నాకెంతో గౌరవం!' అన్నారు. ఇది కొంతమంది విమర్శక విదూషకులకు అభ్యంతరంగానేకాక కోతికి కొబ్బరికాయ దొరికినట్టయింది. మొదటి కన్యాశుల్కం ఆయన బాగా రాయలేదన్నమాట. రాస్తే రెండవదాని అవసరం ఏమిటి? వ్రాసే విషయం మీద అవగాహన వుంటే రెండవది రాయాల్సిన పనేమిటి? కన్యాశుల్కం వంటి సిరియస్ విషయం హాస్యంగా రాయటమేమిటి? గిరిశం పాత్రలో హీరో లక్షణాలు లేవెందుకు? (మన సినిమా హీరోల అభిమానసంఘాల ప్రభావం కాబోలు) కన్యాశుల్కంలో మధురవాణి, గిరిశం వస్తుపరంగానూ, సమస్యాపరంగానూ వుండటం అవసరమా? ఆ పాత్రలు లేకుండా సాగదా? కోర్ట్ వ్యవహారాల సీనులు ద్వారా సాధించినదేమిటి? ఇలా ఎన్నో వ్యాసాల్లో అసలు సంగతి వదిలేసి, పాదల చుట్టూ ఇంకా దేన్నో వేటాడటం కనిపిస్తుంది. ఇంకా కొంతమంది కోటా శ్రీనివాసులు (చదువరి! సినీ నటుడు కోట శ్రీనివాసరావుగారికీ దీనికి సంబంధం లేదు) ఇది కమ్యూనిష్టు రచనా, స్త్రీవాద రచనా, కుల ద్వేష రచనా అని పేజీలకి పేజీలు గుద్దిపారేశారు. ఇంకా నయం. గురజాడ విజయనగరం వాడు కాబట్టి బ్రతికి పోయాం, లేకపోతే ప్రాంతీయ ద్వేషాల మీదా చర్చలు జరిగేవి. దీనికి కారణం బహుశా తెలుగు సాహిత్యంలో ఆనాటినించీ ఈనాటిదాకా తమ తమ స్వలాభ, స్వంత అభిప్రాయ కారణాలవల్ల అట్టిపోసే క్రిటికాసురులే కానీ, నిర్మాణాత్మకమైన విమర్శకులు చెప్పుకోదగినంతమంది లేకపోవటమేనేమో!

ఇదంతా ఈ వ్యాసంలో వద్దులే అనుకున్నాను కానీ, మన తెలుగు విమర్శకుల తెలివితేటలు, వారి నూతుల పరిధి చూపించటం అవసరం అని వ్రాస్తున్నాను.

విజయనగరం రాజా ఆనంద గజపతి 1887లో కన్యాశుల్క వివాహాల పట్టిక తయారు చేయించాడనీ, చెన్నపురి శాసన మండలిలో 1888లో కన్యాశుల్కం బిల్లు ప్రవేశపెట్టారనీ, కొందరు దేశీయుల వ్యతిరేకతతో అది విఫలమయిందనీ చదివాను. అప్పుడే ఆయన అప్పారావుగారిని పిలిచి, కన్యాశుల్కం మీద గ్రాంథిక తెలుగులో ఒక పుస్తకం వ్రాయమన్నారట. ఇంగ్లీషులో దిట్టకవి అయిన అప్పారావుగారు, తనకి గ్రాంథిక తెలుగు భాషపై పటుత్వం లేదనీ, వాడుక భాషలో అయితే వ్రాయగలననీ అన్నారు. అంతేకాక, ఎక్కువమందికి చదవటం రాదు కనుక, నవల బదులు నాటకం వ్రాస్తే బాగుంటుంది, సమస్యని అర్థం చేసుకోవటం సులభమని సలహా ఇచ్చారు. అలా అప్పుడు వ్రాసిన కన్యాశుల్కం, వంద ఏళ్ళు దాటినా, ఎంతో మంది అభిమానులతోనూ, కొందరు దుర్భిమానులతోనూ ఈనాటికీ నిలిచి వుంది.

తెలుగులో మొట్టమొదటి కథ వ్రాసినదీ గురజాడ వారేననీ, ఆయన వ్రాసిన 'దిద్దుబాటు' తెలుగులో మొట్టమొదటి కథ అని చెబుతారు. కొంతమంది క్రిటికాసురులు కాదంటారు కనుక, నేను నిర్ధారణగా చెప్పలేను. అది మీ పరిశోధనకే వదిలేస్తున్నాను.

గురజాడవారి గురించి వ్రాసేటప్పుడు, ఆయన గురించి ఇంకొక మహాకవి శ్రీశ్రీ వ్రాసిన వాక్యాలు గుర్తుకు తెచ్చుకోవటం అవసరం.

ఒక సాంఘిక సమస్యని తీసుకుని, వ్యావహారిక భాషలో వ్రాసిన మొట్టమొదటి తెలుగు నాటకం 'కన్యాశుల్కం' అని శ్రీశ్రీగారి భావన. దీనిలో సంభాషణలు నడిపించిన తీరు అమోఘం అంటారాయన. కన్యాశుల్కం మంత కాకపోయినా, కొండుభట్టియం, బిల్లణీయం నాటకాలలో కూడ గురజాడ సంభాషణా చాతుర్యం బాగా కనిపిస్తుంది. కథనంలో గురజాడ రచన 'మీ పేరేమిటి?' అనే కథను మించిన కథ ఇంకొకటుందని అనుకోను అంటారాయన.

ఆధునిక సాహిత్య ప్రపంచంలో తెలుగు దేశపు సరిహద్దు కవతల అంతర్జాతీయ కవి సమ్మేళనంలో తెలుగువారి ప్రతినిధిగా నిలువదగ్గవాడు గురజాడ. కవిగా మాత్రమే కాదు, రచయితగా కూడా ఆయన ధ్రువతార. తమిళులు తమ జాతీయ కవిగా సుబ్రమణ్య భారతినీ అంగీకరిస్తారు. మలయాళీలకు వల్లభోల్ వున్నాడు. వంగీయులకు రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్. కానీ తెలుగులో... ఎవరికీ ఏకాభిప్రాయం లేదు. రాజకీయాల్లో లాగానే, సాహిత్యంలోనూ మనకి బహు నాయకత్వం తప్పదేమో! అంటారు శ్రీశ్రీ

❖ ❖ ❖ ❖

గురజాడ వ్రాసిన వాటిలో ఇంకా చెప్పవలసినవి చాల వున్నా, ముఖ్యమైనవి మరుపురానివి ఇంకా రెండు వున్నాయి.

చదివినప్పుడల్లా నా కళ్ళల్లో నీళ్ళు నిలిచే కవిత 'పూర్ణమ్మ'. పుత్రడి బొమ్మ పూర్ణమ్మ. తెలుగు తెలిసిన ప్రతి మనిషీ చదివి, తెలుగు తెలియని మనుష్యులకి చెప్పదగ్గ కవిత. తెలుగు చదవటం మరిచిపోయిన తెగులు వాళ్ళకి, కన్యాశుల్కం సినిమాలో ఘంటసాల ఈ కవితని బుర్రకథగా చెప్పినది, సంపాదించి వినమని కోరుతున్నాను. తెలుగు సాహిత్యంలో ఒక గొప్ప మణిపూస అది.

అలాగే గురజాడ వ్రాసిన 'మనిషి' అనే గేయం. ఆనాడే కాదు, ఈనాటికీ ఆలోచనలు రేపే కవిత.

ఆయన వ్రాసిన రచనలు చదివితే, నాకు ఒకటి అనిపిస్తుంది. 'నాన్యః కురుతే కావ్యం' అన్న నానుడి నిజం అని.

ఆయన ఎన్నో తరాల ముందు పుట్టి ఇవి వ్రాశారా? ఆరోజు సమస్యలూ, రాజకీయ సాంఘిక పరిణామాలు ఏమీ మార్పు లేకుండా అలాగే వున్నాయా?

1890లలో కులతత్వానికి ఎదురు తిరిగినా, సాంఘిక దురాచారాలను కాదన్నా, దేవుడు వున్నాడా లేదా అని ప్రశ్నించినా, ఆ బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యవాదంలో భారతదేశాన్ని భారతీయుడిగా ప్రేమించమన్నా... ఎలాటి తిరస్కార బహిష్కారాలు ఎదుర్కోవాలో ఊహించటం కష్టం కాదు.

ఈనాటి మనకి ఏనాడో జాడ చూపిన గురజాడని ఎలా మరచిపోగలం!

ఈ మహాకవిని మనందరం స్మరించుకునే మాసమిది. నవంబర్.

ఈ నెలలోనే అంటే నవంబర్ 30, 1861లో జననం, అదే రోజున 1915లో నిర్యాణం.

అందుకే మహాకవి గురజాడకి, సాహిత్యాభిమానుల తరపున, ఇది ఒక చిన్న అభినందన మందార మాల!

❀ ❀ ❀

బహుదూరపు బాటసాల

1922 డిసెంబర్ 4:

భలే మంచి రోజు

పసందైన రోజు

వసంతాలు పూచే నేటి రోజు....

కన్నతల్లి ఆశలన్నీ సన్నజాజులై విరిసిన రోజు...

ఎందుకని? -

‘ఆయన గళం ఆలపించని రాగం లేదు. ఆ గళం ఒప్పించని భావం లేదు. కవి కలానికి తన గళాన్ని మేళవించి సుమధురమైన పదాల అల్లికను, మృదు మధుర గీతవల్లికగా మార్చేయగల ఆయన ప్రతిభ అనన్య సామాన్యం!’ అంటాడు ప్రముఖ గాయకుడు బాలు.

‘కలువలు పూచినట్లు, చిరుగాలులు చల్లగ వీచినట్లు, తీవలు తలలూచినట్లు, పసిపాపలు చేతులు చాచినట్లు, చెలువల్ కడకన్నుల పూచినట్లు, నీ జిలిబిలి పాటలో పరవశించినవి ఈ రసక ప్రపంచముల్’ అంటారు కరణశ్రీ జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారు.

‘గీతాలకు ముందు ఉపోద్ఘాతాలు

రాగాలలో భావోద్వేగాలు

స్వరాలతో నిత్యఖేల

గొంతు కంచు ఘంటసాల

అసలు పేరు గానలోల

మరో పేరు ఘంటసాల’ (బాపు-రమణ)

‘మనుష్యులు చాలమంది చనిపోయే వరకూ బ్రతుకుతారు. కొందరు బ్రతికుండి నిత్యం చనిపోతూ వుంటారు. కానీ కొద్దిమంది మాత్రమే చనిపోయి కలకాలం బ్రతుకుతారు. అలాటి కొద్దిమందిలో ప్రముఖులు మన ఘంటసాల’ - అక్కినేని నాగేశ్వరరావు.

‘ఘంటసాల మామూలు వ్యక్తి కాదు. ఒక గంధర్వుడు. మానవ రూపంలో మనముందు కొన్నాళ్ళు నివసించి, పిలుపు రాగానే వెళ్ళిపోయారు’ అన్నారు బి.ఎన్.రెడ్డి.

అలాటి ఘంటసాల పుట్టిన భలే మంచి రోజు అది.

అప్పుడు పూసిన వసంతాలు, ‘అందమే ఆనందం, ఆనందమే జీవిత మకరందం’ అంటూ మన మనసుల్లో ఈనాటికీ మోహన రాగంలా మహా మూర్తిమంతమవుతున్నాయి.

‘వికసించే విరజాజులు వెదజల్లగ పరిమళాలు, రవళించే వేణు గీతి రమ్మని పిలిచే’

అందుకే ఈ వ్యాసం. మనం మన ఘంటసాలకి పుట్టినరోజు జ్ఞాపకార్థంగా అందిస్తున్న మందారమాల.

ఘంటసాలకి మొదటి గురువుగారు ఆయన తండ్రి సూరయ్యగారు. ఆయన దగ్గరే నారాయణ తీర్థ తరంగాలు, మృదంగం నేర్చుకున్నారు. అంతేకాదు ఆరేళ్ళ ఘంటసాల డాన్స్ కూడా చేసేవాడుట. ఆయన్ని ‘బాలభరత’ అని పిలిచేవాళ్ళుట! పదకొండేళ్ళ ఘంటసాల తండ్రిని కోల్పోయి, మేనమామ దగ్గర పెరిగాడు.

ఆయన పాట బాగా లేదని వెక్కిరిస్తే, పట్టుదలగా నేర్చుకున్నాడు. బంగారం ఉంగరం అమ్మేసి విజయనగరం వెళ్ళాడు. అక్కడ విజయనగరం మహారాజావారి సంగీత కళాశాలలో పాత్రాయని సీతారామశాస్త్రి టీచర్. ద్వారం వెంకటస్వామి నాయుడు ప్రిన్సిపాల్. ఆయనే ఆడిషన్ చేసి ఘంటసాలని స్కూల్లో చేర్చుకున్నారు. వేసవి సెలవులు కారణంగా, స్కూల్లో చేరే ముందు వారాలు చేసుకుని, మధుకరం చేసే సాధన చేసుకునేవాడు. స్కూల్లో చేరాక వాళ్ళే భోజనం పెట్టేవాళ్ళు.

చదువు పూర్తయ్యాక పెళ్ళిళ్ళలో కచేరీలు చేసి, తరంగాలూ కీర్తనలూ పాడేవాడు. దసరా, రామ నవమి, గణపతి నవరాత్రుల పందిళ్ళలో ఘంటసాలు పాటలు వినపడేవి.

1942లో క్విట్ ఇండియా ఉద్యమంలో, 18 నెలలు కారాగార శిక్ష కూడా అనుభవించిన దేశభక్తుడు ఘంటసాల.

భార్య సావిత్రీ వూరే సముద్రాల రాఘవాచార్యగారిది కూడాను. ఆయన ప్రాపకంతో మద్రాసు చేరి 1944లో కోరస్ పాటలు పాడుతూ, చిన్న చిన్న వేషాలు కూడా వేసేవాడాయన. చిత్తూరు నాగయ్య ఆయనకి మొదటి సినిమా పాట అవకాశం ఇచ్చి ప్రోత్సహించారు.

1949లో నటి, గాయని, నిర్మాత కృష్ణవేణి ఘంటసాలని సంగీత దర్శకుడిగా, ఒక సినిమాకి కాదు ఒకేసారి మూడు సినిమాలకి, అవకాశమిచ్చింది. ఘంటసాల కృతజ్ఞతా పూర్వకంగా మొదటి సినిమాకి డబ్బులు తీసుకోలేదుట!

ఘంటసాల గొప్ప గాయకుడా, అంతకు మించిన సంగీత దర్శకుడా అని అప్పుడప్పుడూ చర్చలు రావటం చూస్తూనే వున్నాం మనం. చూద్దాం ఆయన ఏ రంగంలో ఎంత గొప్పవాడో, ఎంతో గొప్పవాడో!

ఎంతో మధురమైన, ఎన్నో కష్టమైన, మనకెంతో ఇష్టమైన పాటలు పాడే అవకాశం ఘంటసాలకి ఇచ్చి, ఆయనలోని గాన మాధుర్యాన్ని మనకి అందించటంలో విజయం సాధించిన గొప్ప సంగీత దర్శకుడు పెండ్యాల నాగేశ్వరావ్. 'చిగురాకులలో చిలకమ్మా', 'కొండగాలి వీచింది, గుండె వూసులాడింది', 'రాగమయీ రావే', 'మది శారదాదేవి మందిరమే', 'కల కానిది విలువైనది', 'పయనించే మన వలపుల బంగారు నావా', 'మోహన రాగ మహా', 'అలిగితివా సఖీ ప్రియ', 'విరిసిన వెన్నెలవో', 'ఓ చెలి కోపమా', 'జయవాణీ చరణకమల'... వీటన్నిటినీ మించిన 'శివశంకరీ శివానంద లహరి'. ఈ పాటలన్నీ పెండ్యాల వారి స్వరాలు, ఘంటసాల గానామృతాలు. అలాటి పెండ్యాలని అవకుశ సినిమాకి సంగీత దర్శకుడిగా నియమిద్దామనుకున్న నిర్మాతకి అది కుదరలేదు. ఆయన బదులు ఘంటసాలని సంగీత దర్శకుడిగా తీసుకున్నారు ఎం.ఎస్.రెడ్డి. అవకుశ పాటల గురించీ, ఆ సుమధుర బాణీల గురించి చెప్పవలసిన అవసరం లేదు.

పెండ్యాలగారిని అవకుశ సంగీతం ఎలావుందని అడిగితే, ఆయన తన బదులు ఘంటసాలని తీసుకోవటం మంచికే జరిగిందని, ఘంటసాలకి ఒక మల్లె మాల వేసేశారు.

విజయావారి చిత్రాలు పాతాళభైరవి మాయాబజార్ మిస్సమ్మ గుండమ్మ కథ లాటి సినిమాల్లో ఆయన అందించిన సంగీతం ఈనాటికీ చిరస్మరణీయం. 'అందమె ఆనందం', 'రావే నా చెలియా', 'ఓ చందమామ', 'భలే మంచి రోజు', 'ఊహలు గుసగుసలాడే... ఇలాటి పాటలు ఎన్నో ఘంటసాలవారి రాగ సుధామృత సృష్టి.

మరి గాయకుడిగా చెప్పనక్కరలేదు. కొని వేల పాటలు... ఒక దానికి మించినది మరోటి.

ఇక్కడ ఇంకొక సందేహం!

ఘంటసాల శాస్త్రీయమైన పాటలు బాగా పాడాడా, ప్రేమ పాటలా, భావగీతాలా, విషాద గీతాలా, సరదా పాటల, పద్యాలా, లలిత సంగీతమా, భక్తి పాటలా, కవితలా.... ?

మనందరి ఉద్దేశ్యంలోనూ ఒకే సమాధానం. ఒకే మాట. అన్నీను.

హాయి హాయిగా ఆమని సాగే, శివశంకరీ, మది శారదాదేవి మందిరమే, నా మది పాడిన, నీ మధు మురళీ గాన, రాజశేఖరా... లాటి శాస్త్రీయమైన పాటలు ఎలా మరిచిపోతాం.

మౌనముగా నీ మనసు పాడిన, చూపులు కలిసిన శుభవేళ, ఈ మౌనం ఈ బిడియం, నన్ను వదలి నీవు పోలేవులే, చిటపట చినుకులు పడుతూ వుంటే, ముద్దబంతి పూవులో, మనసు గతి ఇంతే, అమ్మా అని అరిచినా ఆ-లకించవేమమ్మా, కుడి ఎడమైతే, జగమే మాయా, సుందరి నీ వంటి దివ్య స్వరూపము, చూచి చూచీ కళ్ళు కాయలే కాచాయి, జేబులో బొమ్మా, శివశివ మూర్తివి గణనాథా, అత్త లేని కోడలుత్తమురాలు, పోలీసెంకటసామి, తలనిండ పూదండ, రావోయి బంగారు మామా, నీవుండేదా కొండపై, ఏడుకొండలసామీ... .. ఎన్నని... పదులూ వందలూ కాదు... వేలలో వున్నాయి.

ఎన్నో సందర్భాల్లో ఏదో ఒక పాట మన మనసులో మెదులుతూనే వుంటుంది.

కొన్ని ఉత్సాహాన్నిచ్చేవయితే, కొన్ని ఓదారుస్తాయి. కొన్ని ఆనంద భాష్యాలు తెప్పిస్తే, కొన్ని కళ్ళల్లో నీళ్ళు రప్పిస్తాయి.

ఎందుకని ఘంటసాల పాటలు అలా మనసుకి హత్తుకు పోతాయి? కారణం ఏమిటి?

వాచికంలో సృష్టత, చక్కటి భావ ప్రకటన, మధురమైన గొంతు.

మంచి సాహిత్యం అందివ్వాలే కానీ, మనోహరమైన సంగీతం అలా ఒక ప్రవాహంలా వచ్చి, కొన్ని తరాల సేపు మనల్ని ఆనంద వాహినిలో ముంచి పారేస్తుంది. అదే కంచు ఘంటసాల గాత్ర మహిమ.

‘బహుదూరపు బాటసారి’ వంటి పాటలు ఘంటసాల స్వయంగా వ్రాసి, బాణీలు కట్టి పాడటం, ఆయన సర్వ కళా నైపుణ్యాన్ని చూపిస్తుంది.

పైన కావాలనే ఘంటసాల పాడిన పద్యాల గురించి చెప్పలేదు. సినిమాల్లో పద్యాలు ఎంతో గొప్పగా పఠించి ఆ ప్రాతలకే గొప్ప వ్యక్తిత్వం తీసుకు వచ్చిన గాయకుడు.

కానీ నాకు బాగా ఇష్టమైనవి ఆయన పాడిన ఇతర పద్యాలు. ముఖ్యంగా కరుణశ్రీగారి పద్యాలు. జాషువాగారి పద్యాలు.

కరుణశ్రీ సాహిత్యం ఘంటసాలకి పేరు తెచ్చింది, ఘంటసాల గొంతు కరుణశ్రీ సాహిత్యానికి పరిమళం అందించింది అని కొందరు అడుగుతుంటారు. దానికి సమాధానం జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారు ఇలా చెప్పారు.

‘ఘంటసాల ఏ పాట పాడినా, ఏ పద్యం పఠించినా, ఏ శ్లోకం చదివినా సంగీతానికి మాత్రమే ప్రాధాన్యం ఇచ్చి సాహిత్య సౌందర్యాన్ని చెడగొట్టలేదు. సంగీత సాహిత్యాల సంబంధాన్ని సరసంగా, సముచితంగా, సర్వాంగ సుందరంగా దర్శించి, ప్రదర్శించిన గాయక సౌరభౌముడు. ఘంటసాలకి కరుణశ్రీకి వున్న అనుబంధం, సంగీతానికి సాహిత్యానికి వున్న బంధం’

పుప్పు విలాపం, కుంతీకుమారి ఒక్కసారి గుర్తు తెచ్చుకుంటే, - మరొక్కసారి వింటే ఆ అనుబంధంతో మనకీ బంధం ఏర్పడుతుంది.

అయినా నాకు ఇంకా ఎంతో ఇష్టమైనది ఈ పద్యం.

‘కూర్పుండ మా ఇంట కురుచీలు లేవు, నా ప్రణయాంకమే సిద్ధపరచనుంటి!

పాద్యమ్మునిడ మా ఇంట పన్నీరు లేదు, నా కన్నీళ్ళతో కాళ్ళు కడగనుంటి!

పూజకై మా ఇంట పుష్పాలు లేవు, నా ప్రేమాంజలులే సమర్పింపనుంటి!

నైవేద్యమిడ మా ఇంట నారికేళము లేదు, నా హృదయమే చేతికందీయనుంటి!

లోటు రానియ్యనున్నంతలో నీకు, రమ్ము దయచేయుము ఆత్మపీఠమ్ము పైకి!’

కళ్ళు చెమరించే పద్యం ఇది!

అలాగే జాషువా గారి పాపాయి పద్యాలు.

‘బొట వ్రేల ముల్లోకములు చూసి లోలోన ఆనందపడు నోరు లేని యోగి

తల్లిదండ్రుల తనూవల్లరికి వన్నియ బెట్టు తొమ్మిది నెలల పంట

అమృతము విషమను వ్యత్యాస మెరుగక ఆస్వాదింపజను వెరిబాగులాడు

అనుభవించు కొలది నిను మరించి మరందము జాలువారు చైతన్య ఫలము

భాష రాదు, వట్టి పాలు మాత్రమే త్రాగు, నిద్రపోవు, లేచి నిలువ లేడు

ఎవ్వరెరుంగరితనిది ఏదేశమోగాని మొన్న మొన్న నిలకు మొలిచినాడు,
మొన్న మొన్న నిలకు మొలిచినాడు'

ఎన్నిసార్లు విన్నా, ఆ సంగీత సాహిత్య సౌరభం ఘమాయిస్తూనే వుంటుంది. మనల్ని ఆనంద పరవశుల్ని చేస్తుంది.

మళ్ళీ కరుణశ్రీగారి మాటల్లోనే....

'ఆయన హృదయం రసరంజని

ఆయన బాణి మేఘరంజని

ఆయన వాణి జనరంజని

మధుర మనోజ్ఞ సంగీత సామాజ్యానికి మకుటం లేని మహారాజు మన ఘంటసాల.

ఆయన మనకి ఎంతో ఇచ్చారు. ఆ బహుదూరపు బాటసారికి మనం 'ఏమివ్వగలం?'

అవును! ఏమివ్వగలం?

0

0

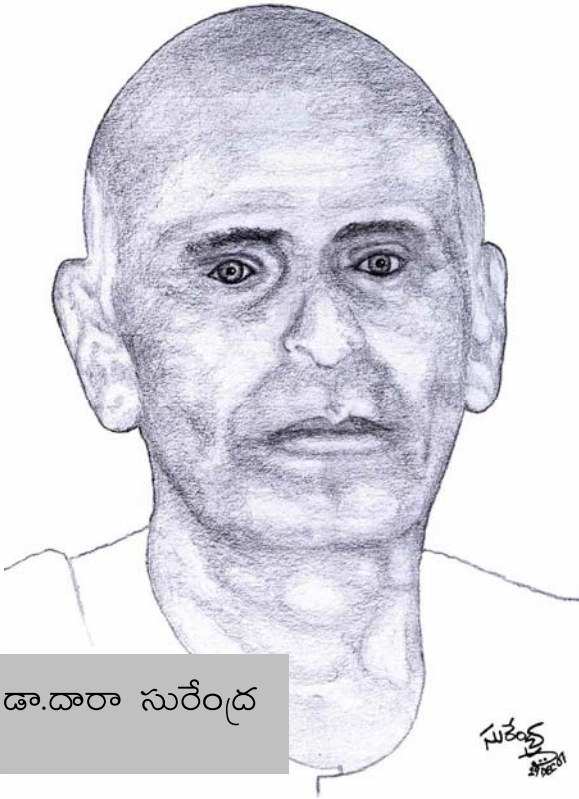
0

ॐ

(ఈ వ్యాస రచనలో నాకు బాగా వుపయోగపడినవి నా దగ్గర వున్న, ఘంటసాల పాడిన ఎన్నో సీడీలు, కొన్ని పాత పుస్తకాలు. ఇంకొకటి శ్రీనాథ్ జొనవిత్తుల, కెవిరావు, పానిని నిర్వహిస్తున్న ఘంటసాల వెబ్‌సైట్. మీరు ఇప్పటిదాకా చూడకపోతే తప్పక చూడవలసిన సైట్ అది. www.ghantasala.info ఈ నిర్వాహకులందరూ ఎంతో శ్రమించి ఘంటసాలకి అర్పిస్తున్న స్వర రాగ కుసుమాంజలి ఇది. పైన చెప్పిన ముగ్గురేకాక ఇంకా చాలమంది దీని వెనుక సహకారం అందిస్తున్నారు. కెవిరావు అంటే ఎవరో అనుకున్నాను కానీ ఈ మధ్యనే తెలిసింది. ఆయన ఎవరో కాదు, మా చిన్నప్పుడు గుంటూరులో క్రికెట్ ఆడిన చిరకాల మిత్రుడు వేణు అని. వీరందరికీ ధన్యవాదాలు. అభినందనలు)

ॐ

ప్రజల మనిషి వావిలాల

చిత్రం:డా.దారా సురేంద్ర

పంథొమ్మిది వందల అరవై, డెబ్బై దశకాలలో... నేను గుంటూరులో వుండేటప్పుడు...

గుంటూరు, అరండేల్ పేట తొమ్మిదవ లైను. మొదటి అడ్డరోడ్డులో మా ఇల్లు. మా ఇంటి ముందు నించీ ఎప్పుడూ గబగబా ఒకాయన కాలినడకన వెడుతూ వుండేవారు. ఖద్దరు పంచె, కాలర్ లేని ఖద్దరు చొక్కా, చేతిలో ఖద్దరు సంచీ. ఆ సంచీ మీద ఒక పక్క మహాత్మా గాంధీగారి బొమ్మ, రెండవ పక్క రాట్నం బొమ్మ. కాళ్ళకి చెప్పులు వుంటే వుంటాయి, లేకపోతే లేవు. ఎప్పుడూ సౌమ్యంగా, ఆప్యాయంగా వుండే ముఖం. ఎదురుపడిన ప్రతి మనిషీ చేతులెత్తి ఆయనకి నమస్కారం పెట్టటం వాళ్ళ సంస్కారం కన్నా కూడా, ఆయన వ్యక్తిత్వం, నిరాడంబరత, సేవాత్మకతకి నిదర్శనం. ఆయనే ప్రజల మనిషి. పేరు వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్యగారు.

‘నిజాయితీ, నిరాడంబరత, నిస్వార్థం అనే మూడు లక్షణాల త్రివేణి సంగమమే వావిలాల’ అంటారు ఆయనతో కలిసి పని చేసిన శ్రీ యాతగిరి శ్రీరామనరసింహారావు.

‘వావిలాలకు తెలియని సమస్య, ఆయన చదవని విషయం, అసెంబ్లీలో అడగని ప్రశ్న లేవు’ అంటారు అయ్యదేవర కాళేశ్వరావు.

‘ఆయన ఆదర్శవంతులైన ప్రజాసేవకులు’ అన్నారు ఆచార్య ఎన్.జి.రంగా.

‘ఆదర్శ గ్రంథాలయ సేవకుడై, ఆంధ్రుల మన్ననను బడిసిన విజ్ఞాన ఖని’ అంటారు శరణు రామస్వామి చౌదరి.

‘వీరు జాతి మత కుల వివక్షతలు లేక, పార్టీ నిర్బంధాలకు లోనుకాక, ప్రజాసేవయే పరమేశ్వర సేవగా నిరంతరం పనిచేయు మహనీయులు’ అన్నారు కల్లూరి సుబ్బారావు.

‘శాసనసభలో ఆయన సాత్విక సిసింధి. ఆయన నిలబడితే మంత్రుల గుండెలో రైళ్ళు పరుగెత్తేవి’ - కూచిమంచి

‘1952 మద్రాసు శాసనసభ కాలంనంచీ వావిలాల అంటే నాకు ఎనలేని అభిమానం’ అన్నారు రాజాజీ.

‘శాసనసభలో ఆయన ఉపన్యాసం నయాగరా జలపాతం లాటిది’ అంటారు దామోదరం సంజీవయ్య.

‘వావిలాల కంచుకంఠానికి అలవాటు పడ్డ శాసనసభా ప్రాంగణంలోని గోడలు దశాబ్దాలపాటు గింగురు మంటూనే వుంటాయి’ అన్నారు భాట్లం శ్రీరామమూర్తి.

'పీడిత, తాడిత, బలహీన వర్గాల ప్రజోద్ధరణకై తన జీవితాన్ని అంకితం చేసిన నిష్కామ యోగి. ఆంధ్రా గాంధీ మన వావిలాల' - గోవాడ

ఆయన వ్యక్తిత్వం గురించి, నా మాటల్లో కాకుండా ప్రముఖుల మాటల్లో చెప్పిన స్థూల పరిచయం ఇది. ఆయన్ని చూసి శాసనసభలో భయపడిన వారు కూడా, ఈ సామాన్యునికి పక్కకు తొలిగి గౌరవం ఇచ్చేవారంటే అర్థమవుతుంది ఆయన కార్యశీలత, నిరాడంబరత, కార్యదీక్ష.

ఆయన జీవితంలో కొన్ని అంశాలు చూద్దాం.

1906 సెప్టెంబర్ లో పుట్టిన వావిలాల, 1920లో చదువు మానేసి జాతీయోద్యమంలో చేరారు. ఎన్నో సార్లు స్వాతంత్రోద్యమంలో అరెస్టు అయి, జైలు జీవితం కూడా చవిచూశారు. అప్పుడే కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు, టంగుటూరి ప్రకాశం, మహాత్మా గాంధీ, ఖాన్ అబ్దుల్ గఫార్ ఖాన్, మొదలైన వారితో పనిచేశారు. 1925లో సత్యనాథులలో గ్రంథాలయం స్థాపించి, తర్వాత గ్రంథాలయ ఉద్యమానికి కారకుడయ్యారు. రకరకాల పత్రికలలో, ఆంధ్రపత్రికతో సహా, ఉపసంపాదకుడుగా సంపాదకుడుగా పనిచేశారు.

1933లో మంతెనవారిపాలెం దేవాలయంలో దళితులకి దేవాలయ ప్రవేశం చేయించారు. పూజారులు వెళ్ళిపోతే, ఆయనే పూజారిగా వారం రోజులు అర్చన చేయించారు. గుంటూరు జిల్లాలో యానాది కులం వారి సంక్షేమ కార్యక్రమాలను నిర్వహించారు. మద్య నిషేధం కోసం నిరంతరం పోట్లాడారు.

కాంగ్రెస్ కమ్యూనిస్ట్ పార్టీలలో చేరి, అవి నచ్చక స్వతంత్రంగా ఆంధ్ర రాష్ట్ర శాసనసభకు 1955లో ఎన్నికయ్యారు.

నాగార్జునసాగర్ ప్రాజెక్ట్ కోసం ప్లానింగ్ కమిషన్ దగ్గరకు రాయబారం జరిపి, ఆ ప్రాజెక్ట్ రావటానికి ఎంతో శ్రమ పడ్డారు. గుంటూరులో నాగార్జున విశ్వవిద్యాలయం రావటానికి ముఖ్యకారణం వావిలాల వారేనని ఎంతమందికి తెలుసు? ఆంధ్రరాష్ట్ర శాసనసభలో తెలుగు అధికార భాషగా చేయటానికి ఎంతో కృషి చేసి అది సాధించారు. వివిధ దేశాల్లో శాంతి సభలకు ఆహ్వానింపబడ్డారు. ప్రముఖ ప్రపంచ నాయకులని కలుసుకున్నారు. ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయంనుంచి కళాప్రపూర్ణ, డాక్టరేట్, కేంద్ర ప్రభుత్వం నుంచి పద్మభూషణ్ లతో సహా ఎన్నో పురస్కారాలందుకున్నారు.

2003 ఏప్రిల్ 29న, అంటే తొంభై ఏడేళ్ళ వయసులో, 'నేను చేయవలసిన సేవ నేను చేశాను, దేశాన్ని ఇక మీ చేతుల్లో పెడుతున్నాను' అని వెళ్ళిపోయారు.

రచయితగా ఆయన 47 తెలుగు పుస్తకాలు, 17 ఇంగ్లీషు పుస్తకాలకూ కర్త.

ఇక్కడే ఒక చిన్న స్వోత్కర్ష లాటి పిట్ట కథ చెప్పాలని వుంది.

1968 నింఛీ నా కథలు ఆంధ్రపత్రిక, ఆంధ్రప్రభ, జ్యోతి, యువలాటి ఆనాటి ప్రముఖ పత్రికలలో పడటంతో ధైర్యం వచ్చి, అప్పుడు ఒక నవలే వ్రాయాలని నిర్ణయించుకున్నాను. లాల్ బహదూర్ శాస్త్రి అప్పుడు ప్రధానమంత్రి. ఆయన నిజాయితీ, నిరాడంబరత నాకు ఎంతో నచ్చాయి. స్పందన నిచ్చాయి.

సమయం దొరికినప్పుడల్లా మా ఇంటి పక్కనే వున్న లైబ్రరీలో ఆయన మీద ఎంతో సమాచారం సేకరించాను. 'జై జవాన్, జై కిసాన్' పేరుతో ఆయన జీవిత చరిత్ర వ్రాశాను.

దానికి ముందుమాట ఎవరి చేత వ్రాయించాలా అని ఆలోచిస్తుంటే, నా మొదటి పాఠకులు మా నాన్నగారు 'ఎవరో ఎందుకురా! సరిగ్గా అలాటి నిరాడంబరం, నిజాయితీ కల మనిషే మన సందులో వుంటేనూ' అని నన్నూ, నా వ్రాతపతినీ ఆయన దగ్గరకు తీసుకువెళ్ళారు.

వావిలాలగారు సతైనపల్లి వాస్తవ్యులే అయినా, ఆయన అన్నగారూ, కుటుంబం అరండేలోపేట తొమ్మిదో లైనులో వుండేవారు. ప్రజా సేవ కోసం ఆయన ఆజన్మ బ్రహ్మచారిగా వుండిపోయి, అన్నగారి పిల్లలనే స్వంత పిల్లలుగా చూసుకుంటూ అక్కడే వుంటుండేవారు. వారి కుటుంబంతో మాకూ సాన్నిహిత్యం ఎక్కువ.

మేం వెళ్ళేసరికి పడక్కుర్చీలో కూర్చుని ఏదో వ్రాసుకుంటున్న గోపాలకృష్ణయ్యగారు సాదరంగా ఆహ్వానించారు. నాన్నగారు విషయం చెప్పి, వ్రాతపతి అందించారు ఆయనకి.

కాగితాలు అటూ ఇటూ తిప్పి, 'ఎన్నాళ్ళు పట్టించయ్యా నీకు ఇది వ్రాయటానికి. చాల సమాచారం అందించావు' అంటూ మెచ్చుకున్నారు. 'రెండు రోజుల్లో చదివి నా అభిప్రాయం వ్రాయనా?' అన్నారు.

'రెండు రోజులేమిటి సార్. ఎన్ని రోజులయినా సరే, మీ వీలు చూసుకుని ముందుమాట వ్రాసి ఇస్తే చాలా సంతోషం' అన్నాను.

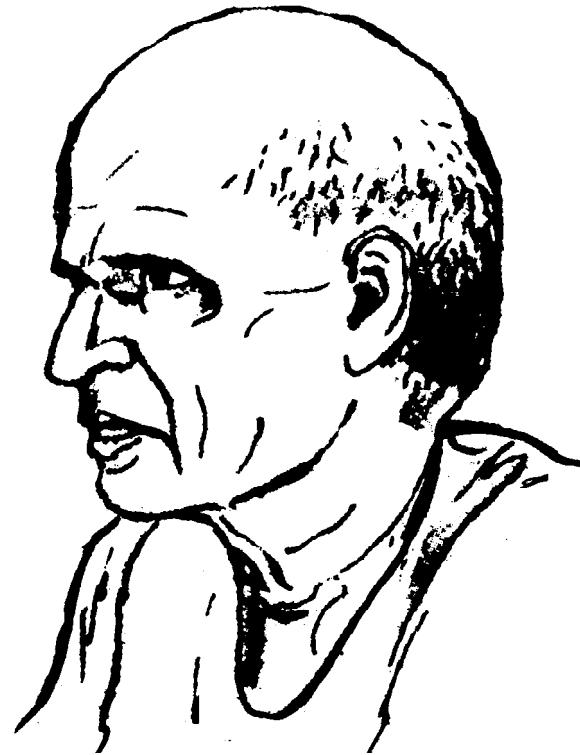
మర్నాడు సాయంత్రం మా ఇంటికి వచ్చి, ఆయన వ్రాసిన 'ముందుమాట' అందించి, 'చాల కష్టపడి వ్రాశావయ్యా. బాగుంది' అని వీపు తట్టి వెళ్ళిపోయారు. అదే స్పందన నన్ను ఈనాటికీ కథలూ వ్యాసాంగం వ్రాయటానికి ప్రోత్సహిస్తున్నది.

దాని మకుటం 'ముందు మాట' అన్నది తీసేసి ఆశీస్సులు అని వ్రాశారు మా నాన్నగారు. ఇది జరిగింది 1969 జనవరిలో. అప్పటిదాకా ఈ కథ బాగానే జరిగింది.

ఆ వ్రాతపతినీ విజయవాడలో ఒక పబ్లిషర్ తీసుకున్నాడు పుస్తకంలా వేస్తానని. మూడు నాలుగేళ్ళు తిప్పించి, 'మీ స్క్రిప్ట్ కనపడలేదు. మా కుర్రాడు ఎక్కడో పారేశాడు' అని చావు కబురు చివరికి చల్లగా చెప్పాడు. అంత కష్టపడి వ్రాసిన పుస్తకం అలా కృష్ణార్చితం అయిపోయింది. కాకపోతే వావిలాలగారు వ్రాసిన ఆశీస్సులు కాపీ ఈనాటికీ నా దగ్గర భద్రంగా వుంది. ఆయన ఆశీస్సులని నా డిగ్రీ సర్టిఫికేట్ల కన్నా జాగ్రత్తగా దాచుకున్నాను మరి!

శ్రీయుతులు యాతగిరి శ్రీరామనరసింహారావు, మేడిశెట్టి తిరుమల కుమార్ 'మన వావిలాల' అని ఆయన జీవిత చరిత్రని ఒక చక్కటి పుస్తకంగా వెలువరించారు. 1995లో రాజమండ్రినించి ఆంధ్రకేసరి యువజన సమితి వారు, 2006లో ఎమెస్కోవారు దాన్ని ప్రచురించారు. నాకు ఈ వ్యాసం వ్రాయటంలో చాల ఉపయోగపడిన పుస్తకం ఇది. ఎంతో సమాచారం, ఫోటోలతో సహా చాల శ్రమ పడి వ్రాసిన గ్రంథం ఇది. ప్రతి తెలుగు వ్యక్తి తప్పక చదవ వలసిన పుస్తకం. ఈ

పుస్తకం ప్రచురించి, ఎంతో సమాచారం అందించినందుకు రచయితలకూ, పబ్లిషర్లకూ నా ధన్యవాదాలు. పోయిన సంవత్సరం నేను గుంటూరు వెళ్ళినప్పుడు, వావిలాల గోపాలకృష్ణయ్యగారి అన్నగారి పుత్రుడు, మాకు మంచి స్నేహితుడు గౌతమ్ నన్ను మా ఇంటికి దగ్గరలోనే కట్టిన వావిలాల గ్రంథాలయంకి తీసుకువెళ్ళి, అక్కడ అన్నీ చూపించాడు. ఈ పుస్తకం కూడా బహుకరించాడు.

పైన చెప్పిన పుస్తకంలో నించీ నన్ను కదిలించిన రెండు మూడు సంఘటనలు, విషయాలు వ్రాస్తాను.

110 సంవత్సరాల క్రితం, అంటే 1898లో ప్రారంభింపబడింది రాజమండ్రిలో గౌతమి గ్రంథాలయం. 60 వేల గ్రంథాలతో, ఎంతో విలువైన తాళపత్ర గ్రంథాలతో, ప్రాచీన పత్రికలతో ఎంతోమందిని నిత్యం విజ్ఞాన వంతుల్ని చేస్తున్న గ్రంథాలయం అది. వావిలాలగారి సహాయంతో ప్రభుత్వం ఆ గ్రంథాలయ నిర్వహణ బాధ్యత తీసుకుని, కొత్త భవనాల నిర్మాణం చేపట్టింది. ఆ తర్వాత వచ్చిన ముఖ్యమంత్రి ఎన్టీరామారావు దానికి అడ్డం పడ్డాడు. ఎన్టీరామారావు ముఖ్యమంత్రి అయ్యాక చేసిన గొప్ప పనులలో ఒకటి గ్రంథాలయాలను నరికివేయటం. వాటికి నిధులను ఆపేయటం. పుస్తక ప్రచురణని కంచెకి పంపించేయటం.

కానీ అలాటి రామారావుకి వావిలాలగారి మీద ఎనలేని గౌరవం. 'సామాన్య ప్రజల కోసమే నిరంతరం పాటుపడుతూ, తమ గురించి ఆలోచించుకోని వావిలాల వారంటే 'మాకు' విశేషమైన గౌరవముంది. 'మేము' ఆయనకొక్కనికే నిలబడి, చేతులెత్తి నమస్కరిస్తాము' అన్నాడు రామారావు సభా ముఖంగా.

సభా ముఖంగా అలా అన్న వెంటనే, వావిలాలవారు ఆయన్ని కలిసి తెలుగు విశ్వవిద్యాలయంలో గౌతమి గ్రంథాలయాన్ని కలపవద్దనీ, ఆ గ్రంథాలయాన్ని అలాగే వుంచి అభివృద్ధి చేయమనీ కోరారు. అప్పటికప్పుడే 'తమ నిర్ణయాన్ని సమీక్షించి, రద్దు చేస్తున్నామనీ, గౌతమి గ్రంథాలయం ప్రత్యేకతని కాపాడతామనీ' రామారావు ప్రకటించాడు!

ఈయన ఎన్నికల ఖర్చు నామమాత్రంగా వుండేది. అది కూడా సామాన్య ప్రజల నుంచి విరాళాల రూపంలో వచ్చిందే. సమాజంలో అట్టడుగు వర్గాలకు చెందిన ప్రజలు 'మా గోపాలకృష్ణయ్యబాబుకే మా ఓటు' అంటూ ఊరేగింపుగా వచ్చి ఓట్లు వేసేవారుట. వారి బలంతోనే ఆయన, ఏ పార్టీ ప్రమేయం లేకుండా, కులాలకి అతీతంగా, ఇండిపెండెంట్గా నాలుగుసార్లు శాసనసభకు ఎన్నికయారు.

దళితుల ఇళ్ళలోనే వుంటూ, అక్కడే వాళ్ళు పెట్టింది తింటూ, కలో గంజో వాళ్ళతోనే కలిసి త్రాగుతూ, వాళ్ళ వాకిట్లో పడుకుంటూ, వాళ్ళ వీధులు వూడుస్తూ, వారిలో ఆత్మ విశ్వాసాన్ని పెంపొందిస్తూ వావిలాల, వారి హృదయాలపై చెరగని ముద్ర వేశారు.

1936లో మాదల గ్రామంలో, మాదిగపల్లిలో కలరా వ్యాధి వ్యాపించి, ఎంతోమంది మరణించారు. అక్కడికి వెళ్ళటానికి ఎవరూ సాహసించని సమయంలో వావిలాల కొంతమంది మిత్రులని వెంటబెట్టుకుని అక్కడికి వెళ్ళారు. కలరా వల్ల కన్నుమూసిన తల్లి శరీరం మీద పడి రోదిస్తున్న కుర్రవాడిని తాకటానికి అందరూ భయపడుతున్న

సమయంలో ఈయన పసిబిడ్డని ఎత్తుకుని తీసుకువచ్చి, వైద్య సహాయం ఇప్పించటమే కాకుండా పక్కనే కలరాతో బాధ పడుతున్న పిల్లాడి తండ్రికి వైద్య సహాయం అందించి, మళ్ళీ కోలుకునేటట్లు చేశారుట!

సుగాలీ కులం వారి నులక పరిశ్రమలకు ఆయన ఎంతో సేవ చేశారు. ఆయన సేవను ప్రశంసిస్తూ వారు వ్రాసిన ఒక కవిత:

‘నీ దేహమే ప్రమిదగా
నీ కాలమే నూనెగా
నీ జ్ఞానమే వత్తిగా
సుగాలీల ఆత్మగా
జ్వలించే ప్రేమజ్వాలా వావాలాలా!

వావాలాలగారి మాటల్లోనే కొన్ని మంచి మాటలు:

‘వేషభాషలతో కాదు, వ్యక్తిత్వంతో భాసించాలి’

‘తల్లి చదివితే అజ్ఞానం తొలిగిపోతుంది. తండ్రి చదివితే దరిద్రం అంతరించిపోతుంది’

‘సీల జారితే బండి పడిపోతుంది. శీలం జారితే మనిషి పడిపోతాడు’

‘పంట పాడయితే ఒక ఏడాది నష్టపోతాం. విద్యా వ్యవస్థ పాడయితే ఒక తరాన్ని నష్టపోతాం’

‘జాతిని ఉత్తేజ పరిచే ఒక మంచి పని ప్రారంభించు.

ఆ కృషిలో విఫలం పొందినా ఫరవాలేదు. అది విజయానికే దారి చూపుతుంది. ముందు కృషిని

ప్రారంభించు’

‘ఖాది నూలు పంచె, కండువా, లాలిచి

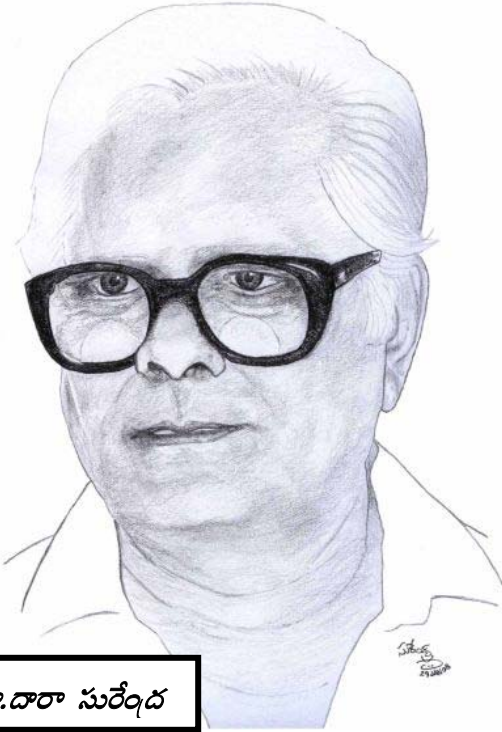
చేతి నూలు సంచి ప్రాతకాపు

పతిత జాతి హితుడు పండిపోయిన వ్యక్తి

వక్త కార్యకర్త వావాలాల’ - చందోలు ఆనందకవి.

రాజు, మహిషి, రావిశాస్త్రి

చిత్రం: డా.దారా సురేంద్ర

నేను స్కూల్లో చదువుకునే రోజుల్లో, సమయం దొరికినప్పుడూ, దొరకనప్పుడూ చేసిన పని మా పక్కంటి లైబ్రరీలో కూర్చుని, ఎన్నో పుస్తకాలు చదివేయటం. ఆ అలవాటు ఇప్పటికీ పోలేదు. ఇండియా వెళ్ళి నప్పుడల్లా, నా షాపింగ్ అంతా గుంటూరు విజయవాడల్లోని విశాలాంధ్ర బుక్ హౌస్ లేదా నవోదయా. అమెరికాకి తిరిగి వచ్చేటప్పుడు, ఒక సూట్ కేస్ నిండా పుస్తకాలు.

ఆ రోజుల్లో నాకు బాగా నచ్చినవి మూడు నవలలు. వాటిల్లోని మూడు పాత్రలు. ఆ మూడూ దాదాపు ఒకటిగా కనపడ్డా, ఎంతో విభిన్నమైన పాత్రలవి. ఒకటి బుచ్చిబాబుగారి 'చివరకు మిగిలేది'లోని దయానిధి. రెండవది గోపీచంద్ గారి 'అసమర్థుని జీవయాత్ర'లోని సీతారామారావు. మూడవది రావిశాస్త్రిగారి 'అల్పజీవి'లోని సుబ్బయ్య. ఆ పుస్తకాలు ఎన్నిసార్లు చదివానో గుర్తులేదు కానీ, చాలసార్లు అని మాత్రం చెప్పగలను. నన్ను అంతగా కదిలించిన పాత్రలవి. నాకెంతో ఇష్టమైన రచయితలు వ్రాసినవి. నేను

ఎంతో అభిమానించిన పుస్తకాలు. తెలుగు సాహిత్యంలో మణిరత్నాలు. ఏముంది ఆ నవలల్లో, ఆ పాత్రల్లో అని అడిగిన వాళ్ళకు నా జవాబు 'చదవండి మీకే తెలుస్తుంది' అని.

1967-69 ప్రాంతాల్లో నేను ఆంధ్రా యూనివర్సిటీలో ఎం.ఇ. చదువుతుండేవాడిని.

అప్పుడు ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ స్టేజ్ డైరెక్టర్ వెంకటేశ్వరావుగారి ఆధ్వర్యంలో గొప్పగొప్ప నాటకాలు వేస్తుండేవారు. ఆ నాటకాల్లో, నేను చూసిన చక్కటి నాటకం- 'నిజం'. నేను అంతకు ముందే చదివి, ఎంతో ఇష్టం పడ్డ నాటకమది. రచన రావిశాస్త్రిగారు. ఆ నాటకం చూస్తున్నప్పుడే తెలిసింది జడ్జ్ పాత్ర వేస్తున్నది స్వయంగా రావిశాస్త్రిగారేనని. అదొక 'భలే మంచి రోజు' నాకు. ఆయన్ని మొదటిసారిగానే కాక చివరిసారిగా కూడా అప్పుడే చూడటం.

రావిశాస్త్రిగారిని పరిచయం చేయటమేమిటి ఎవరైనా నవ్వుతారు. అందుకే అలాటి సాహసం చేయటం భావ్యం కాదని, ఆయన గురించి ఎంతో తక్కువగా వ్రాస్తూ, ఆయన రచనల్లో నేను ఇష్టపడినవి ఎక్కువగా వ్రాద్దామనుకుంటున్నాను. అలా అయితే ఒక పాఠకుడిగా, ఒక అభిమానిగా నాకు అర్హత దొరుకుతుంది. చూద్దాం.

ఎక్కడ ఎలా మొదలు పెడితే బాగుంటుందో!

‘కుక్క పిల్లా, అగ్ని పుల్లా, సబ్బు బిళ్ళా
 హీనంగా చూడకు దేన్నీ!
 కవితామయమేనోయ్ అన్నీ!
 రొట్టె ముక్కా, అరటి తొక్కా, బల్ల చెక్కా
 నీ వేప చూస్తూ ఉంటాయ్!
 తమ లోతు కనుక్కోమంటాయ్!
 తలుపు గొళ్ళెం, హారతి పళ్ళెం, గుర్రపు కళ్ళెం
 కాదేదీ కవిత కనర్లం!

ఔనాను శిల్ప మనర్లం!’ అన్నారు మహాకవి శ్రీశ్రీ

ఔనాను కవితకే కాదు, కథలకీ అవి అర్థమేనన్నారు రావిశాస్త్రి.

అని వూరుకోకుండా, వరుసగా ఆ తొమ్మిది మీదా అనే పేర్లతో తొమ్మిది ఋక్కులు కథలుగా వ్రాసేరు. (నేను మామూలుగా అయితే వ్రాశారు అనేవాడిని, కానీ రావిశాస్త్రిగారి గురించి వ్రాస్తుంటే, ఆయన నా పక్కనే వున్నారు కనుక ఆయన భాష వస్తున్నది) తొమ్మిదో కథ నిజంగా కథకాదు. ఒక నవల. అందుకే దానికి మూడు పేర్లున్నాయి. గుర్రపు కళ్ళెం అను మరిడి మహాలక్ష్మి కథ లేక గోవులొస్తున్నాయి జాగ్రత్త!

‘పేదలెవ్వరూ ఇది చదువరాదు. చదివినచో వారు శిక్షలకు పాత్రులగుదురు’ అంటాడు ఈ నవలలోని పాత్రధారి, సబ్ డివిజనల్ మేజిస్ట్రేట్‌గా పనిచేసిన కిరీటిరావు.

ఈ తొమ్మిది చదివి తీరవలసినవే. నవరత్నాలు.

‘ఉన్నవాడి లూటీకీ, సర్కారువాడి లారీ తోడై, కష్ట పడ్డవాడు నష్టపోగా, జల్లెడయిపోయిన జీవితాల గురించి నాన్నగారు ఈ కథలు రాశారు’ అంటారు ఆయన కుమారులు.

ఆ మధ్య రచన శాయిగారు రావిశాస్త్రిగారి కోసం ఒక సంచికనే ప్రత్యేకంగా కేటాయించి, ఆయన గురించీ - ఆయన రచనల గురించి, మిత్రులూ అభిమానులూ చెప్పిన ఎన్నో విషయాలు అందించారు. అంతేకాదు మధ్య మధ్యలో రావిశాస్త్రిగారి మీద చాల సంచికల్లో వ్రాసి, ఆయన అభిమానులనీ తృప్తి పరుస్తున్నారు. అది రావిశాస్త్రిగారి మీద శాయిగారి అభిమానానికి ఉదాహరణ.

నాకు ఆ విషయాల్లో బాగా గుర్తున్నవి కొన్ని విషయాలు... ఒకటి అల్పజీవి నవల గురించి ఒక పిట్ట కథ.

1952లో రావిశాస్త్రిగారు ‘హబ్బబ్బా హయ్యారే’ అనే నవల వ్రాసి, భారతి పత్రికకి పంపించారు.

అప్పుడు భారతి సంపాదకవర్గంలో వున్న కె. సత్యనారాయణరావు ఆయనకో ఉత్తరం వ్రాసేరు.

‘మీ నవలని మేము భారతిలో ప్రచురిస్తాం కానీ పేరు మారిస్తే బాగుంటుంది. సమాజంలో అట్టడుగున వున్న వ్యక్తి కథ కనుక అల్పజీవి అని పేరు మార్చండి’ అని.

రావిశాస్త్రిగారు ఆయన సలహా మేరకు పేరు మార్చారు. ఆ అల్పజీవి నవలే అసాధారణ నవల అయింది.

ఆయన రకరకాల పేర్లతో కథలు నవలలు వ్రాశారు. వాటిల్లో నా దృష్టిలో పడ్డవి కొన్ని.

రాచకొండవారు తన మొట్టమొదటి నవలని జాస్మిన్ అనే కలం పేరుతో వ్రాశారు. గోల్కొండ రాంప్రసాద్, అన్జానా, శంకరగిరి గిరిజాశంకరం, విషారా మొదలైనవి మరి కొన్ని.

ఆయన అసలు పేరు, పూర్తి పేరు ఏమిటో తెలుసా? రాచకొండ వెంకట ప్రసాద విశ్వనాథ శాస్త్రి.

రావిశాస్త్రిగారి ఇంకొక రచనా సాగరం 'రాజు - మహిషి'.

శ్రీశ్రీ మాటల్లో అదొక క్లాసిక్.

మనలాటి వాళ్ళకి, అది చదవటం మొదలుపెడితే ఆపలేని నవల. మనల్ని ఎక్కడికో తీసుకువెళ్ళి, ఆలోచనల్లో ముంచెత్తే నవల. చివరికి 'అసంపూర్ణం' అని చూడగానే అప్పుడే అయిపోయిందా అనిపించే నవల. ఇలాటి కథలు అసలెప్పటికీ అవవు అని మళ్ళీ ఆలోచనలని రేకెత్తించే నవల.

రాజు - మహిషి అంటేనే రావిశాస్త్రి.

'శవాలు సాధారణంగా ఇళ్ళల్లో వుండిపోవు. వాటిమీద రాతి లేక పాలరాతి మేడలు కట్టి వుంచితే తప్ప. అవి తరచుగా శ్మశానాలకి పోతాయి'

'కోపానికి ఫోర్సెక్యూవయితే, తెలివికి పదునెక్కువ. ఆవిడ వెయ్యిళ్ళకి దీపాలు పెట్టగలదు. పదివేల కొంపలకి నిప్పంటించగలదు'

'మానవులకి అనేక ఆపదలొస్తాయి. బాధలొస్తాయి. మహిలో మనిషి బాధకి మీటర్లు లేవు. ఎంత గొప్ప శాస్త్రజ్ఞుడైనా సరే బాధని కొలవలేడు. ఆ బాధా మీటర్లు లేకపోవడంతో వేదాంతుల పని చాలా సులభం అయిపోయింది. బాధల తీవ్రత మనిషి సంస్కారమును బట్టి వుండును. దర్పిదునికి పాము కాటు వల్ల ఎంత బాధ కలిగినదో, ఈ పూబోడికి అతి చిన్న నల్లి వలన అంత తీవ్రమైన బాధయూ కలుగవచ్చును. నీ జేబులోని పావలా డబ్బులు రాలిపోయిన యెడల నీ వెంతగ కటకటలాడెదవో, పావు లక్ష లాభము చేజారిన యెడల ఆ షావుకారు అంతగనూ కటకటలాడునన్నది నీ వెందుకు నమ్మవు?'

రాచకొండవారి ఇంకొక గొప్ప నవల 'ఇల్లు'.

'ఈ నవలని ఒళ్ళు దగ్గర పెట్టుకుని, కొంచెం భయంతోనూ, కొంత భక్తితోనూ కూడా రాసేను. నిజాయితీతో కూడా రాసేనని అనుకుంటున్నాను'

'నాకు మృత్యువు ఆసన్నమవుతోంది. నేను ఎవర్ని మోసం చేసి, అబద్ధాలు ఆడి మూటగట్టుకుని మోసుకుపోవలసింది ఏమీ లేదు. అందుచేత ఈ నవల్లో తప్పులేమైనా వుంటే వాటిని క్షమించమని పాఠకులకి విజ్ఞప్తి చేసుకుంటున్నాను' అని శాస్త్రిగారు విజ్ఞప్తిలో వ్రాసుకున్నారు. అదే ఆయన చివరి విజ్ఞప్తి. చివరి నవల.

'నరకంలో నాలుగు, కాదు ఆరు - ఆరు లేవుట. ఆ ఆరూ ఏవిటో చెప్పుకో చూద్దాం' అంటూ మొదలయే నవల.

ఆ ఆరూ ఏవిటో చెప్పుకోండి చూద్దాం?

‘అసలైన దైవ సేవకులు అడవుల్లోకి పోయి తపస్సు చేసుకుంటారు. అంతేకానీ నీకూ నాకూ దేవుడికి మధ్య బ్రోకర్లుగా పని చేస్తూ కూర్చోరు. మరింక మానవ సేవే మాధవసేవ అంటూ రంగంలోకి దిగే రాజకీయ వేత్తల గురించి చెప్పాలంటే భారతం అంత గ్రంథమవుతుంది. కానీ మానవసేవ చేసేవాడు మానవుడే కదండీ. అందుచేత వాడి సేవ వాడు ముందు చూసుకుని మిగతా మానవ మాధవ సేవకి దిగుతాడు’

‘రత్నాలు - రాంబాబు’ - ‘ఆరు సారా కథలు’ - ‘నిజం’, ‘తిరస్కృతి’, ‘విషాదం’ లాటి నాటికలు... ఒకటి కాదు... ఎన్నో నవలలు, కథలు, నాటికలు... రావిశాస్త్రిగారి ఏ పుస్తకం చదివినా అవి తెలుగు సాహిత్యానికి గర్వ కారణమే మరి!

కవితలు వ్రాయటంలో శ్రీశ్రీగారిని అనుకరించటం ఎంత సామాన్యమయిపోయిందో, కథలూ నవలలూ వ్రాయటంలో రావిశాస్త్రిగారిని అనుకరించాలనే తాపత్రయం రచయితల్లో అంతకన్నా ఎక్కువగానే కనిపిస్తుంది. కాకపోతే వారిలో ఎంతమంది ఆయనలాగా వ్రాయగలుగుతున్నారు అనేది పెద్ద ప్రశ్నే! ఆయనలాగా వ్రాయలేకపోయినా ఆయన ప్రభావంతో వ్రాసేవాళ్ళున్నా చాలు అనేవాళ్ళూ వున్నారు.

‘నరకంలో నాలుగు, కాదు ఆరు - ఆరు లేవుట. ఆ ఆరూ ఏవిటో చెప్పుకో చూద్దాం’ అని అడిగాడు అతను మళ్ళీ.

‘నరకలోకం గురించి ఏం చెప్తారో చెప్పండి’ అనేసింది ఆమె.

‘నరకలోకంలో లేని ఆ ఆరూ ఏమిటంటే... సముద్రానికి గట్టు, ఆకాశానికి మెట్టు, రాతికి రక్తం, కోడికి పాలు, నాలిక్కి దమ్ము, ఆశకి అంతు!’ అన్నాడతను.

‘...రచయిత ప్రతివాడు తాను రాస్తున్నది ఏ మంచికి హాని కలిగిస్తుందో, ఏ చెడ్డకి ఉపకారం చేస్తుందో అని ఆలోచించవలసిన అవసరం వుందని నేను తలుస్తాను. మంచికి హాని, చెడ్డకి సహాయమూ చెయ్యకూడదని నేను భావిస్తాను...’ అన్నారు న్యాయం గురించి మాత్రమే వ్రాసిన న్యాయమూర్తి రావిశాస్త్రిగారు.

'పాడనా తెనుగు పాట!'

'పాడనా తెనుగు పాట... పరవశమై... పాడనా తెనుగు పాట!'

తను పరవశమై పాడటమే కాదు... ఏభై సంవత్సరాల పైన... దక్షిణ భారతంలోని అన్ని భాషలలోనూ, హిందీలోనూ, సింహళంలోనూ పాడి, సంగీత జ్ఞానం వున్నవాళ్ళనీ, లేనివాళ్ళనీ ఉర్రూతలూగించి పరవశుల్ని చేసిన సుమధుర గాయని శ్రీమతి పులపాక సుశీల.

మనందరి మదిలో వీణలు మ్రోగించిన గాయని.

మన మనసుల్లో చిరకాలం నిలిచిన స్వర రాగ బృందావనం. శ్రీమతి పి. సుశీల.

0

0

0

ప్రముఖ సంగీత దర్శకుడు పెండ్యాల నాగేశ్వరరావు 1951లో కొత్త గాయని కోసం వెతుకుతూ, ఆలిండియా రేడియోలో పాటలు పాడుతున్న కొంతమందిలో సుశీలను కూడా ఆడిషన్ చేసి పెట్రతాయ్ అనే తమిళ సినిమాలో ఒక పాట పాడించారు. అది ఎవెరాజాతో పాడిన యుగళగీతం. తర్వాత కన్నతల్లి అనే పేరుతో తెలుగులోనూ వచ్చింది. దాంట్లోనూ సుశీల పాడారు. తర్వాత పాటలు పాడటానికి ఎవరినో స్వాడియో గాయని అయిపోయారు.

అన్నపూర్ణా ఫిలింస్ దుక్కిపాటి మధుసూదనరావు, దర్శకుడు కెవిరెడ్డి అప్పుడు దొంగరాముడు సినిమా తీసే ప్రయత్నాల్లో వున్నారు. సహపాత్రధారిణి జమునకి పాటలు పాడటానికి మంచి గాయని కోసం చూస్తూ, ఎవరినో స్వాడియోలో పాట పాడుతున్న సుశీల గొంతు విని ఆగిపోయారు. ఆవిడ తమిళమ్మాయి కాదు, చక్కటి తెలుగు ఉచ్చారణ వున్న విజయనగరం అమ్మాయి అని తెలిసి, వెంటనే ఒక నిర్ణయం తీసుకున్నారు. అదే సుశీల భవిష్యత్తుకి పునాది. అరవై ఏళ్ళ మన సంగీత విభావరికి నాంది. తర్వాత అన్నపూర్ణావారి చిత్రాల్లో సుశీల పాట లేకపోవటం అంటూ జరగలేదు.

0

0

0

దొంగరాముడు సినిమాలో సుశీల పాడిన పాటలు, 'భలే తాత మన బాపూజీ', 'అనురాగము విరోసినా', 'తెలిసిందా బాబూ'. ఆ సినిమాతో పాటూ అన్నపూర్ణా ఫిలింస్, సుశీల కూడా ఇక వెనుతిరగలేదు. సుశీల సినిమాల్లో

పాటలు పాడటం మొదలు పెట్టే సమయంలో, అప్పటికే ఎంతో పేరు తెచ్చుకున్న గాయనీమణులు ఎందరో వున్నారు. లీల, జిక్కి, ఎమ్మెల్ వసంతకుమారి, బాలసరస్వతి, భానుమతి, కె.రాణి మొదలైన వారితో పాటు పోటీ పడవలసిన అవసరం వచ్చింది. అప్పుడు సుశీలకి అండగా నిలిచినవి ఆమె మధుర కంఠస్వరం, స్వచ్ఛమైన తెలుగు ఉచ్చారణ. పాటలో చక్కటి భావ ప్రకటన. కర్ణాటక సంగీతంలో ప్రావీణ్యం. వాటికి మించి ఏ నటికి పాడితే, ఆ గొంతుని అనుకరించగల సామర్థ్యం.

0

0

0

విజయావారి సినిమాల్లో సావిత్రికి లీల పాడుతూ వుండేది. అప్పుడు సుశీల జమునకి పాడేది. అన్నపూర్ణాలో సావిత్రికి పాడేది. తర్వాత జగపతివారి కోసం వాణిశ్రీకి. పాట వినగానే ఆ పాట ఎవరికి పాడేదో తెలుసుకోవటం కష్టమయ్యేది కాదు.

అలాగే పిల్లల పాత్రలకి, పిల్లల గొంతు.

చెంచులక్ష్మి సినిమాలో ప్రహ్లాదుడికి పాడిన 'పాల కడలిపై శేష తల్పమున', 'నారాయణా హరినారాయణా', భక్తప్రహ్లాద సినిమాలో 'నారాయణ మంత్రం శ్రీఘ్నారాయణ మంత్రం', బాలరాజుకథలో 'మహాబలిపురం మహాబలి పురం' మొదలైన పాటలు వింటుంటే సుశీల గొంతులోని వైవిధ్యం అర్థమవుతుంది. ఇక్కడ సుశీల పాడిన 'మందార మకరంద మాధుర్యమున తేలు.. ' మొదలైన పద్యాల గురించి చెప్పకపోతే మనం ఆ మకరంద మాధుర్య కవి పోతన కవితా స్రవంతికి అన్యాయం చేసినట్లు అవుతుంది.

0

0

0

'కోకిల పాడుతుంది. తన కోసం మాత్రమేకాక లోకం కోసం పాడుతుంది. లోకులతో పాడిస్తుంది. రెట్టించిన కొద్దీ రెచ్చిపోయి పాడుతుంది. అలాగే సుశీల తాను గానం చేయటమే కాకుండా, పిల్లలు పెద్దలు అందరూ పాడుకునేటట్లు చేశారు' అన్నారు ఆచార్య ఆశ్రేయ.

'ఆమె గొంతులో పలకని భావం లేదు. ఒలకని రసం లేదు. కమ్మదనం మీద సుశీల కంఠస్వరానికున్న అధికారం తిరుగులేనిది' అన్నారు కవీ, నిర్మాతా మల్లెమాల.

'నాకు పాడటం రాదు. కానీ సుశీల మధుర గానాల స్రవంతిలో కొట్టుకుపోతాను. ఆ మాటకొస్తే తీయని సంగీతానికి పరవశులు కానివాళ్ళెవరు?' అన్నారు గుమ్మడి.

0

0

0

'సన్నగ వీచె చల్లగా.....లికి' అని పాడుతుంటే, ఆ చల్ల గాలి మన చెవులని చల్లగా తాకుతుంది.

'వెన్నెలలోని వికాసమే..' అని పాడుతుంటే కళ్ళు మూసుకున్నా వెన్నెలే కనపడుతుంది.

'గోదారి గట్టుందీ.. గట్టు మీన పెట్టుందీ...' పాట వింటుంటే గోదారి గట్టు మీద గోదారిలా ఎగురుతున్న జమున కనిపిస్తుంది.

'అహ నా పెళ్ళంట.. అహ నా పెళ్ళంట ఓ నా పెళ్ళంట' పాట వింటుంటే సావిత్రీ కాదు, ఎస్వీ రంగారావు కూడా కనిపిస్తాడు నాకు.

కానీ సుశీలకు ఎంతో పేరు తెచ్చింది, మనల్ని ఇన్నాళ్ళూ ఇన్నేళ్ళూ భావసముద్రంలో ముంచివేసినది ఇంకొక పాట. నాకు ఎంతో ఇష్టమైన పాట. సుశీల గొంతులోని మాధుర్యాన్ని పూర్తిగా వెలికితీసి, సుమధుర పరిమళాలు

పండించిన పాట. ఏ భావాలకీ అందని భావ ప్రకటనతో మనసుని కల్లోల పరిచే పాట. దేవులపల్లివారి కలం సుశీల గళానికి పదును పెట్టిన పాట. 'ఇది మల్లెల వేళయనీ, ఇది వెన్నెల మాసమనీ.. తొందరపడి ఒక కోయిలా ముందే కూసింది, విందులు చేసింది'. సాహిత్యపరంగానూ, గాత్రపరంగానూ, రాగపరంగానూ అలా మన మనసుల్లో నిలిచి పోయే పాట.

అయినా సుశీల పాడినవి ఎన్ని పాటలని... ఎన్ని వందల పాటలని... ఎన్ని వేల పాటలని... మొత్తం ఏబై వేల పాటల పైన. ఒక పాటని మించినది ఇంకొక పాట. అయినా మనందరికీ ఇష్టమైన కొన్ని పాటలని మన మధుర స్మృతుల్లోకి తెచ్చుకుందాం.

లవకుశ సినిమాలో లీలతో కలిసి పాడినవి ఏనాటికీ మరచిపోలేనివి. రామసుగుణధామ, రామ కథను వినరయ్యా, వినుడు వినుడు రామాయణగాథ, శ్రీరాముని చరితము, ఆ సినిమాలోనే ఎన్నో పద్యాలు...

'ఆనందతాండవమాడే', 'మీ నగుమోము', 'నీ దయరాదా', 'చందన చర్చిత', 'మోహనరాగమహా', 'జయ జగదీశహారే' లాటి పాటలు శాస్త్రీయ సంగీత భరితమైనవి. 'నవ్వాలీ నవ్వాలీ' లాటి కవాలీలు, 'పాండవులు పాండవులు తుమ్మెదా' లాటి జానపద గీతాలూ, 'మానూ మాకుని కాదు' లాటి విషాదగీతాలూ, 'మీరజాలగలడా' అనే సత్యభామ కోపతాపాలూ, 'ఏమండోయ్ శ్రీవారూ' లాటి హాస్యభరితమైనపాటలూ, 'చిటపట చినుకులు పడుతూ వుంటే' లాటి చిలిపి పాటలూ... ఎంతో వైవిధ్యం వున్నవి.

'ఝుమ్మంది నాదం', 'ముత్యాలజల్లు కురిసే', 'రాధకు నీవేర ప్రాణం', 'మదిలో వీణలు మ్రోగే', 'మనసే అందాల బృందావనం', 'పాడవేల రాధికా', 'పిలువకురా', 'ఊహలు గుసగుసలాడే', 'తెలియని ఆనందం', 'సఖియా వివరించవే', 'నీవు లేక వీణా', 'నీ మది చల్లగా', 'ఈనాటి ఈ బంధమేనాటిదో', 'బంగారు బొమ్మ రావేమే', 'వెన్నెలలోనే వికాసమే', 'ముత్యాల చెమ్మచెక్క', 'వటపత్రసాయికీ వరహాల లాలీ', 'ముత్యమంతా పసుపు ముఖమంత చాయా', 'బూచాడమ్మా బూచాడు'... ఇలా ఎన్నో ఎన్నెన్నో. వ్రాస్తున్న కొద్దీ గుర్తుకొస్తూనే వున్నాయి.

ఆవిడ గొంతులో మాధుర్యానికి అబ్బురపడే పాట ఇంకొకటి వుంది.

ఇంతకు ముందు విన్నా, వినకపోయినా, విని చాల రోజులయినా మళ్ళీ ఇంకొకసారి వినండి.

'అందెను నేడే అందని జాబిల్లి' అనే పాట. కొన్ని దశాబ్దాలయినా, సుశీల అనగానే నాకు ఆవిడ గొంతులోని తీయదనాన్ని చవిచూపించే పాట.

'రాయివైనా కాకపోతిని రామ పాదము సోకగా...' ఇంకొక మరువలేని పాట.

0 0 0

సుశీలగారిని చూసే అవకాశం నాకు ఎనిమిదేళ్ళ క్రితం వచ్చింది. అమెరికా తెలుగు అసోషియేషన్ వారి కార్యక్రమంలో నేను ముందుగానే ఆ వూరు వెళ్ళాను కనుక, కార్య నిర్వాహకులని నా సహాయం కావాలంటే చెప్పమన్నాను. నాకొక వాన్ ఇచ్చి, ఎయిర్పోర్ట్ నించి కొందరు వస్తున్నారు వాళ్ళని తీసుకు వచ్చి హోటల్లో దించగలరా అని అడిగారు. భలే పని పడిందే అనుకుని, ఎవరండీ వస్తున్నది అని అడిగాను. సిరివెన్నెల సీతారామశాస్త్రిగారూ, సుశీలగారూ, ఇంకా... వాళ్ళు పూర్తిగా చెప్పక ముందే తల ఊపి సరేనన్నాను. ఎందుకంటే అందరూ నాకిష్టమైన వాళ్ళే కనుక.

బాగేజ్ క్లెమ్ దగ్గర, వాళ్ళని కలుసుకుని పలుకరించాను. సిరివెన్నెలగారితో ముందే పరిచయం వుంది. కానీ సుశీలగారిని కలవటం అదే ప్రధమం. అందరూ ఎవరి సూట్కేస్లు వాళ్ళు తీసుకుని వస్తున్నారు. నేను సుశీలగారి పెద్ద సూట్కేస్ని అందుకున్నాను.

‘అయ్యో.. మీరు తేవటమేమిటండీ.. నేనే తెస్తాను..’ అన్నారావిడ నొచ్చుకుంటూ.

‘అదేమిటమ్మా... పెద్దవారు. ఫరవాలేదులెండి’ అని సూట్కేస్ తో ముందుకి నడిచాను. ఆవిడ ఇబ్బందిగా చూస్తూనే వున్నారు. ఎంతోమంది సినిమావాళ్ళు, రాజకీయ నాయకులు సామాను అలానే వదిలేసి వెడుతుంటే, ఆ మర్యాదా, మన్ననా ఆవిడ సంస్కారానికి చిహ్నం.

సుశీలగారిలో ఎంతో చమత్కారం, హాస్యం దాగివున్నాయి. ఆవిడ పాటే కాదు, మాటలు కూడా వింటుంటే అలానే వింటూ కూర్చో బుద్ధవుతుంది.

0 0 0

అప్పుడే అనుకుంటాను ఆవిడ గురించి, సిరివెన్నెల సీతారామశాస్త్రిగారు ఒక విషయం చెప్పారు. శృతిలయలు సినిమా తీస్తున్నప్పుడు, విశ్వనాథ్ గారు అన్నమాచార్య బాణీలో సిరివెన్నెలని ఒక పాట వ్రాయమన్నారట. దానికి పల్లవి ఆయనే ఆలోచిస్తూ, పక్కనే సిరివెన్నెలనీ, మహాదేవన్నీ, ఆయన సహచరుడు పుహళేందినీ కూర్చోబెట్టుకున్నారుట. అర్థరాత్రి దాటిందిగానీ, విశ్వనాథ్ కి పల్లవి మాత్రం అందలేదుట.

అప్పుడు పుహళేంది ‘అయ్యా మీ పల్లవి ఏమో కానీ, తెల్లవారుతున్నది స్వామీ’ అన్నారుట.

అప్పుడు విశ్వనాథ్ ‘అదే పల్లవి. తెలవారదేమో స్వామీ..’ అని. అంతే తెల్లవారేసరికి, సిరివెన్నెల కలంలో నించి వచ్చింది అమోఘమైన సాహిత్యం - ‘తెలవారదేమో స్వామీ’ అని. ఆ పాట జేసుదాస్ చేత పాడిస్తుంటే, అదే సమయంలో స్టూడియోలో వున్న సుశీలగారికి ఎంతో నచ్చిందిట. అంత గొప్ప పాటని తను కూడా పాడాలనుకుని విశ్వనాథ్ ని కోరటం, ఆయన వెంటనే అంగీకరించి సుశీలతో కూడా ఆ పాట పాడించటం వెంటనే జరిగిపోయింది. జేసుదాస్, సుశీల ఇద్దరూ ఎంతో గొప్పగా పాడి, సిరివెన్నెల సాహిత్యానికి రసపుష్టి కలిగించిన పాట అది.

0 0 0

ఆవిడకి వచ్చిన పురస్కారాలకీ, బహుమతులకీ అంతులేదు. ఐదుసార్లు జాతీయ పురస్కారం, రఘుపతి వెంకయ్య ఎవార్డ్లతో సహా కొన్ని వందలు. అన్నిటికన్నా మించినది 2008లో భారత ప్రభుత్వం ఇచ్చిన పద్మ భూషణ్. దానికన్నా మించినది మూడు తరాల శ్రోతల ప్రశంసలు. అభిమానం. ప్రేమ.

0 0 0

‘పెండ్యాలగారు పరిచయం చేస్తే, సాలూరివారు స్వరభిక్ష పెట్టారు. పాటను భావగర్భితంగా ఎలా పాడాలో ఘంటసాలవారు నేర్పారు. మహాదేవన్ గారు ఎన్నో మధురాలి మధురమైన పాటలు పాడించారు. తెలుగు సినిమా స్వర్ణయుగంలో మహానుభావులందరి దగ్గరూ పాడటం నా అదృష్టం’ అంటారు మధుర గాయని శ్రీమతి పి. సుశీల.

మరి ఆవిడ పాడిన ఆ పాటలన్నీ ఆనాటినించీ ఈనాటిదాకా విని ఆనందిస్తున్న మన అదృష్టమో....

0 0 0

'కవి కోకిల'

'నాయనా! పురుటింటి తెరువరి!

కులజ్యోతి! నీకు దీర్ఘాయువురా!

నవ మాసములు భోజనము నీరమెరుగక పయనించు

పురుటింటి బాటసారి

చిక్కు చీకటి చిమ్ము జానెడు పాట్లలో నిద్రించి లేచిన

నిర్గుణుండు

నును చెక్కిటుల బోసినవ్వుల నోటిలోన ముద్దులు

చిత్రించు మోహనుండు

అక్షయంబైన మాతృ క్షీర మధు ధారలనంబుగా తెచ్చుకున్న అతిథి...

బట్టగట్టడు, బిడియాన పట్టుబడడు ధారుణీ పాఠశాలలో చేరినాడు....

బొటవేల ముల్లోకములు చూచి లోలోపల ఆనందపడు నోరులేని యోగి

తల్లిదండ్రుల తనూవల్లరికి వన్నెలు పెట్టు తొమ్మిది నెలల పంట

అమృతంబు విషమను వ్యత్యాస మెరుగక ఆస్వాదింపజను వెరిబాగులాడు....

భాష రాదు, వట్టి పాలు మాత్రమే త్రాగు...

సతిని ముట్టని నాటి సాంబమూర్తి...

తన ఇంటి క్రొత్త పెత్తనపుదారి...

ఏమి పని మీద భూమికి ఏగినాడో

నుడువ నేర్చిన పిమ్మట నడుగ వలయు

ఏండ్లు గడిచిన ముందు ముందేమొ గాని

ఇప్పటికి మాత్రమే పాప మెరుగడితడు... '

భాషకందని భావాలను అందించి, అనిర్వచననీయమైన అనుభూతిని కలిగించి, మనల్ని ఓలలాడించే కవిత్వమిది.

తెలుగునాట ఈ నోటా నోటా ప్రతి పూటా వినిపించిన పాపాయి పద్యాలివి.

మధురమైన తెలుగు భాషలోని తీయదనాన్ని మనోజ్ఞుగా రుచి చూపించే కవిత్వమిది.

గుఱ్ఱం జాషువా కవి కోకిల మధుర కవితా గానమిది.

0

0

0

మహాకవి కాళిదాసు ఒక మేఘం ద్వారా మేఘసందేశం పంపిస్తే, భావనకి స్పందించి, సమకాలీన పరిస్థితుల్ని ఉద్దేశించి జాషువా వ్రాసిన కవితే గబ్బిలం. ఇందులో యక్షుడూ లేడు, మేఘమూ లేదు. ఆకలితో బాధ పడుతున్న ఒక పేదవాడు, శివుడు గుడినించీ వచ్చిన ఒక గబ్బిలంతో తన గోడుని దేవుడికి చెప్పమని ఇచ్చిన సందేశం. ఒక గబ్బిలాన్ని గుడిలోకి రానిచ్చిన మనుష్యులు, తనలాటి సాటి మనిషిని గుడిలోకి రానివ్వటంలేదని వాపోయాడు. గర్భగుడిలో తల్లకిందులుగా వ్రేలాడుతున్నప్పుడు, తన మనసులోని బాధని శివుని చెవిన వేయమని గబ్బిలాన్ని కోరుతాడు. అదీ పూజారి అక్కడ లేనప్పుడు చెప్పమంటాడు.

1941లో వ్రాసిన 'గబ్బిలం' జాషువా రచనల్లో చాల పేరుపొందినది. హరిజనుడుగా, దళితుడిగా ఆయన అనుభవించిన మనోవేదనకి అద్దం పట్టిన రచన. అదేకాక జాషువాకి భారతదేశం మీద వున్న ప్రేమ, దేశభక్తులను కూడా చూపిస్తుంది 'గబ్బిలం'.

0

0

0

గుంటూరు జిల్లాలోని వినుకొండ పట్టణంలో 1895 సెప్టెంబర్ 28న ఒక క్రిష్టియన్ కుటుంబంలో జన్మించిన గుఱ్ఱం జాషువా, స్కూల్లోనూ కాలేజీలోనూ చదువుతున్నప్పుడూ, అటుపిమ్మట కవిగా రాటుతేలిన తర్వాత కూడా సమాజంలో ఒక హరిజనుడుగా, అంటరానివాడుగా చూడబడ్డాడు. దానికి తోడు అతని పేదరికం ఒకటి. వీటన్నిటి వల్లా జాషువా, అతని కుటుంబం పడరాని కష్టాలు పడ్డారు. ఈనాటిలా ఆ రోజుల్లో దళితులకి రిజర్వేషన్లు, హక్కులు, సమాజంలో గుర్తింపు అసలు లేనే లేవు మరి.

జాషువా క్రిష్టియన్ గా పుట్టి పెరిగినా, ఆయనలో హిందూమతం మీద జిజ్ఞాస కలిగి, పురాణాలు చదివి వాటి మీద కవితలు వ్రాస్తుంటే తోటి మతస్థులకి నచ్చలేదు. ఆయన కుటుంబాన్ని మతంలో నించీ వెలివేసే దాకా వెళ్ళారు. అయినా ఆయన చలించలేదు. మధురమైన కవిత్వం తీయనైన తెలుగులో వ్రాస్తూనే వున్నాడు. ఇటు తెలుగు, అటు సంస్కృతాలలో ఉభయ భాషా ప్రవీణుడిగా ఉత్తీర్ణుడయ్యాడు. కొన్నాళ్ళు ఎలిమెంటరీ స్కూల్లో పంతులుగా ఉద్యోగం చేసి, దరిమిలా మద్రాసులో ఆల్ ఇండియా రేడియోలో తెలుగు కార్యక్రమాల నిర్వాహకుడిగా చేరాడు. అక్కడే పద్యాలగేళ్ళు, అంటే 1946 నించీ 1960 దాకా పని చేశాడు. 1971 జులై 24న పరమపదించాడు.

0

0

0

జాషువా కవిత్వాన్ని భాషా పరంగానూ, విషయ పరంగానూ చూస్తే నాకు కనపడేవి ఇవి.

భాషాపరంగా చూస్తే ఆయన వాడినది చాల వరకూ తేనె లాలుకు తీయని తెలుగు. ఒక చోట పోతన గుర్తుకొస్తే, ఇంకొక పక్క జాషువానే కనిపిస్తాడు. చందోబద్ధంగా వ్రాసినా, గేయ రూపంలో వ్రాసినా ఆయనకి తెలుగు

భాష మీద వున్న పట్టు కనిపిస్తుంది. వల్లమాలిన భాషాభిమానం కనిపిస్తుంది. దువ్వారి రామిరెడ్డి, కరుణశ్రీల బాణీలకి ఈయనే స్పందన అయివుండవచ్చా అని కూడా నాకు అనిపిస్తుంది.

విషయపరంగా చూస్తే గబ్బిలం, ఫిరదౌసిలలో అణగదొక్కబడ్డ కవి ఒక స్ప్రింగ్ లా పైకి లేవటం కనిపిస్తుంది. అదీ ఒక విప్లవకారుడిగా కాదు. సమాజంలోని కుళ్ళని, తన బాణీలో వెలికి తెచ్చిన కవిగా.

తర్వాత కనపడేది ఆయన దేశభక్తి. భారతదేశమన్నా ఆంధ్రదేశమన్నా తనుకున్న అభిమానాన్నీ ప్రేమనీ ఆయన అవకాశం వున్నప్పుడల్లా చూపిస్తూనే వున్నాడు. మహాత్మా గాంధీ వల్ల తను ఎంత ప్రభావితమైనదీ 'బాపూజీ' అనే కవితలో చూపిస్తాడు.

జాషువా కవిత్యంలో కనిపించే ఇంకొకటి మనసుని కట్టుకునే ఒక ఆర్థత. అవి పాపాయి పద్యాలయినా, బుద్ధుడు, బుద్ధ మహిమలాటివి ఏవైనా సరే.

హరిశ్చంద్రుడిని కాటికాపరిగా ఆయన చూపించిన పద్ధతి చెప్పుకోదగ్గది.

అలాగే ఆయన హిందూ పురాణాల విషయపరంగా ఎన్నో వ్రాశాడు.

జాషువా వ్రాసిన కావ్యాలూ, కవితలూ ఎన్నో వున్నాయి. ఎన్ని విషయాల మీద ఆయన వ్రాశారో చెబుదామని వాటిలో కొన్నిటిని నామరూపేణా పరిచయం చేస్తున్నాను. అవేమిటంటే:

రుక్మిణీకల్యాణం, కుశలవోపాఖ్యానం, కోకిల, ధృవవిజయం, కృష్ణానది, శివాజీ ప్రబంధము, కృష్ణదేవరాయలు, వేమన యోగేంద్రుడు, భారతమాత, సూర్యోదయం, చంద్రోదయం, గిజిగాడు, ంధ్రుడను, బుద్ధ, తెలుగుతల్లి, శిశువు, భాష్టు సందేశం, శిల్పి, హెచ్చరిక, సాలీడు, మాతృప్రేమ, భీష్ముడు, యుగంధర మర్తి, నెలబాలుడు, అనసూయ, శాల్య సారధ్యము, అనాధ, ఫిరదౌసి, ముంతాజ్ మహల్, బుద్ధమహిమ, క్రీస్తు, గుంటూరు సీమ, వివేకానంద, అఖండ గౌతమి, స్మశాన వాటి, ఆంధ్రభోజుడు, గబ్బిలం, కాందిశీకుడు, బాపూజీ, నేతాజీ, క్రీస్తు చరిత్ర, ముసాఫిర్లు, నాగార్జున సాగరం, నా కథ మొదలైనవి.

ఆయన వ్రాసిన నాటకం 'హరిశ్చంద్ర' బాగా పేరుపొందిన నాటిక!

'క్రీస్తుచరిత్ర' జాషువాకి సాహిత్య అకాడమీ బహుమతి సంపాదించిన రచన.

ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ యన్ని కళాప్రపూర్ణగా గుర్తించింది.

భారత ప్రభుత్వం జాషువాకి పద్మభూషణ్ పురస్కారమిచ్చి తన గౌరవం కాపాడుకుంది.

0

0

0

ఆయన భాషా సౌందర్యం, భావ వైవిధ్యం ఎలా వుంటుందో కొంచెం రుచి చూద్దాం.

'కులముల్ గొమ్ములాటల గుమ్ముకొని చిక్కుల్ పెక్కు సృష్టించు పె

ద్దల కాలాలు గతించి పోయినవి స్వాతంత్ర్యంబు సిద్ధించె రా

జుల సింహాసన మెక్కినారు ప్రజలెచ్చుందగ్గులం బాపూజీ

హాలిక శ్రేష్టుడు దున్నినాడిపుడు లేవంతస్లు లాంధ్రాక్షితి!' అంటాడు జాషునా ఆంధ్రమాత అనే కవితలో.

కవితలోవే ఇంకా కొన్ని పద్యాలు:

'పెను స్వార్థంబు మహా పిశాచము వలెన్ బీడింప దేశంబు చి
క్కిన శల్యంబయి తూలిపోయినది ఈ కీడుం దొలగించు చ
క్కని మార్గంబుపదేశ మిచ్చుకుని ముక్తాస్వచ్ఛ భావంబు నీ
యనుంగు బిడ్డలలో సృజింపుము త్రిలింగాది క్షమాభూషణి!'

'కృతులందుటకు పల్లకీ మోయ దొరకొన్న
కృష్ణరాయడు రాజ్యమేలినాడు
మనుమసిద్ధియును దిక్కన గన్న కావ్యంబు
కొరచూపులు జూచుకొన్ననాడు
తెలుగురాయని మొప్పులొలుకు గుప్పిటలోన
లేత కస్తూరి గుబాళించునాడు
ముత్యాల మందిరంబుల సత్కవుల మీద
బంగార మేరులై పారునాడు
కవుల పల్కులు వేదవాక్యంబు లగుచు
క్షితి తలంచును గంపింప జేయునాడు
గారావంబున నన్నేల గాంచవైతి
తెలుపగవమ్మ నన్ను గన్న తెలుగుతల్లి!'

'అలసాని కులజు డూయల మంచముల నుండి
పసిడి లేఖను బూని న్రాయునాడు
పోతనార్యుని గేహమున భారతీదేవి
చిగురు జేతుల వంట జేయునాడు
భువన భీకరుడు వేములవాడ భీమన్న
గంగాజునకు జోలె గట్టునాడు

శ్రీనాథ కవి పాండితీ వైభవము మీఱ
 డిండిమ భట్టు నోడించునాడు
 కనుల జూచెడు భాగ్యంబు గలిగియున్న
 నేడు నా కవిత్వంబు రాణించియుండు
 గారావంబున నన్నేల గాంచవైతి
 తెలుపగదమ్మ నన్ను గన్న తెలుగుతల్లి!

0

0

0

బాపూజీ హత్య జరిగాక, జాషువా ఎంతో బాధ పడుతూ వ్రాసిన కవితలు ముచ్చటగా మూడు:

'జగమొక్కుమ్మడి రొమ్ము గ్రుడ్డుకుని మూర్ఛందేలి తబ్బిబ్బు జెం
 దగ చేజిక్కిన మొన్న మొన్నటి స్వతంత్ర స్వర్గ సాధంబులో
 పొగ రేగగన్ బగవాడు లేని భువనంబున్ గన్న బాబున్ భవత్
 భగవంతున్ దయమాలి చంపుకునినావా? భారతాంబమణీ!

భువనమందు సీమ నరపాలుర తోడ నెదిరించి వెన్కకున్
 దగ్గక రక్తపుంజునుకు నష్టముగాని స్వరాజ్య యుద్ధమున్
 నెగ్గించినట్టి భారత ముని ప్రవరుండు క్షమా ప్రవాసి, యా
 ముగ్ధిన పండు బోనమయి పోయెనే నేడు తుపాకీ గుండ్రకున్!

ఇదియే పోవడమా! జగజ్జనక! రానేరావుగా! నూట ము
 ప్పది యేడుల్ మనువాడనన్న నుడికిన్ భంగము వాటిల్లెనే!
 ముదితాత! ప్రతి రక్తపు బిందువును మా పూర్ణ స్వరాజ్యార్థమై
 కొదలేకిచ్చిన నీ విషాద మరణాగ్నుల్ గాల్యె ముల్లోకమున్!

ఇలాటి పద్యాలూ, కవితలూ జాషువాలాటి కవి కోకిలలు గాక వేరెవరు వ్రాయగలరు?

0

0

0

'కొడవటిగంటి వంటి సాహితీ చందమామ'

1978 మార్చి యువ మాస పత్రికలో ప్రచురింపబడిన గల్పిక

'విప్లవ మేధావి'

రచన: కొడవటిగంటి కుటుంబరావు

సాయుధ విప్లవం ద్వారా తప్ప దేశానికి విముక్తి లేదని అందరు మార్క్సిష్టులూ నమ్మినట్టే గణాచారి కూడా నమ్మాడు. సిద్ధాంత సాహిత్యమంతా కంఠస్థం చేశాడు.

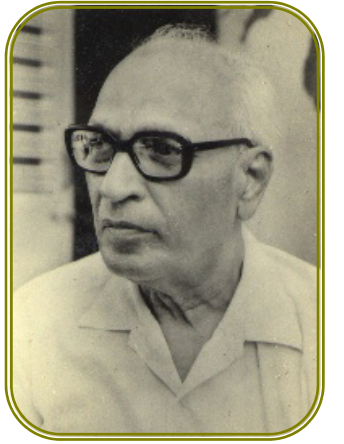
అట్టుడుగు వర్గాలలో రాజకీయ చైతన్యం (విప్లవ చైతన్యం దాకా పోకుండానే) అంతగా లేదని గణాచారి అనుయాయులు భావించారు. గణాచారికి తుపాకీ పట్టి బూర్జువా పెట్టుబడిదారీ తైనాతీలనందరినీ కాల్చిపారేయాలని వున్నా, తనకు ఆ శక్తి లేదని అతనికి తెలుసు.

అందుచేత ఏం చెయ్యాలి? ప్రజలలో విప్లవ బీజాలు నాటి, విప్లవోత్సాహం రేకెత్తించే సారస్వతం సృష్టించాలి. ఆ సారస్వతం అక్కడక్కడా ఉన్న విప్లవకారులకి ఎంతో సహాయగా వుంటుంది.

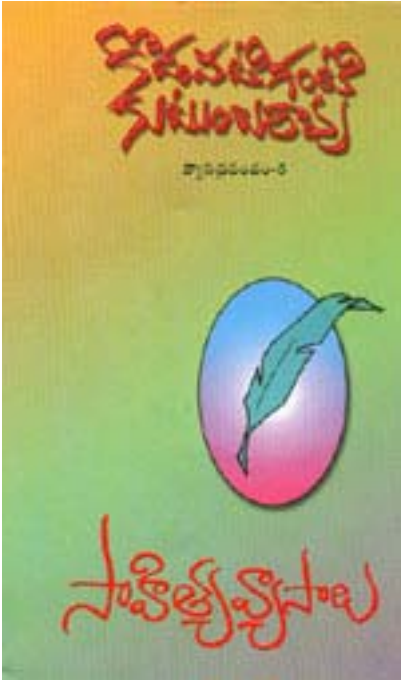
సారస్వత కార్యక్రమం సాగింది. అందులో గణాచారి విశిష్ట పాత్ర వహించాడు. తన రచనలు తాను మళ్ళీ మళ్ళీ చదువుతుంటే విప్లవావశ్యకత ప్రజలకు అరటిపండు ఒలిచి పెట్టినట్టుగా స్పష్టమయింది. దాని నిండా లెనిన్ కొటేషన్లు, మార్స్ కొటేషన్లు, మావో కొటేషన్లు, కొల్లలుగా వున్నాయి. దేశీయుల కొటేషన్లు అంతగా లేవు.

గణాచారికి రోజురోజుకీ ఆవేశం హెచ్చుతున్నది. ఒక వంక విప్లవం దేశం నాలుగు చెరగులా అంటుకున్నది. విప్లవ రచనలతో ఇంక పని లేదు. అతను ఓ మంచి రోజు చూసి, నినాదాలిచ్చుకుంటూ విప్లవ స్థావరానికి బయలు దేరాడు. దురదృష్టవశాత్తూ అంతకుముందే పోలీసులు స్థావరంలో ఉన్న చంటిపిల్లల దగ్గరనించీ అందర్నీ పోలీసువాన్లో కుక్కీ, అడవిలోకి తీసుకుపోయి, ఇంక వెళ్ళండని చెప్పి వెనకనించీ అందర్నీ కాలేశారు. ఎందుకంటే ఎమర్జెన్సీయా, మాటలా?

గణాచారి ఆశ్చర్యపోయి, తన వెనుక వస్తున్న లక్షలాది జనం కోసం చూశాడు. ఒక్క పురుగు లేదు. కామ్రేడ్లు అరణ్యంలో దాక్కోబోయారేమోనని ఇంకా ముందుకు సాగాడు. ఎదురుగా వస్తూ పోలీసువాన్ కనిపించింది!

0 0 0

'జీవితాన్ని విమర్శించటం, అలంకరించటం, సాహిత్యం చేయగల ఉత్తమ కార్యాలు. ఇదే సాహిత్యం యొక్క ఉత్కృష్ట ప్రయోజనం'

'ఏ కాలపు జీవితాన్ని విమర్శించేది ఆ కాలపు సాహిత్యం. నేటి జీవితాన్ని విమర్శించలేనిదీ, నేటి భావాలని సంస్కరించలేనిదీ, నేటి జీవితాన్ని అలంకరించలేనిదీ నేటి సాహిత్యం కాదు'

'మానవుడు చేసే సమస్త ప్రయత్నాలకూ సాహిత్యం ఎంతో తోడుగా వుంటుంది. నాగరికత పెంపొందించు కోవటానికీ, సంస్కారం అభివృద్ధి చేసుకోవటానికీ సాహిత్యం అవసరం'

'కథలు జీవితాన్ని ప్రతిబింబించటమే కాదు, వ్యాఖ్యానించాలి. పాఠకుణ్ణి రంజించటంతోబాటు, మేధస్సుని కూడా కదిలించాలి'

'ఏ రచన ఏ తరగతి పాఠకుల కోసం పుట్టిందో, ఆ తరగతి పాఠకులు దాన్ని చదవటం జరగాలి'

'కళారాధకులలో సాంఘిక చైతన్యం కలిగించటం మన విధి.

జీవితం ప్రమాదభూయిష్టం కాదనీ, జీవితా నుభవం వెనుక కొన్ని సూత్రాలున్నాయనీ, వాటి సహాయంతో జీవితాన్ని అభ్యుదయ మార్గాల నడిపించ వచ్చుననీ మన రచనల ద్వారా చాటాలి'

'మానవజాతి ఎటు పోతున్నది? ఎటు పోవాలి? దారిద్ర్యమూ, అనారోగ్యమూ, సంకుచితత్వమూ, యుద్ధ భయమూ, కులతత్వాలు, మతతత్వాలు, ఇటువంటి సాంఘిక పీడలు నిర్మూలమై ప్రజలు స్వేచ్ఛగా, అవాంతరాలు లేకుండా, విభేదాలు పోగొట్టుకుని, తమ ఆర్థిక, వైజ్ఞానిక, విజ్ఞాన, నైతిక జీవితాలను గట్టి పునాది మీద నిర్మించు కోవడానికి మార్గమేది? కథకులు కూడా ఈ సమస్యలకు ఎడంగా నిలబడివుండలేరు. ఇటువంటి ప్రశ్నలకు వీరు సరైన సమాధానం తెలుసుకునే కొద్దీ కథలు జీవితానికి మరింత సన్నిహితంగా వచ్చి జీవిత సత్యాన్ని చిత్రించగలుగుతాయి'

'కొందరు రచయితలు (కథకులు కూడా) సాహిత్యాన్ని మేజువాణి ఆడుకుంటున్నట్టు కనిపిస్తుంది. ఫలాని ప్రణయ కథలు రాస్తే రసజ్ఞు లోకం సంతోషిస్తుందనో, ఫలాని సెక్సు కథలు రాస్తే నాలుగు డబ్బులు వస్తాయనో గజ్జె కట్టి మేజువాణి చెయ్యటం హేయం. 'హా, ఎంత గొప్ప కథకుడు!' అనిపించుకోవటానికో, 'ఏం మనస్థత్వ పరిశీలన!' అనిపించుకోటానికో రచన చేయటం కూడా హేయమే! మనస్థత్వ పరిశీలనా, రచనా సామర్థ్యమూ వుండాలే కానీ అవి రచనలో ప్రతిబింబించక పోవు. పని పెట్టుకుని జీవితాని లక్ష్యపెడితే తప్ప ప్రతిబింబించనిదల్లా జీవిత వాస్తవికతే!'

'శిల్పమూ, భాషా రచనకి ముఖ్యం కాదని కాదు. అవి చాల ముఖ్యం. అయితే అవి కథా రచనకి మూల పరికరాలు. ముడి పదార్థం మాత్రం జీవితం!'

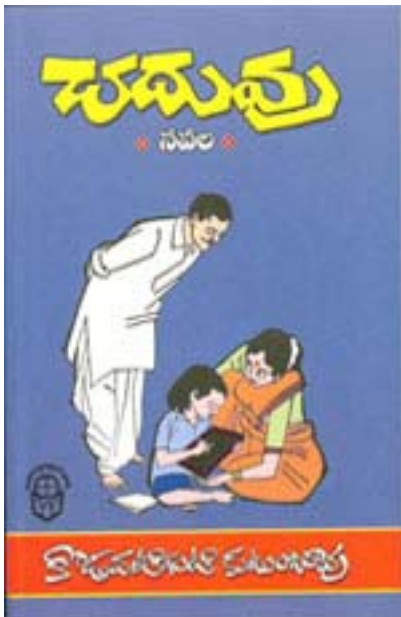
ఇవన్నీ ఏరి కోరి ఎందుకు వ్రాశానంటే, ఇటు చేయి తిరిగిన రచయితలకూ, అప్పుడే రచనల్లో చేయి పెట్టిన రచయితలకూ, ఇవి కథా రచనకి పనికి వచ్చే మూల సూత్రాలు కనుక. కొడవటిగంటి కుటుంబరావుగారు మనకి అందించిన ఆయన సాహిత్య జీవిత సత్యాలు కనుక.

0

0

0

'దాదాపు యాభై యేళ్ళ కాలంలో కుటుంబరావు పది పన్నెండు వేల పేజీలకు మించిన సాహిత్యం వ్రాశారు. నాలుగు వందలకు పైగా కథలూ, దాదాపు యెనభై గల్పికలూ - దాని రూపాంతరాలైన అల్పిక, బుల్లి కథ, అభూత కల్పనలూ - ఇరవై నవలలూ, వంద దాకా రేడియో నాటికలూ, రెండు మూడు సినిమా స్క్రిప్టులూ వ్రాశారు. మౌలికంగా కథా రచయితా, నవలా రచయితా అయినప్పటికీ వివిధ అభిరుచుల వల్లా, సంగీతం, నాటికలు, సినిమాలు, సాహిత్య విమర్శ, చరిత్ర, సౌందర్య, మనస్తత్వ, ఆర్థిక, రాజకీయ, జీవ శాస్త్రాలు మొదలైన వాటితో సమకూర్చుకున్న పుష్పలమైన పరిజ్ఞాన సంపదవల్లా, దాన్ని పాఠకులతో సాటి రచయితలతో పంచుకోవాలనే ఆర్తివల్లా, ప్రగతిశీల ఉద్యమ తత్పరతవల్లా, అన్నిటికీ మించి అలవరచుకున్న గొప్ప పాత్రికేయ గుణంవల్లా, ఆరేడు వందలవరకూ సాహిత్య సాంస్కృతిక వైజ్ఞానిక వ్యాసాలూ, ఫీచర్లూ, పుస్తక సమీక్షలూ, పుస్తక పరిచయాలూ వ్రాశారు. ఎన్ని రకాల సాహిత్యం వ్రాశారో దాదాపు అలాటివన్నీ అనువదించారు. ఎందరికీ ఎన్నెన్ని విషయాల మీద లేఖలు వ్రాశారో ఇంకా తేలని విషయమే!' అంటారు కేతు విశ్వనాథరెడ్డి.

'1931-1942 మధ్య వచ్చిన కుటుంబరావు రచనలు ఎక్కువగా కుటుంబ బంధుత్వ సంబంధాల, స్త్రీ పురుష సంబంధాల పరంగా సాగాయి. అప్పటికే తెలుగుదేశంలో ప్రచలితంగా వున్న భూస్వామ్య వ్యతిరేక ప్రజాస్వామ్య, జాతీయ భావాల ప్రభావం, సామ్యవాద భావాల స్పృహ, కుటుంబరావు రచనల్లో స్థూలంగా కనిపిస్తాయి. ప్రపంచ ఉత్తమ సాహిత్యాధ్యయనం ద్వారా సంక్రమించిన అంతర్జాతీయ తత్వం కూడా రేఖా మాత్రంగా కనిపిస్తుంది. 1930 ఆనాటి ఆర్థిక సంక్షోభం వ్యవసాయ వాణిజ్య రంగాలకిచ్చిన గట్టి కుదుపు, దాని వల్ల కలిగిన సామాజిక క్షణ్యం, దురన్యాయాలూ; తర్వాత యుద్ధం తెచ్చిన సామాజిక సంక్షోభం, వీటి స్పృహ ఈ దశలోని రచనల్లో కనిపిస్తుంది.

ఈ దశలో ఆనాటి భారతీయ ప్రగతిశీల మేధావులందరిలాగానే కుటుంబరావు కూడా ఒక ఇంటలెక్చుయల్ గైడ్ కోసం తపించినట్టు తోస్తుంది. మార్క్స్ కాపిటల్ చదవటంతో (1942) ఆ మార్గదర్శి కుటుంబరావుకి

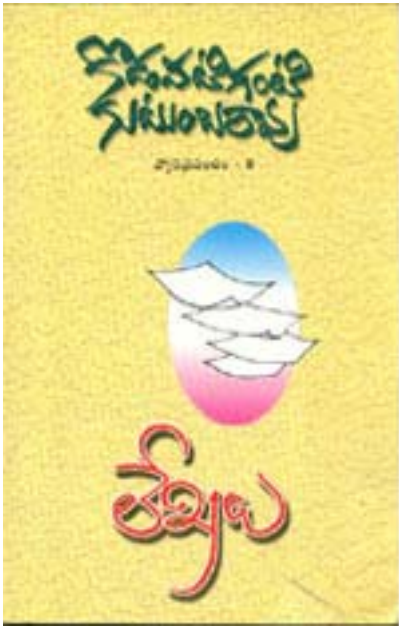
లభించింది. భౌతిక శాస్త్ర విద్యార్థిగా, రచయితగా, ఆసాటికే అలవడిన హేతువాదం, శాస్త్రీయ దృక్పథం 'కాపిటల్' చదవటంతో మార్క్సిస్ట్ ప్రాపంచిక దృక్పథం దిశగా సాగింది. మార్క్సిస్ట్ సాహిత్యంతో, పత్రికలతో పరిచయం ఏర్పడింది. దీనితో 1942 తర్వాత వచ్చిన రచనల్లో కుటుంబ సామాజిక సంబంధాలకు ప్రాతిపదిక అయిన ఆర్థిక సంబంధాలూ, వర్గాల విశ్లేషణ ప్రముఖంగా, నిశితంగా కనిపిస్తుంది. శిల్ప సమన్వితంగా సాగిన వివిధ సమస్యల విశ్లేషణ, ఆ చిత్రణ ద్వారా సంస్కారంలోకి యింకిపోయే చారిత్రక జ్ఞానం వల్ల, భౌతిక దృక్పథం వల్ల, రెండు తరాల (1940-1960) మధ్య తరగతి పాఠకుల కనువిప్పుకు కొంతయినా తోడ్పడింది' అంటారు కేతు విశ్వనాథరెడ్డి.

0 0 0

1970 దశకంలో అనుకుంటాను నేను కుటుంబరావుగారి వ్యాసం ఒకటి చదివాను. దాని పేరు గుర్తు లేదు కానీ, విషయపరంగా ఇంకా నా జ్ఞాపకాల్లో పదిలంగా వుందది. శాస్త్రీయంగా పరంగా వ్రాసిన వ్యాసం అది. కలలోనూ,

నిజ జీవితంలోనూ వుండే కాలక్రమ తేడాలను సహేతుకంగా చర్చించిన వ్యాసం. ఆయనలోని శాస్త్రీయ పరిజ్ఞానం మనల్ని అబ్బుర పరిచే వ్యాసం.

ఆయన వ్రాసిన కథలూ నవలలూ ఎన్నో చదివాను. ఆ రోజుల్లో నాకు చదవటమే ఒక వ్యాపకం అయితే, ముఖ్యంగా ఈయన రచనలు చదవటం జీవితంలో పాఠాలు నేర్చుకోవటం లాటిది. కుటుంబరావుగారి పాత్రలు మన చుట్టుపక్కల నిత్యం కనపడేవే. అందుకనేనేమో ప్రతివాళ్ళు ఆయా పాత్రల్ని తమకు తెలిసిన ఎవరితోనో ఎప్పుడూ పోల్చుకుంటూ వుంటారు. ఆయన రచనల ప్రభావం వల్లనే, నాకూ నా చుట్టూ జరుగుతున్న సంఘటనల మీద కథలు వ్రాయటం అలవాటయింది.

0 0 0

ఆయన వ్రాసిన కథలూ, నవలలూ మొదలైనవి కొన్ని మచ్చుకగా చర్చించుదామన్నా, ఇక్కడ అవి కుదించి వ్రాయటం కష్టం. ఆయనవి ఎన్నో చక్కటి రచనలు. మరిచిపోలేని రచనలు.

తెలుగు తెలిసిన వ్యక్తిగా పుట్టి, ఆయన రచనలు చదవకపోవటం... (అదేమిటో చెప్పటం నా కిష్టం లేదు) అందుకని ఈసారి ఇండియా వెళ్ళినప్పుడు ఆయన పుస్తకాలు కొన్నయినా కొని తెచ్చుకుని, చదివి మీరంతట మీరే కుటుంబరావు సాహిత్యం అంటే ఏమిటో తెలుసుకోండి. తెలుగువాళ్ళంగా అది మన బాధ్యత. విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్ వారు కుటుంబరావు సాహిత్యం అనే పేరుతో, కేతు విశ్వనాధరెడ్డి సంపాదకత్వంతో ప్రచురించారు. అవే నాకూ ఈ వ్యాస రచనకి ఆధారమయాయి. అలాగే ఈ వ్యాస రచనకి

ఉపయోగ పడిన పుస్తకం వేదగిరి రాంబాబుగారి 'కథానికా లక్ష్మము - లక్షణాలు', ఇంకా నా దగ్గర వున్న ఎన్నో కుటుంబరావుగారి పుస్తకాలు.

0 0 0

కుటుంబరావుగారి సాహిత్య ప్రక్రియల్లో, ప్రయోగాల్లో చాలమందికి తెలియని విషయం ఇంకొకటి వుంది. చందమామ మాస పత్రికకి ఆయనే అనామక సంపాదకులు. ఎంతో మంది కొత్త రచయితలను పరిచయం చేయటం ఒకటే కాక, ఆ రచనలన్నీ ఒకే ఒరవడిలో వ్రాయించి, వ్రాసి చందమామ ద్వారా తెలుగుదేశమంతటా వెన్నెల కురిపించిన వ్యక్తి. పిల్లల పత్రికే అయినా, ముందు పెద్దలు చదివాకనే పిల్లలకు దొరికే పత్రిక అది. ఎన్నో తరాలవారిని ఊపిన పత్రిక. అందులో సీరియల్స్ కూడా చాల వరకూ కుటుంబరావుగారే వ్రాశేవారు. ఈనాటికీ బైండ్ చేసిన పాత చందమామలు, చాలమంది సాహితీ ప్రియుల ఇళ్ళల్లో వుండటానికి కారణమూ ఆయనే!

0 0 0

‘ ఏ దివిలో విరిసిన పారిజాతమో... ’

‘ ఓ ఏమి ఈ వింత మోహం! ఆహో! ఏమి కలవరము, ఏమి కలకలము! ఏమి ఈ ప్రణయ దాహం... ’

అని సుమధురంగా మొదలయింది తెలుగు సినిమా పాటల్లో మరో స్వర్ణ యుగం.

శ్రీఫతి పండితారాధ్యుల బాలసుబ్రహ్మణ్య యుగం!

నాలుగు దశాబ్దాల పైన తన సుమధుర కంఠస్వరంతో, స్వచ్ఛమైన తేట తెలుగు పలుకులతో, సాహితీ పరిమళాల పూబంతులతో మనల్ని ఓలలాడించిన బాలు గానామృత యుగం!

బాలుని మనకి పరిచయం చేసింది సంగీత దర్శకుడు శ్రీఫతి పండితారాధ్యుల కోదండపాణి.

ఇంటి పేర్లు ఒకటయినా, చుట్టరికం లేకపోయినా, వారిద్దరి కలయికకు నాంది ఆ పాట.

మోహనరాగంలో మనల్ని సమ్మోహితుల్ని చేసిన పాట అది.

1967లో హాస్య నటుడు పద్మనాభం తీసిన శ్రీశ్రీశ్రీ మర్యాదరామన్న సినిమాలోని పాట.

0 0 0

మేం ట్రీవేండంలో వుండేటప్పుడు, 1972లో, చంబరతి (మందారపువ్వు) అనే మలయాళ సినిమా వచ్చింది. దాంట్లో జేసుదాసు పాడిన పాట ‘ చక్రవర్తినీ... ’ అని ఎంతో మధురమైన పాట. ఆ సినిమాని తెలుగులో తీస్తున్నారని తెలిసి, ఆ పాటని తెలుగులో అంత తీయగా ఎవరు పాడగలరూ అనుకున్నాను. తర్వాత ఆ తెలుగు పాట విన్నాను. పాట బాణీ వేరు. సాహిత్యం వేరు. అంత చక్కటి పాట వ్రాసింది దాశరథి. పాడింది బాలు. సంగీతం కోదండపాణి. సినిమా పేరు కన్నె వయసు.

‘ ఏ దివిలో విరిసిన పారిజాతమో... ఏ కవిలో మెరిసిన ప్రేమ గీతమో! నా మదిలో నీవై నిండిపోయేనే... ’

ఆ పాట మలయాళం పాటని మించిపోయి, మన మనసుల్లో అలా కలకాలం నిండిపోయింది. బాలు గాత్రంతో పదము పదములో మధువులూరించింది. కావ్య కన్యగా ప్రణయ రాగాలు ఆలపించింది.

0 0 0

అంతకుముందే ఘంటసాలతో పాటు బాలు కలిసి పాడిన, ‘ ప్రతి రాత్రీ వసంత రాత్రీ ’ విన్నాక, ఘంటసాల సరసన పాడగల గాయకుడు బాలు అని ఎవరికైనా అనిపిస్తుంది.

ఆ రోజుల్లో ఎక్కడ చూసినా వినిపించినది ఒక హరికథ.

‘ రావమ్మా మహాలక్ష్మీ రావమ్మా!

నీ కోవెల ఈ యిల్లు కొలువై వుండువుగాని... ’

తెలుగుతనాన్ని తేనెలతో కురిపించిన దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి సుమధుర గీతం. బాలు, సుశీలల గాత్ర సౌందర్యానికి నిరంతర సాక్షి విశ్వనాథ్ తీసిన 'ఉండమ్మా! బొట్టుపెడతా!' చిత్రంలో మహాదేవన్ అందించిన మహా చక్కటి పాట.

0

0

0

'మేడంటే మేడా కాదూ... ', 'మామా చందమామా... ', 'సిరి మల్లె నీవే.. ', 'మధు మాసవేళలో', 'ఏదో ఒక రాగం' లాటి పాటల్లో అనుబంధం అర్థవచ్చే; 'నీ వాలు జడ', 'అగడాలు పగడాలు', 'అమ్మ కుట్టి అమ్మ కుట్టి', ఎల్లారీశ్వరితో కలిసి పాడిన 'భలె భలె మగాడివోయ్' మొదలైనవి హాస్యపు జల్లులు కురిపిస్తాయి. బాలు గొంతులు మార్చి చిన్నబ్బాయ్ సినిమాలో పాడిన 'నవ్వులో పుట్టాను', స్వాతిముత్యంలో పాడిన 'చిన్నారి పొన్నారి కిష్టయ్యో' వింటే ఆయన గొంతులో ఎంతమంది కనిపిస్తారో, వినిపిస్తారో అర్థమవుతుంది.

ఆనాటి 'చెల్లెలి కాపురం' సినిమాలో పాడిన 'చరణకింకిణుల' గంభీరమైన పదాలతో పరుగులెత్తిన పాట. అలాటి పాటలు తర్వాత బాలు నోట ఎన్నో వచ్చాయి.

అలాగే ఆకలిరాజ్యంలో శ్రీశ్రీ పాటలు ఏనాటికీ మరిచిపోలేం. 'కూటి కోసం కూలి కోసం పట్టణంలో బ్రతికుదామని' హృదయాలని తట్టి లేపుతుంది. తర్వాత రికార్డుగా రాకపోయినా, ఆ సినిమానించీ నేను రికార్డు చేసుకున్న 'ఓ మహర్షి, ఓ మహాత్మా' నాకెంతో ఇష్టం. సుశీలతో కలిసి ఎమ్మెల్యే ఏడుకొండలలో పాడిన 'పతితులార భ్రష్టులార' మనల్ని ఒక ఊపు వూపుతుంది. రుద్రవీణలో బాలు పాడిన 'నేను సైతం నేను సైతం' అనే పాట ఆవేశానికి హద్దులు ఎంత ఎత్తో చూపిస్తుంది. అలాగే సిందూరంలో పాడిన 'అర్థశతాబ్దపు అజ్ఞానాన్ని స్వరాజ్య మందామా' దేశాన్నీ, దేశ ప్రజలనీ నిద్ర లేపుతుంది.

గీతాంజలి సినిమాలో 'ఓ పాపా లాలి', ఆపద్బాంధవుడులో 'జో జో లాలి' మనల్ని అన్నీ మరచిపోయేటట్టు చేసి నిద్ర పుచ్చుతాయి.

నాకు తెలుసు, మీరు ఈ పాట గురించి వ్రాయలేదేమిటి, ఆ పాట గురించి వ్రాయలేదేమిటి అంటారని. ఏం చేయమంటారు మాష్టారూ! బాలు వేలల్లో పాడిన ఎన్నో రకాల పాటల గురించి నాలుగు పేజీల్లో వ్రాయటం అసంభవమని మీకూ తెలుసు. అదీకాక వ్రాద్దామని కూర్చుంటే, వయసు ప్రభావం వల్ల కాబోలు, కొన్ని పాటలే గుర్తుకి వస్తున్నాయి. కాకపోతే ఆయన పాడిన పాటల్లో వైవిధ్యం చూపిద్దామని ఇవి, అంటే కొన్ని మాత్రమే, వ్రాస్తున్నాను.

రెండేళ్ళ క్రితం ఇండియా వెళ్ళినప్పుడు కొన్న 'మా తెలుగు తల్లి' అనే సిడిలో, నాకు నచ్చిన, నన్ను ఆనాడూ ఈనాడూ ప్రభావితం చేసిన రెండు గొప్ప పాటలు, బాలు పాడినవి, వున్నాయి. ఒకటి శంకరంబాడి సుందరాచార్య గారు వ్రాసిన 'మా తెలుగు తల్లికి మల్లెపూదండ'. ఇంకోటి దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రిగారు వ్రాసిన 'జయ జయ జయ ప్రియ భారత జనయిత్రీ దివ్యధాత్రి'. ఆ పాటలు వింటుంటే ఆ గాత్రం, గానం, భావం, భాష నన్ను ఎక్కడికో తీసుకువెడతాయి. సాహిత్యం ఎంత గొప్పగా వుందో, బాలు పలికిన పదాల స్పష్టత, భావ గాంభీర్యం, మృదుమధుర మైన కంఠం, తెలుగు భాష తీయదనం మనల్ని కట్టిపడవేస్తాయి.

ఇక విశ్వనాథ్ సినిమానికి బాలు పాడిన పాటల గురించి చెప్పనఖ్యరలేదు.

శంకరాభరణం సినిమా తీసేటప్పుడు, బాలమురళీకృష్ణ పాడవలసిన పాటలు, కొన్ని కారణాలవల్ల బాలు చేత పాడించవలసి వచ్చింది. బాలుకి శాస్త్రీయ సంగీతంలో ప్రవేశం లేదనీ పాడలేడనీ విమర్శ వచ్చిన తరుణంలో,

పుహళేంది శిక్షణలో శాస్త్రీయ పరిజ్ఞాన్ని సంపాదించి, తెలుగు సినిమా చరిత్రలో చిరస్థానం పొందేటట్లు, ఆ సినిమాని తీర్చిదిద్దిన వాళ్ళలో బాలు ముఖ్యుడు.

ఓంకార నాదాను సంధానమౌ గానమే, శంకరా నాద శరీరా, రాగం తానం పల్లవి మొదలైన పాటలు ఒక్క ఆంధ్ర దేశంలోనే కాక దక్షిణ భారతదేశ మంతటా మారుమోగాయి. ఇంకా ఇప్పటికీ ప్రతిరోజూ ఎక్కడో ఒక చోట వినిపిస్తూనే వున్నాయి.

సాగరసంగమంలో శైలజతో కలిసి పాడిన 'వేదం అణువణువున నాదం' మన మీద ఒక అమృత నాద ముద్ర వేస్తుంది. మన గుండీయల అందియలై మ్రోగుతుంది. నా కెంతో ఇష్టమైన పాట.

'తకిట తకిట తథిమి తథిమి తందాన', 'నాద వినోదం' కూడా చక్కని పాటలు.

'విధాత తలపున ప్రభవించినదీ.. ప్రాణ నాడులకి స్పందన నొసగిన ఆది ప్రణవ నాదం', బాలు కంఠం ద్వారా సీతారామశాస్త్రి కురిపించిన సిరి వెన్నెల. సాహిత్య సంగీతాల అపూర్వ సృష్టి. అదే చిత్రంలో ఆది బిక్షువు నేమి అడిగేదీ ఇంకొక చక్కటి పాట.

స్వాతికిరణంలో 'ప్రణతి ప్రణతి' అని ఆలపించినా, 'శివాని భవాని' అని స్తోత్రం చేసినా, 'సంగీత సాహిత్యాలను సమలంకృతం' చేసినా బాలుకే చెల్లింది.

బాలు చిత్రతో కలిసి పాడినప్పుడు, ఇద్దరూ భావ ప్రకటనలో ఆకాశమంత హద్దులు పెట్టుకుంటారనిపిస్తుంది. ఒకళ్ళ మీద ఒకళ్ళు పోటీ పడి మన హృదయపు అంచుల మీద భావాన్ని సుతి మెత్తంగా ముద్ర వేస్తారు. ఒంటరిగా కూర్చుని దీక్షగా వింటుంటే మనసు అలా అలా తేలిపోతుంది. స్వరాభిషేకంలో కుడికన్ను అదిరెనే, ఆపద్ధాంధవుడులో చుక్కల్లారా, కిల్లర్లో 'ప్రియా ప్రియతమా రాగాలు' ఇలా ఎన్నో మధురమైన పాటలు.

బాలు పాడిన అన్నమయ్య పాటలూ, రామదాసు పాటలూ, ఎన్నో ఇతర భక్తి పాటల గురించి వ్రాయనఖ్యరలేదు.

0 0 0

బాలు గాయకుడూ, సంగీత దర్శకుడే కాదు. ఆనాటి 'పక్కంటి అమ్మాయి' నించీ ఎన్నో పాత్రల్లో నటిస్తూనే వున్నాడు. కమల్ హాసన్ లాటి నటులకి తెలుగులో గొంతు అరువిస్తూనే వున్నాడు. దాదాపు ప్రతి సంవత్సరం అమెరికా వచ్చి నా బోటి వాళ్ళని తన గాత్రంతో అలరిస్తూనే వున్నాడు. ఎన్నో గొంతులని అనుకరించి బాలు చేసే మిమిక్రీ కూడా చాల సరదాగా వుంటుంది. ముఖ్యంగా సంగీత దర్శకుడు ఎస్. రాజేశ్వరావుగారిని అనుకరించటంలో దిట్ట.

మాతో పాటూ, అష్టావధానాల్లోనూ శతావధానాల్లోనూ కూర్చుని అప్రస్తుత ప్రసంగం చేసి, అందర్నీ కడుపుబ్బ నవ్విస్తూనే వున్నాడు. బాపు రమణల పుస్తకం లీలా జనార్ధనమ్ లాటి పుస్తకాలని స్వంత ఖర్చుతో ముద్రించి, అటు సాహిత్య సేవ కూడా చేస్తున్న వ్యక్తి. తెలుగు సినిమా పాటల్ని, సంకర మహదేవ ఉత్తుత్త నారాయణులతో భ్రష్టుత్వం పట్టించి మన దౌర్భాగ్యానికి వదిలేసిన తెలుగు సినిమా నిర్మాతలు సిగ్గు పడేటట్టుగా 'పాడుతా తీయగా', 'పాడాలని వుంది' కార్యక్రమాలు నిర్వహించి, చక్కటి తెలుగు గొంతులను, తెలుగు పాటలతో ప్రోత్సహిస్తున్న అచ్చ తెలుగువాడు బాలు.

0 0 0

2000 సంవత్సరంలో, అమెరికన్ తెలుగు అసోసియేషన్ వారు నన్ను వేయి సంవత్సరాల శుభ సందర్భంగా ఒక సంగీత నృత్య నాటిక వ్రాయమన్నారు. కార్యక్రమం దానితో మొదలు పెట్టలని వారి కోరిక. ఒక పద్ధతి ప్రకారం సంగీత సాహిత్య నృత్య ప్రధాన నాటికగా తొమ్మిది పాటలు వ్రాసిచ్చాను. సాలూరి వాసూరావు సంగీత దర్శకత్వంలో, బాలు శైలజల బృందం పాడారు ఆ పాటలని. నేను వ్రాసిన పాటల్లో ఒక్క అక్షరం కూడా మార్చకుండా, చక్కటి బాణీలు కట్టి పాడటం వారి ప్రత్యేకత. 'వేయి వసంతాలు' కొత్త సహస్ర వత్సర శుభాకాంక్షలు పలుకుతూ మన సంస్కృతికి అద్దం పట్టిన అంశం. ఆరోజు పి.వి.నరసింహారావుగారు, విశ్వనాథ్, అక్కినేని, సినారె, సీతారామశాస్త్రి, బాలు, శైలజల సమక్షంలో, అట్లాంటా తెలుగు వెలుగులు సమర్పించిన కన్నుల పండుగ. నృత్యం, ప్రదర్శన ఒక పక్క మిరుమిట్లు కొలిపితే, బాలు శైలజల గాత్రం మైమరిపించింది. ఆ తొమ్మిది పాటల్లోనూ నా కెంతో ఇష్టమైన రెండు పాటలు, 'అందుకో భారతీ సాహితీ సరస్వతి, తేనెలూరు తెలుగులో కవితా నమస్టుతి', 'సిరిమువ్వల సవ్వడిలో ఆలాపనగా జీవన రాగాలు... మానవతకి శుభ మంగళ వాద్యాలు, జగతికి మరొక వేయి వసంతాలు' అనే రెండు పాటలూ బాలు పాడటం నా అదృష్టం. 'బాగా పాడారండీ' అని మనస్ఫూర్తిగా మెచ్చుకుంటే, సాహిత్యం బాగుంది కదా అందుకే బాగుంది అన్న నిగర్వి.

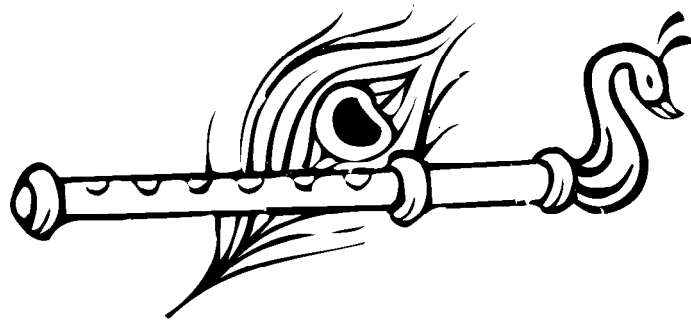
బాలు ఎంతో మధురంగా పాడిన ఈ పాటలు వినని శ్రోతలు, అవి వినాలనుకుంటే నా వెబ్ సైట్లో, (www.satyam-mandapati.com) వున్నాయి.

0

0

0

'వదనం మధురం, వచనం మధురం, నయనం మధురం, హాసితం మధురం, హృదయం మధురం, చరితం మధురం, గానం మధురం, గాత్రం మధురం, బాలు సరస్వతి రఖిలం మధురం' అంటారు బాలు గురించి, బాపు రమణగార్లు.

‘కరుణశ్రీ’

‘కూర్చుండ మా ఇంట కురుచీలు లేవు, నా ప్రణయాంకమే
సిద్ధపరచనుంటి!

పాద్యమ్మునిడ మా ఇంట పన్నీరు లేదు, నా కన్నీళ్ళతో కాళ్ళు
కడగనుంటి!

పూజకై మా ఇంట పుష్పాలు లేవు, నా ప్రేమాంజలులే
సమర్పింపనుంటి!

నైవేద్యమిడ మా ఇంట నారితేళము లేదు, నా హృదయమే
చేతికందియనుంటి!

లోటు రానియ్యనున్నంతలో నీకు, రమ్ము దయచేయుము ఆత్మపీఠమ్ము పైకి!’

కరుణశ్రీ సాహిత్యం!

కళ్ళు చెమరించే పద్యం!!

0

0

0

నేను గుంటూరు హిందూ కాలేజీలో 1959 నించీ 1963 దాకా చదువుతున్నప్పుడు, అప్పుడప్పుడూ ఎసికాలేజీ
ఆవరణలోనూ, అక్కడక్కడ జరిగే సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలలోనూ, ఆయన్ని చూస్తూ వుండేవాడిని. సన్నగా పొడుగ్గా,
చక్కటి శరీరచ్ఛాయతో, తెల్లటి బట్టలతో ఆయన నడుస్తుంటే, ఆయన్ని చూస్తూ ఆయన కవితల్ని నెమరు వేసుకుంటూ
వుండేవాడిని. ముఖ్యంగా అద్వైతమూర్తి, ప్రభాతి, సాంధ్యశ్రీ, ఉదయశ్రీ, విజయశ్రీ, కరుణశ్రీ,

పుష్పవిలాసం, కుంతీకుమారి ఎవరు మరిచిపోగలరు?

0

0

0

‘తల్లి యొడిలోన తలిరాకు తల్పమందు

ఆడుకొను మమ్ములను బుట్టలందు చిదిమి

అమ్ముకొందువె మోక్ష విత్తమ్ము కొరకు!

హృదయమే లేని నీ పూజలెందుకోయి?’

‘ ఆయువు గల్గు నాల్గు గడియల్ కనిపెంచిన తీవతల్లి జా

తీయత దిద్ది తీర్తుము, తదీయ కర్మములలోన స్వేచ్ఛమై

నూయల లూగుచున్ మురియు చుందుము, ఆయువు తీరినంతనే

పోయిగ కన్ను మూసెదము ఆయమ చల్లని కాలివేళ్ళపై’

'ఊలు దారాలతో గొంతు కురి బిగించి
గుండెలో నుండి సూదులు గుచ్చి కూర్చి
ముడుచుకొందురు ముచ్చట ముడుల మమ్ము
అకట! దయలేనివారు మీ యాడువారు'

'గుండె తడి లేక నూనెలో వండి పిండి
అత్తరులు చేసి మా పేద నెత్తురులను
కంపు దేహాలపై గుమాయింపు కొరకు
పులుముకొందురు హంత! మీ కొలమువారు'
'మా వెలలేని ముగ్గు సుకుమార సుగంధ మరంద మాధురీ
జీవితమెల్ల మీకయి త్యజించి కృశించి నశించి పోయె! మా
యౌవన మెల్ల కొల్లగొని ఆపయి చీపురుతోడ చిమ్మి మ
మ్మావల పారబోతురు గదా! నరజాతికి నీతి యున్నదా?'

'బుద్ధదేవుని భూమిలో పుట్టినావు
సహజమగు ప్రేమ నీలోన చచ్చెనేమి?
అందమును హత్య చేసెడి హంతకుండ!
మైల పడిపోయెనోయి నీ మనుజు జన్మ!'
'పూజ లేకున్న బాబు నీ పున్నెమాయె!
కోయబోకుము మా పేద కుత్తుకలను
అకట! చేచేత మమ్ముల హత్య చేసి
బాపు కొనబోవు మహా భాగ్యమేమి?'

ఈ పద్యాల్లో మనకి కనపడేవి ముఖ్యంగా రెండు. ఒకటి మృదు మధుర సరళ పదాల పొందిక. చదువుతుంటే తెలుగు భాషలోని తీయదనం, అందం ప్రతి పదంలోనూ కనపడుతూనే వుంటుంది. రెండవది హృదయాన్ని తట్టి లోపే మానవత, ఆర్థత, భావుకత.

ఘంటసాల పుష్పవిలాపం పాడాక, విని చాలమంది ఆడవారు పూలు పెట్టుకోవటం మానేశారంటే, జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారు ఎందుకు కరుణశ్రీ అయారో సులభంగా అర్థం అవుతుంది.

ఆంధ్రజ్యోతి వారపత్రికలో ఇచ్చిన ఇంటర్వ్యూలో, జంధ్యాలగారిని ఒక ప్రశ్న అడిగారు. 'మీ పుష్పవిలాపం పద్యాలు, నాటికీ నేటికీ ప్రతి ఇంటా వినిపిస్తున్నాయంటే కారణమేమిటంటారు? అది మీ కలం శక్తి? ఘంటసాల గళ మాధుర్యమా?'

దానికి ఆయన జవాబు ఏం చెప్పారంటే...

'పుష్పవిలాపం పీడిత, తాడిత, పతిత, హీన, దీన మానవ హృదయాలకు ప్రతీకగా పుష్పాల నోటివెంట పలికించిన కవిత. సహజంగా మానవుని హృదయం సున్నితమైనది. సుకుమారమైనది. అందువల్ల పుష్పాల భాషను,

ఘోషను అది బాగా అర్థం చేసుకుంటుంది. ఇది ఒక కారణం. పుష్పవిలాపం మృదుమధురమైన, ఛందస్సుందరమైన, హృదయంగమైన శైలిలో రచింపబడినది. ఇది మరొక కారణం. ఇంతకంటే విశేషమైన కారణం మరొకటుంది. అది అమర గాయకుడైన ఘంటసాల సుమధుర కంఠస్వరం వెంట ఆ పద్యాలు జాలువారడం' అంటారాయన.

'పుష్పవిలాపంలోని భావుకత గుండెల్లోకి దూసుకుపోతుంది. మా నాన్నగారు పూజ చేసుకుంటుండగా, ఎవరో వచ్చి ముందు గదిలో కూర్చున్నారు. టీపాయ్ మీద గాజుకప్పులో గులాబీ పూలున్నాయి. నాన్నగారు పూజ ముగించుకుని వచ్చేటప్పటికి, వచ్చిన వ్యక్తి గులాబీ పువ్వుని చేత్తో పట్టుకుని రేకులు తింటున్నాడుట! మా నాన్నగారికి కోపం వచ్చింది. పశువులా తింటున్నాడు, ఎలా తినాలనిపించిందో అనుకున్నారు. ఆ గులాబీ పువ్వులు వారితో ఏదో చెప్పుకోవా లనిపించినట్లు అనిపించిందిట. అలా పుష్పవిలాపం వెలువడింది' అని వారి కుమారుడు డాక్టర్ జంధ్యాల జయకృష్ణ బాపూజీ, ఈ మధ్య ఆంధ్రభూమి దినపత్రికలో వ్రాశారు.

అలాగే కుంతీకుమారి.

'ముని మంత్రము నొసంగనేల? ఇడెబో మున్నుండు మార్తాండు ర
ముని నే కోరగనేల? కోరితినిబో యాతండు రానేల? వ
చ్చెనుబో కన్నియనంచు నెంచక ననున్ జేపట్టగానేల? ప
ట్టెనుబో పట్టి నొసంగనేల? యడుగంటెన్ కుంతి సౌభాగ్యములీ!'

'ఒత్తుగా పూలగుత్తుల నొత్తు పెట్టి,
పై చెరగు చింపి మెత్తగా ప్రక్క పరిచి
క్రొత్త నెత్తలిరాకుల గూర్చి పేర్చి
ఒత్తుకొనకుండ చేతితో నొత్తి చూచి'

'పున్నమ చందమామ సరిపోయెడి నీ వరహాల మోము నే
నెన్నటికైన చూతునె! మరే దురదృష్టము గప్పికొన్న నా
కన్నుల కంత భాగ్యమును కల్గనె? ఏయమయైన యింత నీ
కన్నము పెట్టి యాయువిడినప్పటి మాట గదోయి నాయనా!'

'బాల భానుని బోలు నా బాలు నీదు
గర్భమున నుంచుచుంటి గంగా భవాని!
వీని నే తల్లి చేతిలోనైన బెట్టి
మాట మన్నింపు మమ్మ! నమస్సులమ్మ!'

కరుణశ్రీ సాహిత్యం ఘంటసాలకి పేరు తెచ్చిందా, ఘంటసాల గొంతు కరుణశ్రీ సాహిత్యానికి పరిమళం అందించిందా అని కొందరు అడుగుతుంటారు. దానికి సమాధానం జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారు ఇలా చెప్పారు.

'ఘంటసాల ఏ పాట పాడినా, ఏ పద్యం పఠించినా, ఏ శ్లోకం చదివినా సంగీతానికి మాత్రమే ప్రాధాన్యం ఇచ్చి సాహిత్య సౌందర్యాన్ని చెడగొట్టలేదు. సంగీత సాహిత్యాల సంబంధాన్ని సరసంగా, సముచితంగా, సర్వాంగ సుందరంగా దర్శించి, ప్రదర్శించిన గాయక సౌరభాముడు. ఘంటసాలకి కరుణశ్రీకి వున్న అనుబంధం, సంగీతానికి సాహిత్యానికి వున్న బంధం'. పుష్ప విలాపం, కుంతీకుమారి ఒక్కసారి గుర్తు తెచ్చుకుంటే, మరొక్కసారి వింటే ఆ అనుబంధంతో

మనకీ బంధం ఏర్పడుతుంది.

0

0

0

కరుణశ్రీ జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారి కొన్ని ముఖ్య రచనలు:

ఉదయశ్రీ, విజయశ్రీ, కరుణశ్రీ, ఉదయభారతి, కరుణామయి, అరుణకిరణాలు, వీరభారతి, చారుమిత్ర, కళ్యాణ కాదంబరి, ప్రేమమూర్తి (బుద్ధుని చరిత) స్వప్న వాసవదత్తం, మహతి, కళ్యాణ కల్పవల్లి (ఇవన్నీ కవితలు), నలుగురు మిత్రులు, వసంతసేన, త్యాగమూర్తి (ఏసు జీవితం), దమయంతి, మహావీరుడు, భగీరథుడు (ఇవన్నీ నవలలు), విశ్వదశలహరి, పద్మావతీ శ్రీనివాసం మొదలైన కథలు, సాయిసుధాలహరి, ఉమర్ ఖయ్యాం మొదలైన కావ్యాలు, ఇరవై పైగా ఆకాశవాణి గేయ నాటికలు, ఇంకా ఎన్నో ఎన్నెన్నో పిల్లల కథలు, సాహిత్యం.

‘ఉదయశ్రీ ఆయన హృదయం, విజయశ్రీ ఆయన శిరస్సు, కరుణశ్రీ ఆయన జీవితం. ఇదీ మూడు ముక్కల్లో మా నాన్నగారంటే. జీవించినంత కాలం కవిత్యం రాసి, కవిత్యం రాయగలిగినంత కాలమే జీవించారాయన. ‘ఎద్దునెక్కె శివుడు, గ్రద్దనెక్కెను విష్ణు’ అంటూ లయబద్ధంగా పాడుకుంటూ చెప్పులు కుట్టుకుంటున్న తాలూకా ఆఫీసు ముందరి చిన్నవాణ్ణి చూసి, తన కవిత్యం ప్రజా కవిత్యం అయిపోయిందని పొంగిపోయిన ఆనందమూర్తి ఆయన. సైకిల్ రిక్షాలు రాకముందు మనిషి లాగే రిక్షాలు చూసి మనసు కరిగి ఆ రిక్షాలు ఎక్కని ఆర్థమూర్తి ఆయన. ‘షేక్ మహబూబ్ బాషా అనే శిష్యుడు రాసిన పద్యాలు సరిదిద్ది అన్నం పెట్టించి ఆశీర్వాదించిన ఉదారమూర్తి ఆయన’ అంటారు ఆంధ్రభూమి దినపత్రికలో, కరుణశ్రీగారి పుతుడు శ్రీ జంధ్యాల జయకృష్ణ బాపూజీ.

‘కలువలు పూచినట్లు, చిరుగాలులు చల్లగ వీచినట్లు, తీవలు తలలూచినట్లు, పసిపాపలు చేతులు చాచినట్లు, క్రొవ్వలపులు లేచినట్లు...’ కవితలు రచించిన కవి కరుణశ్రీ జంధ్యాల పాపయ్యశాస్త్రిగారు.

0

0

0

చలం

‘స్త్రీకి కూడా శరీరం ఉంది. దానికి వ్యాయామం ఇవ్వాలి. ఆమెకి మెదడు ఉంది. దానికి జ్ఞానం ఇవ్వాలి. ఆమెకి హృదయం వుంది. దానికి అనుభవం ఇవ్వాలి’

‘బివి చదువుతుండగా ఒక సాయంత్రం హఠాత్తుగా చలపతిరావుకి వితంతువుల మీద ప్రేమ కలిగి, వాళ్ళ కష్టాల మీద కరుణ పుట్టింది. వితంతువును తప్ప పెళ్ళి చేసుకోనని పట్టుబట్టాడు. మేనమామ కూతుర్నిస్తామని వస్తే, ముందా అమ్మాయిని వితంతువు కానిమ్మని చెప్పి చివాట్లు తిన్నాడు’

‘స్త్రీ ఒక మాట వల్ల, చూపు వల్లా పురుషునికి సందిచ్చిందా... ఇక అతని అధికారానికీ, కోరికలకీ, విన్నపాలకీ అంతం వుండదు. అసలు పర్యవసానం అఖ్యర్లేని స్త్రీ మొదటినించీ విముఖంగానే వుండాలి... నిప్పు వలె ఉండాలి’

‘వివాహమంటే దీర్ఘకాలానికి కుదుర్చుకున్న వ్యభిచార ఒప్పందం కాకూడదు’

‘అయ్యో - నా చిట్టితల్లల్నీ, చిన్నారి పువ్వుల్నీ రక్షించండ్రా’

‘ఈ జీవితానికీ నాకూ ఎన్నడూ యుద్ధమే! నా బాధతోనే కాదు, ఈ లోకంలోని బాధ అంతటితోనూ, చీకటి అంతటితోనూ నా నిరంతర పోరాటం. అందుకే ఈ చరిత్ర బాధార్లవం... ఒక శోకార్లవం!’ అంటాడు చలం.

0

0

0

‘మొదలంటూ లేని ఈ సృష్టికైన ప్రథమ చలనం శూన్యంలో స్పందించినప్పుడు పంచభూతాలతో పాటూ అవ్యక్తంగా నేనూ జన్మించాను’ అని తన ఆత్మకథ ‘చలం’లో చలం చెప్పుకున్నాడు.

ఆయన పుట్టింది మద్రాసులో మే 19, 1894 వైశాఖ పూర్ణిమ రోజున.

సాంప్రదాయబద్ధమైన బ్రాహ్మణ కుటుంబంలో పుట్టి, చిన్నతనంలోనే ఉపనయనం చేసుకుని, జుట్టు కత్తిరించుకుని, పిలక పెట్టుకుని, మడి కట్టుకుని, రోజూ సంధ్యావందనం చేసేవాడు చలం. హైస్కూలు పూర్తికాక మునుపే, హిందూ మతాన్నీ, పురాణాలనీ జీర్ణం చేసుకున్నాడు.

తండ్రి కోపంతో పిల్లల్ని కొట్టటం, తల్లిని సరిగ్గా చూడకపోవటం అతన్ని కదిల్చివేశాయి. ‘మా నాన్న గురించి నా మొదటి జ్ఞాపకం అయిదేళ్ళప్పుడు మా నాన్న నన్ను కొట్టడం. రెండో జ్ఞాపకం మళ్ళీ కొట్టడం. మూడో జ్ఞాపకం మళ్ళీ కొట్టడం. ఇంతకన్నా కొడితే ఈ అర్చకుడు చచ్చిపోతాడేమో అనే భయంతో ఆపేవాడు’ అంటాడు.

తన చెల్లెలు అమ్మమణికి ఇష్టం లేకపోయినా, వెక్కివెక్కి ఏడుస్తున్నా బలవంతంగా ఒక ‘చదువుకున్న గాడిద’కిచ్చి పెళ్ళి చేయటం చూసి అతని మనసు విరిగిపోయింది.

‘మా తల్లి వరుసగా పిల్లల్ని కని అర్చకురాలై ఒకటి రెండు సార్లు చావుకి సిద్ధమైంది. ఐనా వదిలేవాడు కాదా దయగల భర్త. అర్థరాత్రులు నా పసి తమ్ములు, చెల్లెళ్ళు ఏడ్చేవాళ్ళు. ప్రతి రాత్రీ తప్పకుండా అంత బలహీనంలోనూ అలసిన నిద్ర కళ్ళతో మా అమ్మ ఉయ్యాల వూపుతూ జోలపాట పాడేది’

అప్పటినించీ తండ్రి మీద అసహ్యం, ఒక రకమైన తిరుగుబాటుదనాన్ని పెంచుకున్నాడు. తన చుట్టూ వున్న సమాజంలో స్త్రీలని చూస్తున్న విధానం, వారిని అగౌరవంగా చూడటం, ఆ తిరుగుబాటుదనాన్ని తండ్రి మీదంచి సమాజంలోని పురుషాధిక్యం మీదకి తీసుకువెళ్ళింది. చలం జంధ్యం తీసివేసి, మళ్ళీ సంధ్యావందనం జోలికి పోలేడు. మాంసం తినటం మొదలుపెట్టాడు. అంటరాని కులాలవారితో తిరగటం మొదలుపెట్టాడు.

చదువులేని చిట్టి రంగనాయకమ్మతో పెళ్ళయ్యాక, మద్రాసులో ఆమెని చదువుకోమని కాన్వెంట్లో చేర్పించాడు చలం. రోజూ 12 ఏళ్ళ వయసు భార్యని సైకిల్ మీద కూర్చోపెట్టుకుని, స్కూలుకి తీసుకువెళ్ళి, తీసుకు వస్తుండేవాడు. ఆరోజుల్లో ఆడ పిల్లలు స్కూలుకి వెళ్ళటమంటేనే నిషిద్ధంగా వుండేది. అలాటిది ఒక ఆడమనిషిని సైకిల్ మీద స్కూలుకి తీసుకు వెడుతుంటే వింతగానూ, అభ్యంతరంగానూ వుండి అందరూ ఎవరి ముక్కు మీద వాళ్ళు వేళ్ళు వేసుకునేవారు. అయినా చలం లక్ష్యపెట్టలేదు. అప్పుడు చలం మద్రాసులోనే బివి డిగ్రీ కోసం కాలేజీలో చదువుతూ వుండేవాడు.

ఇతని ధోరణి బంధుమిత్రులకీ, చుట్టుపక్కల వున్న అగ్ర కులాలవారికీ నచ్చలేదు. ముఖ్యంగా పిల్లనిచ్చిన తన మామగారికీ, తన తండ్రికీ. చలాన్ని ఇంట్లోకి రాకుండా బహిష్కరించారు. తన అత్తగారు మరణించినప్పుడు, 13 ఏళ్ళ రంగనాయకమ్మతో వాళ్ళింటికి వెళ్ళాడు చలం. వాళ్ళిద్దర్నీ ఇంట్లో అడుగు పెట్టనీయలేదు పెద్దలు.

ఇవన్నీ చలం, ‘చలం’ అనే పేరుతో వ్రాసుకున్న ఆత్మకథలో తనే వ్రాసుకున్నాడు. అంతేకాదు ఆ పుస్తకానికి ముందుమాట కూడా తనే వ్రాసుకున్నాడు!

0

0

0

‘దొంగ మర్యాదల్నీ, దగాకోరు ఆచారాల్నీ, దగుల్యాజీ సంప్రదాయాల్నీ, కుళ్ళునీ, కాలం చెల్లిన కట్టుబాట్లనీ, రెండు నీతుల్నీ, రెండు నాల్కల్నీ చీల్చి చెండాడి, ఆడదాని కన్నీళ్ళనీ, అసంతృప్తి మంటల్నీ, చిరునవ్వుల్నీ, చిన్ని ఆశల్నీ, విషాదాల్నీ, విరహబాధల్నీ, ఎక్కిళ్ళ మాటల్నీ, ఏకతారా పాటల్నీ వినిపించి, విలపించాడు చలం. చద్దికంపు కొట్టే భావాల్నీ, అనుభవాల్నీ అక్కూన గట్టుకునే అంధకార రోగుల్నీ, చెయ్యి కాలి ఛస్తున్నా వేడన్నమే తింటున్నామని ఏడుస్తూ బుకాయించే కుహనా మేధావుల్నీ, స్వచ్ఛమైన స్వేచ్ఛనీ, పవిత్రమైన ప్రేమనీ పదాల దోసిళ్ళలో పెట్టి ఇస్తే, సెక్సునీ శృంగారాన్నీ మాత్రమే చూసిన వికారుల్నీ, శకారుల్నీ పార్టీల చూర్లకు వేళ్ళాడుతూ, ఇజాల కళ్ళజోళ్ళతో నిజాల్ని చూడలేక నిక్కి నీలిగే గబ్బుకంపు గబ్బిలాల్నీ, గర్విష్టి గోష్టుల్నీ, జ్యేష్టుల్నీ సహించి, వహించి, భరించి, క్షమించాడు చలం’ అన్నారు రచయిత్రి పిన్నింటి విజయశాంతి.

మగవాళ్ళకి ఇంట్లో తమ కోరికలు తీరకపోతే, బయట తమ కోరికలు తీర్చుకుంటారు. అయినా వాళ్ళందరూ పెద్దమనుషులే. స్త్రీకి కూడా అవే కోరికలు వుండి, అవి తీరకపోతే అదేరకంగా ‘బయటికి’ వెళ్ళే వీలుందా? అలా చేస్తే తప్పంతా ఆమెదే అని సమాజం ఆమెని వెలివేయదూ! ఎందుకీ ద్వంద ప్రమాణాలు? అసలు వివాహమంటే విలువలేని వారికి వివాహం అవసరమా? అసలు వివాహ వ్యవస్థ అవసరమా? అనే దాకా వెళ్ళాడు చలం.

‘చలం వివాహ వ్యవస్థనే ధిక్కరిస్తున్నాడు. విశ్వంఖలత్వాన్ని జనం మీద చిమ్ముతున్నాడు. స్వేచ్ఛా ప్రణయాన్ని ప్రోత్సహిస్తున్నాడు’ అన్నారు సంప్రదాయవాదులు.

అయినా స్త్రీ జాతికి జరుగుతున్న అన్యాయాల్ని, దురవస్థనీ తన రచనల్లో చూపటం మానలేదు చలం.

మైదానం, శశిరేఖ, దైవమిచ్చిన భార్య, జీవితాదర్శం, బ్రాహ్మణీకం, బుజ్జిగాడు మొదలైన నవలలు, జెలసీ, ఆ రాత్రి, ప్రేమ పర్యవసానం, సత్యం శివం సుందరం మొదలైన కథా సంపుటాలు, మ్యూజింగ్స్, పాపం, ప్రేమలేఖలు మొదలైన వ్యాసాల పరంపరలూ ఎన్నో వ్రాశాడు చలం.

0

0

0

చలం వ్రాసిన వాటిల్లో మైదానం నవల చెప్పుకోదగ్గది. రాజేశ్వరి చెప్పే కథ ఇది. లాయర్ భర్త ఆమెని, ఒక మనిషిగా కాక అవసరానికి వాడుకునే ఒక వస్తువుగా చూడటం, ఏవిధమైన ప్రేమా చూపించకుండా సెక్స్ కోసమే భార్య అన్నట్లు ప్రవర్తించటం భరించలేకపోయింది. ప్రేమ కరువైన ఆమెకి అది అందించాడు అమీర్. అతనితో రాజేశ్వరి 'లేచిపోయింది'. (అతను ఆమెతో లేచిపోలేదుట!)

దూరంగా ఒక మైదానానికి వెళ్ళి, అక్కడా ప్రేమకి బదులు పురుషాహంకారానికి బలైన కథనం. ఆమె ప్రేమని కోరుకుని వెళ్ళి పోయిందా? సెక్స్ కోసం లేచి పోయిందా? స్త్రీ స్వాతంత్ర్యాన్ని, గౌరవాన్ని వెతుక్కుంటూ వెళ్ళిందా? మరి రాజేశ్వరికి అవి లభించాయా?

అమీర్ ఆమెకి కావలసినంత ప్రేమనీ, అనురాగాన్నీ, స్నేహాన్నీ పంచిపెట్టాడు. రాజేశ్వరికి అతనితోనే ఆనందం, సుఖం, స్వర్గం, నిర్వాణం అన్నీనూ. అమీర్ ఆమెని మనసా వాచా ప్రేమించినా, అతనిలోని అసూయ, పురుష లక్షణం అతన్ని వేరే దారి పట్టించాయి. అతను వేరే దారులు వెతుక్కున్నాడు. తర్వాత కథలో మీరా ప్రవేశం.

ఇక్కడ నేను పూర్తిగా రాజేశ్వరి కథ చెప్పబోవటం లేదు. వివాహం చేసుకుని సుఖ జీవితం గడుపుదామనీ, ఒక మనిషిలా గౌరవంగా బ్రతుకుదామనీ కలలుగన్న స్త్రీ, జీవితంలో దెబ్బతిని ఎలా ప్రవర్తిస్తుందో చూపే కథ. సత్య శివ సుందరాలకి నిజాయితీతో కూడిన నిదర్శనం.

ఇది ప్రేమా, స్వతంత్ర జీవితాల కలయిక. సామాజిక సమస్యల దర్పణం. స్త్రీ జాతి విమోచన సారాంశం. నాలాటి కొంతమందికి నచ్చనిది ఈ నవల ముగించిన విధానం. అయినా చలం వ్రాసిన కాలాన్నిబట్టి, ఆనాటి సామాజిక పరిస్థితుల్నిబట్టి చూసే, అది నిజ జీవితాల్లో అలా జరిగేదే కనుక, ఆ ముగింపుని మనం జాలితోనే కాక, గౌరవంగానూ అంగీకరించాల్సి వస్తుందనుకుంటాను.

ఈ నవలా, చలం ఇతర కథలూ చదివి ఎక్కువమంది చలాన్ని ఒక సెక్స్ రచయితగా, వివాహ వ్యవస్థకి అడ్డంకిగా, తన స్త్రీ స్వాతంత్ర వాదంతో సమాజాన్ని పాడు చేస్తున్న వ్యక్తిగా బహిష్కరించారు. గమ్మత్తేమిటంటే, చలాన్ని పగలంతా తిట్టిపోసిన పెద్దలు రాత్రిళ్ళు ఆయన పుస్తకాల్ని దిండు క్రింద దాచుకుని, దొంగతనంగా చదివేవారుట.

ఆ వ్యభిచారం కన్నా, ఆయన స్త్రీ పాత్రలు చేసిన 'వ్యభిచారం' తక్కువే!

0

0

0

తన మహాప్రస్థానానికి ముందుమాట వ్రాయమని శ్రీశ్రీ అడిగితే, కవిత్వాన్ని తూచే రాళ్ళు తన దగ్గర లేవన్నాడు చలం. తూచ వద్దు, అనుభవించు, పలవరించు అన్నాడు శ్రీశ్రీ,

'అగాధంలోంచి బైలుదేరే నల్లని అలలు మొహాన కొట్టి, ఉక్కిరిబిక్కిరై తుపానుహోరు చెవుల గింగురుమని నమ్మిన కాళ్ళ క్రింది భూమి దొలుచుకు పోతోవుంటే, ఆ చలమే నయమని వెనక్కి పరుగెత్తి చూస్తారు'

ఒక ఉదయం రుక్మిణీనాథశాస్త్రి వచ్చి, 'ఇదేమిటి ఈ మూల స్త్రీల కోసం ఇట్లా మూలుగుతున్నారు? శ్రీశ్రీ పద్యాల వేగంతో ప్రపంచపు పాత దుమారమంతా వూడ్చుకు పోతోవుంటే! ఆ హృదయాల మీద పెంకులు పగిలి పోతున్నాయి. బైట వినబడుతున్నాయి. ఇట్లా రండి రోడ్డు మీదకి?' అన్నాడు.

అంతవరకూ శ్రీశ్రీ కవిత్యాన్ని ఎరక్కపోవటం చలంలో క్షమించదగిన విషయం కాదు. కానీ చాల వాటికి క్షమించాలి చలాన్ని.

కవిత్యాన్ని, ముఖ్యంగా తెలుగు కవిత్య కన్యల్ని చూస్తే చలానికి అసహనం, అనుమానం. శబ్ద సౌందర్యంతో తృప్తిపడి సంతోషించవలసిందే కానీ, చెప్పేదానికి అర్థం వెతకటం అవివేకం అని. కానీ నీరసపు కళాచతురులమల్లే అందాన్ని దూరంనించీ చూచి సంతోషించి, విచారించి తప్పుకోవటం చలానికి చేతకాదు. తను చెప్పదలుచుకున్న సంగతి తనకే తెలీనప్పుడు తన చేతగానితనాన్నీ, అర్థ అస్పష్టతనీ ఛందస్సు చీరల వెనకా, అలంకారాల మధ్యా, కఠిన పదాల బురఖాలలోనూ దాచి మోసగించాలని చూస్తాడు కవి - ముఖ్యంగా సహజ సౌందర్యం తక్కువైనప్పుడు. సులభంగా సూటిగా చెప్పేసి, ఇంత ధ్యానానికీ, మౌనానికీ, కార్యాలకీ, విజాయలకీ వ్యవధి నివ్వరాదా అని చలం కోరిక! ఆ పని స్త్రీలూ చెయ్యరు, దేశనాయకులూ చెయ్యరు, కవులూ చెయ్యరు, ఒక్క శ్రీశ్రీ తప్ప.

తనకీ, ప్రపంచానికీ సామరస్యం కుదిరిందాకా కవి చేసే అంతర్, బహిర్ యుద్ధారావమే కవిత్యమంటాడు చలం. అందువల్లనే దిక్కుల్ని, దేవుల్ని, అధికారుల్ని వూగించి ప్రశ్నించే శ్రీశ్రీ పద్యాలు అంత అభిమానం చలానికి.

ఈ పై మాటలు మహాకవి శ్రీశ్రీ వ్రాసిన మహాప్రస్థానానికీ, చలం వ్రాసిన ముందుమాటలోనివి.

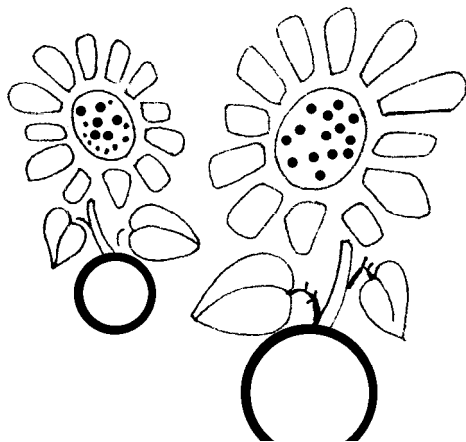
ఆ ముందుమాట పేరు 'యోగ్యతాపత్రం'. దీంట్లో శ్రీశ్రీయే కాక, చలమూ కనిపిస్తాడు.

ఇది శ్రీశ్రీకీ చలం ఇచ్చిన యోగ్యతాపత్రమే కాదు, అడిగి వ్రాయించుకొని శ్రీశ్రీ చలానికి ఇచ్చిన యోగ్యతాపత్రం.

0

0

0

'బుచ్చిబాబు'

'అన్నీ ప్రశ్నలే - సమాధానం లేదు. ఎందుకు? ఎక్కడ? ఎప్పుడు? ఎట్లా? ఎవరు? ఏది? ఏవి? ఎన్ని?

చుట్టూ నవ్వులు, మధ్యలో ఏడ్పు; అంతటా - ఆనందం, లోపల బాధ; అంతటా వెలుగు, మధ్యలో చీకటి; పైనా, కిందా, ఎడమా, కుడి దైవం - మధ్య మృగం. అన్నీ పోయాయి. అంతా అయింది. చివరకు మిగిలినదతను'

0

0

0

'జీవితంలో నిజమైన విషాదం ద్వేషించలేకపోవటం కాదు. ప్రేమించలేకపోవటం'

0

0

0

'మానవుడికి కావలసింది మతాలు, దేవుళ్ళు, మ్రొక్కుబళ్ళు, రాజకీయాలు కావు. మానవుడికి కావల్సింది దయ. కొంచెం... కాస్తయినా చాలు'

మానవులలో వుండే ఈ మమతే ఆర్థిక సాంఘిక చారిత్రక వ్యత్యాసాలకతీతమై మనిషినీ, మనిషినీ స్నేహపాశం తో బంధించి వోసే మానవతా లక్షణం. దానిని

పొందటానికి మానవుడు చేసే అన్వేషణే 'చివరకు మిగిలేది'

0

0

0

తెలుగులో వచ్చిన సమగ్రమైన మనోవైజ్ఞానిక నవల 'చివరకు మిగిలేది'.

తెలుగు సాహిత్యంలో ఇలాటి విషయపరమైన నవల, కథలు వ్రాసిన పెద్దబాబు పేరు బుచ్చిబాబు.

బుచ్చిబాబు అనబడే శివరాజు వేంకట సుబ్బారావు.

నడి వయస్సులోనే అస్తమించిన చిరంజీవి.

నానాముఖ ప్రతిభాశాలి.

0

0

0

చివరకు మిగిలేది నవలలో ముఖ్యమైన పాత్ర, జీవితంలోని ఎన్నో అనుభవాలు ఏకాకిగా చేసిన దయానిధి. అతని జీవితంలోని వ్యక్తుల్లో ముఖ్యులు అమృతం, కోమలి, సుశీల, నాగుమణి.... జగన్నాథం, నారయ్య, కాంతారావు...

‘ఎంతటి చిన్న పాత్రనయినా, అది తన వ్యక్తిత్వాన్ని ప్రస్ఫుటంగా వెలువరించేటంత స్పష్టంగా చిత్రీకరించారు బుచ్చిబాబు’ అంటారు మొదలి నాగభూషణశర్మ.

దయానిధి ధోరణి ఇలా సాగుతుంది.

‘మూఢనమ్మకంతో మగ్గిపోయిన వాతావరణం మనస్సుని విభజన చేస్తుంది. ఆచారం దాస్యాన్నీ, వ్యక్తిత్వం స్వాతంత్ర్యాన్నీ పురిగొల్పుతాయి. ఈ రెండిటికీ రాత్రీ పగలూ యుద్ధం జరుగుతూ వుంటుంది.... వ్యక్తిత్వం ఓడిపోతే వ్యాధి సంక్రమిస్తుంది. మన దేశంలో నూటికి తొందై స్త్రీల జబ్బులు మానసిక జబ్బులే...’ అంటాడు దయానిధి.

‘బాగానే వుంది. ఐతే దీనికి మందేమిటో?’ అడుగుతాడు కృష్ణమూర్తి.

‘రాత్రికీ పగటికీ వుండే లోయని మరుగు పరచటం’

‘అంటే?’

‘ఈ వ్యాధి కేవలం డాక్టర్ల వల్ల నయం కాదు. డాక్టర్లు మానసిక శాస్త్రంలో ప్రావీణ్యం పొందినా ఎక్కువ ఉపయోగపడదు. సంఘం తనకేది కావాలో నిర్ణయించుకోవాలి. సంప్రదాయం నేర్పిన అసంపూర్ణ జీవనమా? వ్యక్తిత్వం, ఆధునిక విజ్ఞానం ప్రబోధించిన స్వేచ్ఛా జీవనమా? అల్పమైన ఆదర్శాలని ఆచరణలో పెట్టుకోవటమా? అనాచరణీయమైన ఉన్నత ఆదర్శాలకి నోటితో కృతజ్ఞత వెలిబుచ్చుతూ రహస్యంగా చెడిపోవటమా? ఎవరికి వారే నిర్ణయించుకోవాలి. ప్రస్తుతం మన దేశం పగలు మంచిగా వుండి రాత్రి చెడిపోతోంది. పగలు కూడా చెడిపోవటం నవీనత్వం అనిపించుకుంటోంది. రాత్రి కూడా బాగుండటం పూర్వాయాచార పరాయణత్వం అవుతోంది. అనుభవంలో ఋజువైనప్పుడు, చెడ్డతనాన్నే మంచితనంగా సమర్థించుకుని, అందరికీ అందుబాటులో వుండే ఆదర్శాలని ప్రచారం చేసి, పగలూ రాత్రీ వొకేలా ప్రవర్తించటం మంచిదని నా అభిప్రాయం’ అంటాడు దయానిధి.

అమృతాన్ని చూడగానే హాస్పిటల్లో పడుకున్న దయానిధి కొండంతయ్యాడు. గాయాలన్నీ మానినట్లయింది. రక్తం వేగంగా ప్రవహిస్తోంది కానీ, అందులో వేడి లేనట్లనిపించింది.

‘బావా! నీకో తాయిలం తీసుకొచ్చాను. ఏమిటో చెప్పుకో’ అంది వయ్యారంగా నవ్వుతూ.

మబ్బురంగు ముఖంలో పళ్ళ వరస వొంటి నక్షత్రంలా మెరిసింది. విశాలమైన చెక్కిళ్ళు, సృష్టివంతా వొక్క చూపులో ఆవరించుకునే కళ్ళు. వీటిల్లో దేని కోసం చూడటం? ఏ మాటని వినడం? ప్రతి మాటనీ హృదయంలో తడిపి, గుజ్జలా చేసి పడేస్తుంది. ఆ మృదుత్వం, భావంలో వుందా? మనిషి ఆకర్షణలో వుందా?

వివాహం కోసం స్త్రీ భర్తని అంగీకరిస్తుంది. మొగాడు స్త్రీ కోసం వివాహాన్ని అంగీకరిస్తాడు.

తనకి కావల్సింది పెండ్లి కాదు. పెండ్లంటే అతనికి అర్థం కాదు. కోమలి పెండ్లాం ఏమిటి? ఎవరేనా నవ్వుతారు. కోమలి పిల్లల్ని కంటుందా? అన్నం వండుతుందా? కోమలి అసలు స్త్రీ కాదు. ఏదో పొరపాటున, ఈ ప్రపంచంలో తమాషా చూసిపోదామని వచ్చిన వొక స్వప్న సౌందర్యం. అసలు కోమలిని ఏ మగాడూ తాకలేడు. చేతులాడవ్. మాట

రాదు. కళ్ళు కనపడవ్. కోమల్ని ఎవరూ పెండ్లి చేసుకోకూడదు. ఏ మొగాడికీ చెందకూడదు. చంద్రుడు, నక్షత్రాలు, సముద్రం, తాజ్ మహల్... వీటిని అందరూ వూరికే చూసి ఆనందిస్తారు. ఏ వొక్కరూ ఇవి నావి అనరు. అట్లాగే కోమలి. ఆమె పెండ్లాం కాకూడదు. ఆమె వొక సామ్యవాదపు సౌందర్య సంస్థ. ఇదీ దయానిధి కోమలి గురించి చేసే ఆలోచనా స్రవంతి.

దయానిధి ప్రవర్తన ఫ్రాయిడ్ నిర్వచించిన 'ఈడిప్స్ కాంప్లెక్స్'కు లక్షణాలు అంటారు.

ఇంతకీ దయానిధికి చివరకు మిగిలినదేమిటి?

ఎవరికైనా 'చివరికి మిగిలేదేమిటి? దీనికి సమాధానం తెలిస్తే జీవిత రహస్యం తెలిసినట్లే!' ఇది బుచ్చిబాబు చివరికి మిగిలేది నవలలో మొట్టమొదటి వాక్యం!

'చివరకు మిగిలింది, జీవితానికి అర్థం ఏమిటో తెలుసుకున్న సమాధానం కాదు. సమాధానం తెలుసుకునేటందుకు తను చేసిన యత్నాల జ్ఞాపకాలు. తనతో తాను సమాధాన పడటం. అదీ మిగిలింది.'

ఇది బుచ్చిబాబు చివరికి మిగిలేది నవలలో చిట్టచివరి వాక్యం!

0 0 0

'చివరకు మిగిలేది' నవల 1946లో 'నవోదయ' పత్రికలో సీరియల్ గా పదహారు నెలలు ప్రచురింపబడింది. దీనికి బుచ్చిబాబు పెట్టిన పేరు ఏకాంతం. ఆ పేరుని 'చివరకు మిగిలేది'గా మార్చమని సలహా ఇచ్చింది ఆచంట జానకిరామ్.

'ఆర్థిక సాంఘిక చారిత్రక వ్యత్యాసాల కఠితమై మనిషిని, మనిషిని స్నేహపాశంతో బంధించి వేసే మానవత్వం యొక్క శక్తుల్ని తరచి చూసినప్పుడు, ఆ దృశ్యాన్ని తన్మయతతో అనుభవించగలం. కానీ ఆ అనుభవాన్ని మాటల్లో చెప్పలేం. ఈ జీవిత రహస్యం, దాన్ని తెలుసుకోడానికి మానవుడు చేసే యత్నం - ఏ గొప్ప గ్రంథానికైనా ఇవి పునాది. ఈ నవలకీ అదే పునాది' అని బుచ్చిబాబుగారే అన్నారు.

'సమాజాల మధ్య వున్న ద్వేషాలకీ, వ్యక్తులు ప్రేమించలేకపోవడానికి ఏదో సంబంధం వుండి వుండాలని నా నమ్మకం. అదేమిటో, ఎల్లా వుంటుందో కనుక్కుందామని ఈ నవలా రచన సాగిందనిపిస్తుంది. అనుభవాన్ని నేను అన్వేషించను. సంస్కృతిని సంస్కృతి కోసమే ఆరాధించేవాణ్ణి కాను. ప్రవర్తన పైన, శీలం పైన వున్న ప్రభావంలోనే సంస్కృతి, కళల ప్రయోజనం వుందనుకుంటాను' అంటారాయన.

బుచ్చిబాబు వ్రాసిన ఏకైక నవల - 'చివరకు మిగిలేది'

0 0 0

1916లో ఏలూరులో పుట్టిన బుచ్చిబాబు, గుంటూరు, మద్రాసులలో విద్యాభ్యాసం చేసి, ఆంగ్లంలో ఎం.ఏ. పట్టా సంపాదించారు. అనంతపురం, విశాఖపట్టణం కళాశాలల్లో ఆంగ్లోపాధ్యాయుడుగా పనిచేశారు.

1945 నుండి ఆకాశవాణి మదరాసు, విజయవాడ, హైదరాబాద్ కేంద్రాలలో కార్యక్రమ నిర్వాహకులుగా పనిచేశారు. అక్కడే ఎన్నో నాటికలు కూడా వ్రాశారు. ఆత్మవంచన, దారినపోయే దానయ్య, తెరపడని నాటకం, కార్యదర్శి కళ్యాణి, ఉమర్ ఖయ్యాం నాటికలు వ్రాశారు.

ఆయన ఎన్నో తెలుగు, ఇంగ్లీషు రచనలు చేశారు. ఇంగ్లీషు రచనలని సంతోష్ కుమార్ అనే పేరుతో వ్రాశారు. షేక్స్పియర్ సాహిత్య పరామర్శ చక్కటి విమర్శనా గ్రంథం. 40 వ్యాసాల సంపుటిని, 40 నాటికా, నాటకాలను వ్రాశారు. అంతేకాదు, బుచ్చిబాబు గాయకుడు, నటుడు, చిత్రకారుడు, సాహిత్యకారుడు.

‘ఆయన స్వతహాగా కథకుడు. తెలుగు కథానికని మళ్ళా మళ్ళా చదివించే ఒక ఖండ కావ్యంలా రూపకల్పన చేసిన కథకుడు. ఆయన కథల్లో గొప్ప కవితావేశం, కళాపటిమ, సౌందర్య దృష్టి, మనో విశ్లేషణ గోచరిస్తాయి. ఆయన కథలన్నింటిలోనూ వస్తువు, మానవుడి అంతరంగం. చాలమంది కథకులు మనిషిని బాహ్యంగా మాత్రమే చూపిస్తారు. బుచ్చిబాబు తన కథల్లో మనిషి అంతరంగాన్ని వివిధ రూపాల్లో చిత్రిస్తాడు. ఆధునిక నాగరికతలో పూర్తిగా లౌకిక విలువలకి లొంగిపోతున్న మానవుడిలో ఎక్కడో అణిగిమణిగి వున్న కళాత్మకత, అలౌకిక విలువలు వొకానొక సన్నివేశంలో ఉప్పొంగి బయటపడటం ఆయన కథల్లో చూస్తాము. ఆయన వ్రాసిన మేడమెట్లు, ఎల్లోరాలో ఏకాంతసేవ, నిరంతరత్రయం, అరకులోయలో కూలిన శిఖరం, నన్ను గూర్చి కథ వ్రాయవూ, బి, తడిమంటకి పాడి నీళ్ళు మొదలైన కథలు తెలుగు పాఠకుల్ని యుగయుగాల వరకు ఉర్రూతలూగించగల గొప్ప ఖండకావ్యాలు’ అని వ్రాశారు సృజన మాసపత్రికలో.

1967దాకా పనిచేసి, ఇక జీవితంలోనించే విశాంతి తీసుకున్నారు.

0

0

0

‘తన వ్యక్తిత్వాన్ని దిగమింగి, అహాన్ని జయించటంలోనే కళాకారుడి పురోగమనం వుందన్న సూత్రాన్ని నేను స్వీకరిస్తాను’ అన్నారు బుచ్చిబాబు తన అంతరంగ కథనాన్ని ముగిస్తూ.

ఆ మాటని అక్షరాలా జీవించిన కళాకారుడు బుచ్చిబాబు.

నడి వయస్సులోనే ఆయన మనకి దూరమైనా, సాహితీ లోకంలో అమరుడు.

0

0

0

'జాతీయ పతాకం'

ఆగస్టు నెలలో భారతదేశానికి వచ్చింది ఒక్క స్వాతంత్ర్యమే కాదు. ఇంకా కొన్ని ముఖ్యమైనవి వున్నాయి.

వాటిల్లో చెప్పుకోదగ్గది ఇంకొకటి. ఈ వ్యాసంలో అదే చెప్పుకుందాం.

తెలుగువాళ్ళం కనుక, మనం ఎంతో గర్వపడాల్సిన విషయం.

0

0

0

అది ఆగస్టు నెల. రెండవ తారీకు. 1876వ సంవత్సరం.

అది ఈనాటి ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రంలో, మచిలీపట్నం పక్కనే వున్న భట్లపెనుమర్లు.

అక్కడే పుట్టాడు ఆయన.

ప్రాథమిక విద్య చల్లపల్లిలోనూ, హైస్కూల్ చదువు మచిలీపట్నం హిందు హైస్కూల్లోనూ జరిగింది. తర్వాత కొలంబో వెళ్ళి 'సీనియర్ కేంబ్రిడ్జ్' చదువు పూర్తిచేశాడు.

చదువుకుంటున్నప్పుడే అంటే తన పంథామీదో ఏట యుద్ధంలో చేరాడు. బ్రిటన్ దక్షిణాఫ్రికాతో చేస్తున్న బోయిర్ యుద్ధంలో. అక్కడే దక్షిణాఫ్రికాలో వున్నప్పుడు మహాత్మా గాంధీగారితో పరిచయం అయింది.

యుద్ధం పూర్తయి అక్కడినించీ తిరిగి వచ్చాక బెంగుళూరులో రైల్వేలో గార్డుగా ఉద్యోగం వచ్చింది. తర్వాత కొన్నాళ్ళు మద్రాసులో కూడా గార్డుగా ఉద్యోగం చేశాడు. తర్వాత ప్లేగ్ ఆఫీసర్ గా బళ్ళారిలో ఉద్యోగం.

ఉద్యోగం చేస్తున్నా ఆయనకి రెండే కోరికలు.

ఒకటి పెద్ద చదువులు చదవాలని. రెండోది దేశం కోసం ఏదయినా చేయాలని.

లాహోర్ లోని ఆంగ్లో-వేదిక్ కాలేజీలో జపనీస్ భాష, జపనీస్ సంస్కృతి, ఉర్దూ భాష చదువుకున్నాడు.

తిరిగి వచ్చాక ఆయన్ని, 'జపాన్ వెంకయ్య' అని పిలిచే వాళ్ళు.

ఆయన అసలు పేరు పింగళి వెంకయ్య.

1906లో జరిగిన కాంగ్రెస్ సభల్లో మునగాల రాజుగారిని కలిశాడు. ఆయన దగ్గర, మునగాలలో ఐదేళ్ళు వ్యవసాయ రంగంలో ఎంతో పరిశోధన చేశాడు. ప్రత్యేకమైన కంబోడియా పత్తిని తయారు చేసినందుకు ఆయన్ని పత్తి వెంకయ్య అని పిలిచేవారుట. వ్యవసాయ రంగంలో ఆయన ప్రయోగాలకి, బ్రిటిష్ వారు సైతం ఆయన్ని గుర్తించి 'రాయల్ అగ్రికల్చరల్ సొసైటీ ఆఫ్ బ్రిటన్'లో గౌరవ సభ్యత్వం ఇచ్చారు.

ఆయన తరువాతి ప్రకరణం మళ్ళీ మచిలీపట్నం వెళ్ళి అక్కడ జాతీయ పాఠశాలలో చదువు చెప్పటం.

చరిత్ర, వ్యవసాయ రంగాల్లో పాఠాలు చెప్పేవాడు. అయినా ఇంకా ఏదో చేయాలనీ, ముఖ్యంగా దేశానికి ఏదయినా చేయాలనే కోరిక మాత్రం వెనకపడలేదు.

అప్పుడే మహాత్మా గాంధీగారి వందేమాతరోద్యమం (స్వాతంత్రోద్యమం) వేగం పుంజుకుంటున్నది.

మార్చి 31-ఏప్రిల్ 1 తేదీలలో బెజవాడలో (ఈనాటి విజయవాడ) ఆలిండియా కాంగ్రెస్ కమిటీ మీటింగులు జరగబోతున్నాయి. అప్పుడే ఒక పతాకాన్ని కూడా తయారుచేయాలనే ఉద్దేశ్యంలో వున్నాడు మహాత్ముడు.

వెంటనే రంగంలోకి దిగాడు పింగళి వెంకయ్య. దాదాపు ముప్పై దేశాల పతాకాల్ని పరిశీలించి, తను సైతం ఆ ఉద్యమంలో తన పాత్ర నిర్వహించాలనుకున్నాడు.

ఎరుపు, ఆకుపచ్చ రంగుల్లో, ఆనాటి భారతంలో ముఖ్యమైన రెండు మతాలకీ అనుగుణంగా ఒక చక్కటి పతాకాన్ని తయారుచేశాడు. ఆ సభల్లో గాంధీగారికి చూపించాడు. అప్పుడు చూసిన అన్ని పతాకాలలోకీ గాంధీగారికి నచ్చింది, పింగళి వెంకయ్యగారి పతాకం. దాన్నే ముందు కాంగ్రెస్ పతాకంగానూ, తర్వాత జాతీయ పతాకంగానూ వాడాలని నిర్ణయం తీసుకున్నాడు మహాత్ముడు. కాకపోతే ఆలిండియా కాంగ్రెస్ కమిటీ ముందర దాన్ని ఉంచటం, ఆ కమిటీ ఆమోదించటం జరగవలసి వుంది. - అయినా ఆ పతాకాన్ని బెజవాడ సభల్లో ఎగరేశారు.

అదే భారతదేశానికి మొట్టమొదటి జాతీయ పతాకం.

ఆ రెండు రంగుల పట్టీల మధ్య రాట్నంలోని చక్రం పెడితే బాగుంటుందనే సలహా కూడా వచ్చింది. దాన్ని మధ్యలో తెల్ల రంగు పట్టీ మీద పెడితే బాగుంటుందనీ, తెలుపు హరిజనులకు సంకేతంగా వుంటుందనీ సలహా ఇచ్చాడు గాంధీ. ఆ మార్పులన్నీ చేసి, కాంగ్రెస్ పతాకాన్ని తయారు చేశాడు పింగళి వెంకయ్య.

అది గాంధీగారికి నచ్చినా, రకరకాల మత, రాజకీయ కారణాల వల్ల ఆ పతాకాన్ని ఎ.ఐ.సి.సి. ఆమోదించలేదు. అప్పుడే హిందూ, ముస్లిం మత కల్లోలాలు కూడా ఎక్కువయాయి. చివరికి ఇంకా కొన్ని మార్పులు కూడా జరిగాయి.

ఎరుపు బదులు కాషాయ రంగు వాడితే, హిందూ మతానికి దగ్గరగా వుంటుందన్నారు. కాషాయ రంగు ధైర్యానికీ, తెలుపు రంగు సత్యానికీ శాంతికీ, ఆకుపచ్చ రంగు నమ్మకానికీ, అభివృద్ధికీ సంకేతంగా ఉంటుందని నిర్ణయించారు. రాట్నంలోని చక్రం కన్నా కూడా, సారనాథ్ లోని ధర్మ చక్రం (అశోక చక్రం) అయితే బాగుంటుందని ఆ మార్పు కూడా చేశారు.

1931 లో కరాచీలో జరిగిన ఎ.ఐ.సి.సి. సభల్లో అలా మన జాతీయ పతాక నిర్మాణం జరిగింది.

అప్పుడే ఆ సభల్లోనే వినీలాకాశంలో మొట్టమొదటిసారిగా రెపరెపలాడింది భారతదేశ త్రివర్ణ పతాకం.

పింగళి వెంకయ్యగారి కృషి ఫలితం.

ఆయన దేశభక్తికి నిదర్శనం.

తెలుగువారికి జన్మజన్మల గర్వ కారణం.

0

0

0

మేధావి, గొప్ప వేదాంతి, పుస్తక రచయిత, భారత రాష్ట్రపతి శ్రీ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్ జాతీయ పతాకానికి చక్కటి వివరణ ఇచ్చారు.

కాషాయ రంగు: రాజకీయ నాయకులు ప్రాపంచిక భౌతిక లాభాపేక్షలను విసర్జించటాన్ని, తెలుపు రంగు: జీవితాన్ని సత్యాన్వేషణలో నడిపించటాన్ని, ఆకుపచ్చ రంగు: పచ్చని చెట్లను సంరక్షిస్తూ వాతావరణ కాలుషాన్ని రక్షించే పారితోద్యమానికి చిహ్నంగానూ, అశోక చక్రం ధర్మ సూత్రాలకి సంకేతంగానూ వర్ణించారు.

వేదాంతపరంగా కూడా చూస్తూ, అన్ని రంగులూ జాతీయ నిర్మాణోద్యమంలో పాలు పంచుకున్న వారి లక్ష్యాలను గుర్తు చేసేవనీ, ధర్మ చక్రం భారతదేశాన్ని సక్రమమైన మార్గంలో నడిపించే బండి చక్రమనీ వర్ణించారు.

0

0

0

భారతదేశానికి స్వాతంత్రం వచ్చాక, పింగళి వెంకయ్య రాజకీయాలకి దూరంగా వున్నారు.

రాజకీయాలు కుళ్ళిపోతుంటే, తన వృద్ధాప్యంలో నిశ్శబ్ద పరిశీలకుడిగా మిగిలిపోయారు.

చివరికి తినటానికి తిండి కూడా లేని స్థితిలో, పరమ పేదరికంతో తన 86వ ఏట అంటే జులై 4, 1963న పరమపదించారు.

ఎక్కడ పడితే అక్కడ లంచగొండి రాజకీయ నాయకుల శిలా విగ్రహాలు కుక్క గొడుగుల్లా ఆవిష్కరిస్తున్న భారతదేశంలో, అప్పటికీ ఇప్పటికీ కనీసం ఆయన జన్మించిన మచిలీపట్నంలో కూడా, కనీసం ఒక్క స్మృతి చిహ్నం అయినా లేకపోవటం మన తెగులుతనానికి ఉదాహరణ.

ఈనాడు ఆయన పేరు తలుచుకునే వారే లేరు.

అంతేకాదు. మన జాతీయ పతాక నిర్మాతగా, మన తెలుగువారికే ఆయన పేరు తెలియని దుస్థితిలో వున్నాం మనం.

అందుకే ఆయనకి నివాళిగా ఈ వ్యాసం.

విజయవాడ లోని 'పింగళి వెంకయ్యమామ్'. దీన్నే స్థానికులు డోర్నకల్ రోడ్డు అని పిలుస్తుంటారు.

ఆయన చదివిన బందరు హిందూ ఉన్నత పాఠశాల

అధ్యాపకునిగా పనిచేసిన బందరు ఆంధ్రజాతీయ కళాశాల

కనీసం ఈ వ్యాసం చదివి, కొంతమంది ఎన్నారైలైనా పూనుకుని మచిలీపట్నంలో ఆయనకొక స్మృతి చిహ్నం నిర్మించగలిగితే, తెలుగువారి కర్తవ్యం, బాధ్యత, దేశభక్తిలకు అదొక నిదర్శనం అవుతుంది.

తరువాతి తరం వారికి అదొక చారిత్రాత్మక చిహ్నంగా మిగులుతుంది.

0

0

0

పింగళి వెంకయ్యగారి చివరి కోరిక ఒకటే.

ఆయన పోయాక, తన శరీరాన్ని మన జాతీయ పతాకంలో చుట్టి తీసుకువెళ్ళమనీ, తర్వాత ఆ పతాకాన్ని, ఒక పచ్చటి చెట్టు మీద ఎగురవేయమనీ!

0

0

0

మోహనమురళి

అది 1978 లేదా 79వ సంవత్సరం.

కేరళలోని తిరువనంతపురంలో తుంబా రాకెట్ కేంద్రంలో నేను పని చేస్తున్న రోజులు. అప్పుడు తెలుగు అసోసియేషన్ తరఫున సంగీత కార్యక్రమం. ఆంధ్రేతర దక్షిణాది రాష్ట్రాల్లో సాహిత్య సంగీత నృత్యాలకు అప్పుడూ ఇప్పుడూ ఎప్పుడూ విశేష ఆదరణ. ఆ కారణంగా తెలుగువాళ్ళే కాక, తమిళులు కేరళీయులు కన్నడులు ఇలా అందరినీ ఆహ్వానించాం.

దాదాపు వేయిమంది వచ్చినట్టు గుర్తు.

రాత్రి ఏడుగంటలకు మొదలయింది కార్యక్రమం. స్వర రాగ సంగీత శృతి లయ ప్రవాహం. ముందు రెండు గంటలు అనుకున్న కార్యక్రమం మూడు గంటలయింది. అయినా అందరూ నిశ్శబ్దంగా కదలకుండా వింటూనే వున్నారు. అప్పుడే ఆయనకి ఎవరో ఒక కాగితం అందించారు, అమృతవర్షిణి రాగంలో ఒక పాట పాడమని.

ఆయన 'మీరందరూ ఎంతో దూరంనించీ బస్సుల్లోనూ, స్కూటర్ల మీద వచ్చారు. అమృతవర్షిణి రాగంలో పాట పాడితే వర్షం వస్తుంది. వద్దులెండి' అన్నారు.

మేమందరం స్పెస్ సైంటిస్టులం, ఇంజనీర్లం. అందులోనూ ఆ రోజు పగలు ఎండ మండిపోయిన రోజు. అందుకే ఫరవాలేదు పాడమన్నాం. ఆయన అమృతవర్షిణి రాగంలో, ఆలాపన, ఆరోహణ అవరోహణ గమకాలతో త్యాగరాజు కీర్తన నలభై ఐదు నిమిషాలు అద్భుతంగా పాడారు.

కచేరీ పూర్తవగానే అందరం బయటికి వచ్చాం. భోరున వాన పడుతున్నది!

నమ్మిన వాళ్ళు నమ్మారు. నమ్మని వాళ్ళు నమ్మలేదు. నాకూ ఇలాటి వాటి మీద నమ్మకం లేదు. అది యాదృచ్ఛికం అనుకున్నాను. మర్నాడు కార్యక్రమ నిర్వాహకులమంతా శాస్త్రిగారింట్లో భోజన సమావేశం.

అప్పుడే ఆయన్ని అడిగాను 'అది నిజమేనా?' అని.

ఆయన చిరునవ్వు నవ్వారు.

ఆయనే మళ్ళీ ఈమధ్య మా ఆస్టిన్ వచ్చినప్పుడు, అందరం కలిసి భోజనం చేస్తున్నప్పుడు ముఖై ఏళ్ళ క్రితం జరిగిన విషయం గుర్తుచేశాను.

‘అవును. గుర్తుంది’ అని చిరునవ్వు నవ్వారు.

0

0

0

ఆయన పేరు మంగళంపల్లి మురళీకృష్ణ.

ఐదేళ్ళ వయసునించీ శాస్త్రీయ సంగీతంలో ప్రావీణ్యం సంపాదించి కచేరీలు చేస్తుంటే అందరూ ఆశ్చర్య పోయేవారు. ఆ రోజుల్లో ఎంతో పేరుపడ్డ హరికథల విద్వాంసుడు ముసునూరి సూర్యనారాయణమూర్తి భాగవతార్ అతన్ని ‘బాల’ మురళీకృష్ణ అని పిలిచేవారు. అప్పటినించీ ఆయన మంగళంపల్లి బాలమురళీకృష్ణ అయ్యారు.

1930 జులై ఆరవ తారీకున, శంకరగుప్తం అనే ఊరిలో ఆయన జన్మించారు.

బాలమురళీకృష్ణ తండ్రిగారు గొప్ప సంగీత విద్వాంసులు. మురళి, వీణ, వయోలీన్లు వాయింపేవారు. ఎన్నో కచేరీలు చేశారు.

బాలమురళీకృష్ణ తల్లిగారు ఎంతో పేరున్న వీణ విద్వాంసులు.

ఆవిడ గర్భిణిగా వున్నప్పుడే డాక్టర్లు వద్దన్నా వినకుండా వీణ వాయిస్తూ వుండేది.

‘నా పిల్లాడికి సంగీతం నేర్పిస్తున్నాను’ అనేవారుట ఆవిడ.

ఆయన పుట్టిన పదహారో రోజున ఆవిడ పరమపదించారు. అప్పటినించీ బాలమురళీకృష్ణ తండ్రిగారు సంగీత కచేరీలు ఇవ్వటం మానేశారుట!

చిన్నతనంలోనే బాలమురళి గాత్రంలోనే కాక, వయోలీన్, వయోల, కంజీర, వీణ, మృదంగం మొదలైన వాయిద్యాలలో కూడా ప్రావీణ్యం సంపాదించాడు.

1940లో పదవ ఏట రేడియో ప్రోగ్రాములు ఇచ్చారు. 1942లో అక్కడ ‘టాప్ గ్రేడ్ ఆర్టిస్టు’ అయ్యారు. ఆయన పద్నాలుగో ఏట 72 మేళకర్త రాగాలని సాధన చేసి, రాగంగ రవళి అనే రాగంలో స్వరకల్పన చేశారు. తరవాత రెండేళ్ళలో ఈ 72 మేళకర్త రాగాలలో ప్రావీణ్యం సంపాదించటమే కాక, ఆ రాగాలన్నిటిలో స్వరకల్పన చేశారు.

శాస్త్రీయ సంగీత రచన చేసి, ఆ పాటలు పాడేవారిని వాగ్గేయకారులంటారు.

అలా బాలమురళీకృష్ణ తన పదహారవ ఏటనే వాగ్గేయకారుడయ్యాడు!

బాలమురళీకృష్ణ గురువుగారి పేరు పారుపల్లి రామకృష్ణ పంతులు గారు.

బాలమురళీకృష్ణ గురువుగారి మీద కూడా కొన్ని పాటలు వ్రాశారు.

0

0

0

‘తమిళ్నాడు, కర్ణాటక, కేరళ, ఉత్తరాది రాష్ట్రాల్లో ఎంతో ప్రోత్సాహం వుంది కళారంగానికి. అక్కడి ప్రజల్లో చైతన్యం ఎక్కువ. వారితో పోలిస్తే మన రాష్ట్రంలో అలాటి చైతన్యం లేదు. ఒక చిన్న కళాకారుణ్ణి కూడా ప్రభుత్వం గుర్తిస్తుంది. మన రాష్ట్రంలో ఎంతమంది ప్రతిభావంతులైన కళాకారులకి పద్మశ్రీలొచ్చాయి?’ అన్నారు ఆయన మాటల్లోనే.

ప్రపంచంలో ఎవరికీ దీటులేని మన తెలుగు కళాకారులకు జరిగిన, జరుగుతున్న గుర్తింపు చూస్తే ఆయన మాటలన్నీ అక్షర సత్యాలని సులభంగా తెలిసిపోతుంది.

ప్రభుత్వమూ పార్టీలే కాదు, మన తెలుగు ప్రజానీకానికి కూడా సినిమాల మీద వున్న పిచ్చి, సంగీతం సాహిత్యం నృత్యంలాటి కళల మీద లేకపోవటంతో ఆయన సంగీతాన్ని అభిమానించే చోటుకి వెళ్ళక తప్పలేదు. కర్ణాటక సంగీతానికి కాణాచి అయిన మద్రాసు నగరానికి వెళ్ళారు. అక్కడ ఆయన సంగీత ప్రవాహానికి అడ్డం లేకపోయింది. తమిళ్ నాడు ప్రభుత్వం ఆయన్ను ఆస్థాన విద్వాంసుడిగా గుర్తించి పురస్కరించింది. తమిళ్ నాడులోనే కాక, ప్రపంచమంతటా, 26 వేల కచేరీలు చేశారాయన. అమెరికా, కెనడా, యు.కె., ఇటలీ, ఫ్రాన్స్, రష్యా, శ్రీలంక, మలైషియా, సింగపూర్, మిడిల్ ఈస్ట్ మొదలైన దేశాల్లో, ప్రాంతాల్లో ఎన్నో లక్షలమంది అభిమానుల్ని తన సంగీతంతో సమ్మోహన పరిచారు.

బ్రిటిష్ సంగీతకారుల వాద్య సమ్మేళనంతో, ప్రముఖ సంగీత దర్శకుడు డాక్టర్ జోయిల్ ఆధ్వర్యంలో రవీంద్ర నాథ్ ఠాగోర్ 'గీతాంజలి'ని ఆలాపించారు. లండన్ లో మేయర్ ఆయన్ను 'లెజండ్ ఆఫ్ ఇండియన్ మ్యూజిక్' అని నాలుగు రాష్ట్రాల మేయర్ల సమక్షంలో గౌరవించారు.

ఫ్రెంచ్ భాషలో పాటలు పాడారు. ఫ్రెంచ్ ప్రభుత్వం ఆయనకి ఎంతో అరుదైన 'కెవిలియర్ ఆఫ్ ఆర్ట్స్ అండ్ లెటర్స్' పురస్కారం ఇచ్చింది.

సంగీత కచేరీలు ఒక పక్క అయితే, మద్రాసు నగరంలోనే కాక దక్షిణాదిన చాలచోట్ల సంగీత కళాకార్యక్రమాల్లో ఆయన ముఖ్య అతిథిగా ఎన్నో కార్యక్రమాలకు స్పందన నిచ్చారు.

ఆయనకి సంగీత కళానిధి బిరుదునిచ్చారు. మ్యూజిక్ అకాడమీకి అధ్యక్షుణ్ణి చేశారు.

బాలమురళీకృష్ణ 'భక్త ప్రహ్లాద' మొదలైన సినిమాల్లో నటించారు. సినిమాల్లో పాటలు పాడారు. సర్తనశాల సినిమాలో 'సలలిత రాగ సుధా రస సారం, సర్వ కళామయ నాట్య విలాసం' పాట గుర్తుందా?

ఎన్నో సినిమాలకి సంగీత దర్శకత్వం వహించారు. కన్నడ సినిమా 'హంసగీత'కి సంగీత దర్శకత్వం చేసి, పాటలు పాడి పురస్కారాలు అందుకున్నారు.

ప్రఖ్యాత హిందుస్తానీ సంగీతకారులు భీంసేన్ జోషి, హరిప్రసాద్ చౌరాసియా, కిషోరి అమోంకర్ మొదలైన వారితో కలిసి, కర్ణాటక సంగీతం ఆలాపించి 'జుగల్పందీ' చేశారు.

మురళీ రవళి, జనకరాయకృతి మంజరి, బాలమురళి తిల్లానాలు మొదలైన పలు గ్రంథాలు వ్రాశారు.

0

0

0

బృందావని, చక్రవాహం, ద్విజవంతి, కుంతలరవళి, కథన కుతూహలం, గరుడ ధ్వని, బేహాగ్, రాగమాలికలలో తిల్లానాలు రచించి స్వరపరిచారు. షణ్ముఖపీయ, బహుధారి, కల్యాణ వసంతం, కానడ, సిద్ధి, నట్టె, రామపీయ, అమృతవర్షిణి, హంసధ్వని, హంసవినోదిని.... ఇలా ఎన్నో రాగాలలో ఆయన స్వరకల్పన చేసి

వాగ్గేయకారుడయారు. తెలుగు, తమిళ్, కన్నడ, సంస్కృతం మొదలైన భాషల్లో ఆయన రచన చేశారు. నాదబ్రహ్మ త్యాగరాజు మీద కూడా, 'గాన సుధారస', 'సామ గాన' అనే కృతులు స్వర రచన చేశారు.

0

0

0

త్యాగరాజు కీర్తనలు పాడినా, రామదాసు కీర్తనలు పాడినా, బాలమురళీకృష్ణ బాణీ ప్రతిపాటలోనూ ఆయన సంతకంలాగా కనిపిస్తుంది.

నగుమోము గనలేని, ఎందరో మహానుభావులు, దుడుకు గల, ఎంత నేర్చినా, బంటు రీతి, సామజవరగమనా, వాతాపి గణపతిం, తందనానా, క్షీరాబ్జికన్యకు, నారాయణతే నమో నమో, గరుడ గమన రారా, సీతా కల్యాణ వైభోగమే, నను పాలించగ... ఇలా ఎన్నని. ఒక్కొక్క కీర్తనా ఒక్కొక్క సంగీత నిధి. స్వర రాగ సమ్మోహితం. గానామృత ధార.

గ్రోలిన వారికి గ్రోలినంత!

0

0

0

ఈమధ్య మా వూళ్ళో, టెక్స్‌లోని ఆస్టిన్ నగరంలో, ఆయన కార్యక్రమం జరిగింది. వేయిమంది పైనే వచ్చారు. మూడున్నర గంటల పైనే అనుభవించాం ఆ సంగీత లహరి. ఎవరూ కుర్చీల్లోనించీ కదలలేదు కూడాను. ఆయనా ఎవరే పాట అడిగినా నవ్వుతూనే అంగీకరించి, తన స్వర మాధురి కొనసాగించారు.

బాలమురళీకృష్ణలో నాకు నచ్చిన విషయం. ప్రేక్షకులను గమనిస్తూ, పాట పాడుతూనే వారికి చిరునవ్వుతో భాష్యాలు చెప్పి, కళ్ళతో పలకరించటం. ప్రేక్షకులను తనతో పాటు ఆ సప్తస్వరాల మాటుకు తీసుకువెళ్ళటం.

ఆయనకి 78 ఏళ్ళ వయసని మర్నాడు మిత్రుల ఇంట్లో కేక్ కట్ చేసినప్పుడు తెలిసింది. అప్పుడు అనుకున్నాను ఆయనకి ఆ వయసులోనూ గొంతులో మాధుర్యం కొంచెం కూడా తగ్గలేదే అని. మనిషిలో పాట పాడుతున్నప్పుడే కాక, సంభాషణలోనూ ఎంతో ఉత్సాహం, వేగం. ఆయన ఇంకో పాతికేళ్ళు సులభంగా అలాగే పాడగలేరేమో కూడా!

'సంగీత జగత్తును ఏలుతున్న సార్వభౌముడు. ఎంతటి గానజ్ఞులో, గాయకులో అంతటి మహా వాగ్గేయకారుడు బాలమురళీకృష్ణ' అని మెచ్చుకున్నారు, జ్ఞానపీఠ పురస్కార గ్రహీత సి. నారాయణరెడ్డి.

'ఈ సృష్టి ఒక అద్భుతం. ఈ భూమి తిరుగుతున్నప్పుడు వచ్చే శబ్దం ఓంకర నాదం. లయబద్ధంగా, తాళ బద్ధంగా తిరుగుతూనే వుంటుంది'

0

0

0

అందెల రవళి

1969వ సంవత్సరం. నేను ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ ఇంజనీరింగ్ కళాశాలలో ఎం.ఇ. చదువుతున్న రోజులు. నా మిత్రుడు, పక్క రూంలోనే వుంటున్న యజ్ఞనారాయణ అప్పుడు మా సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలకి కార్యదర్శి.

ఆరోజే గొప్ప కూచిపూడి నృత్య ప్రదర్శన. 'రైల్వే స్టేషన్ కి వస్తారా ఆర్టిస్టులు వస్తున్నారు' అని అడిగాడు. నాకూ ఇలాటి వాటిల్లో సరదా వుంది కనుక సరే పదండి అన్నాను.

ఆయన్ని టాక్సీలో తీసుకు వస్తున్నప్పుడు అనుకున్నాను. ఈయన ప్రోగ్రాంకి ఇంత హడవిడా. మనిషి సన్నగా రివటలా, బట్టలతో ఏదో పెద్ద మనిషిలా వున్నారు కానీ నృత్యం చేసే వ్యక్తిగా కనపడలేదు. ఆయన్ని అక్కడ ఒక రూంలో వదిలి, నేను నా రూంకి వెళ్ళిపోయాను. తర్వాత ఇంకో రెండు గంటలకి, ఆయన్ని తీసుకుని మా ఓపెన్ ఎయిర్ థియేటర్ కి వెళ్ళటానికి అక్కడికి వెళ్ళాను.

గదిలోనించి ఎంతో అందమైన ఒక యువతి బయటికి వచ్చింది. కళ్ళు చెదిరిపోయే అందం. పెద్ద వాలు జడ. జడ నిండుగా తళతళా మెరుస్తున్న నక్షత్రాలు. ఎర్రటి పట్టు చీర నృత్య రీతిలో కట్టుకుని, ముక్కున ముక్కెర, చేతులకి సాంపైన రాళ్ళ గాజులు, మెరుస్తున్న చక్రవంకీలు, నుదుట బంగారు పాపిడి పిందెలు, వయ్యారంగా నడుస్తుంటే సందడి చేస్తున్న అందియలు...

కళ్ళార్చకుండా చూస్తుంటే ఆయన నవ్వి పదండి అన్నారు.

ఆ సాయంత్రం ఆయన నృత్యం నభూతో నభవిష్యతి. వాలుజడని భుజాల మీద నించీ తిప్పి చేతులతో అభినయం చేస్తూ, భామనే సత్యభామనే అని నాజూకుగా నడుస్తుంటే అదొక మరుపురాని అనుభవం. ఇంకా నిన్నో మొన్నో చూసినంతగా కళ్ళల్లో మెదులుతున్నది.

ఆయన పేరు శ్రీవేదాంతం సత్యనారాయణశర్మ. కూచిపూడి రీతిలో చేసిన ఆ నృత్యం భామా కలపం.

0

0

0

కూచిపూడి కృష్ణాజిల్లాలో విజయవాడకి 32 మైళ్ళ దూరంలో వున్న గ్రామం.

ఆ ప్రాంతంలోనే 1350-1450ల మధ్య కాలంలో సిద్ధేంద్ర యోగి కూచిపూడి నాట్యానికీ, నాట్య వ్యవస్థకీ మూలకారకుడయ్యాడు.

సిద్ధేంద్ర యోగి ఏర్పరిచిన కూచిపూడి నాట్య ప్రణాళిక ప్రకారం, ఈ నృత్యం బ్రాహ్మణ బాలురకు మాత్రమే పరిమితం. స్త్రీలకు ఈ నృత్యం పూర్తిగా నిషిద్ధం. ప్రతి నర్తకుడూ వేద శాస్త్రాలు, పంచ కావ్యాలూ చదవాలి. సంస్కృతంలోనూ, సంగీతంలోనూ ప్రావీణ్యం సంపాదించాలి.

అలా మొదలయిన కూచిపూడి నాట్యం, ఎంతోమంది రాజుల ప్రోత్సాహంతో త్వరలోనే, దక్షిణ భారత దేశమంతటా ప్రసిద్ధిగాంచింది.

తాళం, లయ, విన్యాసం, ముద్రలతో పాటు భావ ప్రకటన ఈ కూచిపూడి నాట్యంలో ముఖ్యమైనది.

వీటిల్లో భామాకలాపము, గొల్లకలాపము, ప్రహ్లాద, రుక్మాంగద, హరిశ్చంద్ర, ఉషాపరిణయం మొదలైన నృత్య నాటికలు పేరుపొందాయి. ఆ రోజుల్లో పురుషులే స్త్రీ పాత్రలు వేసి, నృత్యం చేసేవారు.

ముఖ్యంగా వేదాంతం, వెంపటి, హరి, భాగవతుల, పసుమర్తి, జోశ్యుల, మహంకాళి, ఏలేశ్వరపు మొదలైన కొన్ని కుటుంబాల వారు, ఈనాటి దాకా కూచిపూడి నృత్య ప్రక్రియను ఒక కళోపాసనగా తీసుకుని నిలబెట్టారు.

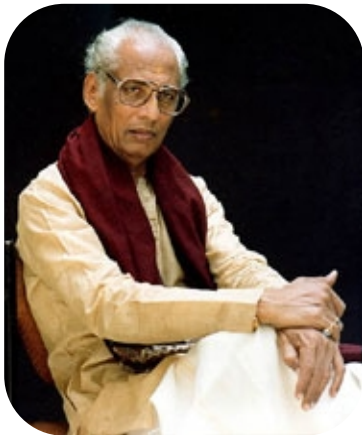
0 0 0

నేను ఆంధ్రా యూనివర్సిటీలో చదివేటప్పుడే 1968లో అనుకుంటాను, మొట్టమొదటిసారిగా వెంపటి చిన్న సత్యం బృందం వారి కూచిపూడి నృత్య ప్రదర్శన చూశాను.

ఆనాటి కళాకారుల్లో, మంజుభార్గవి, శోభానాయుడు, పద్మిని, పద్మ మొదలైనవారు ఇంకా నాకు గుర్తున్నవారు. వెంపటి చిన్నసత్యంగారు చూడగానే మనల్ని ఆకట్టుకునే వ్యక్తి.

దేశంలో ఒక మూల ఒక గ్రామంలో కొందరికే పరిమితమైన కూచిపూడి నృత్యానికి, దేశీయ, అంతర్జాతీయ గౌరవాన్ని సంపాదించి పెట్టిన చారిత్రకుడు. ఆయనకే ఈ అభినందన మందారమాల.

0 0 0

1929వ సంవత్సరంలో అక్టోబర్ 26న కూచిపూడిలో పుట్టిన వెంపటి చిన్న సత్యం, తన తొమ్మిదవ ఏటనే నృత్యం నేర్చుకోవటం ప్రారంభించారు. తాడేపల్లి పేరయ్యశాస్త్రిగారు, వేదాంతం లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారు, వెంపటి (పెద్ద) సత్యంగారు - ఆయనకి గురువులు. అందరి గురువుల్లోనూ, వేదాంతం లక్ష్మీనారాయణశాస్త్రిగారి దగ్గర ఎంతో నేర్చుకున్నాననీ, ఆయన దగ్గర నేర్చుకోవటం కష్టమే అయినా, తనకి విద్య ప్రసాదించిన వారిలో ఆయనే ముఖ్యుడని అంటారు చిన్న సత్యం. తర్వాత శాస్త్రిగారు రాజమండ్రికి తరలిపోవటంతో ఆయన నాట్యసాధన తాత్కాలికంగా ఏ గురువూ లేకుండా నడిచింది.

ఆర్థిక సమస్యలూ వచ్చాయి. తండ్రిని కోల్పోయిన చిన్న సత్యం 17 సంవత్సరాల వయస్సులోనే, తల్లిని నలుగురు చెల్లెళ్ళనీ పోషించవలసి వచ్చింది.

ఆర్థిక కారణాల వల్లే ఆయన చదువూ ఆగిపోయింది. ఆయనకి తెలిసినదల్లా ఒక్క కూచిపూడి నృత్యం. అప్పటికే వారి పెద్దనాన్నగారి అబ్బాయి, అన్నయ్య అయిన వెంపటి (పెద్ద) సత్యం మద్రాసులో సినిమాల్లో కోరియోగ్రాఫర్గా పనిచేస్తున్నారు. ఆయనకి సినిమా పరిశ్రమలో మంచి పేరు కూడా వుంది. చిన్న సత్యం మద్రాసు వెళ్ళాలని అనుకున్నా వెళ్ళలేకపోవటానికి రకరకాల కారణాలు.

అప్పుడు (1947) మద్రాసు సినీరంగంలో ఇద్దరు కూచిపూడి నృత్యకారులు. వెంపటి పెద్ద సత్యం, వేదాంతం రాఘవయ్య. ఈ వేదాంతం రాఘవయ్యగారే తర్వాత దేవదాసు, కన్యాశుల్కం, సువర్ణసుందరి మొదలైన ఎన్నో చిత్రాలకు దర్శకత్వం వహించారు. వారి ప్రాపకంతో, తన కూచిపూడి నృత్య ప్రావీణ్యంతో బ్రతుకుతెరువు కోసం మద్రాసుకి వెళ్ళటానికే నిశ్చయించుకున్నారు.

కానీ చేతుల్లో ఏమాత్రం డబ్బుల్లేని పరిస్థితి. నడుచుకుంటూ నూజివీడులో ఉయ్యూరు రాజుగారింటికి వెళ్ళారు. అంతకుముందు ఆయన సహాయం పొందారు కానీ, ఈసారి ఏమీ ఫలించలేదు. అక్కడినించీ విజయవాడ దాకా నడుచుకుంటూ వెళ్ళి, మల్లాది సూర్యనారాయణగారి డ్రామా ట్రూపులో ఒక వారం పని చేశారు. అక్కడా కుదరలేదు. అక్కడ నించీ ఇక కాలి నడకన మద్రాసుకి బయలుదేరారు.

అలా మద్రాసు చేరి పెద్ద సత్యంగారింటికి వెళ్ళారు. అక్కడ డాన్స్‌గా పనిచేస్తున్న సౌదామిని అనే ఆవిడ చిన్న సత్యంని తన దగ్గరే వుంచుకుని, తల దాచుకోవటానికి నీడ కల్పించారు. పెద్దసత్యంగారి దగ్గర పనిచేస్తూనే, నృత్యంలో మెళుకువలు నేర్చుకున్నారు.

ఐదారేళ్ళు అక్కడే వున్న తర్వాత చదువుకోలేదనే బాధ ఆయన్ని వెంటాడసాగింది. మచిలీపట్నంకి వచ్చి మెటిక్యులేషన్ చదివారు.

అప్పుడే (1950) పెద్ద సత్యం దగ్గర నించీ, తను చాలా బిజీగా వున్నాననీ, సహాయంగా ఒక అసిస్టెంట్ కావాలనీ, వెంటనే బయల్దేరి రమ్మనీ కబురొచ్చింది. వెంటనే మద్రాసుకు వెళ్ళారు చిన్న సత్యం. అక్కడ పెద్ద సత్యం దగ్గర పని చేస్తూనే, ఎంతోమంది పేరుగాంచిన నృత్యకారుల నాట్య వైభవాన్ని దగ్గరనించీ చూడగలిగారు.

అదే సమయంలో ఆయన గురువుగారు వేదాంతం లక్షీనారాయణశాస్త్రిగారు కూడా మద్రాసులో నివాసం ఏర్పరుచుకున్నారు. మళ్ళీ అక్కడ కూడా ఆయన సన్నిధి చేరి, తన నాట్యశాస్త్ర కౌశలాన్ని వృద్ధి చేసుకున్నారు.

బ్రతుకుతెరువు కోసం ఎంతోమందికి ఇళ్ళకు వెళ్ళి నృత్యశిక్షణ ఇచ్చేవారు. కానీ ఆయనకి ఒకటే ఆవేదన. భరతనాట్యానికి వున్న ఆదరణ, కూచిపూడి నాట్యానికి లేకపోవటం.

పోణంగి రామఅప్పారావు సంస్కృతంనించీ తెలుగులోకి అనువాదం చేసిన భరతశాస్త్రాన్ని క్షుణ్ణంగా అధ్యయనం చేశారు. అంతేకాక సంస్కృతంలో వ్రాసినది కూడా ఆకళింపు చేసుకున్నారు. భరతనాట్యం, మణిపురి, కూచిపూడి నాట్యాలలో చాల దగ్గర సంబంధం కనపడింది. ఆ నాట్యశాస్త్రంలోని 36 నాటకీయ ప్రక్రియలను, భరతనాట్యం, కథాకళి అనుసరించినప్పుడు, కూచిపూడి దానిలో వెనుక పడటం ఆయనకి స్పష్టంగా కనపడింది. ఇదే శాస్త్ర ప్రకారం కూచిపూడిని ఎందుకు వెలుగులోకి తీసుకురాకూడదు అనే పట్టుదల ఆయనలో మొదలయింది. అప్పటిదాకా పురుషులకే, ఒక గ్రామానికే పరిమితమైన ఈ కళని అందరికీ అందేలా చేయాలనే కోరిక ఎక్కువయింది.

1961లో బండా కనకలింగేశ్వర్రావుగారు 'సిద్ధోద్ధర కళాక్షేత్రం' స్థాపించి, కూచిపూడి నృత్యం నేర్పించాలని అనుకున్నారు కానీ, దానికి తగిన ఆర్థిక సహాయం లభించలేదు. సంగీత నాటక ఎకాడమీ ద్వారా కొన్ని నాటకాలు వేసి, దానికి కావలసిన ధనం సమకూర్చుకోవాలనుకున్నారు.

మొదటిది కూచిపూడి నాట్య పద్ధతిలో చేయాలని, దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి రచన, బాలాంత్రపు రజనీకాంతరావు సంగీత సారధ్యంతో తయారు చేశారు. పెద్ద సత్యంగారినీ, రాఘవయ్యగారినీ కలిస్తే, వారిద్దరూ సినిమాల్లో బిజీగా వున్నామని, చిన్న సత్యంగారి దగ్గరకు పంపించారు.

అప్పుడే నృత్య నాటిక 'క్షీరసాగర మథనం'కి నృత్య దర్శకత్వం చేసి, అందులో శివుడి పాత్ర ధరించారు వెంపటి చిన్నసత్యం. ఆ నృత్యనాటికని ఆంధ్రదేశంలో ఐదారు ప్రదర్శనలు ఇచ్చాక, మద్రాసులో వేశారు. ప్రేక్షకులలో వున్న ఆనాటి ప్రముఖ కథాకళి, భరతనాట్య నర్తకి శాంతారావు ఆ ప్రదర్శన చూసి ముగ్ధులయ్యారు. వెంటనే చిన్న సత్యంని గురువుగా పెట్టుకుని, కూచిపూడి నృత్యాన్ని నేర్చుకోవటం మొదలుపెట్టారు.

వెంపటి చిన్న సత్యం 1963 ఫిబ్రవరి 6న మద్రాసులో కూచిపూడి ఆర్ట్ ఎకాడమీని స్థాపించారు.

దానికి సహాయంచేసి, ప్రాత్యహించినది శాంతారావు.

చంద్రలత అనే ఆమెకి ఆయన కూచిపూడి నృత్యాన్ని నేర్పి, ప్రదర్శన ఇప్పిస్తే మద్రాసులో ఒక్కసారిగా కూచిపూడి నాట్యానికీ, చిన్న సత్యంకీ ఎంతో పేరు వచ్చింది.

దక్షిణ భారతదేశంలో మద్రాసు నగరం కళాపోషణకి రాజధాని. మన త్యాగరాజు సంగీతం, కూచిపూడి నాట్యం అక్కడ సంపాదించుకున్న ఆదరణ, ప్రాముఖ్యం ఇంకే నగరంలోనూ అప్పటినించీ ఇప్పటిదాకా తెచ్చుకోలేక పోయాయంటే మరి ఆశ్చర్యం లేదు.

దరిమిలా శ్రీకృష్ణపారిజాతం, శాకుంతలం, చండాలిక, శ్రీవివాస కల్యాణం, రుక్మిణీ కల్యాణం, రామాయణం, హరవిలాసం మొదలైన ఎన్నో నృత్య నాటికలు రూపొందించారు.

ఆయన దగ్గర నృత్యం నేర్చుకున్న ఎంతోమంది ఎంతో పేరు ప్రఖ్యాతులు సంపాదించుకున్నారు. యామినీ కృష్ణమూర్తి, యడవల్లి రమ, రత్నపాప, శోభానాయుడు, మంజుభార్గవి, వైజయంతిమాల (కూచిపూడి), వెంపటి రవిశంకర్, రేవతి, శశికళ... ఇలా ఎందరో వున్నారు.

'నా శిష్యులు కూడా నాలాగానే, లాభాపేక్షతో కాక ఈ నృత్యకళని అభివృద్ధి చేయటమే లక్ష్యంగా నిరంతరం శ్రమిస్తున్నారు. అది నాకెంతో గర్వ కారణం' అన్నారు వెంపటి చిన్నసత్యం.

ఆయనకి భారత ప్రభుత్వం పద్మభూషణ్ పురస్కారం ఇచ్చింది. సంగీత నాటక ఎకాడమీ పురస్కారం, శ్రీవైంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం డాక్టరేట్, రాజ్యలక్ష్మి ఫౌండేషన్ అవార్డు, కాళిదాసు సన్మానం, ఆంధ్ర విశ్వవిద్యాలయం కళాప్రపూర్ణ డాక్టరేట్, మద్రాసు సంగీత ఎకాడమీ టిటికె మెమోరియల్ పురస్కారం, తమిళ్ నాడు ప్రభుత్వం ఇచ్చిన కలైమామణి గౌరవం, మయామి-ఫ్లారిడా ఇచ్చిన సిటీ గోల్డ్న్ కీ మొదలైనవి ఆయనకి కళాకారులు ఇచ్చిన ఎన్నో సత్కారాలు, సన్మానాలు, గౌరవాలలో కొన్ని.

ఆయన 70వ జన్మ దినోత్సవాలు ప్రపంచమంతటా జరుపుకున్నారు. అమెరికాలో దాదాపు ప్రతి పెద్ద వూరిలోనూ జరిగాయి జన్మదిన వేడుకలు.

మా ఆస్ట్రేలియాలో సభాముఖంగా, టెక్సస్ రాష్ట్రంలోని ఆయన శిష్యురాళ్ళందరూ నృత్యాభిషేకం చేసి ఆయనకి అభినందనలూ, ధన్యవాదాలూ సమర్పిస్తుంటే ఆయన మాట్లాడలేకపోయారు. గొంతు గాడ్గదికమయిపోయింది. చూస్తున్న వాళ్ళందరి కళ్ళూ ఆనందంతో చెమర్చాయి.

ఆ మహానుభావుడికి
అందమైన అనుభవం ప్రేక్షకులలో
దేశ విదేశాల్లో ఈనాడు
కళాత్మకంగా ఎగురుతున్నదంటే దానికి
అనేది అందరూ ఒప్పుకునే సత్యం!

0

0

సమర్పించిన గురుదక్షిణ వారిది. ఆ
కూర్చున్న మా అందరిదీ.
కూచిపూడి నృత్య పతాకం ఇలా
ముఖ్య కారణం వెంపటి చిన్న సత్యం

0

మనసు కవి

'రేపంటి రూపం కంటి

పూవంటి చూపుల వంటి

నీ కంటి చూపుల వెంటా నా పరుగంటి

రేపంటి వెలుగే కంటి

పూవింటి దొరనే కంటి

నా కంటి కళ్ళలు కలలు నీ సొమ్మంటి

నా తోడు నీవై ఉంటే నీ నీడ నేనేనంటి

ఈ జంట కంటే వేరే లేదు లేదంటి

నీ పైన ఆశలు ఉంచి ఆ పైన కోటలు పెంచి

నీ కోసం రేపూ మాపూ ఉంటిని నిన్నంటి... '

'తేట తేట తెలుగులా, తెల్లవారి వెలుగులా తేరులా, సెలయేరులా'

చూశారా ఈ సొగసైన సుమధుర శబ్ద సౌందర్యం?

0

0

0

'కునుకు పడితే మనసు కాస్త కుదుట పడతది

కుదుట పడ్డ మనసు తీపి కలలు కంటది

కలలె మనకు మిగిలిపోవు కలిమి చివరకు

కలిమి కూడ దోచుకునే దొరలు ఎందుకు

గుండె మంట లారోపే సన్నీళ్ళు కన్నీళ్ళు

ఉండమన్న వుండవమ్మ శాన్నాళ్ళు

పోయినోళ్ళు అందరూ మంచోళ్ళు

ఉన్నోళ్ళు పోయినోళ్ళు తీపి గురుతులు'

ఇది గుండెల్ని కుదిపి, సేద తీర్చే మరువలేని భావ తరంగం. మనసుని కుదుట పరిచి, కలలను మిగుల్పుతుంది.

0

0

0

'చిటపట చినుకులు పడుతూ వుంటే ... చెలికాడే సరసన వుంటే
 చెట్టాపట్టగ చేతులు పట్టి చెట్టునీడకై పరుగెడుతుంటే
 చెప్పలేని హాయి ఎంతో వెచ్చగ ఉంటుందోయి...
 ఉరుములు ఫెళఫెళ ఉరుముతు వుంటే
 మెరుపులు తళతళా మెరుస్తు వుంటే
 మెరుపు వెలుగులో చెలి కన్నులలో బిత్తరచూపులు కనబడుతుంటే
 చెప్పలేని హాయి ఎంతో వెచ్చగ ఉంటుందోయి... '

ఇది ప్రేమికులని గిలిగింతలు పెట్టి, ప్రేక్షకులని ఆటలాడించే అల్లరి పాట!

0 0 0

విభిన్నమైన ఈ మూడు రకాల పాటలను వ్రాసింది మన సుకవి. మనసు కవి.
 ఆత్రేయ. ఆచార్య ఆత్రేయ. కితాంబి నరసింహాచార్యులు.

0 0 0

'అనుకున్నామని జరగవు అన్నీ, అనుకోలేదని ఆగవు కొన్ని, జరిగేవన్నీ మంచికని అనుకోవడమే మనిషి పని'
 'అంతా మట్టేనని తెలుసు, అది ఒక మాయేనని తెలుసు, తెలిసీ వలచి విలపించుటలో తీయదనం ఎవరికి
 తెలుసు?'

'పోయినోళ్ళు అందరూ మంచోళ్ళు, ఉన్నోళ్ళు పోయినోళ్ళ తీపి గురుతులు'
 'ఊహల ఉయ్యాలవే, మనసా, మాయల దయ్యానివే'
 'మనిషి మదిలోన మమత లేని చదువులెందుకు?'

ఇలా ఆయన వ్రాసిన ఆణిముత్యాలు ఎన్నో వున్నాయి!

0 0 0

1921 మే 7వ తారీఖున, నెల్లూరు జిల్లాలోని మంగళంపాడు గ్రామంలో జన్మించిన కితాంబి నరసింహా
 చార్యులు, మద్రాసులో నివాసం ఏర్పరుచుకున్నారు. చిన్నప్పటినించే ఆయన రాగయుక్తంగా పద్యాలు పాడుతుండేవారు.
 తరవాత నాటకాలు వ్రాయటం మొదలుపెట్టారు.

ఆత్రేయ గౌతమబుద్ధ, అశోకసామ్రాట్, పరివర్తనం, వాస్తవం, ఈనాడు, ఎన్.జి.ఓ., ఎదురీత, విశ్వశాంతి,
 కప్పలు, భయం, తిరుపతి మొదలైన పది నాటకాలు, పదిహేను నాటికలు వ్రాశారు. పద్య నాటకాలకు ఆదరణ
 తగ్గుతున్న కాలంలో, వచన నాటకాలని వ్రాసి ప్రదర్శించి, నటించి మళ్ళీ నాటకరంగాన్ని పునరుద్ధరించిన వారిలో
 ప్రథముడు ఆత్రేయ. ఆంధ్రనాటక కళా పరిషత్తు, ప్రజా నాట్యమండలి ద్వారా ఎన్నో వందల చోట్ల ఆయన నాటకాలు

ప్రదర్శించారు. 1944లో ఎదురీత నాటకాన్ని ఆంధ్ర నాటక కళా పరిషత్తులో ప్రదర్శించి ఉత్తమ నటుడు, ఉత్తమ దర్శకుడు, ఉత్తమ ప్రదర్శన పురస్కారాలు అందుకున్నారు.

‘ఆత్రేయ నాటకాలు మధ్య తరగతి పీడిత ప్రజల ఆక్రందనలతో కూర్చిన అక్షర తూణీరాలు. తిండిలేని సామాన్యుడు ఆడంబరాలకు పోయే గొప్పవారిని చూసి చేసే అవహేళన, గొప్పవాడు స్వార్థం కోసం సామాన్యుడిని దోచుకోవటం, రాజకీయాల కుళ్ళు, సామాన్యులను పావులుగా వాడుకోవటం, సామాజిక అన్యాయాలను ప్రశ్నించటం, కారణమైన వారిని నిలదీసి అడగటం ఆత్రేయ చూపినంతగా, అంతకు ముందుగానీ, ఆ తర్వాతగానీ ఏ నాటక రచయిత చూపలేదు’ అన్నారు ఆచార్య మొదలి నాగభూషణశర్మ.

‘ఆధునిక ఆంధ్ర నాటక యుగానికి నాంది పలికిన పితామహుడు ఆత్రేయ’ అన్నారు ప్రముఖ నటుడు చాట్ల శ్రీరాములు.

‘ఆత్రేయ నాటక రచనా వ్యాసాంగం మొత్తాన్ని పరిశీలిస్తే ఆయన హేతువాదిగా, కాలానికవాదిగా, సింబలిస్టుగా వీటన్నిటికీ మించి మానవతావాదిగా దర్శనమిస్తారు. ఆయన జీవితం, ఆయన బాగోగులు, ఆయన ఔన్నత్యం, ఆయన అనుభవాలు ఆయన మనసును ఆక్రమించుకుని, ఆయన రచనా వ్యాసాంగానికి స్ఫూర్తినిచ్చాయి’ అంటారు చీకోలు సుందరయ్యగారు.

0

0

0

నిర్మాత, దర్శకుడు కె.ఎస్.ప్రకాశరావు ఆత్రేయను 1950లో సినిమారంగానికి దీక్ష చిత్రం ద్వారా పరిచయం చేశారు. ఆ చిత్రానికి గీతరచన చేశారు. ఆ సంవత్సరమే వచ్చిన సంసారం చిత్రానికి కథా రచన చేశారు. తర్వాత పద్మాలుగు వందల పై చిలుకు పాటలు వ్రాశారు. ఎన్నో చిత్రాలకు కథ, మాటలు వ్రాశారు. 1961లో వాగ్దానం చిత్రాన్ని నిర్మించి, దర్శకత్వం చేశారు. హైదరాబాద్‌లోని అంబేద్కర్ విశ్వవిద్యాలయం ఆయనికి డాక్టరేట్ ఇచ్చి గౌరవించింది.

0

0

0

ఆత్రేయ పాటల్లో కొన్ని పూర్తిగా మాటల రూపంలో వ్రాసినవి కూడా కనిపిస్తాయి.

‘అమ్మాయే పుడుతుంది. అచ్చం నీలాగే వుంటుంది’

‘ఏమమ్మా నిన్నేనమ్మా ఏలా వున్నావు, ఏదోలెండి మీ దయవల్లా ఇలా వున్నాను’

‘నేను పుట్టాను, ఈలోకం ఏడ్చింది. నేను ఏడ్చాను, లోకం నవ్వింది. నేను నవ్వాను, ఈ లోకం ఏడ్చింది’

‘నీ ఎదుట నేను, వారెదుట నీవు, మా ఎదుట మామా ఎప్పుడుంటావు’

‘నీ సుఖమే కోరుకున్నా, నిను వీడి అందుకే వెడుతున్నా’

ఇలా ఆయన వ్రాసిన పాటలని వివిధ సంగీత దర్శకులు బాణీలు కట్టినా, అందరిలోకీ ప్రముఖుడు కె.వి.మహాదేవన్. ఆయన పాటలకే కాక మాటలకి కూడా చక్కటి బాణీలు కట్టగలిగిన దిట్ట అనిపిస్తుంది పైన వ్రాసిన కొన్ని పాటలు వింటుంటే.

0

0

0

మనసు మీద ఆత్రేయ ఎన్నో పాటలు వ్రాశారు.

'ఒక వ్యక్తి జీవితంలో ఎన్ని దశలుంటాయో, ఎన్ని సందర్భాలుంటాయో, ఎన్ని మధురిమలు చోటు చేసు కుంటాయో, ఎన్ని విషాదాలుంటాయో, ఎన్ని వడగళ్ళు, ఎన్ని దుఃఖాలు, ఎన్ని బాధలు, ఎన్ని కష్టాలు, ఎన్ని సుఖాలు, ఎన్ని సంతోషాలు, ఎన్ని కాంక్షలు, ఎన్ని స్వప్నాలు, ఎన్ని ఆలోచనలు, ఎన్ని విశేషాలు, ఎన్ని ఉద్వేగాలు... ఉంటాయో, అటువంటి వాటన్నిటి మీద ఆయన వందల పాటలు వ్రాశారు. లక్షల, కోట్లాది గుండెల్లో కొలువు తీరారు' అంటారు చీకోలు సుందరయ్య.

'మనసులు' పేరుతో వచ్చిన ఎన్నో చిత్రాలకు ఆయన పాటలూ వ్రాశారు. మూగమనసులు, మంచిమనసులు, తేనెమనసులు, కన్నెమనసులు, లేతమనసులు మొదలైనవెన్నో.. ఎన్నెన్నో.

ఆయనని మనసు రచయితగా ఎంతగా గుర్తించారంటే, శ్రీశ్రీ వ్రాసిన 'మనసున మనపై బ్రతుకున బ్రతుకై' పాటని కూడా ఆత్రేయ వ్రాశారనే చాలమంది అనుకుంటారు.

అలాగే శ్రమ జీవుల గురించి పాటలు వాసే శ్రీశ్రీకి ఒక ఆత్రేయ పాటనీ ఆపాదిస్తారు. తోడికోడళ్ళు సినిమాలో ఆత్రేయ వ్రాసిన ఆ పాట 'కారులో షికారుకెళ్ళే పాలబుగ్గల పసిడి చాన'.

దీనికి కారణం, ప్రియురాలు ఉంటున్న ఇల్లు, కట్టుకున్న చీరల గురించి వ్రాస్తూ, వాటి వెనుక వున్న శ్రమ జీవుల కష్టాల గురించి వ్రాయటం.

'చలువరాతి మేడలోన కులుకుతావే క్షురదానా

మేడ కట్టిన చలువరాయి ఎలా వచ్చెనో చెప్పగలవా?

కడుపు కాలే కష్టజీవులు ఒడలు విరిచి గనులు తొలిచి

చెమట చలువను చేర్చి రాళ్ళను తీర్చినారు తెలుసుకో!

గాలిలోన తేలిపోయే చీర కట్టిన చిన్నదానా

జిలుగు వెలుగుల చీర శిల్పం ఎలా వచ్చెనో చెప్పగలవా?

చిరుగు పాతల బరువు బ్రతుకుల నేతగాళ్ళే నేసినారు

చాకిరొకరిది సౌఖ్యమొకరిది సాగదింక తెలుసుకో!

ఈ పాట వింటుంటే ఆత్రేయ మీద వున్న సామ్యవాద ప్రభావాలు కూడా చూడవచ్చుననుకుంటాను.

0

0

0

ఆ రోజుల్లో ఆత్రేయ వ్రాసిన కొన్ని శృంగార గీతాలు చూసి కొంతమంది ఆయన్ని బూత్రేయ అని కూడా అనేవారు. కానీ ఆ పాటల్ని ఈనాటి పాటలతో పోలిస్తే, నాకవి భగవద్గీతలా కనిపిస్తాయి. శృంగారం కొంచెం మోతాదుని మించిందేమోగానీ, 'నీ సిగ్గు ఎగ్గులెంతవరకూ, నీ చీరె జారు వరకూ' అంత దుస్థితికి మాత్రం జారలేదు.

0 0 0

'పులకించని మది పులకించు, వినిపించని కథ వినిపించు

అనిపించని ఆశల నించు మనసునే మరిపించు, గానం!'

అంత గొప్పది గానం! దాని వెనుక గీతం!

అందులోనూ ఆత్రేయ గీతం అయితే మరిను!

0

0

0

'మా తెలుగు తల్లి'

'మా తెలుగు తల్లికీ మల్లెపూదండ

మా కన్నతల్లికీ మంగళారతులు

కడుపులో బంగారు కనుచూపులో కరుణ

చిరునవ్వులో సిరులు దొరలించు మా తల్లి

మా తెలుగు తల్లికీ మల్లెపూదండ

మా కన్నతల్లికీ మంగళారతులు

గలగలా గోదారి కదలిపోతుంటేను

బిరబిరా కృష్ణమ్మ పరుగులిడుతుంటేను

బంగారు పంటలే పండుతాయి

మురిపాల ముత్యాలు దొరలుతాయి

మా తెలుగు తల్లికీ మల్లెపూదండ

మా కన్నతల్లికీ మంగళారతులు'

0

0

0

మన తెలుగుతల్లికి మల్లెపూల దండ వేసి, మంగళహారతులు వ్రాసినది శ్రీశంకరంబాడి సుందరాచారి.

తెలుగు తేనెల తీయదనం రుచి చూపిస్తున్న ఈ గీతం మన తెలుగువారి జాతీయ గీతం.

తిరుపతి వాస్తవ్యుడైన సుందరాచారి మధుర కవి. ఆయన్ని గీతాంజలి వ్రాసిన రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ తో పోల్చి, ఆంధ్రా ఠాగూర్ అని పిలిచేవారు. సుందర రామాయణం, సుందర భారతం ఆయన వ్రాసిన ఇతర కావ్యాలని తెలుస్తున్నాయి. చక్కటి తెలుగు పదాలను గుచ్చి, కూర్చి, మల్లెల పరిమళం ఆపాదించగల స్తోమత వున్న రచయిత

ఈయన. సుందర రామాయణం తదితర కావ్యాల మీద వచ్చిన సమీక్షలు చదివితే కూడా సరళమైన తెలుగు పదాల పొందిక, మధురమైన నడక గురించి వ్రాసినదే కనపడుతుంది.

0

0

0

ఇంతకుమించి ఆయన వ్రాసిన రచనల గురించి ఎక్కువ సమాచారం దొరకటం లేదు. బహుశా దానికి కారణం, ఆయన తనకి తెలిసిన కొద్దిమందితోనే తిరగటం, తన గురించి ఎక్కువగా ఎక్కడా చెప్పుకోకపోవటం, ఆర్థికంగా చితికిపోయి మద్రాసు నగరంలో చాల దీనస్థితిలో జీవించటం కారణం కావచ్చును.

ఇండియాలో ఎంతోమందికి ఫోన్ చేసినా, అమెరికాలో లభ్యమైన పుస్తకాలలో ఇంటర్వెయ్ వెతికినా, నా సమాచార సేకరణ అనుకున్నంతగా ముందుకిపోలేదు. అయినా సుందరాచారిగారి గురించి వ్రాయాలనే తపన మాత్రం తగ్గలేదు. ఈ పట్టుదలకి ముఖ్యంగా రెండు కారణాలు. ఎన్నో దశాబ్దాల క్రిందట టంగుటూరి సూర్యకుమారి పాడగా విని, ఇన్నేళ్ళయినా ఇంకా ఆ పాటలోని తీయదనం మరిచిపోలేదు. తర్వాత జి. వరలక్ష్మి పాడిన పాట. కొన్నేళ్ళ క్రితం బాలసుబ్రహ్మణ్యం, నిత్యసంతోషిణి పాడిన సీడీ కొనుక్కుని, మనసు బాగా లేనప్పుడూ, వున్నప్పుడూ కూడా తరచుగా వింటూనే వున్నాను. ఎంతో చక్కని పాట. తేనెలూరే కవిత్యం. అది ఒక కారణం.

రెండవది, తెలుగువారిలో తెలుగు సంస్కృతి క్షీణిస్తున్న ఈ రోజుల్లో, ఇండియాలో పెరుగుతున్న కొంతమంది పదిహేను, ఇరవై ఏళ్ళ పిల్లలని అడిగాను ఈ పాట వ్రాసిందెవరో తెలుసా అని. కనీసం ఒక్కరు కూడా కనపడలేదు. మన సినిమా పాటల సంస్కృతిలో ఈ పాట ఇంతకు ముందు విన్నవాళ్ళు కూడా చాల తక్కువ. అలాగే పింగళి వెంకయ్యగారు ఎవరో తెలుసా అంటే, దానికి సమాధానం లభించలేదు. అందుకే ఇలాటి వారి గురించి, కనీసం తెలుగు చదివే కొంతమందికైనా ఈ సమాచారం అందివ్వాలనే తాపత్రయంతో, ఎంత సమాచారం దొరికితే అంతా అందిస్తున్నాను. మీ దగ్గర ఇంక ఎక్కువ వివరాలు వుంటే దయచేసి, పాఠకులందరికీ తెలిపితే వారితో పాటూ నేనూ సంతోషిస్తాను.

0

0

0

2004వ సంవత్సరం నవంబర్లో వారం రోజులు, తిరుపతి అర్బన్ డెవలప్‌మెంట్ అథారిటీ వారి ఆధ్వర్యంలో 'శంకరంబాడి సుందరాచారి సాహితీ వారోత్సవాలు' జరిగాయి. అప్పుడు ముఖ్యమంత్రి రాజశేఖరరెడ్డి, తిరుపతిలోని తిరుచానూరు రోడ్డులో అన్నపూర్ణేశ్వరి సర్కిల్లో శంకరంబాడి సుందరాచారిగారి కాంశ్య విగ్రహాన్ని ఆవిష్కరించారు. అంతేకాదు 'మా తెలుగు తల్లి' పాటని ఆంధ్రప్రదేశ్ రాష్ట్రగీతంగా ప్రకటించారు.

తన మధుర కవిత్వానికి బ్రతికి వున్నప్పుడు పేరూ పురస్కారం రాకపోయినా, ఆయన పోయిన తర్వాత ఆయనకి ఈ విధంగా విశిష్ట గౌరవం లభించింది.

0

0

0

ఒకసారి మద్రాసులో సాహితీ సభ జరుగుతున్నదిట.

ఆ సభలో వక్త శంకరంబాడి సుందరాచారిని పరిచయం చేస్తూ, ఒకసారి కాదు చాలసార్లు, సుందరంబాడి శంకరాచారి అని చెబుతున్నాడుట. అది వింటున్న సుందరాచారిగారికీ ప్రేక్షకులతోబాటు కొంచెం ఇబ్బందిగానే వుందిట. కొంచెంసేపు అలా సభ జరిగిన తర్వాత, వేదిక పైన వున్న ఆరుద్రగారు లేచారు.

‘శంకరంబాడి సుందరాచారిని పేరు మార్చి సుందరంబాడి శంకరాచారి అని ఎన్నోసార్లు అన్నారు పరిచయం చేసినవారు. శంకరాన్ని, సుందరాన్ని ఇటూ అటూ మార్చినా, కనీసం ఆయన బాడీని ముట్టుకోకుండా వదిలేశారు. అదే సంతోషం’ అన్నారుట నవ్వుతూ.

0

0

0

‘అమ్మ కడుపు చల్లగా’ అనే తన ఆత్మకథలో గొల్లపూడి మారుతీరావుగారు సుందరాచారిగారితో తమ అనుభవాలు కొన్ని ఇలా వ్రాశారు.

మారుతీరావుగారు చిత్తూరు ప్రాంతానికి వెళ్ళినప్పుడు, సుందరాచారిగారే స్వయంగా భోజనం వండి వడ్డించేవారుట. సాహితీవేత్తల మీద ఆయనకి అంత గౌరవం.

ఒకసారి పరిషత్తు నాటకాలకి మారుతీరావుగారి ‘కళావని’ నాటక సమాజం వారు తిరుపతి వెళ్ళి, రైలు స్టేషన్ కి ఎదురుగా వున్న సత్రంలో బస చేశారు.

రిహార్సల్స్ జరుగుతుండగా శంకరంబాడి సుందరాచారిగారు వచ్చారు.

‘చెప్పు మారుతీరావు. నన్నేం సహాయం చేయమంటావు’ అంటూ.

‘మీరు కవులు. కవి చెయ్యగల సహాయం ఒక్కటే. మా కళావనికి ప్రార్థనా గీతం రాయండి’ అన్నారు.

అక్కడికక్కడ కూర్చుని గీతం కాక, గీత పద్యం వ్రాసి ఇచ్చారు.

వారి సమాజం నటుల్లో సంగీతం తెలిసినాయన ఒకరుండేవారు. వెంటనే శివరంజని రాగంలో ఆ పద్యాన్ని సిద్ధం చేశారు. అప్పటినించీ కళావని సంస్థ ప్రార్థనా గీతం ఆ విధంగా స్థిరపడిపోయింది. ఆ పద్యం ఇది:

మా ‘కళావని’ ఓం కార మర్మరాగ

మాధురుల నొంది, భావసంపదను బడసి

పల్కు గజ్జెలు కదల, విశ్వమును వశ్య

పరచుగావుత నటరాజ వందనములు

తర్వాత చాలా సంవత్సరాలకి, ఆఖరిసారిగా సుందరాచారిగారిని తిరుమల మహాద్వారానికి ముందు కలిశారు మారుతీరావుగారు. సుందరాచారిగారిని ఎవరో బలవంతంగా బంగారు కోనేరు వేపు తీసుకువెడుతున్నారు. ఎక్కడో పడిపోయినట్లున్నారు. నుదుటిన, ముఖం మీద రక్తం చిమ్ముతోంది.

ఆయన్ని చూసి షాక్ తిని, ‘సుందరాచారిగారూ’ అన్నారు.

ఆయన కాస్పిపటికి మారుతీరావుగారిని గుర్తుపట్టారు. 'నా మారుతి, నా మిత్రుడు, నా సోదరుడు' అంటూ - ఆయన్ని అమాంతం కావలించుకున్నారు.

ఆయన వాలకం చూసి దిగ్భ్రమతో 'ఏమిటిదంతా' అని అడిగారు మారుతీరావుగారు.

ఆయనతో వున్న మిత్రుడు సమాధానం చెప్పారు. బంగారు కోనేరులో ముణిగాక మందు మానేస్తారన్నారుట. తీసుకువెడుతున్నారన్నారు.

'హి ఈజ్ ఎ గ్రేట్ రైటర్. నా తమ్ముడు. ఇతనికి దర్శనం చేయించాలి' అని పట్టుబట్టారు. బలవంతంగా తీసుకువెళ్ళిపోయారు. అదే ఆయన్ని ఆఖరుసారిగా చూడటం.

'ఒక మంచి కవి. తెలుగుదేశానికి చిరస్మరణీయమైన గీతాన్ని ఇచ్చిన కవి యొక్క ఆఖరి రోజులవి. ఏనాడూ సుందరాచారి ధనవంతుడు కాడు. ఎవరికీ తలవంచే తరహా మనిషి కాదు. జీవిక కోసం రైల్వే కూలీగా, హోటల్ సర్వర్ గా పని చేసి పాట్ల పోసుకున్న కవి. గర్వంతో, ఆత్మగౌరవంతో కవిత్వం చెప్పిన కవి. 'మా తెలుగు తల్లికి' ఒక్క పాటకే, ఇవాళ ఉంటే ఆయనకు ఈ దేశం బ్రహ్మరథం పట్టేదేమో! లేదా విస్మరించేదో! దేశానికి జాతీయ పతాకనిచ్చిన పింగళి వెంకయ్యని ఎందరు గుర్తుపెట్టుకున్నారు, మొన్నటికి మొన్న హైదరాబాదు టాంకుబండ్ మీద రాతిబొమ్మని చేసేదాకా. తెలుగుతల్లికి మల్లెపూదండని బహుకరించిన మహాకవి. సహృదయుడు. జీవితంలో అతి దయనీయమైన స్థాయిని, అతి అపూర్వమైన అంతస్తునీ (కనీసం గుండెలో) దర్శించిన వాడు. ఆ రోజు 1976 ఫిబ్రవరి 15. మరో 14 నెలలు మాత్రమే సుందరాచారిగారు జీవించారు' అంటారు గొల్లపూడి మారుతీరావుగారు.

0

0

0

'అమరావతీ నగర అపురూప శిల్పాలు
త్యాగయ్య గొంతులో తారాడు నాదాలు
తిక్కయ్య కలములో తియ్యందనాలు
నిత్యమై, నిఖిలమై నిలిచి వుండేదాక
మా తెలుగు తల్లికి మల్లెపూదండ
మా కన్నతల్లికి మంగళారతులు
రుద్రమ్మ భుజశక్తి, మల్లమ్మ పతిభక్తి
తిమ్మరుసు ధీయుక్తి, కృష్ణరాయని కీర్తి
మా చెవుల రింగుమని మారుమోగే దాక
నీ ఆటలే ఆడుతాం, నీ పాటలే పాడుతాం
జై తెలుగు తల్లీ! జై తెలుగు తల్లీ!

0

0

0

రసాలూరించిన రాజేశ్వరం

‘చల్లగాలిలో యమునా తటిపై శ్యామసుందరునే మురళీ, మురళీ శ్యామసుందరునే మురళీ’

‘పాట పాడుమా కృష్ణా పలుకు తేనే లోలుకు నటుల, మాటలాడుమా ముకుంద మనసు తీయగా!’

‘ఓ విభావరీ... ఓహో విభావరీ.. నీహార నీల నీలాంబరధారిణీ మనోహారిణీ’

‘తుమ్మెదా ఒకసారి మోమెత్తి చూడవే’

దాదాపు ఏబై సంవత్సరాల క్రితం ఈ పాటలని వీనుల విందుగా ఆలపించినది

రసాలూరించిన సాలూరి.

మన మనసుల్లో ఇన్నాళ్లు పదిలంగా గూడు కట్టుకుని అలా నిలిచిపోయిన ఈ లలిత గీతాలకి సుమధురంగా స్వరాలు కట్టినది రాజేశ్వర రావు.

సాలూరి రాజేశ్వరరావు.

ఈ లలిత గీతాలన్నీ వ్రాసినది రాజేశ్వరరావుగారి నాన్నగారు శ్రీ సాలూరి సన్యాసిరాజుగారు.

0

0

0

1981లో అమెరికా వచ్చినప్పుడు, న్యూయార్క్లో ఒక మాట అన్నారు రాజేశ్వరరావు.

‘ఈ పాటలు ఈనాటి వారికి నచ్చుతాయో లేదో. ఎందుకు నచ్చవులెండి. మెలోడి అనేది వుంటే పాటలు ఎన్నాళ్లయినా అలానే నిలిచిపోతాయి’ అని.

అందుకేనేమో ఈనాటికీ చక్కటి మెలోడీ వున్న ఈ పాటలు మనని అలరిస్తున్నాయి.

చాలరోజుల క్రితం బాపుగారు ఒక కార్టూన్ వేశారు.

రాజేశ్వరరావు కళ్లు మూసుకుని తన్మయత్వంతో ‘పాట పాడుమా కృష్ణా’ అని పాడుతూ వుంటారు.

ఎదురుగా నుంచుని వున్న కృష్ణుడు ‘నువ్వు పాడినంత మధురంగా నేను పాడగలనా రాజేశ్వరరావు... నువ్వే ఆ పాట పాడు’ అంటాడు.

అది బాపు రాజేశ్వరరావు కిచ్చిన స్వర్ణ పతకం!

0

0

0

1922లో ఈనాటి విజయనగరం జిల్లాలోని సాలూరు సమీపంలోని శివరామపురంలో జన్మించారు రాజేశ్వరరావు. ఆయన తండ్రిగారు గొప్ప పాటల రచయితే కాకుండా, మంచి సంగీతకారులు. ద్వారం వెంకటస్వామి నాయుడుగారు వయొలీన్ వాయిస్తుంటే, సన్యాసిరాజుగారు ఆయనకి మృదంగం వాయిచేవారు.

రాజేశ్వరావు నాలుగో ఏటనే రకరకాల రాగాలను గుర్తుపట్టటం ఆలపించటం చేస్తుండేవాడు. ఏడేళ్ళ వయసులో సభాముఖంగా కచేరీలు చేశేవాడు. పన్నెండేళ్ళ వయసులోనే హుచ్చిన్స్ రికార్డింగ్ కంపెనీవారు అతని ప్రతిభని గుర్తించి, సన్యాసిరాజుగారితో సహా ఆయన్ని బెంగుళూరు తీసుకువెళ్ళారు. దరిమిలా ఆయన చేత 'భగవద్గీత' రికార్డింగ్ చేయించారు.

బెంగుళూరులో రాజేశ్వరావు సంగీతాన్ని విన్న సినిమా నిర్మాతలు గూడవల్లి రామబ్రహ్మం, పి.వి.దాస్ ఆయన్ని మద్రాస్ తీసుకువెళ్ళారు. కలకత్తాలో నిర్మించిన శ్రీకృష్ణలీలలు సినిమాలో పన్నెండేళ్ళ వయసులోనే కృష్ణుడి పాత్ర ఇచ్చారు. ఆ చిత్రం విడుదలవగానే, రాజేశ్వరావు పేరు మార్పుమోగిపోయింది. 1936లో మాయాబజార్ సినిమాలో అభిమన్యుడి పాత్ర కూడా ఆయనకి చాల పేరు తెచ్చింది. కలకత్తాలోనే నిర్మించిన 'కీచకవధ', 'ఉత్తర గోగ్రహణం' సినిమాల్లో నటించారు. ఆ రోజుల్లో ఎవరి పాటలు వాళ్ళే పాడేవారు. ఇక్కడ చెప్పుకోదగ్గ విశేషమేమిటంటే, రాజేశ్వరావు పాడిన పాటలకీ, ఆ చిత్రాలకీ మృదంగం వాయిచినది ఆయన తండ్రి సన్యాసిరాజుగారు.

కలకత్తాలో సినిమాల్లో నటిస్తూ, పాటలు పాడుతున్నప్పుడే ప్రసిద్ధ గాయకుడు కె.ఎల్.సైగల్ దగ్గర గజశృ పాడటం నేర్చుకున్నారు. పంకజ్ మల్లిక్ వాద్యబృందంలో చేరి, తన సంగీత జ్ఞానానికి పదును పెట్టుకున్నారు. ఫైస్ ఖాన్ దగ్గర హిందుస్తానీ సంగీతం నేర్చుకున్నారు. తర్వాత మళ్ళీ మద్రాసు వచ్చి, తన స్వంత ఆర్కెస్ట్రా ప్రారంభించారు. తన పదిహేడవ ఏట అంటే 1939లోనే మొట్టమొదటగా జయప్రద అనే చిత్రానికి సంగీత దర్శకత్వం వహించారు. జెమినీ సంస్థలో చేరి ఇల్లాలు, బాలనాగమ్మ, చంద్రలేఖ మొదలైన చిత్రాలకు పలుభాషల్లో సంగీతం అందించారు.

పదమూడు సినిమాలకు సంగీత దర్శకత్వం వహించిన తర్వాత, తెలుగు సినిమా చరిత్రలోనే మరువలేని మరుపురాని సువర్ణావకాశం రాజేశ్వరావుకి లభించింది. అదీ బి.ఎన్.రెడ్డి వంటి గొప్ప దర్శకుడూ, దేవులపల్లి కృష్ణశాస్త్రి వంటి మహా రచయితల సహకారంతో, ప్రోత్సాహంతో.

0 0 0

' ఆకాశ వీధిలో హాయిగా ఎగిరేవు, దేశదేశాలన్ని తిరిగి చూసేవు

ఏడ తానున్నాడో బావా, జాడ తెలిసిన పోయిరావా

గగనసీమల ఓ మేఘమాలా మా వూరి గుడి పైని మసలి వస్తున్నావా

మల్లి మాటేదైన నాతో మనసు చల్లగ చెప్పి పోవా

నీలాల ఓ మేఘమాలా! రాగాల ఓ మేఘమాలా!

దేవులపల్లి భావ కవితా సాహిత్యానికి ఆభేరి రాగంలో స్వరపరిచిన రాజేశ్వర గీతమిది. మణి దీపమిది.

మధుర గాయకులు భానుమతి ఘంటసాల యాభై ఏళ్ళకి ముందు పాడి, ఇంకా సజీవంగా నిలిపిన పాట.

బి.ఎన్.రెడ్డిగారి సాహిత్య సంగీతాభిమానానికి ప్రతీక.

అదే చిత్రంలో ఇంకా ఎన్నో మధురాజేశ్వరాలు మన మనసున మల్లల మాలలూగిస్తాయి. కన్నుల వెన్నెల

డోలలూగిస్తాయి.

0

0

0

రాజేశ్వరావుగారి పాటలు వింటుంటే ఆయనకి మోహన, ఆభేరి, సింధుభైరవి, భీంప్లాస్, కాఫీ, కల్యాణి, పహాద్ మొదలైన రాగాలు చాల ఇష్టమైనవి అనిపిస్తుంది.

మనం రాజేశ్వరావుగారి పాటల్లో మీకు ఇష్టమైనవి ఏవి అని ఎంతమందిని అడిగితే, అన్ని పాటలు చెబుతారు. ఒక్కొక్కటి ఒక్కొక్క వజ్రపు తునక మరి. చెంచులక్ష్మిలో పాలకడలి పై శేషతల్పమున, నీలగగన ఘనశ్యామా, ఆనందమాయె అలినీలవేణి, కరుణాలవాల ఇది నీదు లీల, కనలేరా కమలాకాంతుని, చిలకా గోరింకా కులికే పకపక... అన్నీ వీనుల విందు చేసే రసరాగాలే!

చెంచులక్ష్మి చిత్రం గురించి చెప్పగానే, నాకు భక్త ప్రహ్లాద గుర్తుకు వస్తుంది. బాలమురళీకృష్ణ చేత ఎన్నో చక్కటి పాటలు పాడించిన చిత్రం. 'ఆది అనాదియు నీవే దేవా', 'వరమొసగే వనమాలీ' మరిచిపోలేని పాటలు. ఈ చిత్రంలోనే సుశీల పాడిన 'నారాయణమంత్రం శ్రీమన్నారాయణ మంత్రం', 'జీవము నీవే కదా', 'జననీ వరదాయనీ త్రిలోచనీ' గొప్ప పాటలయితే, పోతన్నగారు తన మందార మకరంద మాధుర్యమున తేలు పద్యాలని, రాజేశ్వరావు సంగీతంతో, సుశీల తేనెలూరు కంఠస్వరంతో విని వుంటే భావోద్వేగంతో ఆనంద భాష్యాలు రాల్చి వుండేవారు!

సుశీల గొంతులోని మాధుర్యాన్ని రాజేశ్వరావు వెలికితీసినంతగా ఇంకెవరూ చేయలేదనిపిస్తుంది. అలాగే సుశీల ఆరాధన చిత్రంలో పాడిన 'వెన్నెలలోని వికాసమే వెలిగించెద నీ కనుల...' ఎంతో తీయని పాట. చదువుకున్న అమ్మాయిలు చిత్రంలోని 'వినిపించని రాగాలే, కనిపించని అందాలే' నాకు ఎంతో ఇష్టమైన పాట.

విప్లనారాయణలోని 'మధురమధురమీ చల్లనిరేయీ, మరవతగనిది ఈ హాయి!', 'చూడుమదే చెలియా', 'మేలుకో శ్రీధంగా', 'రారా నా స్వామి రారా', 'సావిరీహ తవదీనా', 'ఎందుకోయీ తోటమాలీ' చిరస్మరణీయాలు.

రాజేశ్వరావు సంగీతం అనగానే గుర్తుకి వచ్చే చిత్రాల్లో ఇంకొకటి మిస్సమ్మ. బృందావన మది అందరిదీ, కరుణించు మేరి మాతా, రావోయి చందమామ, కావాలంటే ఇస్తాలే, తెలుసుకొనవే చెల్లి/యువతీ, ఔనంటే కాదనిలే, బాలసురా మదనా, ఏమిటో నీ మాయ, ధర్మం చెయ్ బాబూ... వీటిల్లో ఏ పాట తక్కువదో చెప్పటం కష్టం.

మోహనరాగంతో షణ్ముఖప్రియ, మధ్యమావతి కలిపి స్వర పరిచిన 'గోపాల జాగేలరా' అనే జావళి భలే అమ్మాయిలు చిత్రంలోనిది. అలాగే పూలరంగడు సినిమాలో కల్యాణి రాగంలో బాణీ కట్టిన 'చిగురులు వేసిన కలలన్నీ సిగలో పూలుగ మారినవి' ఎప్పుడు విన్నా హాయిగా వుంటాయి.

వీణ వాయిస్తూ పాడే పాటల్లో రాజేశ్వరావు రసస్ఫూర్తి కొట్టొచ్చినట్టు కనిపిస్తుంది. సుశీల పాడిన భార్యాభర్తలు చిత్రంలో 'ఏమని పాడెదనో ఈవేళ, మౌనముగా నిదురించిన వేళ', ఇద్దరుమిత్రులు చిత్రంలో 'పాడవేల రాధికా ప్రణయ సుధా గీతిక', 'మానస వీణ మౌనముగా', డాక్టర్ చక్రవర్తి చిత్రంలో 'నీవు లేక వీణ పలుక లేనన్నదీ',

'పాడమని నన్నడుగ తగునా' లాటివి కొన్ని మచ్చుతునకలు. చిలకా గోరింక చిత్రంలో ఘంటసాల పాడిన 'నా రాణి కనులలోనే' వీణ మీద వాయించిన ఇంకొక పాట.

వయొలిన్ మీద వాయించిన చక్కటి పాటల్లో ముందుగా నిలిచేది పూజాఫలం చిత్రంలోని 'పగలే వెన్నెల జగమే ఊయల'. పూజాఫలం చిత్రంలోవే మరో రెండు పాటలు ఘంటసాలవారి 'నిన్నలేని అందమేదో నిదురలేచె నెందుకో', జానకి 'శివదీక్షాపరురాలనురా' మరుపురాని మధుర గీతాలు.

హాస్యపరమైన పాటలకు చాల సులభమైన బాణీతో స్వర కల్పన చేయటం అంత సులభం కాదు. కులగోత్రాలు సినిమాలో కొసరాజుగారి అల్లరి సాహిత్యానికి రాజేశ్వరావు స్వర రచన చేసిన పాట 'అయ్యయ్యో చేతిలో డబ్బులు పోయేనే'. అలాగే అప్పుచేసి పప్పుకూడు చిత్రంలోని 'కాశికి పోయాను రామాహారీ', డాక్టర్ చక్రవర్తిలోని 'ఒంటిగ సమయం చిక్కింది'. ఇలా ఎన్నో, ఎన్నెన్నో.

రాజేశ్వరావుగారి పాటల గురించి ఎంత రాసినా, అయ్యో ఈ పాట గురించి రాయలేదే అనుకునేటన్ని పాటలు ఇంకా ఎన్నో వందల్లో వున్నాయి. ఏమని వ్రాయను? ఎలా వ్రాయను?

0 0 0

రాజేశ్వరావుగారు చాల హాస్య ప్రియులు కూడాను.

ఆయన పాటలకి పెద్ద ఆర్కెస్ట్రా వాడటం చూసి ఒక నిర్మాత అన్నాడుట.

'రాజేశ్వరావుగారూ. మనకెందుకండీ అంత పెద్ద ఆర్కెస్ట్రా. బెంగాలీవాళ్ళలా ఒకటో రెండో వాయిద్యాలతో రికార్డింగ్ చేసేయరాదూ' అని.

'దాందేముంది అలాగే కానిద్దాం. కాకపోతే మీ సినిమాని మీరు బెంగాలీ సినిమాలా ఆదివారనాడు ఒక మార్నింగ్ పో మాత్రమే వేసుకోవాల్సి వస్తుంది' అని రాజేశ్వరావుగారి జవాబు.

తన చిత్రానికి సంగీతం రోజూ చిత్రంలో పాటల్లా వుండాలన్నాడుట ఒక నిర్మాత.

'అలాగే. మీ చిత్రానికి దర్శకుడు మణిరత్నమా?'

'కాదు'

'అరవిందస్వామి హీరోనా?'

'కాదు'

'కాశ్మీర్ లో తీస్తున్నారా?'

'లేదు. హైదరాబాద్ లో తీస్తున్నాం'

'మరయితే సంగీతం మాత్రం రోజూ సినిమాలోలాగా ఎందుకు వుండాలి చెప్పండి' అడిగారు రాజేశ్వరావు.

0 0 0

1979లో ఆంధ్రా యూనివర్సిటీ ఆయన్ని కళాప్రపూర్ణగా గుర్తించి డాక్టరేట్ తో సన్మానించింది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంవారు ఆస్థాన విద్వాంసుడిగా ఆయన చేత అన్నమాచార్య కృతులను స్వరీకరించి, ఘంటసాల చేత పాడించారు.

తమిళ్ నాడులోని ఇసాయ్ నాటక మండం ఆయనకి 'కల్లెమామణి' బిరుదు నిచ్చి గౌరవించింది.

1992లో ఆయనకి రఘుపతి వెంకయ్య పురస్కారం లభించింది.

1999 అక్టోబర్ 25న మనల్ని ఇక్కడే వుండి తన సంగీతాన్ని అస్వాదించమని చెప్పి, కొన్ని తరాలకు సరిపడే స్వర మాధుర్యాన్ని మనకి మిగిల్చి, ఏమీ తెలియనట్టు తన దారిని తాను వెళ్ళిపోయారు.

0

0

0

జానపద రసరాజు

తేటతెల్లమైన చక్కటి పల్లె పదాల పొందిక.

సందర్భానుసారంగా కడుపుబ్బ నవ్విం చే హాస్యం.

ప్రాతోచితంగా అమరిపోయే సున్నితమైన చమత్కారం.

మధ్యే మధ్యే రాజకీయ నాయకుల మీద చెణుకుల బాణాలు.

నిరుపేదల శ్రమ జీవనం మీద మంచి అవగాహనతో చూపించే

సామ్యవాదం.

ఇవన్నీ వెరసి చూస్తే ఒకే ఒక జన పద కవిరాజు. జానపద రసరాజు.

ఆనాటి తెలుగు చిత్రరంగంలో సరదా పాటల మహారాజు.

కౌసరాజు.

0

0

0

'కల్లా కపటం కానని వాడా, లోకం పోకడ తెలియనివాడా

ఏరువాకా సాగారో రన్నో చిన్నన్నా, నీ కష్టమంతా తీరునురో రన్నో చిన్నన్నా.... '

ఈ పాట యాభై ఏళ్ళకి పైగానే వ్రాసినా, ఈనాటికీ మరువలేనిది. మనల్ని మధుర స్మృతుల్లోకి తీసుకువెళ్ళే సుమధురమైన సాహిత్యం, సంగీతం, గానం.

'నవధాన్యాలను గంపకెత్తుకుని, చద్దియన్నము మూట గట్టుకుని

ముల్లగర్రను చేత బట్టుకుని, ఇల్లాలుని నీ వెంటబెట్టుకుని... '

'పడమట దిక్కున వరద గుడేసే, ఉరుముల మెరుపుల వానలు కురిసే

వాగులు వంకలు ఉరవడి జోసి, ఎండిన బీళ్ళూ ఇగుళ్ళు వేసే... '

'కోటేరుని సరిజూచి పన్నుకో, యెలపట దాపట ఎడ్ల దోలుకో

చాలు దప్పకా కొండ వేసుకో, విత్తనమ్ము ఇసిరిసిరి చల్లుకో... '

తేటతెల్లమైన చక్కటి పల్లె పదాల పొందిక అంటే ఇదే! ఈ పాటలో ఆనాడే చెప్పిన ఈనాటికీ నిజమైన ఒక సూక్తి కూడా వుంది.

'పల్లెటూళ్ళలో చెల్లనివాళ్ళూ, పాలిటిక్స్‌తో బ్రతికేవాళ్ళూ
ప్రజాసేవయని అరిచేవాళ్ళూ, ఒళ్ళు వంచి చాకిరికి మళ్ళరూ'

0

0

0

పైన చెప్పినది జానపదమయితే, ఈ క్రింది పాట ఒక సరదా పాట.

'అయ్యయ్యో చేతిలో డబ్బులు పోయెనే, అయ్యయ్యో జేబులు ఖాళీ ఆయెనే

ఉన్నది కాస్తా వూడింది, సర్వ మంగళం పొడింది

పెళ్ళాం మెడలో నగలతో సహా తిరుక్షవరమై పోయింది!

'తెలివితక్కువగ చీట్ల పేకలో దెబ్బతింటివోయి, బాబూ నిబ్బరించవోయి!

నిలువుదోపిడి దేవుడికిచ్చిన ఫలితం దక్కేది,

ఎంతో పుణ్యం వచ్చేది, చక్కెర పొంగలి చిక్కేది!

'ఛాన్సు తగిలితే ఈ దెబ్బతో మన కరువు తీరవచ్చు!

పోతే... అనుభవమ్ము వచ్చు! చివరకు జోలై కట్టవచ్చు!

0

0

0

సామ్యవాదమే కాక, సామ్యవాదంలోనూ దిట్ట కొసరాజు.

'మేడల మిద్దెల మెలిగే వారిలో పూరి గుడిసెలో తిరిగే వారిలో

రక్తమాంసములు ఒకటే కదరా హెచ్చుతక్కువలు హుళక్కి కదరా!

కళ్ళు తెరచి కనరా! సత్యం వొళ్ళు మరచి వినరా! సర్వం నీకే బోధపడురా!'

0

0

0

కొసరాజు రాఘవయ్య చౌదరి 1905లో గుంటూరుజిల్లాలోని అప్పికట్ల గ్రామంలో ఒక రైతు కుటుంబంలో పుట్టారు. పల్లెటూరి వాతావరణంలో పెరిగి ఆ సంస్కృతిని ఆకట్టుకున్న రాఘవయ్య చిన్నప్పటినుంచీ సాహిత్యం మీద ఉత్సాహం చూపించేవారు. తెలుగు పండితుడు, రచయిత కొండముది నరసింహం పంతులుగారి ప్రభావం రాఘవయ్య సాహిత్య కళాపోషణకి బాగా దోహదపడింది.

ఆయన వ్రాసిన రామాయణం నాటకంలో ఒక వేషం కూడా వేసేవారు రాఘవయ్య. తర్వాత 'రైతు పత్రిక'కు విలేఖరిగా పనిచేశారు. కడగళ్ళు అనే తన కవితా సంపుటినీ ప్రచురించారు. అప్పుడే సినీ గీత రచయిత సముద్రాల రాఘవాచార్యతోనూ, దర్శకుడు గూడవల్లి రామబ్రహ్మంతులతోనూ పరిచయమయింది. 1939లో రైతుబిడ్డ అనే సినీమాలో కథానాయకుడిగా నటించారు. తర్వాత సినీమా పాటల రచయితగా స్థిరపడి, కొసరాజుగా 350 చిత్రాలకు పైగా తన బాణీలో విలక్షణమైన ఎన్నో గొప్ప పాటలు వ్రాసి, 1984లో రఘుపతి వెంకయ్య పురస్కారం సంపాదించుకున్నారు.

ఆయనకు జానపద కవిసార్యభామ అనే బిరుదు కూడా వుంది. 1987లో మన మనసుల్లో మధుర సినీ గీతాల రసరాజుగా మిగిలిపోయి, తనువు చాలించారు కొసరాజు.

0

0

0

కొసరాజులాటి హాస్య గీతాల రారాజు, తెలుగువాడవటం మన భలే ఛాన్స్. ఎందుకంటే ఈ పాటలో పదాలు చూడండి.

‘గంజి పోసినా అమృతంలాగా కమ్మగ వుందనుకుంటే, బహు కమ్మగ వుందనుకుంటే
 ఛీఛా అన్నా చిరాకు పడకా దులపరించుకుని పోయేవాడికి... భలే ఛాన్సులే...
 జుట్టు పట్టుకుని బయటకీడ్చినా చూరు పట్టుకుని వేలాడి
 దూషణ భూషణ తిరస్కారములు ఆశీస్సులుగా తలిచేవాడికి... భలే ఛాన్సులే... ’

ఇలా ఒకటి కాదు, ఎన్నో హాస్య గీతాలు.

‘సరదా సరదా సిగరెట్టు... ’ అడ్డానికి రెండు పక్కలా చూపించే చక్కటి హాస్య గీతం.

‘చీటికిమాటికి చీటి కట్టి వేధించేవానాడు, లాటరిలోనా లక్షలు లక్షలు సాధించేవీనాడు’

‘ఏమిటి ఈ అవతారం, ఎందుకు ఈ సింగారం

పొడరు తెచ్చెను నీకందం, బాగా వేసెయ్ వేలెడు మందం’

‘నాణ్యమైన సరుకుంది లాహిరీ’

‘రావే రావే బాలా, హలో మైడియర్ లీలా, ఇటు రావే ఇటు రావే, ఐ లవ్‌యూ

పోవోయ్ పోవోయ్ బానా, ఎందుకీ పెడత్రోవ

ఈ పల్లెల్లో మన పల్లెల్లో సాగవీ వేషాలు, చాలులే సరసాలు ఇక చాల్లే’

‘చెక్కిలి మీద చేయి వేసి చిన్నదానా’

‘మై డియర్ మీనా, మామంచిదానా’

‘కొండమ్మో, బంగారపు కొండమ్మో... ’

‘ఓ రామ నీ నామమెంతో రుచిరా.. ’

ఇలాటి ఎన్నో వందల పాటల్లో ఇవి కొన్ని మాత్రమే.

పల్లెటూళ్ళనించీ పట్నాలకి ఎగబడే వాళ్ళకి కూడా హాస్యంతో రంగరించిన ఒక సందేశం వుంది ఈ క్రింది పాటలో. ఇది నాకెంతో ఇష్టమైన పాట.

‘తింటానికి కూడు చాలదే జాంగిరీ, వుంటానికి ఇల్లు చాలదే
 బస్తీకి పోదాము పైసా తెద్దామె రావే నా రంగసాని
 టాను పక్కతెళ్ళొద్దురా డింగిరీ డాంబికాలు పోవద్దురా
 టాను పక్క తెడితేనూ డానయిపోతావురో అబ్బీ నా బంగారుసామీ
 కూలి దొరకదు నాలి దొరకదు, గొంతు తడుపుకొన నీరు దొరకదు
 రేయిం పగలు రిక్షా లాగిన, అద్దెకు పోను అణా మిగలదు
 గడప గడపకూ కడుపు పట్టుకుని, ఆకలాకలని అంగలార్చితే

గేటు బిగించి కుక్కలనే ఉసిగొల్పిస్తారు...
 ఫాక్టరీలలో పని సులువంటా గంటయిపోతే ఇంట్లో వుంటా
 వారం వారం బట్టాడంటా ఒరే గిరే అన వీల్లేదంటా
 కాఫీతోనే గడపాచ్చంటా, కబుర్లు చెప్పుకు బ్రతకొచ్చంటా
 చిత్తయిపోయే పిచ్చి ఖర్చులు, పోకిరి మూకల సావాసాలు
 చీట్లోపికలో సిగసిగ పట్లు, తాగుడు వాగుడు తన్నులాటలు
 ఇంటి చుట్టునా ఈగలు దోమలు, ఇరుకు సందులో మురుగు వాసనలు
 అంటురోగములు తగిలి చచ్చినా, అవతలికిడే దిక్కే వుండదు
 వేలికేస్తేనూ కాలికేస్తేనూ, ఎనక్కీ రమ్మని గోల చేస్తేనూ
 ఏదారంటే గోదారంటవు, ఇరుకున బెట్టి కొరుక్కు తింటవు
 దిక్కు తోచనీవె పిల్లా తికమక చేసేవే
 బస్తీకి నేపోను నీతో వుంటానే రంగీ నా రంగసాని'

0 0 0

కొసరాజు పాటల వైవిధ్యం గురించి చెప్పాలంటే ముఖ్యంగా చెప్పవలసిన రెండు పాటలు.

ఒకటి ఆనాడు కుర్రకారుని ఒక వూపు వూపిన పాట. ఆదుర్తి సుబ్బారావు దర్శకత్వంలో, మహాదేవన్ సంగీత సారధ్యంలో ఘంటసాల, జమునారాణి మత్తెక్కించిన పాట.

'పట్టుకుంటే కందిపోవు పండువంటి చిన్నదుంటే, చుట్టుచుట్టు తిరుగుతారు మరియాదా, తాళి కట్టకుండ ముట్టుకుంటే తప్పు కాదా... మామా... మామా.. మామా... '

రెండవది పూర్తిగా విరుద్ధమైన పాట. కెవిరెడ్డి దర్శకత్వంలోని పెద్దమనుషులు చిత్రంలోని 'నందామయా గురుడ నందామయా'.

ఏనాడో వ్రాసిన ఈ పాట ఈనాడు రాజకీయ నాయకులకి సరిగ్గా సరిపోయే పాట.

'స్వారాజ్య యుద్ధాన జయభేరి మ్రోగించి శాంతమూర్తులు అంతరించారయా

స్వాతంత్ర్య గౌరవము సంతలో తెగనమ్ము స్వార్థమూర్తులు అవతరించారయా!

అ ఆ లు రానట్టి అన్నయ్యలందరికి అధికార యోగమ్ము పడుతుందయా!

గొరెల్లు తినువాడు గోవింద కొడ్తాడు, బరెల్లు తినువాడు వస్తాడయా!'

ఇది కొసరాజు కొసరి కొసరి వ్రాసిన ఐదవ వేదం!

0 0 0

కొసరాజు వ్రాసిన పాటలు రేలంగి, రమణారెడ్డి, పద్మనాభం, సూర్యకాంతం, గీతాంజలిలాటి వారికే పరిమితం కాలేదు. ఆయన హీరో హీరోయన్లకి కూడా చక్కటి డ్యూయెట్లు, ఎన్నో మధురగీతాలు వ్రాశారు.

'ఓ చందమామ అందాలభామ' (జయం మనదే), ఆడుతు పాడుతు పనిచేస్తుంటే అలుపూ సాలుపేమున్నది' (తోడికోడళ్ళు), 'జయమ్ము నిశ్చయమ్మురా! భయమ్ము లేదురా' (శభాష్ రాముడు), 'అడిగిందానికి చెప్పి', 'నిలువనే వాలు కనులదానా' (ఇల్లరికం).. ఇలా ఎన్నో వున్నాయి.

'ఉయ్యాల జంపాల' చిత్రంలో 'ఏటిలోని కెరటాలు' అనే పాట బాలమురళీకృష్ణ పాడారు.

కొసరాజు పేరు చెబితే వెంటనే గుర్తొచ్చే ఇంకొక పాట బంగారుపాప చిత్రంలో యస్వీరంగారావుకి పాడిన 'జేబులో బొమ్మా... జేజేలా బొమ్మా..'

కొసరాజు రాఘవయ్యగారి పాటలు ఎప్పుడు విన్నా, ఎలాటి వారినైనా ఆహ్లాదపరచి మనసుకి విశ్రాంతినిస్తాయి.

అందుకే ఆయన పాటలంటే నాకు మహా ఇష్టం!

0

0

0

కంచికి వెళ్ళని కథలు

కథ కంచికి, మనం ఇంటికి అనేది అనాదిగా వస్తున్న సామెత.

కంచిలో తెలుగు కథలేమీ కనపడవు, వినపడవు అనేది అసలు సిసలైన నిజం.

మరి ఈ కథలన్నీ ఎక్కడికి వెడుతున్నట్టు?

శ్రీశ్రాకుళానికి.

అక్కడ వున్న తెలుగు కథల నిధికి.

శ్రీశ్రాకుళంలోని కథానిలయానికి.

0

0

0

'బాబూ! నా మొఖం సూసి కాకపోతే నా పెద్దల మొఖం సూసన్నా సెప్పేది విని సెవినుంచు. నన్నా నా పిల్లల్ని కూలోళ్ళను సేయకు. తరతరాల బట్టి మాది రైతు కుటుంబం. ఇయాలా, రేపు నా మనవలు కూడా ఎదిగొస్తన్నారు. నానూ, నా కొడుకులూ కాకపోయినా, నా మనవలైనా నీ రుణం తీర్చేసుకొంటారు. కానీ వుంచేసుకోరు. నీ రుణం సానాకాలం బట్టి ఉండిపోనాది. కానీ

యింకొక్క మూడేళ్ళ గడువియ్'

'బాబయ్యా! ఆ బంజరు బంగారవే పండుతాదో యెండే పండుతాదో ఆ సంగతటుంచండి. దాని మదుపులకు డబ్బులేదు. ఆ మదపులకి మళ్ళా అప్పు సెయ్యాల. అది బంగారం పండే నాటికి ఆ అప్పు వడ్డీలతో పెరిగి దానికి సరిపడా నిండుకుంటాది. కష్టపడ్డం మావొంతు. అనుబవించడం అప్పిచ్చినోడొంతు. ఆ అప్పు తీరిందాక మాం అక్కడ కూలికుంటాం'

ఒక్క దీర్ఘ నిశ్వాసం విడిచి రాముడు ముందుకు వెళ్ళి ఆ కాగితం పై వేలుముద్ర వేసేడు. తరువాత రాముడు కొడుకుల్ని, మనవల్ని ఒక్కొక్కరినే పిలిచి వేలుముద్ర వేయమన్నాడు.

'ఓరే నాయన! నువ్వు కాయితం మీద ఏలు ముద్రెట్టిన్నాడు నీకూ నాకూ తండ్రి కొడుకుల రణం సెల్లిపోద్దని సెప్పినాను, సెల్లిపోనాది. ఇదిగో నా మాట నిబద్ధి సూసుకో' అంటూ పరుగెత్తి ముందుకొచ్చి, భుజం మీద గోనె బస్తా ఒక్కదుటున ఎదరకు లాగి కొనలు బట్టుకుని దులిపాడు.

యజ్ఞు అనే కథని చదివి వుంటే, చదివిన మొదటిసారి, ప్రతిసారి మనల్ని ఈ సన్నివేశం ఎంత విభ్రాంత పరిచిందో, కలచి వేసిందో, కన్నీళ్ళు తెప్పించిందో, ఆవేశం తెప్పించిందో మనకి తెలుసు. ఈ కథ ఇప్పటిదాకా చదవకపోతే, మీరు తెలుగు సాహిత్యంలోనే కాక, అసలు ప్రపంచ సాహిత్యంలోనే మణిదీపమైన ఈ కథని వెంటనే తప్పక చదవమని కోరుతున్నాను.

ఈ యజ్ఞు కథ వ్రాసినది కాళీపట్నం రామారావుగారు. కారా మాష్టారు. 1964 మే నెలలో వ్రాసిన కథ. అంటే సరిగ్గా 45 ఏళ్ళ క్రితం ఇదే నెలలో వ్రాసినది. ఈనాటికీ చదువుతుంటే ఒళ్ళు జలదరించే కథ! రక్తాన్ని వేడెక్కించే కథ!

చాట్ల శ్రీరాములు బృందం వేసిన నాటిక చూసి, నా నోట మాటకి బదులు, కళ్ళలో నీళ్ళు తెప్పించిన కథ!

0 0 0

1924 నవంబర్ తొమ్మిదవ తారీఖున కాళీపట్నం రామారావుగారు శ్రీకాకుళం జిల్లాలోని పొందూరు గ్రామంలో జన్మించారు. చిన్నప్పటినుంచీ గ్రంథాలయానికి వెళ్ళి భారతితో సహా ఎన్నో రకాల పుస్తకాలూ, నవలలూ, నాటకాలూ, ప్రభంధ కావ్యాలూ చదివారు. తిరుపతి వెంకటకవులు, విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, వేదల, కరణశ్రీ, జాషువా, గాంధీ, గరిమెళ్ళ... ఇలా ఎంతో మంది రచనలు చదివి, తన వ్యక్తిత్వానికి సాన పెట్టుకున్నారు. 14వ ఏటనే ముద్దు అనే కథ వ్రాశారు. తర్వాత రాగూర్, శరత్, గోపీచంద్, చలం, శ్రీపాద, కొడవటిగంటి మొదలైనవారు ఆయనకి అభిమాన రచయితలయినారు.

విభిన్న భావాలపై పుస్తకాలు చదవటం వల్ల, వాటి ప్రభావంతో ఆయనలో ఎన్నో ఆలోచనలు మొదలయాయి. అప్పుడే ఆయనకి చిత్రకళ మీద కూడా ఆసక్తి కలిగింది. 1950 వరకూ వాటర్ కలర్ బొమ్మలు వేశారు. 1943లో చిత్రగుప్తలో కార్డు కథల నింఛీ, ఎన్నో పుస్తకాలలో కథలు వ్రాశారు.

ఆయన గుమాస్తాగానూ, టైపిస్ట్గానూ, ఆఫీసర్గానూ.. ఇలా ఎన్నో ఉద్యోగాలు చేశారు. 1946వ ఏట ఆయనకి వివాహం జరిగింది. తర్వాత తనకిష్టమైన ఉపాధ్యాయ వృత్తిలో చేరటానికని, సెకండరీ గ్రేడ్ టీచర్ ట్రైనింగ్లో చేరారు. 1948లో సెయింట్ ఆంథోని స్కూల్లో ఉపాధ్యాయుడుగా చేరి, 1979లో రిటైర్ అయ్యేవరకూ అక్కడే పనిచేశారు కారా మాష్టారు.

ఆ ట్రైనింగ్లో వున్నప్పుడే ఆయనకి మార్క్సిజంతో పరిచయం ఏర్పడింది. ఆ భావాలు ఆయనలో బాగా నాటుకుపోయాయి.

0 0 0

కాళీపట్నం రామారావుగారు వ్రాసిన అన్ని కథల్లోకీ తలమానికమైనది యజ్ఞు. ఇంకా చావు, కుట్ర, హింస, ఆర్తి, భయం, శాంతి, జీవధార, వెళ్ళిపోయింది, ఆహ్వానం, వెనుకచూపు... ఇలా 25 కథలు మాత్రమే ఆయన వ్రాసినవాటిలో ఆయన లెఖ్ఖ పెట్టేవి.

‘నా తొలి రచన ప్లాటుఫారమో కథకీ, కీర్తికాముడు కథకీ మధ్య వచ్చిన చిన్నచిన్న రచనలు కొన్నిటిని విడిచిపెడితే, పాఠకులకు నేనీయ గలిగిన రచనలు ఈ పాతికే. వీటిని వరసగా చదివితే, నేను రాయటానికి ఎంత కష్టపడ్డానో అర్థమౌతుంది. ఏడాదికి ఒక కథ రాయటం అబ్బరం. ముమ్మరంగా వ్రాసిన సంవత్సరాల్లో రెండూ మూడూ రాసేను. కొంతకాలం సంవత్సరాల తరబడి రాయలేక పోయాను. నాలో Urge వుందిగాని Passion లేదన్నారు ఒక పెద్దాయన. ఈమధ్యే అన్న ఆ మాట ఇప్పటి నా స్థితిని సరిగానే చెబుతుంది’ అంటారు కారా.

ఆ ఇరవై ఐదు కథలే కాకుండా ఆయన ఎన్నో వ్యాసాలు, కథలు వ్రాయటం మీద సలహా వ్యాసాలు, సంపాదకీయాలు మొదలైనవి కూడా వ్రాశారు.

ఆయన ఇంకా ఏమంటారంటే... ‘ఎంతటి పరిశీలనా శక్తి కలవారైనా, ఒక స్థిరమైన ప్రాపంచిక దృక్పథం లేని వారెవ్వరూ గొప్ప రచనలు చేయలేరు. గొప్ప రచయితలు ఎరిగిన వ్యక్తుల మీదా, జరిగిన సంఘటనలు తీసుకునే కథలు వ్రాయరు. వాస్తవ జీవితం నుండి వారి వారి ప్రాపంచిక దృక్పథం మేరకు జీవిత వాస్తవాలను గ్రహిస్తారు. వాటిని వ్యక్తం చేసేందుకు అవసరమైన సంఘటల్నీ, పాత్రల్నీ, సన్నివేశాలనీ కల్పిస్తారు. అంతా కల్పనే అయినా, వారి చిత్రణలో ఆ కల్పన జీవితమంత సహజంగా కనపడుతుంది’

కారాగారికి రాష్ట్ర ప్రభుత్వం, కేంద్ర ప్రభుత్వం సాహిత్య ఎకాడమీ పురస్కారాలు ఇచ్చాయి. కాకపోతే ఆయన రాష్ట్ర ప్రభుత్వ పురస్కారాన్ని తిరస్కరించారు. కారణం కొందరు విరసం సహ సభ్యులు అప్పుడు జైల్లో వున్నందున.

0 0 0

1996వ సంవత్సరంలో కథాశిఖరం కాళీపట్నం రామారావుగారికి, జనపీఠ బహుమతితో పాటు కథాభిషేకం చాల ఘనంగా జరిగింది. ఆ సందర్భంలో నా రెండు కథా సంపుటాలు ‘తెలుగువాడు పైకొస్తున్నాడు తొక్కేయండి’, ‘చెట్టు క్రింద చినుకులు’ రెండు పుష్పాలుగా ఆయనకి అర్పించటం నా అదృష్టం.

0 0 0

‘యజ్ఞు’ మొదటిసారి చదవగానే నాకు చప్పున గురజాడ రాసిన ‘మీ పేరేమిటి?’ జ్ఞాపకం వచ్చింది. ఈ రెంటి మధ్య ఎన్నో పుష్కరాల ఎడం వున్నది. కాని ఇలాటి కథ మరొకటి అడ్డం వుందని నాకు తెలీదు. గురజాడ ఒక గ్రామానికి వున్న మౌఢ్యాన్ని గురించి రాస్తే, కాళీపట్నం ఒక గ్రామానికి సంబంధించిన రాక్షసాన్ని గురించి రాశాడు’ అంటారు కొడవటిగంటి కుటుంబరావు.

‘పురుషులలో పుణ్యపురుషులు వేరయ్యా అని వేమనగారు రామారావుగారాంటి వారిని చూసే చెప్పి వుంటారు. రామారావుగారి వంటి సజ్జనుడి సాంగత్యం లభించటం నా అదృష్టం. ఆయన లాంటి గొప్ప కథకులుండటం మన జనం అదృష్టం’ అన్నారు రాచకొండ విశ్వనాథశాస్త్రి.

0 0 0

1998లో కాళీపట్నం రామారావుగారు ఒక వీలునామా వ్రాశారు. అందులోని కొన్ని ముఖ్యాంశాలు.

‘వృత్తిరీత్యా రిటైరయినా తెలుగు సాహితీరంగానికి ముఖ్యంగా కథా ప్రక్రియకు, నేటి వరకూ ఏదో ఒక సేవ ఎంతో కొంతవరకూ చేస్తూ వచ్చాను. సాధ్యమైనంత నిరాడంబరంగా బ్రతుకుతూ స్వార్థితం మీద మాత్రమే జీవించా లన్నది నా జీవితాశయం. సాహిత్యం ద్వారా అడపాదడపా నాకు వచ్చిన చిన్న పెద్దా మొత్తాలను సాహితీ రంగంలోనే ఖర్చు చేస్తూ వచ్చాను. నా చిరకాల వాంఛితం మేరకు ‘కథానిలయం’ పేర తెలుగు కథకు ఒక రిఫరెన్స్ లైబ్రరీ ఏర్పరచి,

నేనేర్పరచిన ట్రస్టు ద్వారా దాని నిర్వహణ జరిపించాలుకున్నాను. ఆ మేరకు పత్రికల ద్వారా, ఉత్తరాల ద్వారా, కరపత్రాల ద్వారా ప్రజలకూ, సాహిత్యాభిమానులకూ, రచయితలకూ నా పూనిక తెలియచేస్తూ వచ్చాను. నే తలపెట్టిన అపూర్వమైన ఈ బృహత్కార్యం పట్లా నా పట్లా గౌరవాభిమానాలతోనూ నమ్మకంతోనూ రచయితలూ సాహిత్యాభిమానులూ ప్రత్యేకంగా నాపై అభిమానమున్న బంధుమిత్రులూ ధన రూపేణ, వస్తు రూపేణ, పుస్తకాలూ వారివారి రచనల జిరాక్సుల రూపేణ, పత్రికల, ప్రత్యేక సంచికల రూపేణ విరాళాలిచ్చి సహకరించారు. 1997 ఫిబ్రవరిలో ఆంధ్రదేశం నలుమూలలనించీ వచ్చిన రచయితల, సాహిత్యాభిమానుల సమక్షంలో కథానిలయం భవనం, అందులోని గ్రంథాలయం ఆవిష్కరణ జరిగింది'

ఇలా సాహిత్యాభిలాషతో నిస్వార్థంగా కాళీపట్నం రామారావుగారు తన స్వంత డబ్బుతో ప్రారంభించిన కథానిలయం, ప్రచురింపబడే ప్రతి తెలుగు కథనీ సమకూర్చుకుని, తెలుగు కథనీ కథా సాహిత్యాన్నీ కలకాలం నిలబడేటట్లు చేస్తున్నది.

తెలుగు కథ మీదా, సాహిత్యం మీదా రీసెర్చి చేసేవారికి అదొక సాహితీ బృందావనం.

అందుకే అనేది, తెలుగు కథ కంచికి వెళ్ళటం లేదు, కథానిలయానికి వెడుతుంది అని.

0

0

0

(ఈ వ్యాసానికి కాళీపట్నం రామారావు రచనలు, యజ్ఞుతో తొమ్మిది మొదలైన గ్రంథాలు ఎంతో సహాయపడ్డాయి. వారికి నా ధన్యవాదాలు)

మ(ల్లా) ది శారదాదేవి మందిరమే!

‘ప్రాథ వాక్యాల తెరల మరుగున
దోబూచులాడే ముగ్ధ భావాలతో
వన్నెలాడిలా కన్నెలేడిలా వయ్యారాలు పోయే
తేనె తేటల తెలుగు మాటల రంగుల హురంగులతో
తెలుగువాడి జీవిత జీమూతాన్ని ఒత్తిగించి
తెల్లని చక్కని చిక్కని కథా శరచ్చంద్రికలు వెలయించి
పడుచు గుండెలు గుబగుబలాడించి
మనసుకందని అందాలను భాషకు దించి
బ్రతుకులో కైతలో బయస్కీపు స్కీపులో

అచ్చర లచ్చల పచ్చి చమత్కారాలు పండించుకుంటూ
అలనాటి పాండురంగ విభుని పదగుంభనలా
పాండీ బజారు దర్బారులో నిలచి....
ఎవరన్నా! మహోనుభావుకులు?
ఓహో! వచన రచనకు మేస్త్రి!
సాహో! రామకృష్ణ శాస్త్రి!’

అన్నారు మల్లాది రామకృష్ణ శాస్త్రి గురించి బాపు - రమణలు తమ కార్మ్యనుల్లో.

0 0 0

మల్లాది రామకృష్ణ శాస్త్రి రెండు సాహిత్య విభాగాల్లో నిష్ణాతులు.
ఒకటి కథా రచయితగా, నాటక రచయితగా, వ్యాస రచయితగా.
రెండవది సినిమా పాటల, మాటల రచయితగా.

0 0 0

‘కథలు రాయటం వేరు. కథలు చెప్పడం వేరు. రామకృష్ణశాస్త్రిగారు కథలు రాయలేదు, చెప్పారు. శ్వాసించే అక్షరాలు ప్రాణశక్తిగా, ఆయన పాత్రలు చిరకాలం నిలుస్తాయి. రామకృష్ణశాస్త్రిగారు మనిషిగా రచయిత. రచయితగా తత్వవేత్త. అయితే ప్రవచనం చేయరు. పాఠం చెప్పరు. ముళ్ళ గులాబి కొమ్మతో సుతారంగా కొట్టినట్టు నొవ్వించినా,

తెలియని బాధతో కుమిలే మనిషికి కన్నీరు తుడిచి కవ్వించి నవ్వించినా, ఆయన శైలి పైరగాలివంటి తెలుగుతనంతో 'ప్రసరిస్తుంది' అంటారు మల్లాదివారి కథా సంపుటాలు ప్రచురించిన ప్రకాశకులు.

చలం స్త్రీకి జరుగుతున్న అత్యాచారాల్ని ఒక కోణంలో పరిశీలిస్తే, మల్లాదివారు స్త్రీల గురించీ, స్త్రీ పురుషుల ఆకర్షణ గురించీ, సామాజిక సమస్యల గురించీ ఎంతో అవగాహనతో కథలు వ్రాశారు. వీరి కథల్లో కేంద్రం స్త్రీ.

'ఈ స్త్రీ తిరగబడటానికి ఎప్పుడూ సిద్ధంగా వుండే జ్వాల. ఆమెను ఆవిష్కరించటంలో కొంటెతనం, రసికత, పారవశ్యం కనిపిస్తాయి. జీవితంలో ఈ మూడిటి కూడికల, తీసివేతల, వెలుగునీడలే ఆయన కథలకి ఇతివృత్తాలు. ఆయన కథల్లో స్త్రీ, పురుష ప్రవర్తనల్ని నియంత్రిస్తుంది. ఆయన కథలు, వేశ్య కణకణ మండే నిప్పు అనీ, దేవదాసి వ్యభిచారం కోసం పుట్టలేదనీ, శృంగారం అంటే వట్టి లైంగిక వ్యాపారం కాదనీ పదే పదే చెబుతాయి'

తేజోమూర్తులు అనే నవలలో పురుషుడి వలలో పడి మోసపోయిన ఒక స్త్రీ జీవితం కనిపిస్తుంది. కృష్ణాతీరం అనే నవలలో మానవ సంబంధాలను మెరుగుపరుచుకోవటం, పెళ్ళి సంబంధాలలో మూఢ విశ్వాసాల్ని తొలగించుకోవటం కథా వస్తువు. గురుప్రసాదం, మధ్యాక్కర, మీమాంస, గృహిణీపదం, నీలమణి, కైంకర్యం, మత్తకోకిల... ఇలా ఎన్నో చక్కటి కథలు. శాస్త్రీగారి కొన్ని కథల్లో వ్యంగ్యం కనిపిస్తుంది, కొన్ని కథల్లో హాస్యం కనిపిస్తుంది, కొన్ని కథల్లో ఒక పౌరాణీకుడు కనిపిస్తాడు. అన్ని కథలలోనూ మనకి చక్కటి తెలుగు పద ప్రయోగం కనిపిస్తుంది.

'ఎవరూ పలకరించకుండా వుంటే సానిపిల్లలు ఏమయిపోవాలి',

'నేను మీతో ఎందుకు లేచిపోవాలి? కావాలంటే మీరే రండి నా దగ్గరికి',

'మానుషమున్న ఏ ఆడది మొగవాణ్ణి పెళ్ళిచేసుకోవటానికి ఒప్పుకుంటుంది',

'ఆడకూతురికి ఓ కంట వెన్నెలుండాలి, ఓ కంట కత్తులుండాలి. గొంతులో కోయిలుండాలి, కొరడా వుండాలి'

ఇలాటి వాక్యాలు చదువుతుంటే చలం గుర్తుకి రాడూ!

అలాగే ఆనాటి భారతిలో ప్రచురింపబడ్డ 'ఇలవేలుపు' అనే రచనలో ఎన్నో చక్కటి వాక్యాలున్నాయి. 'ఒక్కొక్క స్వార్థానికి ఒక్కొక్క దేవుడు', 'పక్కను జేరుక, చెక్కిలి నొక్కుచు చక్కగా సాక్కియుండే వేళ, మీ ఆయనతో నను బ్రోవమని చెప్పవే అని అనుశాసించింది నీవే కదయ్యా!', 'దేవుడిలోనించీ దేవతల్లోకి విస్తరించాము. నీ కులగోత్రాభి వృద్ధిని బట్టి నీ ఇలవేలపుల సంఖ్య కూడా వృద్ధి అవుతూనే వుంటుంది. ఎవరి పంచ వారు కట్టుకున్నట్టు, ఎవరి చీర వారు సింగారించుకున్నట్టు, ఎవరి దేవుడు వారికంటూ వుండాలి', 'పూజారి వున్నంత వరకూ, ఆ దేవుడికి మైనారిటీ వెళ్ళదు. ఏం వరం ఇవ్వబోయినా అది చెల్లదు' లాటివి వాటిలో కొన్ని.

ప్రాచీన కథలలోని పాత్రలతో ఆయన వ్రాసిన కథలు, కావ్యాలలా సాగుతాయి. సంస్కృత పదాలూ ఎక్కువగానే కనపడతాయి. అలాగే సందర్భానుసారంగా అచ్చ తెలుగు నుడికారం కొన్ని కథల్లోనూ, గోదావరి జాను తెలుగు కొన్ని కథల్లోనూ కొట్టవచ్చినట్టు కనిపిస్తుంది.

కథకి తలా తోకా అవసరమా అంటే, అది పాత్రల ఇష్టం అంటారు మల్లాది.

'కథ మొదలుపెట్టటం వరకే రచయిత బాధ్యత. ఆ పైన పాత్రలే కథని నడిపిస్తాయి' అంటారు.

0

0

0

మల్లాదివారు వ్రాసిన ఎన్నో పాటల్లో నాకు ఎంతో ఎంతో ఎంతో బాగా నచ్చినవీ, ఎన్నిసార్లు విన్నా తనివితీరనివీ జయభేరి సినిమాలో, పెండ్యాల సంగీతంలో ఘంటసాల పాడిన పాటలు.

వాటిల్లో మచ్చుకి ఈ పాటలో సాహిత్యం చూడండి. మనసు బాగున్నప్పుడు ఆనందించటానికీ, బాగా లేనప్పుడు ఆహ్లాదపరచటానికీ, ఎంతో దోహదపరిచే మృదుమధురమైన పదాల పొందిక. తెలుగు భాషలోని అందాలను సుపరిమళాలతో వెదజల్లే సాహిత్య కుసుమం. సంగీత మణిదీపం.

‘రాగమయీ రావే... అనురాగమయీ రావే...

నీలాల గగనాన నిండిన వెన్నెలా, నీ చిరునవ్వుల కలకలలాడగా...

రాగమయీ రావే... అనురాగమయీ రావే...

చివురులు వేసిన చిన్నారి కోయిల మరి మరి మురిసే మాధురి నీవే

చనువై మనసై నెలరాయనితో కలువలు కులికే సరసాలు నీవే, సరసాలు నీవే సరాగాలు నీవే

రాగమయీ రావే... అనురాగమయీ రావే...

సంజలలో హాయిగ సాగే చల్లని గాలిలో మరుమల్లెల విరజాజల పరిమళమే నీవు

జిలుగే సింగారమైన సుఖ సన్నెలు అంబరాన

సంబరపడు చక్కిలిగింతల సంబరమే నేను, నవ పరిమళమే నీవు

రాగమయీ రావే... అనురాగమయీ రావే... ’

అలాగే ఆ చిత్రంలోవే ఎన్నో పాటలు మల్లాది వ్రాసిన మరవలేని మధుర గీతాలు.

‘రసికరాజ తగు వారము కామా’ సాహిత్య, సంగీతాల్లో పరిచయం లేనివారిని కూడా రసామృతంలో ముంచే పాట.

‘మది శారదాదేవి మందిరమే’ సరస్వతీదేవికి మల్లాది వారి అక్షరాంజలి.

చిరంజీవులు చిత్రంలోని ‘కనుపాప కరువైన కనులెందుకో! తనవారు తనవారె విడిపోరులే, కను మూసి గగనాన కలిసేరులే!’ హృదయాన్ని కదిలించే పాట.

అదే చిత్రంలోని ఇంకొక పాటలో అనురాగమే కాక, ప్రియురాలి గడుసుతనం కూడా ఎంతో అందంగా చూపించిన సాహిత్యం ఇలా వుంటుంది.

‘తెల్లవార వచ్చె తెలియక నా స్వామి మళ్ళి పరుండేవు లేరా

మళ్ళి పరుండేవు లేరా! మసలుతు వుండేవు మారాము చాలింక లేరా!’

రహస్యం చిత్రంలో ఆయన వ్రాసిన యక్షగానంలో అక్షర లక్షలు చేసే సాహిత్యం వుంది. ఇంటిగుట్టు చిత్రంలో ‘మందు కాని మందు’ లాటి ఎన్నో హాస్య గీతాలు వ్రాశారు. దొంగల్లో దొర చిత్రంలో ‘మాధవా మానినీ చిత్త చోరా గోకులానంద బాలా, నన్నేలరా’ ఒక చక్కటి పాట. అటువంటిదే ‘నన్నేలు మోహనుడేడమ్మా, నందగోప బాలుడెందు దాగినాడమ్మా’ అనే పాట. ‘ఈడు జోడుగా, తోడు నీడగా.. మనముందాములే ఈ తీరుగా’ అనే యుగళగీతం కూడా ఈ చిత్రంలోనిదే.

రేచుక్క చిత్రంలో ‘భలే భలే పావురమా, ఎగరాలి సరదా తీరగా పావురమా’, ‘ఒంటరొంటరిగ పోయేదానా, ఒక మాటా వినిపో...’ లాటివి మల్లాదివారి అలనాటి మధుర గీతాల్లో కొన్ని.

‘నీదానన్నదిరా... నిన్నే నమ్మిన చిన్నదిరా’ ఇంకొక మంచి పాట.

‘రారాదో రాచిలుకా! చేర రారాదో రాచిలుకా!’ చిన్న కోడలు చిత్రంలోని తీయని పాట.

చిత్రంలో చిత్రంగా సముద్రాలగారి పేరు వేసుకున్నా, మల్లాది వ్రాసిన మరవలేని పాట దేవదాసులోని 'జగమే మాయ.. బ్రతుకే మాయ'. నిరాశలో వేదాంతాన్ని రంగరించి, జీవిత సత్యాలకి దర్పణం పట్టిన భగవద్గీత.

'జగమే మాయ.. బ్రతుకే మాయ! వేదాలలో సార మింతేనయా! ఈ వింతేనయా!

కలిమిలేములు కష్ట సుఖాలు! కావడిలో కుండలని భయమేలోయి!

కావడి కొయ్యేనోయ్, కుండలు మన్నేనోయ్, కనుగొంటే సత్యమింతేనోయి! ఈ వింతేనోయి!

జగమే మాయ.. బ్రతుకే మాయ! వేదాలలో సార మింతేనయా! ఈ వింతేనయా!

ఆశా మోహముల దరిరానీకోయా! అన్యులకే నీ సుఖమూ అంకితమోయా!

బాధే సౌఖ్యమనే భావన రానీవోయ్! ఆ ఎరుకే నిత్యలానందమోయ్! బ్రహ్మానందమోయ్!

జగమే మాయ.. బ్రతుకే మాయ! వేదాలలో సార మింతేనయా! ఈ వింతేనయా!

మల్లాది ఎన్నో చిత్రాలకు మాటలు కూడా వ్రాశారు. వాటిల్లో చెప్పుకోదగ్గ చిత్రం అంజలి, నాగేశ్వరావు నటించిన 'సువర్ణ సుందరి'. ఆనాడు బాక్సాఫీసుని బద్దలు కొట్టిన చిత్రాల్లో ముఖ్యమైనది.

0

0

0

1905లో మచిలీపట్నం-చిట్టిగూడూరులో పుట్టిన మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రి 1965లో పరమపదించారు.

ఆయన గురించి ప్రజాకవి దాశరథి ఇలా అంటారు:

'ఆంధ్ర జనులారా మీ హృదయ యాంగణముల

మల్లె పందిళ్ళు వేసి యా మండపముల

మల్లెకన్న మెత్తని మనసుల్ల సిల్ల

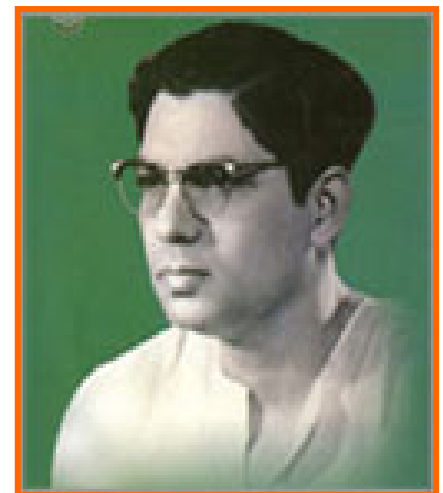
సరసు మల్లాదిని ప్రతిష్ట సలుపుదోయి!' అని.

0

0

0

అమృతం కురిపించిన త్రిలక్

'గత చారిత్రక యశ:కలాపమ్ము వివరింపకు

బహుళ వీరానేక గాఢాసహస్రమ్ము వినిపింపకు

ఇంక నన్ను విసిగింపకు

నేడు నేను కన్నీరుగా కరిగిన గీతికను

సిగ్గుతో రెండుగా చీలిన వెదురు బొంగును

మంటలో అంతరాంతర దగ్గమైన బూడిదను

పైన దైవమునకు, కింద మానవునకు జవాబు చెప్పవలసిన వాణ్ణి

రసాతల మంట శిరస్సు వంచిన వాణ్ణి

ఈ రోజు నేను చూసినదేమి? విధి యిన్ని కత్తులు దూసినదేమి?

ఇంతకీ ఆయన చూసినదేమిటి? ఇంతటి 'ఆర్తగీతం' చెప్పటానికి మూల కారణమేమిటి?

'నేను చూశాను నిజంగా ఆకలితో అల్లాడి మ్రిచెట్టు కింద మరణించిన ముసలివాణ్ణి!

నేను చూశాను నిజంగా నీరంధ్ర వర్షాన వంతెన కింద

నిండు చూలాలు ప్రసవించి మూర్ఛిల్లిన దృశ్యాన్ని!

నేను చూశాను నిజంగా తల్లి లేక, తండ్రి లేక, తిండి లేక ఏడుస్తూ ఏడుస్తూ

ముంజేతుల కన్నులు తుడుచుకుంటూ మురికి కాల్య పక్కనే నిద్రించిన మూడేళ్ళ పసిబాలుణ్ణి!

నేను చూశాను నిజంగా పిల్లలకు గంజి కాసి పోసి తాను నిరాహారుడై

రుద్ధ బాష్పా కులిత నయనుడై ఆఫీసుకి వచ్చిన వృద్ధుని!

ఇది ఆర్తనాదమే కాదు. వేదనా గీతం. ఆవేదనా గీతం.

ఇంక నన్ను నిర్బందించకు నేస్తం, ఈ రాత్రి నేను పాడలేను

ఈ కృత్రిమ వేషాన్ని అభినయింపలేను

మానవత లేని లోకాన్ని స్తుతింపలేను

మానవునిగా శిరసత్తుకు తిరగలేను

ఈ నాగరికతారణ్యవాసం భరించలేను...

ఇలా సాగుతుంది దేవరకొండ బాలగంగాధర తిలక్ వ్రాసిన 'ఆర్తనాదం'

0

0

0

బల్లపరుపుగా పరుచుకున్న జీవితం మీద నుంచి భార్యామణి తాపీగా నడిచి వచ్చి అంది కదా

'పంచదార లేదు, పాల డబ్బా లేదు బొగ్గుల్లేవు, రాత్రికి రగ్గుల్లేవు'

రోజూ పాడే పాత పాటకి, రోజూ ఏడే పాత చావుకి విలువలేక విని కూడా

కదలకుండా గొంగళి పురుగు సగం సగం తిన్న కలల్ని నెమరేస్తూ నిద్రపోయింది'

గొంగళిపురుగులు అనే కవితలో తిలక్ హాస్య ధోరణిలోనే అయినా, సమాజంలో కరుడు కట్టుకుపోయిన మానవతా లేమిని, దానికి తన వేదనాపూరితమైన స్పందననీ మనకి కళ్ళకి కట్టినట్టు చూపిస్తాడు.

ఇంతకీ ఎవరి దేవరకొండ బాలగంగాధర తిలక్?

0

0

0

'ఆధునిక కవితారంగంలో, అంటే శ్రీశ్రీ యుగంలో తమ రచనలు గ్రంథరూపంలో రాకపూర్వమే యావదాంధ్ర దేశంలో ఉత్తమ కవులుగా లబ్ధప్రతిష్ఠలైనవారు ముగ్గురున్నారు. వారిలో తిలక్ ఒకడు. మిగిలిన ఇద్దరూ శ్రీశ్రీ, అజంతా. వచన కవితా ప్రక్రియను పరిపుష్టం చేసిన కొద్దిమందిలో తిలక్ కు ప్రత్యేక స్థానం వుంది. పరిపక్వమైన వచన గేయపు శైలికి అతను ఎంతో దోహదం చేశాడు. వచన గేయపు శైలిలో తిలక్ చూపిన ఒడుపుల వల్ల ఆ ప్రక్రియ సంప్రదాయ పద్య కవితాభిమానులను కూడా చాలావరకు వశపరుచుకుంది' అంటారు తిలక్ మిత్రులు కుందుర్తి.

'కలల పట్టు కుచ్చులు ధరించి, కవితామృతపానం చేసిన నిత్య యౌవనుడు
అదృష్టాధ్వం సమకూరినా, అగాధ బాధా పాదఃపతంగాల ఆకందనల్ని ఆలకించినవాడు
జడత్వ, మూడత్వాల సమూలచ్ఛేదానికి సమకట్టినవాడు
కవితామృతానికి జీవన వాస్తవికతల హాలాహాలాన్ని జోడించి
కొత్త టూనిక్ తయారుచేసిన సాహితీ భిషక్ పలకరించ వచ్చాడీ పుటల్లోకి
అతని పేరు నవ కవితా బాల, గంగాధర తిలక్!'

1921లో జన్మించిన తిలక్, తనదైన కవితాశైలిలో వ్రాసిన 'అమృతం కురిసిన రాత్రి' కవితా సంపుటి రాష్ట్ర, కేంద్రీయ సాహిత్య ఎకాడమీ పురస్కారాలను అందుకుంది. రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్ ప్రభావంతో, గ్రాంథిక శృంగార శైలిలో తిలక్ వ్రాసిన ఎన్నో కవితలు ప్రజాభిమానాన్ని చూరగొన్నాయి. 1945లో ప్రచురింపబడ్డ 'ప్రభాతము-సంధ్య' అనే కవితా సంపుటి ఈ శైలిలో వ్రాయబడింది. తర్వాత నర్సరావుపేటలో నవ్య కళాపరిషత్తులో చేరి అభ్యుదయ భావాలతో వ్రాసిన కవితలు, తిలక్ వ్యక్తిత్వాన్ని వెలికితెచ్చాయి.

తిలక్ కవి మాత్రమే కాదు, చక్కటి కథ రచయిత కూడాను. రవీంద్రనాథ్ ఠాగూర్, మాక్స్ జీమ్ గోర్కిల ప్రభావం ఆయన కథల్లో కనిపిస్తుంది. 'సుందరీ-సుబ్బారావు', 'ఊరు చివరి ఇల్లు', 'తిలక్ కథలు' పుస్తకాలలో ఆయన కథలు చదవవచ్చును.

0 0 0

తన కవిత్యం గురించి తనే, 1941లో వ్రాసిన 'నా కవిత్యం' అనే గేయంలో తిలక్ ఇలా చెప్పుకున్నాడు.

'నా కవిత్యం కాదొక తత్వం
మరి కాదు మీరనే మనస్తత్వం
కాదు ధనికవాదం, సామ్యవాదం
కాదయ్యా అయోమయం, జరామయం
గాజు కెరటాల వెన్నెల సముదాలూ
జాజిపువ్వుల అత్తరు దీపాలూ
మంత లోకపు మణి స్తంభాలూ

నా కవితా చందనశాలా సుందర చిత్ర విచిత్రాలు
 అగాధ బాధ పాథ:పతంగాలూ
 ధర్మ వీరుల కృత రక్తనాశాలూ
 త్యాగశక్తి ప్రేమరక్తి శాంతిసూక్తి
 నా కళా కరవాల ధగధగ రవాలూ
 నా అక్షరాలు కన్నీటి జడులలో తడిసే దయపారావతాలు
 నా అక్షరాలు ప్రజాశక్తులవహించే విజయ ఐరావతాలు
 నా అక్షరాలు వెన్నెలలో ఆడుకునే అందమైన ఆడపిల్లలు!

0 0 0

తిలక్కు మానవత్వమే మంత్రం. మనిషికి మనిషికి మధ్య వున్న బంధమే దేవుడు!

'మేం మనుష్యులం
 మేం మహాస్యులం
 మాకు దాస్యం లేదు
 మాకు శాస్త్రం లేదు
 మాకు లోకం గీటురాయి
 మాకు కరుణ చిగురు తురాయి
 మేం పరపీడన సహించం
 మేం దివ్యత్వం నటించం
 గాలి గుర్రపు జూలు విదిలించి
 పూల వర్షం భువిని కురిపించి
 పాట పాటకు పొంగు మున్నీరులా
 మాట మాటకి జారు కన్నీరులా
 మేం ఆడతాం! మేం పాడుతాం!' - మేగ్న కార్టా

'ఉదయపు నీరెండలో నిలిచి, శిరోజు సౌఖ్యాన్ని దువ్వెనతో మంచు బాలను చూసి
 ఉష:కుమారివి నీవని ప్రశంసించు - అది అందమైన నిజం!
 దారిలో ఎదురైన అంధుడిని గాంచి, తడబడుతూ నడుస్తూన్న అంధుడిని చూసి
 చీకటి నీ తల్లి అని చెప్పకు సుమా! - అది కటువైన నిజం!' - నిజాలు

తిలక్‌ని అనుభూతి వాది అంటారు.

'నా అనుభూతి నాది. దానిని నేను ఆవిష్కరిస్తాను!' అని ఆయనే చెప్పుకున్నారు.

0

0

0

'అమృతం కురిసిన రాత్రి, అందరూ నిద్రపోతున్నారు
నేను మాత్రం తలుపు తెరచి ఇల్లు విడిచి
ఎక్కడికో దూరంగా కొండ దాటి కోన దాటి
వెన్నెల మైదానంలోకి వెళ్ళి నిలుచున్నాను

ఆకాశం మీద అప్పరసలు ఒయ్యారంగా పరుగులెత్తుతున్నారు
వారి పాదాలు తారామంజీరాలు ఘల్లుఘల్లుమని మ్రోగుతున్నాయి
వారి ధమ్మిల్లాల పారిజాతాలు గుత్తులు గుత్తులై వేలాడుతున్నాయి
వారు పుధు వక్షోజ నితంబ భారలై యౌవన ధనుస్సుల్లా వంగిపోతున్నారు
నన్ను చూసి కిలకిల నవ్వి యిలా అన్నారు

చూడు వీడు అందమైన వాడు, ఆనందం మనిషైన వాడు
కలలు పట్టు కుచ్చులూగుతున్న కిరీటం ధరించాడు
కళ్ళ చివర కాంతి సంగీత గీతాన్ని రచిస్తున్నాడు
ఎరని పెదవుల మీద తెల్లని నవ్వుల వీణల్ని మీటుతున్నాడు
ఎవరికి దొరకని రహస్యాల్ని వశపరచుకున్నాడు
జీవితాన్ని ప్రేమించినవాడు, జీవించడం తెలిసినవాడు
నవనవాలైన ఊహావర్ణాల్లవాల మీద ఉదయించిన సూర్యుడు
ఇతడే సుమీ మన ప్రయితుడు, నరుడు, మనకి వరుడు

జలజలమని కురిసింది వాన, జాల్యారింది అమృతంపు సోన
దోసిళ్ళతో తాగి తిరిగి వచ్చాను, దుఖా:న్నీ చావునీ వెళ్ళిపామ్మన్నాను
కాంక్షా మధుర కాశ్మీరాంబరం కప్పుకున్నాను
జీవితాన్ని హాసస్మందార మాలగా భరించాను
జైత్రయాత్ర పథంలో తొలి అడుగుపెట్టాను

అమృతం కురిసిన రాత్రి, అందరూ నిద్రపోతున్నారు
 అలసి నిత్యజీవితంలో సాలసి సుషుప్తి చెందారు
 అలనాటునీ అస్వతంత్రతనీ కావలించుకున్నారు
 అధైర్యంలో తమలో తాము ముడుచుకుపోయి పడుకున్నారు
 అనంత చైతన్యోత్సవాహ్వనాన్ని వినిపించుకోలేక పోయారు
 అందుకే పాపం
 ఈనాటికీ ఎవరికీ తెలియదు
 నేను అమరుడనని!' - అమృతం కురిసిన రాత్రి

0 0 0

ఆయన కవితలు చదివిన మనందరికీ తెలుసు దేవరకొండ బాలగంగాధర తిలక్ కవితా సామాజ్యంలో
 అమరుడని!

ఇంత చక్కటి కవిత్వం వ్రాసిన తిలక్ జీవించింది 45 సంవత్సరాలు మాత్రమే!
 'అది కాదు, నాకు తెలియకడుగుతున్నాను, ఏమిటీ ఘోరం?
 అబద్ధాలు ప్రకటించడానికి అలనాటుపడిపోయిన, కాదు అంకితం అయిపోయిన
 ఓ దుర్వారా పుత్రికలారా? చెప్పండి ఈ వార్త నిజమేనా?'
 తిలక్ మరణ వార్త విని, శ్రీశ్రీ చేసిన ఆక్రందన ఇది!

'గాలి మూగదయిపోయింది! పాట బూడిదయిపోయింది!
 వయస్సు సగం తీరక ముందే అంతరించిన ప్రజాకవి
 నభస్సు సగం చేరకముందే అస్తమించిన ప్రభారవి
 మరి కనిపించడా? నవభావామృత రసధుని
 కవితా సతి నొసట నిత్య రస గంగాధర తిలకం
 సమకాలిక సమస్యలకు స్వచ్ఛ స్ఫూటిక ఫలకం
 నడినింగిని మాయమయాడా మన మిత్రుడు
 కవితా పుత్రుడు కదన క్షాత్రుడు సకల జగన్మిత్రుడు!' - శ్రీశ్రీ

0 0 0

విజయ రహస్యం

ఓ చదువరీ!

1940వ సంవత్సరం నించీ ఇప్పటి దాకా వచ్చిన తెలుగు సినిమాలలో, ఒకే ఒక్క గొప్ప తెలుగు చిత్ర రాజం ఏమిటని బేతాకుడు ప్రశ్నిస్తే, నువ్వు సమాధానం ఏం చెబుతావు?

తెలిసీ సరైన జవాబు చెప్పకపోతే బుర్ర ధామ్మని పేలిపోతుందని అంటే, అప్పుడు మనం ఆ సినిమాలో ఈ క్రింద వ్రాసినవన్నీ ఉన్నాయా లేదా అని చూస్తాం.

వాటిల్లో ముఖ్యమైనవి... ఆ సినిమాలో కథా, కథనం, మంచి సాహిత్యంతో కలబోసిన సుమధురమైన సంగీతం, గాన పటిమ, తెలుగు భాషలోని అందాలను పలికించే చక్కటి సంభాషణా చాతుర్యం, కడుపుబ్బ నవ్విం చే సున్నితమైన హాస్యం, చిన్నా పెద్దా ప్రతి పాత్రా తమ హావభావాలతో అలరించే గొప్ప నటనా చాతుర్యం, తెలుగు సంస్కృతిని కళ్ళకు కట్టినట్టు చూపించే సంఘటనలు, హృదయాలని ఆకట్టుకునేట్టు కథని తెరకెక్కించిన దర్శకత్వ ప్రతిభ, అన్నిటికీ మించి ఒక ఉత్తమ చిత్రం ప్రజలకి అందించాలనే సంస్కారం, క్రియా దక్షతా వున్న నిర్మాతల తపన... ఇవన్నీ చూస్తాం. కొన్ని సినిమాల్లో ఇలాటివి కొన్ని మాత్రమే వుంటాయి, ఎన్నో సినిమాల్లో వీటిలో ఎన్నో వుండక పోవచ్చు. కానీ ఇవన్నీ వున్నవి చాల కొద్ది చిత్రాలు మాత్రమే, చేతి వేళ్ళ మీద లెఖ్కుపెట్టవచ్చు. వాటిల్లో కూడా కాచి వడపోసి, ఒకే ఒక చిత్రం పేరు చెప్పమంటే మాటలా!

మీరే ఆలోచించండి! చూద్దాం మీ జవాబూ, నా జవాబూ ఒకటేనో కాదో!

0

0

0

ఏమాత్రం సరుకులేని కొడుకులూ, కూతుళ్ళూ, తమ్ముళ్ళకు వారసత్వంతో అమ్మా నాన్నలు తెలుగు సినిమా రంగంలో అవకాశాలు అప్పనంగా అందించే రోజులు కావవి. దురభిమాన కులక్షేత్రాల కాలం కాదది. ఏ రంగంలోనైనా సత్తా, సత్తువా వున్నవాళ్ళకే అవకాశాలు. కష్టపడి పనిచేసేవాళ్ళకే ఫలితాలు. కళాత్మక, సాంఘిక సంస్కారం, సామాజిక బాధ్యత చిత్రరంగంలోని వ్యాపార లక్షణాలలో భాగాలు మరి!

పావుకారు, పాతాళ భైరవి, పెళ్ళి చేసి చూడు, చంద్రహారం, మిస్సమ్మ, మాయాబజార్, అప్పుచేసి పప్పుకూడు, జగదేకవీరుని కథ, గుండమ్మ కథ.....

ఒకటి కాదు రెండు కాదు. విజయ పరంపరలు. ఒక దాని మీద ఒకటి. ఎన్నో! ఎన్నెన్నో!

ఈ విజయాల వెనుక వున్నది ఇద్దరు విజయసారధులు.

వారిద్దరూ నడిపిన 'విజయా పిక్చర్స్' అనే సంస్థ!

తెలుగు చిత్రసీమలోనే కాదు, భారత చిత్రసీమకే మూడు భాషల్లో అతి చక్కని ఎన్నో మంచి హిట్ చిత్రాలని అందించిన ఏకైక సంస్థ అది.

0

0

0

అనగా అనగా ఒక నాగిరెడ్డి, ఒక చక్రపాణి.

బి. నాగిరెడ్డి వ్యాపార దక్షతగల వ్యక్తి. ఆయనకి తోడు, నీడ చక్రపాణి. సాహిత్య కళా పిపాసి.

1912లో కడప జిల్లా పొట్టిమడి గ్రామంలో పుట్టిన బొమ్మిరెడ్డి నాగిరెడ్డి, చిన్నప్పుడే కుటుంబ వ్యాపార వ్యవహారాల్లో తలదూర్చారు. దరిమిలా ఆనాటి మద్రాస్ నగరంలో బి.ఎన్.కె. ప్రెస్ కొని, దాని నిర్వహణ బాధ్యత స్వీకరించారు.

చక్రపాణి 1908లో గుంటూరు జిల్లాలోని, తెనాలి తాలూకా ఐతానగరంలో జన్మించారు. తెలుగుతో పాటూ హిందీ, ఇంగ్లీష్, సంస్కృతం, బెంగాలీ సాహిత్యాలలో ప్రావీణ్యం సంపాదించారు. ఎన్నో శరత్ నవలల్ని తెలుగులోకి అనువాదం చేశారు. తెలుగులో కథలూ, నవలలూ వ్రాశారు. 1940లోనే ధర్మపత్ని అనే బొంబాయిలో తీసిన తెలుగు చిత్రానికి మాటలు వ్రాశారు. నాగిరెడ్డి సోదరుడు బి.ఎన్.రెడ్డి తీస్తున్న 'స్వర్ణసీమ' సినిమాకి మాటలు వ్రాయటానికి చక్రపాణిని మద్రాసు రప్పించారు.

అప్పుడే ఆయనకి నాగిరెడ్డితో పరిచయం అయింది.

అదే ఎన్నో దశాబ్దాల విజయాల కలయిక. తరతరాల తెలుగువారికి పండుగ దినం.

చక్రపాణి అనబడే ఆలూరి వెంకట సుబ్బారావు పిల్లలకి ఏదయినా కథల పత్రికని ప్రచురించాలని మార్గాలను వెదుకుతున్నాడు. నాగిరెడ్డి ఆయనతో చేయి కలిపాడు.

బి.ఎన్.కె. ప్రెస్ ప్రచురణగా 1947 జులైలో అలా ఆవిర్భవించింది చందమామ మాసపత్రిక. మొట్టమొదటగా తెలుగు, తమిళ భాషల్లో వెలువడి, తర్వాత కన్నడ, మలయాళం, హిందీ, ఇంగ్లీష్, బెంగాలీ, ఒరియా, అస్సామీ, గురుముఖి, సింధీ, సింహళీస్ మొదలైన పదమూడు భాషలకి విస్తరించింది.

ఇదేదో కలిసొచ్చిన అదృష్టం కాదు. దీనికి కారణాలు నాగిరెడ్డి వ్యాపార దక్షత, చక్రపాణి సాహిత్యాభిలాష. 1947లోనే 6000 కాపీలు అమ్ముడుపోయిన చందమామ, తర్వాత 40,000 కాపీల పైన అమ్ముడుపోయింది. భారతదేశంలో ఎన్నో ఇళ్ళల్లో చందమామ వెన్నెల కురిపించింది.

నాగిరెడ్డి - చక్రపాణి అస్తమించిన తర్వాత, నాగిరెడ్డి తనయుడు విశ్వనాథరెడ్డి చందమామని నడిపి నెలనెలా 5 లక్షల కాపీల పైన అమ్మకాలు పెంచారు. అమ్ముడుపోయిన ప్రతి కాపీని కనీసం 17మంది అయినా చదివేవారని ఆ - రోజుల్లో అంచనా వేశారు! ఆ తర్వాత వారి చలువ వలనే యువ, విజయచిత్ర, వనిత మొదలైన పత్రికలు వచ్చాయి.

1949లో నాగిరెడ్డి మద్రాసులోని వాహినీ స్టూడియోని కొన్నారు. దానికి విజయా వాహినీ స్టూడియోస్ అని పేరు పెట్టారు. అప్పుడే చక్రపాణితో సంబంధం బాగా దగ్గరవటంతో, ఆయన్ని భాగస్వామిగా చేసుకుని విజయా పిక్చర్స్ ని స్థాపించారు.

విజయావారి విజయ పరంపర 1950లో తీసిన షావుకారు సినిమాతో మొదలయింది. నిర్మాతలు నాగిరెడ్డి-చక్రపాణి ఇంటింటికి తెలిసిన పేరయిపోయింది. బాపూ-రమణలలా, ఇద్దరు వ్యక్తులయినా ఒకరు లేకుండా ఇంకొకరు లేరు అనే వరకూ వెళ్ళింది వారి స్నేహం. నాగిరెడ్డి సినిమా వ్యాపారం చూసుకుంటే, చక్రపాణి చిత్రానికి కావలసిన కథా, నటీనటులూ, సాహిత్యం, సంగీతం అన్నీ దగ్గరుండి చూసుకునేవారు. ఎక్కడా, ఎన్నడూ ఇద్దరిమధ్యా పొరపాచ్చాలు వచ్చినట్లు లేదు. ఇద్దరూ ఒకే రకమైన విలువలకు పట్టం కట్టారు. అదేనేమో వారి విజయ రహస్యం.

0

0

0

షావుకారు సినిమాతో జానకి పరిచయమే కాక, ఆవిడ పేరే షావుకారు జానకి అయిపోయింది. ఆ చిత్రంలోనే యస్వీ రంగారావు ఒక చిన్న పాత్రలో కనిపించటం విశేషం. షావుకారు చిత్రంలో ఘంటసాల పాడిన 'పలుక రాదటే చిలుకా' గుర్తుందా? అంత మధురమైన పాటని ఎలా మరిచిపోతాం!

తర్వాత 'తోటరాముడు' ఎన్టీరామారావుని నటుడిని చేసినది పాతాళభైరవి చిత్రం. నేపాళ మాంత్రికుడిగా యస్వీ రంగారావులోని నటనా కౌశలాన్ని వెలికి తీసిన చిత్రం 'పాతాళభైరవి'. ఆయన చెప్పిన మాటలు, 'సాహసం సేయరా డింభకా! రాజకుమారి దక్కుతుంది' చాలమందికి ఇంకా గుర్తుండే వుంటాయి. కెవిరెడ్డి దర్శకత్వ ప్రతిభ కనపడుతూనే వుంటుంది. చందమామ పత్రికలో వచ్చిన సీరియల్ కథ ఆధారంగా ఆ చిత్రం తీయటం ఒక విశేషం.

ఎల్వీప్రసాద్ దర్శకత్వంలో వచ్చింది పెళ్ళిచేసిచూడు. ఈ చిత్రంలోని హాస్యం, మాటలూ, పాటలూ మరువ లేనివి.

నాగేశ్వరావు, రామారావు, రంగారావు, సావిత్రి, జమున, రేలంగి, రమణారెడ్డి లాటి ఉద్ధండలతో తీసిన మిస్సమ్మ. రాజేశ్వరావు సంగీతంలో రాజా, జిక్కి పాడిన పాటలు ఈనాటికీ మనం ఆనందిస్తూనే వున్నాం. ఇది కూడా ఎల్వీ ప్రసాద్ దర్శకత్వంలోనే వచ్చింది. ఈ చిత్రం అన్ని విజయావారి చిత్రాల మాదిరిగానే తమిళంలోనే కాక హిందీలో కూడా వచ్చింది. జెమినీ గణేశున్ని తమిళ సినిమాల్లో నిలబెట్టిన చిత్రం ఇది.

1957లో కెవిరెడ్డి దర్శకత్వంలో వచ్చింది, ఆనాటికీ ఈనాటికీ ఏనాటికీ గొప్ప చిత్రమైన మాయాబజార్. రామారావు, నాగేశ్వరావు లాటి మేటి నటుల్ని పక్కకు నెట్టి యస్వీ రంగారావు హీరోగా నటించిన చిత్రం. సావిత్రిలో

మహానటిని చూపించిన చిత్రం. సియస్సార్ని చూసిన తర్వాత, శకుని పాత్రకు ఆయన తప్ప ఇంకెవరూ పనికిరారన్నారు. ఆ చిత్రంతో ఎంతో మంది హాస్య నటులు చిత్రరంగంలో నిలదొక్కుకున్నారు.

సంగీత సాహిత్యాల్లో మణిదీపం. ఘంటసాల సంగీతం, పింగళి నాగేంద్రరావు గీత రచన, ఘంటసాల, లీల, సుశీల, మాధవపెద్ది ప్రభుతుల గానం ఈ నాటికీ ఇంటింటా వినిపిస్తూనే వుంటాయి. లాహిరి లాహిరి లాహిరిలో, చూపులు కలిసిన శుభవేళ, అహ నా పెళ్ళంట, నీ కోసమే నే జీవించునది, భళిభళిభళి దేవా, సుందరి నీ వంటి దివ్య స్వరూపమ్ము, వివాహ భోజనంబు, విన్నావ యశోదమ్మ మొదలైన పాటలతో పాటూ, ఎన్నో పసందైన పద్యాలు... అవి గుర్తు తెచ్చుకుంటుంటేనే ఒళ్ళు పులకరిస్తుంది.

అలాగే అప్పుచేసి పప్పుకూడు. మళ్ళీ సావిత్రి, జమున, రంగారావు, రామారావు, సియస్సార్, రేలంగి, రమణారెడ్డిలతో పాటు జగ్గయ్య. ఎల్వీ ప్రసాద్ దర్శకత్వం.

తర్వాత సూర్యకాంతం ప్రధాన పాత్రగా వచ్చింది గుండమ్మకథ. రంగారావు, రామారావు, నాగేశ్వరరావు, రేలంగి, రమణారెడ్డి, హరనాథ్, సావిత్రి, జమున... ఇలా ఎంతోమంది మహానటులతో.

ఈ చిత్రంలోని ప్రతి పాటా గొప్ప పాటే. 'ఎంత హాయి ఈరేయి' సాహిత్యంలోనూ, సంగీతంలోనూ ఎంత హాయిగానో వుంటుంది, అలాగే 'ప్రేమయాత్రలకి బృందావనము', 'మౌనముగా నీ మనసు పాడిన', 'లేచింది మహిళా లోకం', 'కోతా కోలోయన్న!... అన్ని మాటలూ మధురమైనవే. ఘంటసాల సంగీతం, పింగళి సాహిత్యం మరి!

సావిత్రి, యస్వీ రంగారావు విజయావారి సినిమాల్లో ఆస్థాన విద్వాంసులైపోయారు. అంతేకాదు జోగారావు, రేలంగి, రమణారెడ్డి, అల్లు రామలింగయ్య, చదలవాడ కుటుంబరావు, శివరావు, బాలకృష్ణ, పద్మనాభం, వంగర, సూర్యకాంతం, గిరిజ మొదలైన హాస్య నటులు హాస్యానికే నిర్వచనం ఇచ్చిన చిత్రాలు ఎన్నో విజయావారు తీశారు.

విజయావారి షావుకారు, పెళ్ళి చేసి చూడు, చంద్రహారం, మిస్సమ్మ, గుండమ్మ కథలకు రచన చేసింది చక్రపాణి. మాయాబజార్, అప్పుచేసి పప్పుకూడు లాటి ఎన్నో చిత్రాలకి చిత్రానువాదం చేసింది చక్రపాణి. అంతేకాక శ్రీరాజేశ్వరీ విలాస్ కాఫీక్లబ్, అరస కత్తిలి (తమిళ్), మనితన్ మరవిశ్వయ్య (తమిళ్) చిత్రాలకి దర్శకత్వం వహించింది చక్రపాణి.

విజయావారి చిత్రాల్లో హాస్యం చక్రపాణినించే వచ్చిందంటారు. ఆయన స్వతహాగా హాస్య ప్రియుడు.

ఒక నటుడికి చక్రపాణి వత్తుల డబ్బా బహుమానంగా ఇచ్చారుట. అతను ఆశ్చర్యపోయి అదేమిటని అడిగితే, ఈ వత్తుల డబ్బాని గుర్తుపెట్టుకుని, తెలుగు డైలాగులు చెప్పేటప్పుడు ఒత్తులు సరిగ్గా పలుకుతావని అని అన్నారుట. మరి ఈ రోజు మన నటీ నటులకి, సారి తారలకి, ప్రతి రోజూ కనీసం ఒక వత్తుల డబ్బా ఇవ్వాలేమో!

చంద్రహారం సినిమా అంత బాగా ఆడలేదెందుకని అంటే, చక్రపాణి జవాబు - 'ఆ సినిమాకి జనం వచ్చింది రామారావుని చూడటానికి. సగం సినిమాలో అతను నిద్ర పోతూనే వుంటాడు మరి. అందుకని'

'మీ చిత్రాల్లో సందేశం వుండదండీ' అని ఒక విమర్శకుడు అంటే 'సందేశమే కావాలంటే, ఒక టెలిగ్రాం ఇవ్వచ్చు కదా, సినిమా తీయటమెందుకు' అంటారు చక్రపాణి.

0

0

0

'దాదా సాహెబ్ ఫాల్కే' పురస్కార గ్రహీత నాగిరెడ్డిని, తమిళ్ నాడు ప్రభుత్వం కలైమామణిగా సత్కరించింది. చక్రపాణితో కలిసి, విడిగానూ 22 చిత్రాలను తెలుగు తమిళ్ హిందీ భాషలలో నిర్మించారు. కొన్ని సినిమాలకు ఎడిటర్ గా పనిచేశారు. 'ఎంగ వీట్టు పెన్' అనే తమిళ సినిమాకి దర్శకత్వం వహించారు.

వ్యాపారపరంగా బిఎన్ కె ప్రెస్, విజయా-వాహినీ స్టూడియోలతో పాటు నాగిరెడ్డి విజయా కలర్ లాబ్, విజయా హాస్పిటల్స్ నీ మద్రాసులో స్థాపించి, నిర్వహించారు.

చక్రపాణి 1975లో సెప్టెంబర్ 24న పరమపదించారు.

ఆయన పోయాక, నాగిరెడ్డి చిత్ర నిర్మాణంలో నించీ తప్పుకున్నారు.

2004లో ఫిబ్రవరి 25న, నాగిరెడ్డిగారు కూడా మ్రితుడూ, సన్నిహితుడూ, వ్యాపారంలో భాగస్వామి అయిన చక్రపాణిగారి దగ్గరకు వెళ్ళిపోయారు.

0

0

0

విజయావారి మహోన్నత విజయాల వెనుక వున్న రహస్యం రెండు మాటల్లో చెబితే సరిపోతుంది.

నాగిరెడ్డి. చక్రపాణి.

0

0

0

నవ్వించడం ఒక యోగం

‘నాకూ మా ఆవిడకూ ఏదైనా గొడవయితే, నేను వెంటనే మా ఇంట్లో బావిని చెక్కతో మూసి వుంచుతాను’

‘ఏం... మీ ఆవిడ అలిగి నూతిలో దూకుతుందని భయమా?’

‘కాదు... నన్ను తోసేస్తుందని!’

0

0

0

‘టీచరుకిచ్చి పెళ్ళి చేసి నా గొంతు కోశారు’ భోరుమంది అలివేలు.

‘ఏమైందమ్మా! నిన్నేమన్నా అన్నాడా?’ అడిగింది తల్లి.

‘నిన్న వడ్డించిన కూరలో కాస్త ఉప్పు తక్కువైందని, ఆ కూరని పదిసార్లు వండమన్నాడు’ చెప్పింది అలివేలు.

0

0

0

‘ఏమిటమ్మామ్! శోభనం గదినించి అప్పుడే బయటికి వచ్చావు? కొంపదీసి అల్లుడు..’ శోకాలు పెట్టసాగింది తల్లి.

‘గవర్నమెంటు ఉద్యోగి అని చెప్పి, నా గొంతు కోశారు. లంచం ఇవ్వనిదే ఆయన ఏ పనీ చెయ్యడట. వంద రూపాయలు తెమ్మంటున్నారు’ భోరుమంది కూతురు.

0

0

0

‘నవ్వించడం ఒక యోగం

నవ్వడం ఒక భోగం

నవ్వలేకపోవడం ఒక రోగం’

0

0

0

పైన చెప్పిన జోకులూ, ఈ మాటలూ అన్నదెవరో తెలుసా?

జేమ్స్ బాండ్ పద్ధతిలో చెప్పాలంటే, ఆయన పేరు శాస్త్రి. సుబ్రమణ్య శాస్త్రి. శివ సుబ్రమణ్య శాస్త్రి.

దుర్గ శివ సుబ్రమణ్య శాస్త్రి. వెంకట దుర్గ శివ సుబ్రమణ్య శాస్త్రి. వీర వెంకట దుర్గ శివ సుబ్రమణ్య శాస్త్రి.

జంధ్యాల వీర వెంకట దుర్గ శివ సుబ్రమణ్య శాస్త్రి.

ఆయన చెప్పిన జోకుల్లా, వ్రాసిన నాటకాల్లా, వ్రాసిన సినిమా డైలాగుల్లా, తీసిన సినిమాల్లా సింపుల్ గా, హాయిగా ఒక్క మాటలో చెప్పుకోవాలంటే ‘జంధ్యాల’.

0

0

0

స్కూల్లోనూ, కాలేజీలోనూ చదువుతున్నప్పుడే జంధ్యాల నాటకాల్లో నటించేవాడు. విన్నకోట రామన్నపంతులు లాటి మహామహాల సాంగత్యం లభించింది. గురజాడవారి కన్యాశుల్కం, భమిడిపాటి రాధాకృష్ణ కీర్తిశేషులు నాటికలతో ప్రభావితమయి తనూ వ్రాయటం మొదలుపెట్టాడు. పన్నెండవ ఏటే, ఒక కథ వ్రాసి ఆంధ్రప్రభలో ప్రచురించగలిగాడు. తర్వాత మరికొన్ని కథలు, జీవనజ్యోతి అనే నాటికను వ్రాశాడు. తర్వాత వరుసగా ఏక్ దిన్ కా సుల్తాన్, డాక్టర్ సదాశివం, ఓ చీకటిరాత్రి, బహుకృత వేషం, మండోదరి మహిళా మండలి, గుండెలు మార్చబడును మొదలైన నాటకాలు వ్రాశాడు. సంధ్యాకాంతి, సంధ్యారాగంలో శంఖారావం మొదలైన ఎన్నో రేడియో నాటికలు వ్రాశాడు. అన్నిటిలోనూ ఏక్ దిన్ కా సుల్తాన్ ఎన్నో ప్రదర్శనలతో, బహుమతులతో ప్రశంసించబడి, ఎన్నో భాషల్లోకి అనువాదం కూడా చేయబడింది.

మద్రాస్లోని కళసాగర్ సంస్థ కోసం ఒక నాటిక వేస్తున్నప్పుడు, మహా దర్శకుడు బిఎన్ రెడ్డి జంధ్యాల రచనా పటిమను మెచ్చుకుని, తను తీయాలనుకుంటున్న 'పుణ్యభూమి కళ్ళు తెరు' చిత్రానికి మాటలు వ్రాయమన్నారు. ఈలోగా బి.ఎన్. రెడ్డి పరమపదించటంతో, ఆ అవకాశం చేయిజారిపోయింది. అయినా వెంటనే 'పెళ్ళి కాని పెళ్ళి' అనే చిత్రానికి మాటలు వ్రాశాడు జంధ్యాల. దానికన్నా ముందుగా ఆయన మాటలు వ్రాసిన 'దేవుడు చేసిన బొమ్మలు' విడుదలయింది. అదే ఆయన సినిమారంగంలోని మొదటి చిత్రం అంటారు.

దాని తర్వాత దర్శకుడు కె.విశ్వనాథ్ తీసిన 'సిరిసిరిమువ్వ' చిత్రానికి మాటలు వ్రాశాడు జంధ్యాల. ఆ చిత్రం విజయవంతం అవటంతో, జంధ్యాల కూడా రచయితగా సినిమారంగంలో నిలదొక్కుకున్నాడు. విశ్వనాథ్ దర్శకత్వంలో వచ్చిన 'శంకరాభరణం' చిత్రానికి మాటలు వ్రాసిన జంధ్యాలకు ఇక తిరుగులేకుండాపోయింది. ఇటు విశ్వనాథ్ కళాత్మక చిత్రాలకి మాటలు వ్రాయటమే కాక, అటు రాఘవేంద్రరావులాటి వ్యాపారలక్ష్మి దర్శకులకూ 'మాటల సాయం' చేశాడు జంధ్యాల. 'అడవిరాముడు', 'జగదేక వీరుడు-అతిలోక సుందరి' వంటి హిట్ చిత్రాలకి రచన చేశాడు.. దక్షిణాది ప్రముఖ దర్శకుడు కె.బాలచందర్ దృష్టిలో పడ్డాక, 'సామ్మొకడిది-సోకొకడిది' చిత్రానికి మాటలు వ్రాశాడు. హాస్యరసమైన సంభాషణా చాతుర్యంతో అందరినీ ఆకట్టుకున్నాడు. మూడు వందల చిత్రాలకు పైగా మాటలు వ్రాసిన జంధ్యాల, ఒక పక్క హాస్యంతో నవ్విస్తూనే, ఇంకో పక్క హృదయాన్ని కదిలించే సన్నివేశ రచనలో తనకు తనే సాటి అనిపించుకున్నాడు. 'ఆర్థత'కి అర్థం చెప్పాడు.

'ముద్దమందారం' చిత్రంతో జంధ్యాల దర్శకుడైనాడు. తాను ఎంతగానో అభిమానించిన రామన్నపంతులుకి ముఖ్యమైన పాత్రనూ ఇచ్చాడు. పూర్ణిమను నటిగా పరిచయం చేశాడు. చిన్న బడ్జెట్ చిత్రమైనా అందరూ మెచ్చిన చిత్రమిది. దాని తర్వాత దర్శకత్వం వహించిన 'నాలుగు స్తంభాలాట' జంధ్యాలని ఒక చక్కటి దర్శకుడిగా నిలబెట్టింది. నరేష్ - జంధ్యాల కాంబినేషన్ కి నాంది పలికింది. 'రెండు జెళ్ళ సీత' నరేష్ ని మంచి హాస్య నటుడిని చేసింది. సుత్తి వీరభద్రరావు, సుత్తి వేలుల, సుత్తి యుగాన్ని ఆరంభం చేసిన చిత్రం.

'శ్రీవారికి ప్రేమలేఖ' ఆనాటికీ, ఈనాటికీ గొప్ప హాస్యరసభరితమైన చిత్రంగా పేరు సంపాదించుకుంది. నరేష్-పూర్ణిమలు హీరో హీరోయిన్లుగా నటించిన చిత్రం.

అప్పుడే వచ్చింది 'ఆనందభైరవి' - సంగీత, నృత్య ప్రధానమైన చిత్రం. గిరీష్ కర్నాడ్ చేత నృత్యం చేయించిన సినిమా. 1983లో ఆంధ్రపదేశ ప్రభుత్వంవారి నంది బహుమతిని, కేంద్ర ప్రభుత్వం వారి జాతీయ బహుమతిని ఉత్తమ దర్శకుడిగా జంధ్యాల అందుకున్నాడు. ఉత్తమ చిత్రంగా ఈ చిత్రానికి ఎన్నో పురస్కారాలు వచ్చాయి. నరేష్, చంద్ర మోహన్, రాజేంద్రప్రసాద్ మొదలైన

వారిలోని హాస్య నటనా కౌశలాన్ని వెలికి తీసి హాస్య నటులుగా నిలబెట్టింది జంధ్యాల. సుత్తి జంట, శ్రీలక్ష్మి, శుభలేఖ సుధాకర్, బ్రహ్మానందంలాటి హాస్య నటుల చేత కడుపుబ్బ నవ్వించింది ఈయనే.

హాస్యంతో పాటూ, ప్రవాసాంధ్రుల జీవితాన్ని ఎంతో చక్కగా చూపించిన చిత్రం 'పడమటి సంధ్యారాగం'. 1987లో జంధ్యాలకి ఉత్తమ కథా రచయితగా నంది బహుమతి తెచ్చిన చిత్రం.

1992లో విశ్వనాథ్ తీసిన ఆపద్వాంధ్రుడు చిత్రానికి కూడా ఉత్తమ మాటల రచయితగా నంది బహుమతి వచ్చింది. ఇదే చిత్రంలో జంధ్యాల ఒక ముఖ్యమైన పాత్రనూ ధరించాడు. అంతే కాదు ఎన్నో చిత్రాల్లో తన గొంతుని, వివిధ నటులకు అరువుగానూ ఇచ్చాడు. తన చివరి రోజుల్లో టీవీలో జోక్స్ షో కూడా నిర్వహించాడు.

0

0

0

'పాశ్చాత్య నాగరికత పెను తుఫానులో రెపరెపలాడుతున్న సత్సంప్రదాయ సంగీత జ్యోతిని కాపు కాయడానికి తన రెండు చేతులు అడ్డం పెట్టిన ఆ మహా మనీషికి శిరస్సు వంచి పాదాభివందనం చేస్తున్నాను' - శంకరాభరణం

'పంచేదియాలనే కాదు, ప్రపంచాన్ని రాయిలా నిలిపేవాడు ఋషి. రాయిలా పడివున్న ప్రపంచాన్ని అహల్యలా మలిచేవాడు మనిషి' - సాగర సంగమం

0

0

0

'తమ్ముడూ భరతా! పితృవాక్య పరిపాలనా దక్షుడిగా, ఆడిన మాట తప్పని ఒక బాధ్యాయుడుతుడైన కొడుకుగా, ప్రజల సంక్షేమం ఎల్లప్పుడూ కోరుకునే ఆదర్శవంతమైన ఒక రాజుగా, ధర్మం నాలుగు పాదాల నడుపవలసిన ముగ్గురు తమ్ముల అన్నగా, నేను ఆ రాజ్య పదవిని తీసుకోలేను తమ్ముడూ, తీసుకోలేను'

'అన్నయ్యా! రాను అని ఒక్క మాట చెబితే సరిపోదా! దానికి అంత సుత్తి ఎందుకు?'

అలా భరతుడి ద్వారా సుత్తి అనే పదం త్రేతాయుగంలోనే మొదలయిందిట - సుత్తి వేలు ద్వారా నాలుగు స్తంభాలాట సినిమాలో, సుత్తి అనే పదం ఎలా పుట్టిందో వివరిస్తాడు జంధ్యాల. అప్పటినించీ సుత్తి జంట సినిమాల్లో సుత్తి కొడితే, ఆంధ్రదేశంలో ప్రతి మూలా ప్రజలు ఈనాటికీ సుత్తి అనే పదంతో సుత్తి కొట్టడం కొనసాగుతూనే వుంది.

0

0

0

'ఈస్ట్ కోస్ట్ మాష్టారు తన కిష్టమైన, అతి కష్టమైన బారిష్టరు టెస్ట్ ఫస్టులో పాసైనందుకు తన పక్కంటి వాడిని ఫీస్ట్ కని పిలిచి, చికెన్ రోస్టు టేస్టును బెస్ట్ బెస్ట్ అనుకుంటూ సుష్టుగా లాగించి బ్రేవ్ మన్నట్టా?'

'పొద్దున్నే లేచి పరగడుపున ఒక చుట్ట ముట్టించి, వర్షం వస్తే విస్కీ, రాకపోతే రమ్మ పుచ్చుకుంటాడే తప్పితే మరే మాదక ద్రవ్యాల జోలికి పోడయ్యా. సాయంకాలం పూట సరదాగా ఒక సిల్కు జుబ్బా వేసుకుని అలా సానివాడల గుండా రాత్రికి ఇంటికి చేరుకుంటాడే తప్పితే పిల్లవాడికి ఎలాంటి దురలవాట్లూ లేవండయ్యా!'

'అయ్యా ! ప్రభువు వారి వ్యాకరణంలో తృతీయ తత్పురుష లేదు. మచ్చుకి, మొన్న వారిని కరిచిన కుక్కకి పిచ్చి పట్టి చచ్చిందనుకోండి, నన్ను కరిచి నువ్వు చచ్చిపోయావంటారు'

'ఖర్మ కాళి నిన్ను కన్న దిక్కుమాలిన తండ్రి వేయి చేతులతో వ్రాయునది. మీ అమ్మ కులాసాగానే అఘోరిస్తున్నది. నా కాళ్ళు, చేతులూ బానే కదిలి చస్తున్నాయి'

'నేను కవయిత్రిని కాదన్న వాడిని కత్తితో పాడుస్తా! నేను రచయిత్రిని కాదన్న వాడిని రాయితో కొడతా!'

0

0

0

'ఏం మామయ్యా ఇదేనా రావడం. సామాన్లు ఏమైనా ఉన్నాయా?'

'లేవురా! ఉన్నది ఈ ఒక్క సంచీనే. ఇందులో కూడా వున్నవి మీ అక్క చేసిన విదేశీ అట్లు, మీ నాన్న తిట్టిన దేశవాళీ తిట్లు. ఆ అట్లు తినలేకా, ఈ తిట్లు వినలేకా చచ్చాననుకో!'

0

0

0

'ఏం నాన్నా! ఇప్పుడే వచ్చావా?'

'లేదు! నిన్నే వచ్చి మెట్ల క్రింద దాక్కున్నా'

0

0

0

'షే గవ్ చిప్' చిత్రంలో తిట్ల దండకం గుర్తుందా?

'ఒరే క్రాపీ, మహా పాపీ, కురూపీ

నిన్ను చూడగానే వచ్చు హైలెవెల్ బీపీ

ముండ మోపీ, నిన్ను తెగ్గడితే ప్రపంచానికే పిచ్చు హాపీ ... ' తో మొదలవుతుంది తిట్ల దండకం చిట్టా.

'అంగ ఛండాలుడా, బంక బధిరాంధుడా, పరమ పాపిష్టి నికృష్ట దుష్టాత్ముడా... ' లతో సాగుతుంది.

'బోడి వెధవా, అంట్ల వెధవా, వెధవన్న వెధవా, పరిపూర్ణ వెధవా' తో పరిపూర్ణమవుతుంది.

'తెలుగులో ఇన్ని తిట్లు వుంటాయని మొదటిసారిగా ఇప్పుడే తెలిసిందమ్మా!' అంటాడు అలా తిట్లు

తిట్టించుకున్న xxx.

మాయాబజార్ చిత్రం తర్వాత, అంతకన్నా ఎంతో మంది హాస్య నటులు నటించిన సన్నివేశం ఇదేనేమో!

0

0

0

అనగాఅనగా ఒక నర్సాపురం.

అక్కడే 1951లో సంక్రాంతి పండగ రోజున కెవ్వుమని ఏడుస్తూ పుట్టాడు జంధ్యాల.

జీవితాంతం సున్నితమైన తన హాస్యంతో మనందర్నీ గిలిగింతలు పెట్టాడు.

హాస్య రసాభిషేకం చేశాడు. ఆ నవ్వులతో మనందర్నీ ఏడిపించాడు. పిచ్చెత్తించాడు.

యాభై ఏళ్ళ వయసులోనే మీలాటి, నాలాటి హాస్యాభిమానులందర్నీ మళ్ళీ ఏడిపించి, ఎక్కడనించీ వచ్చాడో అక్కడికే వెళ్ళిపోయాడు.

జంధ్యాల స్మృతికి ఇది హాస్య ప్రియుల తరపున ఒక చిన్న జంధ్యాలవందనం.

0

0

0

(ఈ రచనలో ఎం.ఎల్ నరసింహంగారి వ్యాసం, కూచిభొట్ల శ్రీనివాస్గారి బ్లాగు ఉపయోగపడ్డాయి, వారికి ధన్యవాదాలు)

ఆంధ్రకేసరి

అది ఫిబ్రవరి మూడో తారీకు, 1928వ సంవత్సరం.

బ్రిటిష్ వాళ్ళు పరిపాలించిన భారతదేశంలోని మద్రాసు నగరం. అంటే ఈనాటి చెన్నై.

భారతదేశపు స్వాతంత్రోద్యమ భవిష్యత్తుని నిర్ణయించటానికి అప్పుడే సైమన్ కమిషన్ ఇండియాకి వచ్చింది. కాకపోతే ఆ కమిషన్‌లో కనీసం ఒక్క భారతీయుడు కానీ, భారతదేశ స్వరాజ్యాన్ని సమర్థించే వ్యక్తి కానీ లేడు. దానివల్ల దేశమంతటా గాంధీ మొదలైన నాయకుల ఆధ్వర్యంలో నిరసనలూ, నిరసన ప్రదర్శనలూ జరుగుతున్నాయి.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం ఈ ప్రదర్శనలను బహిష్కరించింది. అయినా మద్రాసులో నల్ల జెండాలు పట్టుకుని 'సైమన్ గోబాక్' అనే

నినాదాలతో నిరసన ప్రదర్శనలు నేల నించీ నింగి దాకా మిన్నంటాయి.

బ్రిటిష్ ప్రభుత్వపు తెల్ల లాఠీ ప్రదర్శకుల నడుములు విరగగొడుతున్నది. ఎంత మందిని కొట్టినా, ప్రదర్శకుల సంఖ్య పెరుగుతున్నదే కానీ తగ్గటంలేదు.

అది మద్రాసు హైకోర్టు ప్రాంతం. అంటే న్యాయం జరగవలసిన ప్రదేశంలో, ఆ న్యాయం జరుపవలసిన ప్రభుత్వమే, శాంతంగా ప్రదర్శన జరుపుతున్న ప్రజల మీద అన్యాయంగా లాఠీ రుడిపిస్తున్నది.

ఆ లాఠీ రుడింపులు, తుపాకుల కాల్పులుగా మారాయి.

అయినా పట్టు విడవటం లేదు స్వదేశం కోసం పోరాడుతున్న దేశభక్తులు.

నిరసనవాదులలో 56 సంవత్సరాల వయసులో వున్న ఒక హైకోర్టు న్యాయవాది, ముందుకు దూసుకు వెడుతున్నాడు. ఆయన కళ్ళ ముందే పార్థసారథి అనబడే ఒక భారతీయ శాంతికాముకుడు, తెల్లవారి తుపాకీ తూటాలు శరీరాన్ని తూట్లు పొడుస్తుంటే, తను స్వరాజ్యం కోరుకుంటున్న ఆ భూదేవి ఒడిలో భారత్ మాతాకీ జిందాబాద్ అంటూ ఒరిగిపోయాడు.

నేలకి ఒదిగిన అతని శరీరం దగ్గరికి ఎవరు వచ్చినా నిర్దాక్షిణ్యంగా కాల్చి పారేస్తామని అరుస్తున్నారు బ్రిటిష్ సైనికులు.

ఆ అరాచకాన్నీ, అన్యాయాన్నీ చూస్తూ వూరుకోలేకపోయాడు ఆ న్యాయవాది. గబగబా ముందుకువెళ్ళాడు. భారులు తీరిన పోలీసుల ముందు ధైర్యంగా నిలబడ్డాడు. చొక్కా చింపుకుని, నగ్నంగా వున్న ఛాతీని చూపించాడు.

‘ఎలా కాదంటారో చూస్తాను. మమ్మల్ని అడ్డుకోలేరు. కాల్యండిరా! ఎలా కాల్యస్తారో చూస్తాను!’ అని ముందుకు నడిచాడు.

బ్రిటిష్ వారికి అతని మీద చేయి చేసుకోవటానికి ధైర్యం చాలలేదు. అలా చేస్తే పరిణామాలు ఎలా వుంటాయో అర్థమయింది. వెనక్కి తగ్గటమే కాకుండా, వెనుతిరిగారు.

‘ఆంధ్రకేశరికి జై’ అనీ, ‘ఆంధ్రకేశరి జిందాబాద్’ అనీ నినాదాలు మిన్నుముట్టాయి.

0 0 0

1872 ఆగస్ట్ 23వ తేదీన, ఆనాటి గుంటూరు జిల్లాలోని కనపర్తి గ్రామంలో, గోపాలకృష్ణయ్య సుబ్బమ్మ దంపతులకి ఐదుగురు పిల్లల్లోనూ పెద్దవాడిగా పుట్టాడు టంగుటూరి ప్రకాశం. ఆయన పూర్వీకులు టంగుటూరు గ్రామానికి కరణాలుగా వుండేవారు. ప్రకాశం అద్దంకిలోని తన మామయ్య దగ్గర పెరిగాడు. తర్వాత తండ్రి తను మేనకూరులో ఉద్యోగం చేస్తూ, పక్కనే వున్న నాయుడుపేటలో నివాసం ఏర్పరుచుకుని, ప్రకాశాన్ని అక్కడే ఇంగ్లీష్ మీడియం స్కూల్లో చేర్పించాడు. అక్కడే ఒక ముస్లిం స్నేహితుడి దగ్గర ఉర్దూ నేర్చుకున్నాడు ప్రకాశం. ప్రకాశంకి పదకొండేళ్ళ వయసులో హఠాత్తుగా ఆయన తండ్రి పరమపదించారు. ప్రకాశానికి తండ్రి మిగిల్చింది, గర్భిణిగా వున్న తల్లిని, ఇంకా ముగ్గురు పిల్లల్ని. బాంక్లో బాలన్స్ కానీ, స్థిరాస్థులు కానీ సున్న. తన మేనమామ కూడా ఆర్థికంగా అదే పరిస్థితిలో వున్నాడు. తల్లి, పిల్లలతో ఒంగోలు వెళ్ళి అక్కడే పూటకూళ్ళమ్మ పని చేసి, పిల్లల్ని పెంచటం మొదలు పెట్టింది. పిల్లల్ని అక్కడే గవర్నమెంట్ స్కూల్లో చేర్పించింది. చదువుకోవటానికి పుస్తకాలు కూడా లేని ప్రకాశం, తన మిత్రుల దగ్గర పుస్తకాలు తీసుకుని చదివేవాడు. తల్లి పట్టు చీర మూడు రూపాయలకి అమ్మి, దానితో ఫీజు కట్టి, పరీక్ష వ్రాశాడు. ప్రకాశం పన్నెండో ఏట మిడిల్ స్కూల్లో ఫస్ట్ క్లాస్లో పాసయ్యాడు. ప్రకాశాన్ని చదువులో శ్రద్ధగా చదివించి ప్రోత్సహించింది, స్కూలు టీచర్ హనుమంతరావు నాయుడు.

ప్రకాశం వాళ్ళ ఇల్లు కోర్టుకి ఎదురుగా వుండేది. అక్కడికి నల్ల కోట్లు వేసుకుని వెడుతున్న లాయర్లని చూసి, తనూ లాయరవాలని గట్టిగా నిశ్చయించుకున్నాడు ప్రకాశం.

టీచర్ హనుమంతరావు నాయుడు రాజమండ్రి స్కూల్లో ఉద్యోగం వచ్చి, అక్కడికి వెడుతుంటే ప్రకాశం కూడా ఆయన్నీ, తల్లిని ఒప్పించి ఆయనతో రాజమండ్రి వెళ్ళాడు. అక్కడే ఆయన సహాయంతో మెట్రిక్యులేషన్ పూర్తిచేశాడు. అప్పుడే మధ్యమధ్యలో నాటకాల్లోనూ పాత్రలు వేస్తుండే వాడు ప్రకాశం. అదే సమయంలో పెళ్ళి వయసు కాకపోయినా, హనుమాయమ్మతో ప్రకాశానికి వివాహం జరిగింది.

ప్రకాశంలో లాయర్ కావాలనే కోరిక చూసినా, దానికి కావలసిన ఆర్థిక సహాయం చేయలేకపోయాడు పేద బడిపంతులు హనుమంతనాయుడు. రెడ్డినాయుడు, రామచంద్రరావు అనే స్నేహితుల సహాయం లభించటంతో ప్రకాశం మద్రాసులో సెకండ్ గ్రేడ్ స్ట్రీడర్ చదువు పూర్తిచేశాడు. బంధుమిత్రులందరూ ఒంగోలులోనే ఆయన్ని ప్రాక్టీస్ చేయమన్నా వినకుండా, తనని అంతవాడిని చేసిన హనుమంతనాయుడుకి సహాయం చేయటానికి రాజమండ్రికి వెళ్ళిపోయి, అక్కడే న్యాయవాదిగా ఉద్యోగంలో చేరాడు ప్రకాశం.

ప్రకాశం వాగ్ధాటికీ, తెలివితేటలకీ అక్కడవున్న సీనియర్ స్ట్రీడర్లకి అసూయ వచ్చి ఆయన మీద ఎన్నో అభియోగాలు కూడా చేశారు. వాటన్నిటినీ తట్టుకుని నిలబడ్డాడు ప్రకాశం. ప్రభుత్వోద్యోగులకే పరిమితమైన మునిసిపల్ ఛైర్మన్ పదవికి నిలబడ్డాడు ప్రకాశం. ఎంతో పట్టుదలతో ఆ పదవి సంపాదించాడు. అంతేకాదు ఎన్నో చక్కటి

కార్యక్రమాలు ప్రవేశపెట్టి, అవినీతితో పేరుకుపోయిన స్థానిక యంత్రాంగాన్ని శుభ్రం చేయటం మొదలుపెట్టాడు. కొందరు పలుకుబడి గలిగిన పెద్దమనుష్యులు, ఆయన్ని అక్కడా ఒక హత్య కేసులో ఇరికించి విఫలమయారు.

తర్వాత స్వామినాథన్ అనే ఒక బారిష్టర్ ప్రోత్సాహంతో, బారిష్టర్ చదవటానికి లండన్ ప్రయాణ మయాడు ప్రకాశం. దానికి ఆయన స్నేహితుడు రామచంద్రరావు, లక్ష్మణదాస్ అనబడే ఒక క్లయంట్ ఆర్థిక సహాయం చేశారు.

1904లో లండన్లో వున్నప్పుడు ఇటు చదువులోనే కాకుండా, అటు భారతదేశపు స్వరాజ్య పోరాటం గురించి చదువుతూ వుండేవాడు ప్రకాశం. అక్కడే ఇండియా సొసైటీలో సభ్యత్వం తీసుకున్నాడు. ఆ సొసైటీవారు ఇండియా అనే పత్రికని నడిపేవారు. స్వాతంత్ర సమరంలో పాల్గొంటున్న ఎంతో మంది ప్రభ్యుతులతో ఇంటర్యూలు కూడా చేస్తూ వుండేవారు. అక్కడే బెంగాల్ స్వాతంత్రయోధుల గురించీ, తిలక్, గోఖలే, ఫిరోజ్ షా మెహతా మొదలైన వారి గురించీ ఎంతో తెలుసుకున్నాడు. లాలా లజపతిరాయ్ గొప్పతనాన్ని, ఆయన చేసిన త్యాగాలనీ చూసి స్వతంత్ర పోరాటం వేపు ఆకర్షితుడయ్యాడు.

లండన్లో దాదాభాయ్ నారోజి ఉపన్యాసాలు ఆయన్ని ఆకట్టుకున్నాయి. నారోజి వ్రాసిన 'పావర్టీ అండ్ అన్ బ్రిటిష్ రూల్ ఇన్ ఇండియా' అనే పుస్తకం క్షుణ్ణంగా చదివేశాడు ప్రకాశం. అప్పుడే కాంగ్రెస్ పార్టీ స్థాపనకి కూడా అంకురార్పణ జరుగుతున్నది. లండన్లోనే వున్న కాంగ్రెస్ నాయకులు డబ్ల్యు.సి. బెనర్జీ, రమేష్ చంద్ర దత్ మొదలైన వారికి ఎంతో సహాయం చేసి, వారి పక్కన నిలబడ్డాడు.

బారిష్టర్ పట్టాని ఫస్ట్ క్లాస్ లో సంపాదించుకుని, మద్రాస్ కి వచ్చాడు ప్రకాశం. అక్కడ తెల్లవాళ్ళ తర్వాత, జడ్జ్ ముత్తుస్వామి అయ్యర్, భాష్యం అయ్యంగార్, సుబ్రమణ్య అయ్యర్ మొదలైన తమిళియన్లు ప్రముఖులుగా వుండేవారు. వారిముందు నిలబడటం కష్టం కనుక మద్రాసులో కాక ఇంకెక్కడయినా ఆంధ్రాలో ప్రాక్టీస్ చేయమని సలహా ఇచ్చారు బంధుమిత్రులు. వారి మాట వినకుండా మద్రాసులోనే ప్రాక్టీస్ పెట్టాడు ప్రకాశం, నారాయణమూర్తి అనే తెలుగు లాయర్ తో చేతులు కలిపి. తన వాదనా పటిమతో త్వరలోనే మద్రాసులోని ప్రముఖ లాయర్లని మించిపోయాడు ప్రకాశం. సివిల్ కేసుల్లోనూ, క్రిమినల్ కేసుల్లోనూ ఎంతో పేరు, డబ్బూ గడించాడు.

1907లో ప్రస్తుతం తమిళ్ నాడులోని తిరునల్వేలిలో కలెక్టర్ గా పనిచేసిన యాష్ అనబడే బ్రిటిష్ అతను, ఒక రైల్వే ప్లాట్ ఫారం మీద హత్య చేయబడ్డాడు. అప్పుడు బిపిన్ చంద్రపాల్ నాయకత్వంలో బెంగాల్లో ప్రారంభమైన వందేమాతరం ఉద్యమం, దేశమంతటా వ్యాపించింది. కొందరు దేశనాయకులను ఆ సందర్భంగా అరెస్ట్ చేశారు. ప్రకాశం వారి తరఫున వకాల్తా పుచ్చుకుని, ఎన్నో ఋజువులు చూపించి, తన వాగ్దాతతో ఆ కేసు గెలిచాడు.

ఆ రోజుల్లోనే ప్రకాశం లా టైమ్స్ అనే పేపరుకు ఎడిటర్ గా కూడా వుండేవాడు.

0

0

0

బిపిన్ చంద్రపాల్ నడుపుతున్న ఉద్యమానికి, దక్షిణాదిలో ఎంతో సహాయం చేశాడు ప్రకాశం. కాంగ్రెస్ సభల్లో పాల్గొంటూ, 1921లో సత్యాగ్రహం ఉద్యమంలో చేరి, దేశ స్వరాజ్య నిర్మాణానికి నడుంకట్టాడు. దానికోసం, మంచి ఆర్జన వున్న తన న్యాయవాద వృత్తిని కూడా త్యజించింది.

స్వరాజ్య పత్రికకు సంపాదకుడుగా, తెలుగు తమిళ్ ఇంగ్లీషు భాషల్లో ప్రచురించాడు. ఒక జాతీయ పాఠశాలని ప్రారంభించాడు. ఖాదీ వస్త్రాలని తయారు చేసి, స్వదేశీ ఉద్యమంలో కూడా అందరినీ ఉత్తేజపరిచాడు. 1921లో అహ్మదాబాదు కాంగ్రెస్ సమావేశాల్లో, ప్రకాశంని కాంగ్రెస్ పార్టీ జనరల్ సెక్రటరీగా ఎన్నుకున్నారు.

ఎక్కడెక్కడ ఉద్యమాలలో ప్రాణహాని కలుగుతున్నదో, ప్రకాశం వెంటనే అక్కడికి వెళ్ళి వారిని ఆదుకునేవాడు. పంజాబ్‌లో అకాలీ సత్యాగ్రహం, ముల్తాన్‌లో హిందూ-ముస్లిం గొడవ, కేరళలో మోష్లాల ఆందోళన.. ఇలా ప్రకాశం, ఎక్కడవసరమయితే అక్కడికి వెళుతూ వుండేవాడు. 1922లో గుంటూరులో జరిగిన సహాయ నిరాకరణ ఉద్యమంలో, 30 వేల మందికి నాయకత్వం వహించి, వారి ముందు నుంచున్నాడు. 1926లో సెంట్రల్ లెజిస్లేటివ్ ఎసెంబ్లీకి కాంగ్రెస్ పార్టీ టెక్కెట్ మీద ఎన్నికయ్యాడు.

గాంధీ మహాత్ముని పక్కన నిలబడి స్వాతంత్ర పోరాటంలో పూర్తిగా నిమగ్నమయ్యాడు. ఉప్పు సత్యాగ్రహంలో పాల్గొని, బ్రిటిష్ వారి లాఠీ దెబ్బలు తిన్నాడు. గాంధీతో పాటూ జైలుకి వెళ్ళాడు. బ్రిటిష్ వారు తన పత్రిక మీద టాక్సులు పెంచి, పత్రిక మూయించాలని ప్రయత్నాలు చేస్తుంటే, తన స్వంత డబ్బులన్నీ దానికోసమే ఖర్చుపెట్టేశాడు. చివరికి 1935 తర్వాత ఆర్థిక సహాయం లేక ఇక ఆ పత్రికని నడపలేకపోయాడు.

1937లో మద్రాసు రాష్ట్రానికి ముఖ్యమంత్రి అయే అవకాశం వచ్చినా, కాంగ్రెస్ వర్కింగ్ కమిటీ కోరిక మేర, పదవిని రాజాజీకి వదిలేసి తను స్వాతంత్రోద్యమంలో పోరాడటానికే నిర్ణయించుకున్నాడు.

క్విట్ ఇండియా ఉద్యమంలో ప్రకాశాన్ని మూడేళ్ళు, 1942 నించీ 1945 దాకా, జైల్లో పెట్టారు. 1946లో మళ్ళీ జరిగిన మద్రాసు రాష్ట్ర ఎన్నికలలో ప్రకాశం ముఖ్యమంత్రిగా ఎన్నికయ్యాడు. ఆ పదవి రాజాజీ కుతంతాలవల్లా, మిగతా రాజకీయాల వల్లా 11 నెలలు మాత్రమే నడిచింది. ఆయన ముఖ్యమంత్రిగా వున్నప్పుడే ఖాదీ చేనేత పరిశ్రమని వృద్ధి చేస్తూ, మిగతా వస్త్ర పరిశ్రమని అణగదొక్కటం కూడా ఆయన్ని దెబ్బతీసింది. పటేల్ నిర్దేశకత్వంలో ఫిబ్రవరి 1947లో దక్షిణాది కమ్యూనిష్టుల తిరుగుబాటుని అణిచివేశాడు.

భారతదేశానికి స్వతంత్రం వచ్చాక, నెహ్రూ ప్రకాశం క్షేమం కోరి వద్దన్నా, వినకుండా తెలంగాణాలో రజాకార్ల ఉద్యమ నాయకుడు కాసిం రిజ్వీతో భేటీ అయ్యాడు. 1952లో పొట్టి శ్రీరాములు తెలుగువారి కోసం ఆంధ్రరాష్ట్ర సాధనకు నడుంకట్టాడు. ఆయన ఆ యజ్ఞంలో ఆహుతయాక, 1953 అక్టోబర్ ఒకటిన ఆంధ్రరాష్ట్రం అవతరించింది.

ప్రకాశం ఆంధ్రరాష్ట్రానికి మొట్టమొదటి ముఖ్యమంత్రి అయ్యాడు. కానీ ఆయన మీద పగబట్టిన కమ్యూనిష్టులు, సోషలిష్టులు ఆయన ప్రభుత్వాన్ని ఒక్క సంవత్సరంలోనే పడగొట్టారు. మధ్యంతర ఎన్నికలు వచ్చే సమయానికే, ప్రకాశం ఇక రాజకీయాలతో విసిగిపోయి రిటైర్ అయిపోయాడు. అప్పటికే ఆర్థికంగా కూడా బాగా చితికిపోయాడు.

1956 నవంబర్ ఒకటిన నిజాం పరిపాలనని రద్దు చేసి విశాలాంధ్ర అవతరించింది. ప్రకాశం శిష్యుడు నీలం సంజీవరెడ్డి ముఖ్యమంత్రి అయ్యాడు. ప్రకాశం రాజకీయాలలోనించీ తప్పుకున్నా, సంజీవరెడ్డి కోరికపై రాష్ట్రమంతా తిరుగుతూ, సహాయం చేస్తూ వుండేవాడు. ఒకసారి అలా వెళుతున్నప్పుడు, ఒంగోలులో ఆయనకి వడదెబ్బ తగిలింది. హైద్రాబాదు హాస్పిటల్‌లో చేర్పించారు.

1957 మే 20వ తేదీన టంగుటూరి ప్రకాశం జీవితం సమాప్తమయింది.

ఆంధ్ర కేసరి ప్రస్థానం పరిపూర్ణమయింది!

దొరకునా ఇటువంటి సేవ..!

అనగా అనగా ఆంధ్రదేశంలో ఒక ఊరు. ఆ ఊళ్ళో ఒక సినిమా హాలు.

ఏదో కొత్త సినిమాకి డిస్ట్రిబ్యూటర్లు దొరకటంలేదనీ, చౌకగా ఊరువారీగా అమ్ముతున్నారనీ తెలిసి ఆ హాలు యజమాని కూడా విజయవాడ చేరుకున్నాడు. సినిమా చూశాక అది బాగుందో లేదో కూడా అర్థం కాని పరిస్థితి. ఎందుకంటే అది ఎప్పుడూ

వచ్చే మామూలు సినిమాల్లా లేదు మరి. అయినా సరే మూడు నాలుగు వారాలు ఆడక పోతుండా, చౌకగా వస్తున్నది మన డబ్బులు మనకి రాకపోతాయా అని, అతను ఆ వూళ్ళో ఆ సినిమాని ఆడించటానికి హక్కులు కొనుక్కున్నాడు.

అన్ని వూళ్ళలోలాగానే ఆ వూళ్ళో కూడా విడుదలయిండా సినిమా. అన్ని వూళ్ళలోలాగానే ఆ వూళ్ళో కూడా ప్రేక్షకులు కరువయారు. నాలుగయిదు రోజులయినా అదే పరిస్థితి. పెట్టిన కాస్త పెట్టుబడి కూడా రాదేమోనని భయ పడ్డాడు హాలుగలాయన. రెండు మూడు వారాలు అలాగే నడిచిండా సినిమా. తర్వాత నెమ్మదిగా జనం రావటం మొదలుపెట్టారు. ఇదొక మంచి సినిమా అని పేరు వచ్చి, జనం ఇంకా ఎక్కువగా రావటం మొదలుపెట్టారు. తర్వాత ఇది చాల గొప్ప సినిమా అని జనం ఆ సినిమాకి నీరాజనం పలికారు. విడుదలయిన ప్రతి చోటా ఎన్నో నెలలపాటు చూసినవాళ్ళే మళ్ళీ మళ్ళీ చూశారు. కొన్ని చోట్ల ఒక సంవత్సరం పైనే నడిచింది. ఆ వూరి సినిమా హాలాయన, ఆ హాలు మీద ఇంకో చిన్న హాలు కూడా కట్టి తను చేసింది పొరపాటు కాదని నిరూపించుకున్నాడు. ఆంధ్రదేశంలోనే కాక తమిళనాడు, కర్ణాటక, కేరళ రాష్ట్రాల్లో చాల వూళ్ళలోనూ ఎన్నో ఎన్నో నెలలపాటు నడిచింది ఆ చిత్రం. మేము ఆ రోజుల్లో కేరళలోని తిరువనంతపురంలో మొట్టమొదటగా ఆ తెలుగు సినిమాని చూశాం.

ఆ చిత్రం పేరు శంకరాభరణం.

తెలుగు సినిమారంగాన్ని తెలుగు సంస్కృతీ, కళల వేపుకి ఒక పెద్ద మలుపు తిప్పిన మొట్టమొదటి చిత్రం. మేధావులనీ, పామరులనీ ఒకే విధంగా అలరించటానికి చేసిన ప్రయత్నాన్ని విజయవంతం చేసిన చిత్రం.

తెలుగు సినిమారంగంలో ఒక కొత్త ఒరవడిని ప్రారంభించిన చిత్రం.

ఆ చిత్రానికి దర్శకుడు కాశీనాథుని విశ్వనాథ్.

శంకరాభరణం ఆ విశ్వనాథుని ఆది ప్రణవ నాదం.

0

0

0

భారతదేశ చలనచిత్ర రంగంలో దృశ్యకళని సమర్థవంతంగా వాడుకున్న దర్శకులు చాల తక్కువ. చాంతాడంత డైలాగులని లాగి లాగి, పీకి పీకి చెప్పటం మన భారతీయ చిత్రాల్లోనే ఎక్కువగా కనపడుతుంది. శాంతారాం, సత్యజిత్ రే, అరవిందాక్షన్, శ్యాంబెనగల్ లాటి కొద్దిమంది మాత్రమే సాధించగలిగారు ఆ మాధ్యమాన్ని. తెలుగులో ఎంత వెతికినా దృశ్యకళని విజయవంతంగా వాడిన దర్శకులు ఇద్దరే కనపడతారు. ఒకరు బాపు. రెండవది విశ్వనాథ్.

సిరిసిరిమువ్వ చిత్రంలో జయపద చేత కళ్ళతో, కాలి అందెలతో కథ నడిపించాడు. శంకరాభరణం చిత్రంలో మంజుభార్గవి చేత మొట్టమొదటి డైలాగు సినిమా సగం అయాకనే వినిపించాడు. సప్తపదిలో క్లిష్టమైన సన్నివేశాలతో సహా విశ్వనాథుని దృశ్యకళా కౌశలమే కనపడుతుంది. సాగరసంగమంలో కమల్ హాసన్ చేత చాల తక్కువ సంభాషణలు చెప్పించి, ముఖకవళికలతో కథ నడిపించాడు. సిరివెన్నెలలో గుడ్డివాడికి కూడా ప్రకృతి సౌందర్యాన్ని కళ్ళకి కట్టినట్టు చూపించాడు. మురళీ స్వరంతో భావాలు పలికించాడు. నోరు మూగపోయినా మనసుతో మాట్లాడించాడు.

అందుకే ఆయన తెలుగు చిత్రరంగంలో కళాతపస్విగా నిలిచి, మన సంస్కృతిని మళ్ళీ మన దగ్గరకి తీసుకువచ్చాడు.

0 0 0

1930 ఫిబ్రవరి 19వ తేదీన, తెనాలి దగ్గర వున్న పెద్దపులివర గ్రామంలో జన్మించాడు కాశీనాథుని విశ్వనాథ్. తండ్రి తెలుగు సినిమా పంపిణీలలో వుండటంతో విశ్వనాథ్ సినిమారంగానికి చిన్నప్పుడే దగ్గరయ్యాడు.

కెవిరెడ్డి, బిఎన్ రెడ్డి, ఆదుర్తి సుబ్బారావుల సాన్నిహిత్యంలో చిత్రరంగంలోని మెళుకువలన్నీ నేర్చుకున్నాడు. ఆదుర్తి సుబ్బారావు విశ్వనాథ్ ని ఒక సహాయ దర్శకుడిగానే కాకుండా, కథ దర్శకత్వం ఎడిటింగ్ మొదలైన అన్ని రంగాల్లోనూ స్వతంత్రంగా పనిచేయించి ఆయన్ని తీర్చిదిద్దాడు. మూగమనసులు సినిమాకి రెండవ యూనిట్ దర్శకుడిగా పనిచేశాడు. అందరూ కొత్త నటులతో తీసిన తేనెమనసులు సినిమాకి నటులకి నటన నేర్పే భారం విశ్వనాథ్ కే అప్పగించాడు ఆదుర్తి. సుడిగుండాలు చిత్ర దర్శకత్వంలో ఆదుర్తితో పాటూ విశ్వనాథ్ అదృశ్యహస్తం కూడా కనపడుతుంది.

అన్నపూర్ణావారి చిత్రాలకు సహాయ దర్శకుడిగా పనిచేస్తున్నప్పుడే విశ్వనాథ్ అక్కనేని నాగేశ్వరరావుకీ, దుక్కపాటి మధుసూధనరావుకీ దగ్గరయ్యాడు. విశ్వనాథ్ ని అన్నపూర్ణావారి చిత్రం ఆత్మగౌరవంతో దర్శకుడిగా పరిచయం చేశారు. ఆ చిత్రం విజయవంతం కావటంతో, ఇక విశ్వనాథ్ వెనుతిరిగి చూడలేదు. ఉండమ్మా బొట్టు పెడతా, చెల్లెలికాపురం, కాలం మారింది, శారద, ఓ సీత కథ, మాంగల్యానికి మరో ముడి మొదలైన చిత్రాలతో దర్శకుడిగా నిలదొక్కుకున్నాడు.

అప్పుడే వచ్చింది సిరిసిరిమువ్వ. ఆనాటి ప్రేక్షకులని, సంగీత సాహిత్య నృత్యాలతో ఒక వూపు వూపిన చిత్రం. చంద్రమోహన్ జయపదలకు నటులుగా ఎంతో పేరు తెచ్చిన చిత్రం. వెంటనే వచ్చింది హాస్యరస భరితమైన సీతామహాలక్ష్మి.

1979లో తెలుగు చిత్ర పరిశ్రమకు అందించాడు ఇంకొక మణిహారం. శంకరాభరణం. సంగీత, సాహిత్య, నృత్యాలతో, భారతదేశ సినిమా చరిత్రలోనే ఒక గొప్ప చిత్రంగా నిలిచిపోయింది. సోమయాజులు చేత హీరో పాత్ర వేయించటం, శాస్త్రీయ సంగీతాన్ని కథాంశంగా తీసుకోవటం, ఎవరికీ తెలియని మంజుభార్గవి చేత ముఖ్యమైన పాత్ర వేయించటం విశ్వనాథ్ ధైర్యానికే కాక, ఆయన ఆత్మవిశ్వాసానికి నిదర్శనం. అంతకు ముందూ, ఆ తర్వాతా కూడా రెండర్థాల పాటలు వ్రాసుకునే వేటూరికి స్పందననిచ్చి, ఆయనలోని కవితా పటిమను వెలికితీసిన ఘనత కూడా విశ్వనాథ్ కే దక్కుతుంది.

సంపదాయానికీ, మానవత్వపు విలువలకీ జరిగే సంఘర్షణే సప్తపది. ఎంతో క్లిష్టమైన సాంఘిక సమస్యని సామాన్య ప్రేక్షకుడి మనసుకి కూడా హత్తుకున్నట్టు సమర్థవంతంగా చూపించాడు. మన చుట్టూ ఎప్పుడూ కనపడే పనిదొంగల జీవితాన్ని శుభోదయం చిత్రంలో కళ్ళకి కట్టినట్టు హాస్యంతో రంగరించి మరీ చూపించాడు. వరకట్నం సమస్యని సరదాగా చూపిస్తూనే, సమాజానికి ఒక చెంపదెబ్బ కొట్టాడు శుభలేఖ చిత్రంతో. తర్వాత సాగరసంగమం, స్వాతిముత్యం, సిరివెన్నెల, శృతిలయలు, స్వర్ణకమలం, సూత్రధారులు, ఆపద్బాంధవుడు, స్వాతికీరణం, శుభసంకల్పం, స్వరాభిషేకం... అన్నీ ఎంతో వైవిధ్యం వున్న చిత్రాలు. కథా, కథనం, మాటలు, పాటలు అన్నిటికీ ఎంతో ప్రాముఖ్యాన్ని ఇచ్చి తీసిన సినిమాలు.

0

0

0

విశ్వనాథ్ దర్శకత్వంలో ఎంతో విచిత్రమైనవీ, ఇంకెవరికీ తట్టని సన్నివేశాలు కొన్ని కనిపిస్తూ వుంటాయి. అలాటి సన్నివేశాలు ఎప్పుడొస్తాయో అని చూస్తుంటాను ఆయన సినిమాల్లో. మచ్చుకి కొన్ని.

కూచిపూడి నృత్యం చేసేటప్పుడు తల మీద ఒక చెంబు పెట్టుకుని అది క్రింద పడకుండా పదవిన్యాసం చేస్తుంటారు. శృతిలయలులో శ్రీనివాస్ ఒక బ్రాండ్ బాటిల్ తల మీద పెట్టుకుని నృత్యం చేస్తాడు. సాగరసంగమంలో కమల్ హాసన్ అమాంతం నూతి మీదే నృత్యం చేస్తాడు. సప్తపదిలో సబిత సత్యభామ వేషంలో డాబా మీద వడియాలు పెడుతుంది. ఇలాటి వింత సన్నివేశాలు చాలసార్లు కనిపిస్తూనే వుంటాయి.

తెలుగు సినిమారంగంలో తళుక్కుమంటున్న, మిణుకుమిణుకు మంటున్న తారలకు, నటన నేర్పించి వారి చేత నటింప చేయటం విశ్వనాథ్ ప్రత్యేకత. మీరు నటులెలా అయ్యారు అనే ప్రశ్నకు ఆయన ఇచ్చిన జవాబు. 'నేనప్పుడు తెర వెనుక నటించి, నటులకు చూపించేవాడిని. ఇప్పుడు తెర మీద నటిస్తున్నాను. నటన నాకు కొత్త కాదు' అని.

దాదాపు తను తీసిన అన్ని చిత్రాలకీ కథలు వ్రాసినది విశ్వనాథ్. జంధ్యాల, ఆకెళ్ళలాటి ప్రభుత్వంతో చక్కటి సంభాషణలు వ్రాయించుకుంటే, వాటిల్లో కూడా విశ్వనాథ్ బాణీ కనపడుతుంది. దేవులపల్లిలోని భావ సౌందర్యం, మల్లాదిలోని లోతైన ఆలోచనా స్రవంతి, ఆరుద్రలోని పదాల పాండిక, శ్రీశ్రీలోని పద గాంభీర్యం అన్నీ పుణికిపుచ్చుకుని, తనదైన విలక్షణమైన బాణీలో తెలుగు సినిమా సాహిత్యానికి మళ్ళీ ఊపిరి పోసిన, పోస్తున్న కవి సీతారామశాస్త్రిని తెలుగు సినిమారంగానికి పరిచయం చేసిన ఘనత కూడా విశ్వనాథ్దే.

'విధాత తలపున ప్రభవించింది అనాది జీవన వేదం. ఓం. ప్రాణనాడులకు స్పందన నొసగిన ఆది ప్రణవనాదం. కనుల కొలనులో ప్రతిబింబించిన విశ్వరూప విన్యాసం... ఎద కనుమలలో ప్రతిధ్వనించిన విరించి విపంచి గానం... సరసస్వరసురరూపి గమనవౌ సామవేద సారమిదీ, నే పాడిన జీవనగీతం.. ఈ గీతం. విరించి నై విరచించితిని ఈ గానం...' నిజంగానే విరించిలా పాట వ్రాసి, సిరివెన్నెల సీతారామశాస్త్రిగా సినిమా పేరునే ఇంటిపేరు చేసుకున్నాడాయన.

విశ్వనాథ్ చిత్రాల్లో ఇంత గొప్ప సాహిత్యానికి ప్రాణ ప్రతిష్ఠ చేసిన సంగీత దర్శకులలో ముఖ్యులు ఇద్దరు. ఒకరు మహాదేవన్, ఇంకొకరు ఇళయరాజా. శృతి స్వర లయలలో ఒకరిని మించిన వారొకరు. శంకరాభరణం పాటలు పాడటానికి బాలుని ఎన్నుకున్నప్పుడు, ఆయనకి శాస్త్రీయ సంగీతం పుహాళేంది చేత నేర్పించి, సాధన చేయించి మరీ పాడించారు. ఏ చిత్రంలో పాటలు చూసినా అవి అలా శ్రోతల హృదయాల్లో కలకాలం నిలిచి పోయాయి.

చాల పాటలకి పల్లవి కూడా విశ్వనాథ్ ఇస్తాడని అంటారు. దాని గురించి ఒక చిన్న సంఘటన కూడా ఒక పాటల రచయిత ద్వారా విన్నాను.

శృతిలయలు సినిమాలో అన్నమయ్య పాటల శైలిలో ఒక పాట వ్రాయించాలని విశ్వనాథ్ అనుకున్నారు. దానికి పల్లవి ఇస్తాననీ పాట వ్రాయాలనీ, సీతారామశాస్త్రి మహాదేవన్ పుహళేందిగార్లను కూర్చోబెట్టుకుని పల్లవి ఆలోచిస్తున్నారు. విశ్వనాథ్ సెట్ మీద వున్నా, కథా పాటల రచనలో వున్నా, అక్కడ ఎంతమంది వున్నా, నిశ్శబ్దానికే ప్రాధాన్యం ఎక్కువ. అంత దీక్షగా సాలోచనగా వుంటాడాయన. సమయం రాత్రి పది గంటలయింది. పదకొండయింది. పన్నెండయింది. విశ్వనాథ్ దగ్గరనించీ ఒక్క మాటా లేదు. మిగతా ముగ్గురూ కూడా ఏం చేయాలో తెలియకా, ఆయన ఆలోచనలకు భంగం కలిగించలేకా మౌనంగా వున్నారు.

పుహళేంది ఇక ఆగలేక, 'మీ పల్లవి ఏమోకానీ, తెలవారుతుందేమో స్వామీ' అన్నారు. అది వినగానే విశ్వనాథ్ నోట పల్లవి వచ్చేసిందిట 'తెలవారదేమో స్వామీ' అని. ఆ పల్లవితో ఇంకొక రెండు గంటల్లో సిరివెన్నెల పాట వ్రాసేయటం, వెంటనే పుహళేంది మహాదేవన్ దానికి స్వర రూప కల్పన చేయటం చకచకా జరిగిపోయాయి. ప్రొద్దున్నే పదిగంటలకు జేసుదాస్ చేత ఆ పాట రికార్డింగ్ చేసేశారు. దీనికి ఇంకొక ఉపకథ కూడా వుంది. రికార్డింగ్ జరుగుతున్నప్పుడు మధురగాయని సుశీల కూడా అక్కడే వున్నారు. ఆ పాటలోని సాహిత్యం, బాణీ విని ఆవిడ మనసు పులకించిపోయింది. తను కూడా ఆ పాట పాడతానని కోరారుట విశ్వనాథ్ ని. ఆయన ఒప్పుకోవటమే కాక, సుశీల పాడిన ఆ పాటకి సినిమాలో ఇంకొక సన్నివేశం కూడా సృష్టించారుట. సాహిత్య సంగీత పరంగా అది ఆనాటికీ, ఈనాటికీ, ఏనాటికీ ఒక మహత్తరమైన పాట.

0

0

0

దర్శకుడిగా తర్వాత నటుడిగా విశ్వనాథ్ కి వచ్చిన బహుమతులు, పురస్కారాల గురించి నేను వ్రాయదలుచు కోలేదు. ఆయనే చిత్రరంగానికి, కళామతల్లి అందించిన ఒక అమూల్యమైన బహుమతి.

ఇక ఆయనకి బహుమతులెందుకు?

0

0

0

'పాశ్చాత్య సంగీతపు పెనుతుఫానుకి రెపరెపలాడుతున్న సత్సంప్రదాయ సంగీతజ్యోతిని ఒక కాపు కాయటానికి తన చేతులు అడ్డుపెట్టిన కళాతపస్వి శ్రీవిశ్వనాథ్ కి శత సహస్ర వందనాలర్పిస్తున్నాను. శుష్కించిపోతున్న భారతీయ సంస్కృతిని పునరుద్ధరించటానికి నడుం కట్టిన ఆ మహామనిషికి శిరస్సు వంచి పాదాభివందనం చేస్తున్నాను'

0

0

0

మణ్యం వీరుడు!

అది 1922వ సంవత్సరం.

విశాఖపట్నం - తూర్పు గోదావరి జిల్లాల దగ్గర అడవి ప్రాంతం.

'మీరు ఇక్కడ వ్యవసాయం చేసినా, పళ్ళు కోసుకున్నా ఏం చేసినా సరే.. మాకు శిస్తులు కట్టాలి' అన్నాడు ఎక్కడినించో వ్యాపారం చేసుకోవటానికి వచ్చిన పరాయి దేశం తెల్లవాడు.

'ఎందుకు కట్టాలి.. ఎన్నాళ్ళ నించో మేమిక్కడ వ్యవసాయం చేసుకుంటున్నాం... ఇది మా నేల...'

'కానీ ఇప్పుడు ఇది మా దేశం. మా నేల... ఇక్కడ మీరు ఏం చేసినా మాకు శిస్తులు కట్టాల్సిందే..'

ఇలా మొదలు పెట్టి దేశమంతా ఆక్రమించుకున్న బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యం, ఆ ప్రదేశం కూడా ఆక్రమించుకుంది.

0

0

0

అది 1857వ సంవత్సరం.

భారతదేశ చరిత్రలో ఇంకొక చారిత్రాత్మక సంవత్సరం.

జనవరి 23. ఈనాటి ఒరిస్సా రాష్ట్రంలోని కటక్ పట్టణం.

అక్కడే జన్మించాడు నేతాజీగా పేరు పొందిన సుభాష్ చంద్ర బోస్.

జూలై 4 కటక్ పట్టణానికి దక్షిణాన వున్న ఊరు. విశాఖపట్టణానికి దగ్గరలోవున్న పాండ్రంగి గ్రామం.

ఆరోజే అక్కడే పుట్టాడు అల్లూరి రామరాజు, పూర్తి పేరు రామచంద్రరాజు.

సుభాష్ చంద్ర బోస్ అడుగు జాడల్లోనే నడిచి అల్లూరి సీతారామరాజుగా పేరు పొందిన మణ్యం వీరుడు.

0

0

0

'ఇది మన దేశం. మనం పుట్టిన భూమి. ఎక్కడినించో వచ్చిన తెల్లవాడికి మనమెందుకు కట్టాలి శిస్తులు. కోయదొరలంతా ఏకమయితే, మనల్ని ఎవరూ ఏమీ చేయలేరు' అని వాళ్ళకి అండగా నిలబడ్డాడు సీతారామరాజు.

అంతేకాదు దౌర్జన్యం చేస్తున్న తెల్లవాడి మీదా, వాడికి ఊడిగం చేస్తున్న భారతీయుల మీదా ఎదురుతిరిగాడు. అతని ధైర్యం చూసిన మణ్యం ప్రజలు - అన్నదమ్ములు మల్లదొర, గంటందొరలతో పాటు ఆ శ్రామికులంతా - అల్లూరి సీతారామరాజు పక్షాన నిలిచారు.

వచ్చినవారికి శిస్తుల బదులు తగిన శాస్త్రీ జరిగింది.

తెల్లదొరలకు అప్పుడే తెలిసింది ఒక అనామకుడు ఈ అటవికులకు సహాయం చేస్తున్నాడని.

0

0

0

అల్లూరి సీతారామరాజు తండ్రిది పశ్చిమ గోదావరి జిల్లాలోని మొగల్లు గ్రామం. ఆయన రాజమండ్రి సెంట్రల్ జైల్లో ఫాటోగ్రాఫర్ గా పనిచేస్తుండేవారు. సీతారామరాజు పాండ్రంగి గ్రామంలో తల్లి పుట్టింట్లో పుట్టాడు. కాకినాడ, తుని,

రామచంద్రపురం పట్టణాల్లో చదువుకున్నాడు. అతను ఎలిమెంటరీ స్కూల్లో చదువుతుండగానే తండ్రి చనిపోయాడు. నర్సాపురంలో తాసీల్దారుగా పనిచేస్తున్న మామయ్య దగ్గర చదువు సాగించాడు.

కాకినాడలో చదువుతున్నప్పుడే సీతారామరాజుకి గొప్ప స్వాతంత్ర యోధుడు మద్దూరి అన్నపూర్ణయ్య, పండితుడు రాళ్ళపల్లి అచ్యుతరామయ్యలతో పరిచయం కలిగింది. వారి ద్వారా స్వరాజ్య ఉద్యమం గురించి ఆకళింపు చేసుకున్నాడు. 1916లో గయలోనూ, 1923లో కాకినాడలోనూ జరిగిన ఎ.ఐ.సి.సి. మహాసభలకు వెళ్ళాడు. అక్కడ ఉద్యమ నాయకులందరినీ కలిశాడు.

తర్వాత విశాఖపట్టణంలోని ఎవిఎన్ కాలేజీలో చేరాడు కానీ, డిగ్రీ పూర్తి చేయకుండానే చదువు ఆపేశాడు. అక్కడ వున్నప్పుడే కొండ ప్రాంతాలకి వెళ్ళి, కొండరాజులతో, కోయవాళ్ళతో స్నేహం చేసి, ఆ ప్రాంతమంతా తిరిగాడు.

అప్పుడే ఆ అమాయకపు ప్రజల మీద బ్రిటిష్ వారి జులం చూశాడు. 1882లో అమలు చేసిన మద్రాసు ఫారెస్ట్ చట్టం ప్రకారం - వారు అక్కడ స్వతంత్రంగా తిరగకూడదనీ, వ్యవసాయం చేసుకోకూడదనీ, చేతికందిన పంట వాడుకోకూడదనీ ఆ చట్టం చెబుతుంది. అంతేకాక శిస్తుల రూపంలో తలకు మించిన డబ్బు కట్టటం ఇంకొకటి. వీరు పడుతున్న బాధలు, బ్రిటిష్ వారి అధికార మదం భరించలేకపోయాడు సీతారామరాజు.

ఈ పోరాటంలో అతనికి అవసరమైన బలగాన్ని సమకూర్చటానికి మల్లదొర, గంటందొర నడుంకట్టారు. వారి పక్కన శ్రామిక శక్తి నిలిచింది. వారిని ఉత్తేజపరిచి, ముందుకు సాగాడు తెలుగు వీరుడు సీతారామరాజు.

అన్యాయంగా జైల్లో మగ్గుతున్న స్వాతంత్ర వీరుడు వీరయ్యదొరని, జైలు మీద దాడి చేసి బయటకు తీసుకు వచ్చాడు సీతారామరాజు.

అప్పుడే బ్రిటిష్ వారికి తెలిసింది ఆ అనామకుడి పేరు అల్లూరి సీతారామరాజు అని, అతను అసమాన్యుడని.

సీతారామరాజుని పట్టుకోవటానికి పోలీసులనీ, ఆర్మీనీ ఉసిగొల్పి గాలింపు మొదలు పెట్టారు బ్రిటిష్ వారు.

చివరికి పెద్దవలస గ్రామం దగ్గర, సీతారామరాజే బ్రిటిష్ ఆర్మీని ఎదుర్కొన్నాడు. అక్కడ జరిగిన పోరాటంలో బ్రిటిష్ సైనికులను చిత్తుగా ఓడించాడు అల్లూరి సీతారామరాజు. తర్వాత చాలసార్లు ఇటువంటి పోరాటాలు జరిగాయి. దానితో బ్రిటిష్ ఆర్మీని రెండింతలు చేశారు.

0

0

0

‘మనం బ్రిటిష్ వాళ్ళని ఇక్కడినించీ తరిమి కొట్టాలంటే ఏం చేయాలో తెలుసా? మనం బాణాలూ, కర్రలూ, రాళ్ళతో వాళ్ళని ఎదుర్కొంటున్నాం. వాళ్ళ దగ్గర తుపాకులు వున్నాయి... మర ఫిరంగులు వున్నాయి... మనం కొన్ని వందలమందిమి మాత్రమే... వాళ్ళ సైన్యం చాల పెద్దది. అంతేకాక ఒకే ఒక్క పిలుపుతో, వేల కొద్దీ వాళ్ళ సైనికులు దేశంలోని అన్ని మూలలనించీ వస్తారు’

‘అందుకే మనం మణ్య ప్రాంతంలోని అన్ని పోలీస్ స్టేషన్ల మీద తిరుగుబాటు చేద్దాం. అక్కడి తపాకులు, ఇతర ఆయుధాలూ స్వాధీనం చేసుకుందాం. మన బలం పెంచుకుందాం’

'అయితే పదండి ముందుకు!'

సీతారామరాజుకి ఈ విషయంలో స్పందన లభించింది, సుభాష్‌చంద్ర బోస్ ప్రభుతులు చిట్టగాంగ్‌లో చేసిన తీర్మానాలు.

0

0

0

అనుకున్న వెంటనే సీతారామరాజు ఆధ్వర్యంలో కార్యాచరణ మొదలుపెట్టారు మల్లదొర, గంటందొర, వీరయ్య దొర, అగ్గిరాజు. వీరందరూ సీతారామరాజుకి నమ్మకస్తులైన సేనానులు.

చింతపల్లి, కృష్ణదేవిపేట, రాజ ఉమ్మంగి, రంపచోడవరం మొదలైన చోట్ల, పోలీసు స్టేషన్లపై దాడి చేశారు.

బ్రిటిష్ సిపాయిలను అంతం చేయటమే కాకుండా, అక్కడి తుపాకులూ డైనమైట్లూ మరఫిరంగులూ, ఇతర ఆయుధాలూ ఎత్తుకుపోయారు.

ఆ పోరాటాల్లో బ్రిటిష్ ఆర్మీ ఆఫీసర్లు స్కాట్ కావర్డ్, హైట్స్ మొదలైనవారు మరణించారు కూడాను.

సీతారామరాజు పోలీస్ స్టేషన్ల మీద దాడి చేసినప్పుడు దాడి ఎక్కడ ఎప్పుడు చేస్తున్నాడో ముందే చెప్పేవాడు. అదే సమయంలో అదే చోట దాడి చేసేవాడు కూడా. తక్కువ మనుష్యులతో, తక్కువ ఆయుధాలతో అతను వాళ్ళని ఎదుర్కున్న విధానమే, వారిని కలవరపరిచింది. ఆ కొండాకొనల్లో ఇలాటివి ఒక్క గోరిల్లా యుద్ధాలతోనే సులభమవు తుంది. అలాటి పద్ధతుల్లో ఆరితేరారు అల్లూరి సీతారామరాజు, అతని అనుయాయులూ.

అంతేకాదు, ఎక్కడ ఏ పోలీస్ స్టేషన్ను కొల్లగొట్టినా, అక్కడినించీ తీసుకున్న ఆయుధాల లిస్ట్ తయారుచేసి, దాని మీద తన సంతకం పెట్టి మరీ వెళ్ళేవాడు.

అతన్ని పట్టుకోవటానికి చేతకాక, పట్టుకుని అప్పగించిన వారికి పదివేల రూపాయల పారితోషకం కూడా ప్రకటించారు బ్రిటిష్ వారు. ఆ రోజుల్లో పది వేల రూపాయలంటే, ఈ రోజుల్లో ఎన్నో లక్షల రూపాయలకు సమానం.

అయినా అడవుల్లో రహస్య స్థావరాల్లో వున్న సీతారామరాజు ఎవరికీ చిక్కక, తన గోరిల్లా యుద్ధం సాగిస్తూనే వున్నాడు.

సాండర్స్ నాయకత్వంలో, అస్సాం రైఫిల్స్ పెద్దగడ్డపాలెం దగ్గర ఆర్మీని సమాయత్తం చేయటం చూసి, అక్కడా ప్రత్యక్షమయాడు సీతారామరాజు. తన అనుయాయుల సహాయంతో వారిని ఎదుర్కొన్నాడు. ఇలా ఎన్నో రకాలుగా బ్రిటిష్ ఆక్రమణని తనకు తెలిసిన బాణీలో ఎదుర్కొన్నాడు సీతారామరాజు.

0

0

0

విశాఖపట్టణం జిల్లాకి కలెక్టర్‌గా వున్న రథర్‌ఫర్డ్‌కి, సీతారామరాజుని పట్టుకునే బాధ్యతని అప్పగించాడు బ్రిటిష్ గవర్నర్.

1923 సెప్టెంబర్ 18న సీతారామరాజు అన్నవరం పోలీస్ స్టేషన్ మీద దాడి చేశాడు. అక్కడే మల్లదొర వారికి దొరికిపోయాడు. తర్వాత అగ్గిరాజుని కూడా పట్టుకుని అరెస్ట్ చేశారు బ్రిటిష్.

రథఫర్ తన తెలివితేటలతో, అల్లూరి సీతారామరాజుని చింతపల్లి అడవుల్లో చుట్టుముట్టాడు.

మంప గ్రామంలో అల్లూరి సీతారామరాజుని ఒక చెట్టుకి కట్టిసి, తుపాకులతో కాల్చి చంపేశారు.

'వందేమాతరం... వందేమాతరం... వందేమాతరం...' అంటూ ప్రాణాలు విడిచాడు దేశ స్వాతంత్రం, స్వరాజ్యం, వ్యక్తి స్వాతంత్రం కోసం పోరాడిన మణ్యం వీరుడు అల్లూరి సీతారామరాజు.

నాగరిక దేశం అని చెప్పుకునే బ్రిటన్, పట్టుకున్న ఖైదీని చట్ట ప్రకారం విచారించి శిక్ష విధించకుండా, అనాగరికంగా అటవీన్యాయంతో ఒక చెట్టుకి కట్టిసి, అసహాయ స్థితిలో ఒక వీరుడిని చంపేయటం, ఆ దేశానికే కాక సభ్య ప్రపంచానికే సిగ్గుచేటు.

0

0

0

భారత ప్రభుత్వం 1986లో అల్లూరి సీతారామరాజు జ్ఞాపకార్థం ఒక పోస్టల్ స్టాంప్‌ని విడుదల చేసింది.

విశాఖపట్నంలో సీతమ్మధార జంక్షన్‌లోనూ, పార్క్ హోటల్ దగ్గరా, హైద్రాబాద్ టాంక్ బండ్ మీదా అల్లూరి సీతారామరాజు విగ్రహాలను నెలకొల్పారు.

మనమీనాడు ఆ మహనీయుడికి ఏమి చేసినా, ఎంత చేసినా, చేయవలసింది ఇంకొకటి వుంది. దేశభక్తితో విదేశీశక్తులని ఒంటరిగా ఎదిరించి పోరాడిన ఈ మణ్యంవీరుడికి మనమివ్వగలిగిన నివాళి ఒక్కటే!

సీతారామరాజు మహాత్మాగాంధీ తదితరులెందరో ప్రాణత్యాగాలు చేసి మనకి అందించిన స్వతంత్ర భారతదేశాన్ని ఈ నాడు మనదేశంలోనే వుండి దేశాన్ని కొల్లగొడుతున్న రాజకీయ గూండాలనించీ మరోసారి విడుదల చేసుకోవటం!

కులమత ద్వేషాలని వదిలేసి నీతీ, నిజయితీ, మానవత్వపు విలువలతో మనం ఒకరినొకరు గౌరవించుకుంటూ ఒక వసుధైక కుటుంబంలా బ్రతకటం!

ధర్మపథం వేపు మరోసారి నడవటం!

అదే మనం ఈ నిస్వార్థ దేశభక్తుల జీవితాలనించీ నేర్చుకోవలసింది! వారికి నివాళి అర్పించేదీ!

0

0

0

